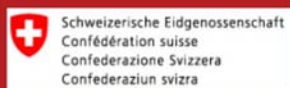


# Conferințele

## NOUL COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Bucuresti  
iunie-septembrie 2012





**Institutul Național al Magistraturii**

**Conferințele  
NOUL COD DE  
PROCEDURĂ CIVILĂ**

**- 2012 -**

În perioada iunie-septembrie 2012 Institutul Național al Magistraturii a organizat o serie de patru conferințe dedicate noului Cod civil, ca parte a Programului de formare continuă a judecătorilor și procurorilor.

Prelegerile au fost consemnate și rezumate de experții Institutului Național al Magistraturii:

- Diana CARPEN
- Ioana CÎMPEAN
- Maria DRAGU
- Cristina GEORGESCU
- Răzvan MIHĂILĂ
- Tania MIU
- Nadia ROMAN
- Maria SCARLAT
- Ioana Alexandra TĂNASIE
- Cosmina VIERIU
- Alexandra ZAPOROJANU

Rezumatele au fost verificate și corectate de autorii prelegerilor, cărora le mulțumim și pe această cale pentru efortul depus și pentru seriozitatea cu care au sprijinit inițiativa noastră.

Redactare: Nadia-Simona ȚĂRAN

Tehnoredactare: Răzvan MIHĂILĂ

Institutul Național al Magistraturii a organizat, în perioada iunie-septembrie 2012, o serie de patru conferințe dedicate noului Cod de procedură civilă în următoarele date:

- 28 -29 iunie 2012
- 5-6 iulie 2012
- 20-21 septembrie 2012
- 27-28 septembrie 2012

Tematica noului Cod de procedură civilă a fost împărțită în patru mari unități, abordate pe parcursul conferințelor după cum urmează:

#### **Modul I (28 -29 iunie 2012)**

- Principiile fundamentale și aplicarea în timp a Noului Cod de procedură civilă
- Acțiunea civilă
- Participanții la procesul civil
- Competența instanțelor judecătorești
- Nulitatea actelor de procedură
- Procedura în fața primei instanțe

#### **Modulul II (5-6 iulie 2012)**

- Procedura necontencioasă
- Proceduri speciale
- Arbitrajul
- Executarea silită

#### **Modulul III (20-21 septembrie 2012)**

- Prezentare de ansamblu a căilor de atac
- Apelul
- Recursul

#### **Modulul IV (27-28 septembrie 2012)**

- Recursul în interesul legii
- Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

- Contestația privind tergiversarea procesului
- Contestația în anulare
- Revizuirea

## **ABREVIERI**

<b>NCPC</b>	Noul Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010 publicată în M. Of. nr. 485/15.07.2010, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012).
<b>CPC 1865</b>	Codul de procedură civilă de la 1865
<b>NCC</b>	Noul Cod civil (Legea nr. 287/2009, republicată în M.Of. nr. 505/15.07.2011)
<b>C. civ. 1864</b>	Codul civil de la 1864
<b>LPA NCC</b>	Legea de punere în aplicare a Noului Cod civil (Legea nr. 60/2012, publicată în M. Of. nr. 255/17.04.2012)
<b>LPA NCPC</b>	Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă (Legea nr. 76/2012, publicată în M. Of. nr. 365/30.05.2012)





# CUPRINS

<b>PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ȘI APLICAREA ÎN TIMP A NOULUI COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ ACȚIUNEA CIVILĂ PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL - PROF. UNIV. GABRIEL BOROI.....</b>	<b>13</b>
1. INTRODUCERE.....	13
2. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI CIVIL .....	14
3. APLICAREA LEGII DE PROCEDURĂ CIVILĂ .....	19
4. ACȚIUNEA CIVILĂ .....	20
5. PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL .....	22
6. PĂRȚILE .....	24
<b>COMPETENȚA INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI - AVOCAT TRAIAN BRICIU .....</b>	<b>29</b>
1. COMPETENȚA MATERIALĂ .....	29
2. CRITERIILE DE DETERMINARE A COMPETENȚEI MATERIALE .....	33
3. COMPETENȚA TERITORIALĂ .....	38
4. PROROGAREA DE COMPETENȚĂ .....	42
<b>NULITATEA ACTELOR DE PROCEDURĂ - AVOCAT GHEORGHE FLOREA .....</b>	<b>47</b>
<b>PROCEDURA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE: ETAPA SCRISĂ CERCETAREA PROCESULUI: EXCEPȚIILE PROCESUALE PROBELE: DOVADA CU ÎNSCRISURI, PROBA CU MARTORI - PROF. UNIV. DR. GABRIEL BOROI.....</b>	<b>53</b>
1. PROCEDURA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE.....	53
2. CEREREA DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ.....	54
3. REGULARIZAREA CERERII .....	55
4. MĂSURI PENTRU PREGĂTIREA JUDECĂȚII.....	56
5. CEREREA RECONVENȚIONALĂ .....	59
6. DISPOZIȚII GENERALE CU PRIVIRE LA JUDECATĂ.....	60
7. CERCETAREA PROCESULUI.....	62
8. EXCEPȚII PROCESUALE.....	63
9. PROBELE.....	64
10. PROBA CU ÎNSCRISURI.....	66
<b>PROCEDURA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE: PROBELE - JUDECĂTOR VALENTIN MITEA.....</b>	<b>69</b>
1. PROBA CU ÎNSCRISURI.....	70
2. PROBA CU MARTORI.....	71
3. PREZUMȚIILE .....	73
4. EXPERTIZA .....	73
5. MIJLOACELE MATERIALE DE PROBĂ.....	76
6. MĂRTURISIREA .....	76
7. ASIGURAREA PROBELOR .....	77
8. ADMINISTRAREA PROBELOR DE CĂTRE AVOCAȚI SAU CONSILIERI JURIDICI .....	78
9. DEZBATEREA ÎN FOND A PROCESULUI .....	78
10. DELIBERAREA ȘI PRONUNȚAREA HOTĂRĂRII.....	80
11. UNELE INCIDENTE PROCEDURALE .....	81
11.1 Renunțarea la judecată.....	81
11.2 Suspendarea procesului.....	82
11.3 Perimarea cererii .....	84
12. HOTĂRĂRILE JUDECĂTOREȘTI.....	84
13. EFECTELE HOTĂRĂRII JUDECĂTOREȘTI .....	86
14. ÎNDREPTAREA, LĂMURIREA ȘI COMPLETAREA HOTĂRĂRII .....	86



**PROCEDURI SPECIALE: PROCEDURA ORDONANȚEI DE PLATĂ - JUDECĂTOR GHEORGHE-LIVIU ZIDARU..... 89**

1.	OBSERVAȚII INTRODUCATIVE.....	89
2.	CONSIDERAȚII PRIVIND PROCEDURA SPECIALĂ A ORDONANȚEI DE PLATĂ.....	92
2.1	<i>Sediul materiei</i> .....	92
2.2	<i>Domeniu de aplicare</i> .....	92
2.3	<i>Somația</i> .....	94
2.4	<i>Efectele somației</i> .....	96
2.5	<i>Competența</i> .....	97
2.6	<i>Cuprinsul cererii introductive</i> .....	100
2.7	<i>Contestarea creanței</i> .....	102
2.8	<i>Emiterea ordonanței</i> .....	103
2.9	<i>Cererea în anulare</i> .....	104
2.10	<i>Aspecte de drept substanțial</i> .....	106

**PROCEDURI SPECIALE: EVACUAREA DIN IMOBILELE FOLOSITE SAU OCUPATE FĂRĂ DREPT - JUDECĂTOR GHEORGHE-LIVIU ZIDARU..... 107**

1.	DOMENIU DE APLICARE.....	107
2.	PROCEDURA APLICABILĂ.....	111
3.	PROCEDURA DE EVACUARE.....	112
4.	DISPOZIȚII SPECIALE.....	114

**PROCEDURI SPECIALE: PROCEDURA CU PRIVIRE LA CERERILE DE VALOARE REDUSĂ - JUDECĂTOR GHEORGHE-LIVIU ZIDARU ..... 117**

1.	DOMENIU DE APLICARE.....	117
2.	CARACTERUL ALTERNATIV.....	119
3.	TAXELE DE TIMBRU.....	120
4.	INSTANȚA COMPETENTĂ ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ.....	121
5.	DESFĂȘURAREA PROCEDURII.....	122
6.	SOLUȚIONAREA CERERII.....	124
7.	CĂI DE ATAC.....	125
8.	ÎNTREBĂRI.....	125
8.1	<i>Probele suplimentare</i> .....	125
8.2	<i>Caracterul alternativ [dispozițiile art. 1.026 alin. (3) NCPC]</i> .....	126

**PROCEDURA NECONTENCIOASĂ JUDICIARĂ - JUDECĂTOR GHEORGHE-LIVIU ZIDARU ... 129**

1.	DOMENIUL DE APLICARE.....	129
2.	COMPETENȚA.....	130
3.	PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A CERERII.....	130
4.	MODALITATEA DE SOLUȚIONARE A CERERII.....	131
5.	CĂILE DE ATAC.....	131

**MĂSURILE ASIGURĂTORII ȘI SECHESTRUL ASIGURĂTOR - AVOCAT TRAIAN BRICIU ..... 133**

1.	MĂSURILE ASIGURĂTORII ȘI SECHESTRUL ASIGURĂTOR.....	133
1.1	<i>Sediul materiei</i> .....	133
1.2	<i>Generalități</i> .....	133
1.3	<i>Condițiile de înființare a sechestrului asigurator</i> .....	134
1.4	<i>Competența</i> .....	134
1.5	<i>Forma cererii</i> .....	135
1.6	<i>Judecata cererii de sechestr</i> .....	137
1.7	<i>Comunicarea încheierii judecătorești</i> .....	137
1.8	<i>Calea de atac</i> .....	138
1.9	<i>Executarea măsurii</i> .....	138
1.10	<i>Sechestrul navelor civile</i> .....	139



2.	POPRIREA ASIGURĂTORIE .....	140
3.	SECHESTRUL JUDICIAR.....	141
3.1	<i>Modificări</i> .....	141
3.2	<i>Competența</i> .....	141
4.	MĂSURI PROVIZORII ÎN MATERIA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ.....	142
4.1	<i>Generalități</i> .....	142
4.2	<i>Condiții</i> .....	142
4.3	<i>Măsuri care pot fi dispuse de instanță</i> .....	143
4.4	<i>Procedura</i> .....	143

## **PROCEDURI SPECIALE: PROCEDURA PARTAJULUI JUDICIAR - AVOCAT TRAIAN BRICIU. 145**

1.	SEDIUL MATERIEI.....	145
2.	COMPETENȚA.....	145
3.	PROCEDURA PREALABILĂ .....	149
4.	OBIECTUL PARTAJULUI .....	150
5.	CALITATEA PROCESUALĂ.....	150
6.	ROLUL ACTIV AL JUDECĂTORULUI.....	151
7.	ADMITEREA ÎN PRINCIPIU .....	151
8.	CĂILE DE ATAC .....	152
9.	SUSPENDAREA PARTAJULUI .....	152
10.	PROCEDURA PARTAJULUI.....	153

## **PROCEDURI SPECIALE: PROCEDURA PRIVITOARE LA ÎNSCRIEREA DREPTURILOR DOBÂNDITE ÎN TEMEIUL UZUCAPIUNII - AVOCAT TRAIAN BRICIU ..... 155**

1.	DIFERITE PROBLEME DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE APLICARE .....	155
2.	JUDECAREA CERERII ȘI EFECTELE HOTĂRĂRII .....	156

## **PROCEDURI SPECIALE: PROCEDURA DIVORȚULUI - AVOCAT TRAIAN BRICIU ..... 159**

1.	COMPETENȚA.....	159
2.	CERERI SOLUȚIONATE DIN OFICIU .....	159
3.	CONTINUAREA PROCESULUI ÎN CAZ DE DECES AL RECLAMANTULUI .....	160
4.	CULPA EXCLUSIVĂ A RECLAMANTULUI, ATUNCI CÂND PĂRĂTUL NU A FORMULAT CERERE RECONVENȚIONALĂ. EFECTE.....	161
5.	CĂI DE ATAC .....	162

## **ARBITRAJUL - AVOCAT TRAIAN BRICIU ..... 165**

## **EXECUTAREA SILITĂ ÎN LUMINA DISPOZIȚIILOR NOULUI COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ - BOGDAN DUMITRACHE ..... 169**

1.	SEDIUL MATERIEI.....	169
2.	PROCEDURA ÎNVESTIRII CU FORMULĂ EXECUTORIE – ELEMENT AL CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ DE LA 1865 169	
3.	PROCEDURA ÎNCUVIINȚĂRII EXECUTĂRII SILITE.....	170
3.1	<i>Instanța de executare</i> .....	170
3.2	<i>Încuviințarea urmăririi silite imobiliare</i> .....	171
3.3	<i>Recuzarea și înlocuirea executorului judecătoresc</i> .....	177
4.	CONTESTAȚIA LA EXECUTARE .....	182
4.1	<i>Aspecte comune</i> .....	182
4.2	<i>Contestația împotriva executării silite</i> .....	183
4.3	<i>Motivul contestației împotriva executării silite</i> .....	183
4.4	<i>Diferite modalități de executare</i> .....	186
5.	PROCEDURA DE JUDECATĂ.....	189
6.	ÎNCHEIERILE EMISE DE EXECUTOR ÎN CADRUL PROCEDURII.....	194
6.1	<i>Încheierea prin care se stabilește valoarea de circulație a imobilului</i> .....	194



6.2	<i>Încheierea de desemnare a expertului:</i> .....	195
6.3	<i>Încheierea prin care fixează prețul imobilului:</i> .....	195
6.4	<i>Încheierea prin care stabilește termenul pentru vânzarea imobilului</i> .....	196
7.	URMĂRIREA SILITĂ IMOBILIARĂ – ELEMENTE DE NOUȚATE FAȚĂ DE REGLEMENTAREA ANTERIOARĂ ...	197
8.	CALENDARUL VÂNZĂRII.....	200
9.	POPRIREA .....	202
9.1	<i>Generalități</i> .....	202
9.2	<i>Validarea poprii</i> .....	202
10.	OBLIGAȚII ALTERNATIVE .....	203
11.	EVACUAREA.....	204

# Principiile fundamentale și aplicarea în timp a noului Cod de procedură civilă

## Acțiunea civilă

## Participanții la procesul civil<sup>1</sup>

*Prelegere susținută de dl. Prof. univ. dr. Gabriel BOROI*

### 1. Introducere

Modificările aduse de noul Cod de procedură civilă nu sunt brutale privind sistemul procesual civil actual, instituțiile fundamentale păstrându-se, iar în cazul unora aducându-se doar unele precizări, completări.

O diferență aparent de substanță privește introducerea în noul Cod de procedură civilă a *etapei cercetării judecătorești* în procesul civil (însă doar la judecata în primă instanță), dar aceasta echivalează, în fapt, cu etapele actual premergătoare fazei finale a dezbaterilor.

De asemenea, ca noutate, există posibilitatea ca părțile, în baza disponibilității acestora, să solicite *eliminarea dezbaterilor în ședință publică*.

O altă modificare față de CPC 1865 privește sistemul căilor de atac, în noul Cod de procedură civilă apelul fiind calea obișnuită de atac, renunțându-se astfel la “hibridul” prevăzut la art. 304<sup>1</sup> CPC 1865, recursul nefiind de ordine constituțională la noi și nici justificat în toate litigiile de pe rolul instanțelor. Prin urmare, conform noului Cod de procedură civilă, vom avea judecată în primă instanță, în apel și, doar în unele cazuri, judecată în recurs.

S-a discutat și despre procedura specială a judecății în primă instanță a *cererilor cu valoare redusă*, procedură, ca regulă, scrisă, mai rapidă, vizând cereri de până la 10.000 lei, menită să ușureze munca judecătorilor. De asemenea, a fost amintită procedura ordonanței de plată, a cărei reglementare se inspiră din dreptul Uniunii Europene.

---

<sup>1</sup> Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.



O altă instituție nouă este cea a *contestației la tergiversarea soluționării procesului*.

## 2. Principiile fundamentale ale procesului civil

Articolul 5 alin. (3) NCPC stabilește o *ierarhie a izvoarelor de drept* : „În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității”. Ierarhia este: un text de lege, uzanțele, analogia legii și, ca ultimă alternativă subsidiară, principiile generale ale dreptului, acestea stând la baza reglementării procesului civil. Referitor la acestea din urmă s-a menționat că reglementarea în Titlul preliminar al Noului Cod a principiilor generale după care se desfășoară procesul civil este cu atât mai importantă cu cât, în reglementarea anterioară, tehnica legislativă în privința principiilor lăsa de dorit, context în care exista tendința de a extrage principii din câteva texte de lege care, de regulă, reglementau situații cu totul particulare.

Principiile generale ale dreptului sunt enumerate în noul Cod de procedură civilă, primul dintre acestea fiind dreptul la un proces echitabil (art. 6 NCPC), preluat din Convenția europeană a drepturilor omului. Textul vorbește însă de necesitatea *termenului optim și previzibil* care înseamnă mai mult decât simplul termen rezonabil. În acest context trebuie citită și dispoziția Noului Cod care obligă judecătorul să fixeze termenul în care urmează a fi finalizată etapa cercetării procesului (asupra căruia poate reveni), respectiv tocmai pentru a asigura respectarea principiului termenului optim și previzibil.

Au fost semnalate toate principiile, insistându-se pe cele relevante din punctul de vedere al modificărilor ori completărilor aduse.

Articolul 9 NCPC prevede *dreptul de dispoziție al părților* sau principiul disponibilității părților, alineatul al doilea precizând expres că obiectul și limitele procesului sunt stabilite cererile și apărările părților, putând exista și dispoziții speciale care să deroge de la regula generală.

A fost semnalat art. 12 NCPC cu mențiunea marginală „*Buna-credință*”, alineatul (1) fiind preluat din reglementarea CPC 1865 [art. 723 alin. (3)]. El aduce însă un element de noutate, întrucât până acum se vorbea de exercitarea cu bună-credință doar a drepturilor



subiective civile sau a celor procesuale, noul Cod de procedură civilă introducând necesitatea exercitării cu bună-credință și a obligațiilor civile, cu posibilitatea plății de despăgubiri pe teren delictual în cazul încălcării acestora.

Articolul 13 prevede dreptul la apărare, alin. (2) teza a II-a constituind element de noutate prin *obligativitatea reprezentării părților în recurs*, inclusiv în privința cererii de recurs, cu motivarea acesteia („*părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept*”). Soluția apare ca firească având în vedere faptul că în recurs se discută exclusiv aspecte de legalitate, chiar dacă pot fi anticipate eventuale probleme de asigurare a asistenței juridice și în acest context poate ridica o problemă determinarea instanței competente să se pronunțe cu privire la această asistență obligatorie. Referitor la asistența juridică obligatorie, ar fi fost poate de dorit ca aceasta să fie prevăzută pentru judecata în primă instanță, ca moment al procesului în care „se confecționează” dosarul.

Articolul 14 NCPC – *contradictorialitatea* nu aduce modificări semnificative. Alineatul (3) („*Părțile au obligația de a expune situația de fapt la care se referă pretențiile și apărările lor în mod corect și complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părțile au obligația de a expune un punct de vedere propriu față de afirmațiile părții adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză*”) stabilește obligații, dar nu și sancțiuni în situația prezentată. Eventuala sancțiune va veni în planul soluției care urmează a fi pronunțată.

Articolul 15 – *principiul oralității dezbaterilor* prevede și excepțiile de la regulă, prima vizând dispoziția legii iar cea de a doua referindu-se la posibilitatea derogării de la regulă la cererea părților, judecata efectuându-se doar pe baza actelor depuse la dosar, eliminându-se astfel etapa dezbaterilor în fond.

*Principiul continuității* rămâne reglementat, dar cu o nouă conotație, anticipată de practica judiciară, astfel încât, conform art. 19 NCPC, judecătorul nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii. Soluția a urmărit și reducerea intervenției președintelui instanței în soluționarea dosarului, în virtutea atribuțiilor de acest tip pe care Codul anterior i le recunoștea, ele urmând a fi preluate de completul căruia dosarul i-a fost repartizat aleatoriu.



Articolul 21 alin. (2) NCPC aduce o schimbare în cadrul instituției *încercării împăcării părților* în sarcina judecătorului, aceasta fiind posibilă acum pe tot parcursul judecății, iar nu doar în primă instanță ori doar în fața judecătorilor.

Articolul 22 alin. (2) NCPC – privitor la *rolul activ al judecătorului* nu aduce modificări fundamentale, acesta având, în continuare, posibilitatea de a cere părților să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc. Alineatul al treilea stabilește posibilitatea judecătorului de a dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii, modificare aparent de substanță, înainte de această reglementare vorbindu-se, cel mult, de punerea în discuția părților a introducerii în cauză a unei terțe persoane. Instituția este în strânsă legătură cu introducerea forțată prevăzută de art. 77 și urm. NCPC<sup>2</sup>, în cazurile expres prevăzute de lege și în procedura necontencioasă unde nu se urmărește stabilirea unei situații potrivnice, întrucât nu există pârât, prin urmare intervenția este chiar justificată. Într-una din variantele de lucru ale Noului Cod de procedură civilă exista prevăzută pentru judecător posibilitatea de a introduce în cauză, din oficiu, o terță persoană și în materie contencioasă. Ulterior, redactorii Codului au revenit asupra acestei soluții, alin. (2) al art. 77 NCPC<sup>3</sup> prevăzând în prezent că, *„atunci când raportul juridic dedus judecății o impune, judecătorul va pune în discuția părților necesitatea introducerii în cauză a altor persoane. Dacă niciuna dintre părți nu solicită introducerea în cauză a terțului, iar judecătorul apreciază că pricina nu poate fi soluționată fără participarea terțului, va respinge cererea, fără a se pronunța pe fond”*. În acest context, a fost dat exemplul unei acțiuni în nulitatea absolută a unui contract, introdusă de un terț și care trebuie introdusă împotriva tuturor părților contractante. Au existat în practică situații în care o astfel de acțiune a fost introdusă doar împotriva unei părți contractante, de regulă a debitorului reclamantului din acțiunea în anulare. Într-o asemenea ipoteză, calitatea procesuală pasivă trebuie să revină tuturor părților contractante, întrucât nulitatea absolută produce efecte *erga omnes*, contractul neputând fi valabil pentru o parte și anulat pentru alta. În acest context, dacă acțiunea în anulare este introdusă numai împotriva uneia din părțile contractului, de exemplu, împotriva vânzătorului, prin mecanismul modificării cererii, posibilă în condițiile legii, urmează a se solicita introducerea în cauză a

<sup>2</sup> Art. 79 și urm., în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).

<sup>3</sup> Art. 78 alin. (2) NCPC republicat.





cocontractantului; în caz contrar, judecătorul va respinge cererea, fără a se pronunța pe fond, în funcție de excepția invocată în cauză, în exemplul dat, excepția lipsei calității procesuale pasive. În consecință, pe fond hotărârea nu va avea autoritate de lucru judecat. În contextul acestui exemplu, singurul mecanism la îndemână pentru introducerea cocontractantului în proces în calitate de pârât este modificarea cererii de chemare în judecată, nu și intervenția accesorie, întrucât intervenientul accesoriu nu devine pârât; mecanismul intervenției principale este, de asemenea, inaplicabil ipotezei în discuție, întrucât intervenientul trebuie să pretindă pentru sine dreptul dedus judecății sau un drept strâns legat de acesta.

O altă întrebare a vizat concilierea dispozițiilor art. 199 alin. (3) NCPC<sup>4</sup>, respectiv modificarea cererii de chemare în judecată făcută peste termenul de judecată, această modificare putând interveni doar cu acordul expres al tuturor părților, cu cele ale art. 77 NCPC<sup>5</sup>. Situația de fapt vizată este cea în care nu există acordul părților pentru modificarea peste termen a cererii de chemare în judecată, pe de o parte, dar instanța, pe de altă parte, pune în discuția părților introducerea în cauză a terțului. S-a subliniat că, în soluționarea acestei probleme trebuie plecat de la intenția avută în vedere de legiuitor la edictarea dispozițiilor art. 199 alin. (3), respectiv a de evita prelungirea nejustificată a judecății. Astfel, ne aflăm la momentul de început al cercetării judecătorești, la primul termen de judecată la care la care părțile sunt legal citate, când părților le-au fost comunicate cererea de chemare în judecată, respectiv întâmpinarea. Faptul că reclamantul nu a indicat în cererea de chemare în judecată toți pârâții este expresia, la acest moment al procesului, a unei culpe procesuale, cu toate consecințele care decurg de aici pentru reclamant, inclusiv cât privește cheltuielile judiciare, și care culpă nu poate fi remediată prin mecanismul modificării cererii decât în condițiile art. 199 NCPC, respectiv condiționat de acordul expres al tuturor părților.

În același context, a fost pusă în discuție ipoteza unei cereri de partaj care nu a fost introdusă împotriva tuturor coindivizabilor. Se poate vorbi, în acest caz excepția lipsei calității procesuale pasive sau de cea a lipsei coparticipării pasive? Referitor la problema pusă în discuție, s-a arătat că, deși coparticiparea pasivă apare în acest caz ca fiind obligatorie, potrivit legii, efectul este identic cu cel din exemplul referitor la acțiunea în anularea contractului. Ceea ce se urmărește, în ambele cazuri, este restabilirea identității dintre părțile raportului juridic, pe de o parte, și părțile raportului de drept procesual, pe de altă parte; finalmente,

<sup>4</sup> Art. 204 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>5</sup> Art. 78 NCPC republicat.



chiar dacă problema lipsei coparticipării procesuale pasive poate fi validată, efectul se manifestă tot în lipsa calității procesuale pasive.

Alineatele (4) și (5) ale art. 22 privind rolul activ al judecătorului aduc mici modificări. Alineatul (4) dispune că *„judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz, judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă”*. Textul se referă în mod expres la „denumirea”, eventual eronată, dată de părți. Alineatul (5) dispune, prin excepție, că judecătorul nu poate schimba denumirea sau – adaugă textul – *temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora*. Întrebarea care se pune în acest context este dacă alin. (5), prin referirea pe care o face și la temeiul juridic, și nu doar la denumirea dată de parte, îl autoriză pe judecător să schimbe unul din elementele cererii de chemare în judecată, și anume cauza? Interpretat *per a contrario*, alin. (5) permite judecătorului, ca, în lipsa acordului expres al părților, să schimbe temeiul juridic. Ce se înțelege prin temei juridic? S-au dat ca exemplu în acest sens situații practice în care, spre pildă, reclamantul solicită obligarea pârâtului la despăgubiri pe tărâmul răspunderii civile delictuale, deși între părți există un contract încheiat. Poate instanța acorda despăgubirile pretinse pe temeiul însă al răspunderii contractuale? Sau poate admite cererea de despăgubiri pe temeiul răspunderii civile delictuale, dar pentru o altă formă de răspundere delictuală decât cea invocată de reclamant? Sau – pentru a aduce în discuție aspecte controversate din cazuistica instanței supreme – poate instanța pronunța nulitatea pe un alt temei decât cel solicitat de reclamant, chiar pus în discuția părților? În această situație, s-a apreciat că, fără a avea pretenția de a oferi un răspuns tranșant într-un sens sau altul, trebuie cercetată cauza reală de nulitate; cu alte cuvinte, în funcție de motivarea în fapt a cererii de chemare în judecată, dacă fundamentul pretenției nu este redat în mod corect sau, eventual, este redat prin indicarea unui text de lege care ar conduce la o altă cauză de nulitate, instanța, făcând aplicarea dispozițiilor alin. (5), poate decela fundamentul corect, concordant cu dezvoltarea împrejurărilor de fapt învederate în cererea de chemare în judecată; de altfel, prin noțiunea de „cauză” trebuie înțelese deopotrivă temeiul de fapt și cel de drept, și nu doar cel juridic. În cele din urmă, soluția legislativă nu este una nouă; ea corespunde practicii majoritare a instanțelor sub imperiul Codului de procedură civilă de la 1865.



## 3. Aplicarea legii de procedură civilă

Privitor la *aplicarea în timp a legii procesual civile*, a fost semnalat curajul comisiei de elaborare a Noului Cod care, dând eficiență principiului previzibilității procesului, a optat pentru soluția ca procesului, în întregul său, să îi fie aplicabile dispozițiile legii în vigoare la momentul pornirii acestuia, respectiv la data înregistrării cererii de chemare în judecată. Astfel, art. 24 NCPC privește legea aplicabilă în cazul proceselor noi: „*dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare*” iar conform art. 25 NCPC *procesele în curs de judecată și executările silite începute sub legea veche rămân supuse legii sub care au început*. Articolul 27 NCPC dispune că „*hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul*”. Aceasta constituie o modificare majoră față de norma tranzitorie înscrisă în Codul de procedură civilă în 1948 și care consacra soluția potrivit căreia calea de atac este guvernată de legea în vigoare la momentul pronunțării hotărârii.

Din punct de vedere organizatoric, soluția consacrată de noile norme tranzitorii se va traduce fie prin constituirea de completuri noi care vor judeca în conformitate cu dispozițiile Noului Cod de procedură civilă, fie, în ipoteza completurilor anterior constituite care vor primi dosare înregistrate după intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă, în cauzele care vor fi soluționate potrivit Codului de procedură civilă de la 1865 și cauze care se vor soluționa conform Noului Cod de procedură civilă. Vor exista suficiente situații care vor impune aplicarea, în continuare, a dispozițiilor Codului de procedură civilă anterior, și avem în vedere aici, în primul rând, ipoteza rejudecării după casarea cu trimitere, caz în care va trebui avută în vedere legea aplicabilă la momentul înregistrării cererii de chemare în judecată în primul ciclu procesual.

În ceea ce privește sintagma „*proces și executări silite*” utilizată în capitolul referitor la aplicarea în timp a legii, s-a precizat că, deși îndeobște prin *proces civil* se înțelege atât faza judecătii, cât și faza executării silite, din formularea textelor de lege s-ar putea deduce că legiuitorul a înțeles să separe cele două faze ale procesului în curs de judecată, astfel încât, în ceea ce privește judecata a reglementat aplicabilitatea legii în vigoare la momentul înregistrării cererii de chemare în judecată, în timp ce executarea este guvernată de legea în vigoare la momentul declanșării executării silite, respectiv al înregistrării cererii de încuviințare a executării silite. Faptul că legiuitorul utilizează în mod separat cele două noțiuni, vorbind despre „*proces și executări silite*” este un argument suplimentar în sprijinul



acestei interpretări; practic, în acest context, cuvântul „proces” este folosit în sensul de proces în curs de judecată.

#### 4. Acțiunea civilă

Privitor la instituția *acțiunii civile*, a fost semnalată o noțiune aparent nouă din punct de vedere al denumirii legislative, dar cu care practica este deja familiarizată, și anume *cererea adițională* care este, conform art. 30 alin. (5) NCPC, *cererea prin care o parte modifică pretențiile sale anterioare*, deci o cerere de modificare a unei cereri anterioare. În practică se mai întâlnește frecvent și o altă categorie de cereri, și anume *cererile precizatoare*. Uneori, aceste cereri sunt veritabile cereri de modificare, fiind supuse regimului cererii de modificare, alteori sunt o simple cereri care nu modifică cu nimic cadrul procesual. Deși cererea precizatoare nu este reglementată ca atare de Noul Cod de procedură civilă, ea se va regăsi, cu siguranță, și în continuare în practica judiciară.

Cât privește *cererea principală*, alin. (3) al art. 30 NCPC dispune că ea este cererea introductivă de instanță, de fapt cererea de chemare în judecată. Același alin. (3) vorbește însă și de *capăt principal de cerere*, și această noțiune ne interesează, sub unele consecințe juridice, în mod special.

Calitatea procesuală este reglementată de art. 35 NCPC<sup>6</sup> care, în teza a II-a, dispune că „*Existența sau inexistența drepturilor și a obligațiilor afirmate constituie o chestiune de fond*”. Referitor la acest text, s-a menționat că intenția legiuitorului a fost să atenționeze asupra unui fenomen întâlnit în practica judiciară, respectiv tendința de a utiliza în exces lipsa de calitate procesuală și, în acest context, textul menționat vine să sublinieze necesitatea ca hotărârea pronunțată să dobândească autoritate de lucru judecat pe fond.

Conform art. 37 NCPC<sup>7</sup>, *calitatea de parte se poate transmite legal sau convențional, ca urmare a transmisiunii, în condițiile legii, a drepturilor ori a situațiilor juridice deduse judecății*, posibilitate admisă și până acum în practica judiciară, pe temeiul unor dispoziții de drept material.

Articolul 38 NCPC<sup>8</sup> reglementează *situația procesuală a înstrăinătorului și a succesorilor săi*. Astfel, alin. (1) teza I prevede că „*Dacă în cursul procesului dreptul litigios*

<sup>6</sup> Art. 36 NCPC republicat

<sup>7</sup> Art. 38 NCPC republicat.

<sup>8</sup> Art. 39 NCPC republicat.



*este transmis prin acte între vii cu titlu particular, judecata va continua între părțile inițiale*”, altfel spus între reclamant și pârât; prin urmare, în acest caz, nu este avută în vedere ipoteza transmisiunii succesoriale. Teza a II-a a aceluiași alineat dispune însă că, *„Dacă însă transferul este făcut, în condițiile legii, prin acte cu titlul particular pentru cauză de moarte [adică prin legat cu titlu particular], judecata va continua cu succesorul universal ori cu titlu universal al autorului, după caz*”. Ipoteza acestei a doua teze este următoarea: reclamantul inițial a lăsat prin testament unui terț (care nu are și calitatea de potențial succesibil universal sau cu titlu universal) un bun imobil iar în cazul în care acesta a decedat pe parcursul procesului, litigiul va continua între pârât și moștenitorii legali sau legatarii universali ori cu titlu universal ai reclamantului inițial, după caz.

Alineatul (2) prevede, că *„În toate cazurile [deci fie cumpărător, fie legatar cu titlu particular], succesorul cu titlu particular este obligat să intervină în cauză, dacă are cunoștință de existența procesului sau poate fi introdus în cauză, la cerere ori din oficiu. În acest caz, instanța va decide, după împrejurări și ținând seama de poziția celeilalte părți, dacă înstrăinătorul sau succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia va rămâne sau, după caz, va fi scos din proces. Dacă înstrăinătorul sau, după caz succesorul universal ori cu titlu universal al acestuia este scos din proces, judecata va continua numai cu succesorul cu titlul particular care va lua procedura în starea în care se află la momentul la care acesta a intervenit sau a fost introdus în cauză*” (asemănător intervenției forțate). Conform alin. (3), *„Hotărârea pronunțată contra înstrăinătorului [deci părții inițiale] sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce de drept efecte și contra succesorului cu titlu particular [evident, dacă succesorul cu titlu particular nu a fost introdus în cauză, caz în care dobândește calitatea de parte] și va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepția cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular*” (condiții cumulative). Referitor la condițiile cumulative enunțate în finalul alin. (3), s-a precizat că, în contextul Noului Cod civil, au rămas puține situațiile în care simpla bună-credință a dobânditorului este suficientă pentru a-l pune la adăpost de o eventuală evicțiune [de exemplu, art. 17 alin. (4) NCC exclude aplicarea erorii comune și invincibile în materie de carte funciară și în alte materii pentru care legea reglementează un sistem de publicitate; art. 937 NCC reglementează condițiile în care buna-credință poate conduce la dobândirea proprietății mobiliare].

Referitor la terțul dobânditor cu titlu particular care a aflat de existența procesului, s-a pus problema formei procedurale în care acesta poate interveni în proces, respectiv dacă ar



trebui să uzeze de mecanismul intervenției voluntare principale? Cu privire la această problemă s-a apreciat că, în acest caz, instanța nu este ținută de dispozițiile legale privitoare la intervenția voluntară sau forțată, fiind suficientă o simplă cerere care să permită instanței să facă aplicarea dispozițiilor art. 37 NCPC privitoare la transmiterea calității procesuale; desigur, soluția diferă dacă este vorba despre o introducere din oficiu a terțului în proces.

Articolul 39 NCPC<sup>9</sup> stabilește *sanctiunea încălcării condițiilor de exercitare a acțiunii civile*: cererile făcute fără respectarea condiției capacității procesuale sunt nule, respectiv anulabile, după caz, iar în cazul nerespectării celorlalte condiții de valabilitate a introducerii cererii, sanctiunea care intervine este respingerea acesteia ori a apărării formulate ca fiind făcută de o persoană sau împotriva unei persoane fără calitate ori ca lipsită de interes.

## 5. Participanții la procesul civil

Privitor la *participanții la procesul civil* se remarcă o modificare conceptuală, referitor la incidentele procedurale privind alcătuirea instanței. Spre deosebire de procedura penală, în procedura civilă se distinge incompatibilitatea, pe de o parte, și recuzarea și abținerea, pe de altă parte. Noua reglementare identifică incompatibilitatea cu starea în care se află judecătorul sau o altă persoană iar abținerea și recuzarea reprezintă mijloacele procedurale de valorificare a incompatibilității, similar procedurii penale.

În ceea ce privește cazurile de incompatibilitate, o primă categorie privește *incompatibilități absolute*, reglementate de art. 40 NCPC<sup>10</sup> (inspirate din cazurile de incompatibilitate menționate la art. 24 CPC 1865) – „*judecătorul care a pronunțat o încheiere interlocutorie sau o hotărâre prin care s-a soluționat cauza nu poate judeca aceeași pricină în apel, recurs, contestație în anulare sau revizuire și nici după trimiterea spre rejudecare*” – elementul de noutate constituindu-l reglementarea, ca incompatibilitate (absolută) a situațiilor în care judecătorul a soluționat contestația în anulare și revizuirea. Chiar și pe tărâmul Codului de procedură civilă anterior, în absența unui text similar, judecătorul care a soluționat contestația în anulare și revizuirea are la dispoziție mecanismul abținerii pentru a răspunde exigențelor impuse de dreptul la un proces echitabil (art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului), sub aspectul dreptului la un tribunal imparțial. Alineatul (2) al art. 40

<sup>9</sup> Art. 40 NCPC republicat.

<sup>10</sup> Art. 41 NCPC republicat.



NCPC adaugă cazurilor de incompatibilitate absolută calitățile de avocat, magistrat-asistent, asistent judiciar, mediator.

Articolul 41 NCPC<sup>11</sup> stabilește alte cazuri de incompatibilitate, nou fiind punctul 12 „când există elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea sa”. S-a precizat că soluția a vizat acoperirea acelor situații din practică în care nu era posibilă încadrarea în unul din cazurile de recuzare expres prevăzute de art. 27 CPC 1865.

Conform art. 43 NCPC<sup>12</sup>, cererea de recuzare se poate face înainte de începerea oricărei dezbateri dar, conform alin. (2) al aceluiași articol, dacă motivele au apărut ori au fost cunoscute ulterior momentului dezbaterilor, *partea trebuie să solicite recuzarea de îndată ce aceste motive i-au fost cunoscute* [și nu de îndată ce s-au ivit].

Articolul 46<sup>13</sup> alin. (2)-(4) NCPC reglementează *condițiile cererii de recuzare*, și anume inadmisibilitatea unei cereri prin care se invocă alte motive decât cele prevăzute la art. 40 și 41, precum și inadmisibilitatea cererii care privește alți judecători decât cei prevăzuți la art. 45 și cererea îndreptată împotriva aceluiași judecător pentru același motiv de incompatibilitate. Nerespectarea acestor condiții atrage inadmisibilitatea cererii de recuzare, constatată de îndată chiar de completul în fața căruia s-a formulat cererea de recuzare, cu participarea judecătorului recuzat.

În ceea ce privește *starea cauzei până la soluționarea cererii de recuzare*, art. 48 NCPC<sup>14</sup> dispune că, spre deosebire de ipoteza formulării unei cereri de abținere în dosar, situație în care până la soluționarea acesteia în cauză nu se mai poate face nici un act de procedură, ceea ce echivalează cu suspendarea cauzei (soluție existentă și în prezent), în cazul formulării unei cereri de recuzare, judecata nu se suspendă, ci continuă în dosar, cu interdicția însă de a pronunța hotărârea până la soluționarea cererii de recuzare (eventual, poate fi amânată pronunțarea iar dacă cererea de recuzare a fost admisă se va repune cauza pe rol, se vor cita părțile etc.).

Articolul 47 NCPC<sup>15</sup> păstrează, la alin. (2), prioritatea cererii de abținere în fața celei de recuzare, în cazul existenței concomitente a acestora. Alineatul (3) dispune, pentru ipoteza admiterii cererii de abținerii, respingerea, *prin aceeași încheiere*, a cererii de recuzare ca

<sup>11</sup> Art. 42 NCPC republicat.

<sup>12</sup> Art. 44 NCPC republicat

<sup>13</sup> Art. 47 NCPC republicat.

<sup>14</sup> Art. 49 NCPC republicat.

<sup>15</sup> Art. 48 NCPC republicat



rămasă fără obiect; existența însă, în această ipoteză, și a unei cereri de recuzare capătă importanță cât privește regimul căilor de atac.

Articolul 52 NCPC<sup>16</sup> aduce o noutate în alin. (1) teza a II-a, după ce se precizează că încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai de părți odată cu hotărârea prin care s-a soluționat cauza, hotărârea definitivă – aceasta fiind, conform noului Cod de procedură civilă, hotărârea irevocabilă din prezent – poate fi atacată cu recurs, la instanța ierarhic superioară, în termen de 5 zile de la comunicarea hotărârii. Prin urmare, în această ipoteză, avem un recurs la recurs.

Referitor la materia incompatibilității, s-a ridicat problema mijlocului procedural aplicabil în ipoteza în care niciunul din judecătorii instanței nu deține un certificat ORNISS și pe rolul instanței se află o cauză în care au fost depuse înscrisuri care au regimul juridic al documentelor secret de stat. Deși în practică, în acest caz, s-a optat pentru soluția formulării cererilor de abținere, s-a apreciat că o atare situație nu pune probleme de imparțialitate, ci evocă mai degrabă ipoteza normativă a instituției delegării instanței, putându-se imagina situația-premisă a imposibilității de funcționare a instanței, evocată de art. 23 CPC 1865 (art. 142 NCPC<sup>17</sup>). Soluția, în acest caz, ar putea fi una de natură administrativă, în care la instanță să fie delegați judecători cu certificat ORNISS.

## 6. Părțile

Privitor la *părțile din procesul civil*, un element de noutate este adus prin intermediul art. 55 alin. (2)<sup>18</sup> [actualul art. 41 alin. (2) CPC 1865], referitor la capacitatea procesuală activă a asociațiilor, societăților sau altor entități fără personalitate juridică (de exemplu, sucursale, agenții, puncte de lucru, reprezentanțe), constituite conform legii. În prezent, acestea pot sta în judecată doar în calitate de pârâte și numai dacă au organe proprii de conducere, pe când, conform noului Cod de procedură civilă, pot avea calitatea de reclamante, deci pot sta în proces ca parte, singura condiție incidentă fiind aceea de a fi constituite conform legii.

<sup>16</sup> Art. 53 NCPC republicat

<sup>17</sup> Art. 147 NCPC republicat.

<sup>18</sup> Art. 56 alin. (2) NCPC republicat.





Referitor la *instituirea unui curator special*, art. 57 alin. (3) NCPC<sup>19</sup> precizează că „*numirea curatorilor speciali se va face de către instanța care judecă procesul, dintre avocații anume desemnați în acest scop de barou pentru fiecare instanță judecătorească*”. Prin urmare, la fiecare dintre instanțele judecătorești, baroul va trebui să pună la dispoziție o listă de avocați spre a fi desemnați, la nevoie, curatori.

Articolul 58 NCPC<sup>20</sup> – „*persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte – condiții de existență*” prin ultima sa teză extinde cazurile de coparticipare activă și pasivă, și la ipotezele în care „*drepturile sau obligațiile lor au aceeași cauză ori dacă între ele există o strânsă legătură*”. Noua reglementare vine să acopere situații apărute în practică în care, de exemplu, o persoană juridică a încheiat contracte similare cu un număr foarte mare de persoane fizice, ulterior acestea s-au dovedit a fi debitori rău-platnici iar în cererea de chemare în judecată creditorul a indicat toate persoanele fizice care aveau calitatea de debitor. O atare soluție devine posibilă acum prin prisma dispozițiilor art. 58 NCPC, nefiind recunoscută ca și caz de coparticipare procesuală pe temeiul art. 47 CPC 1865. În privința celorlalte aspecte, regimul coparticipării procesuale rămâne același.

În ceea ce privește alte persoane care pot lua parte la judecată, au fost evocate dispozițiile art. 60 NCPC<sup>21</sup> care, dincolo de modificările de natură terminologică (consacrarea noțiunii de *intervenție voluntară*, în locul celei de *intervenție în interes propriu*, respectiv *intervenție accesorie*, în loc de *intervenție în interesul unei părți*) aduce și câteva elemente de noutate. Astfel, în alin. (2), definind intervenția principală, se precizează că aceasta presupune ca intervenientul să pretindă „*pentru sine, în tot sau în parte, dreptul dedus judecății sau un drept strâns legat de acesta*”; se observă că nu mai este necesară o identitate, totală sau parțială între obiectul cererii de chemare în judecată/al cererii reconvenționale și obiectul intervenției principale, ci *este suficientă o strânsă legătură juridică între acestea*, care să justifice soluționarea împreună a cererii principale și a celei de intervenție principală.

Prin art. 63 alin. (1) NCPC<sup>22</sup> legiuitorul s-a conformat practicii, stabilind ordinea procedurală firească a comunicării cererii de intervenție, urmată de admiterea în principiu, diferit de reglementarea din Codul de procedură civilă de la 1865, în care mai întâi intervine încuviințarea în principiu și abia apoi comunicarea. Potrivit alin. (3), încheierea interlocutorie de admitere în principiu poate fi atacată odată cu fondul, în schimb, încheierea de respingere a

<sup>19</sup> Art. 58 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>20</sup> Art. 59 NCPC republicat.

<sup>21</sup> Art. 61 NCPC republicat.

<sup>22</sup> Art. 64 alin. (1) NCPC republicat.



cererii de intervenție (principală sau accesorie) ca inadmisibilă poate fi atacată numai cu apel, în 5 zile de la pronunțare pentru partea prezentă, respectiv de la comunicare pentru partea lipsă, dacă s-a dat în primă instanță și numai cu recurs la instanța ierarhic superioară dacă încheierea s-a pronunțat în apel [alin. (4)]. Referitor la această din urmă dispoziție, au fost formulate câteva precizări. O precizare, cu caracter general, a vizat faptul că, în Noul Cod de procedură civilă, ori de câte ori întâlnim formularea potrivit căreia calea de atac este numai apelul, în acele materii nu va exista recurs. O altă precizare s-a făcut în legătură cu utilizarea de către legiuitor a noțiunilor de *parte prezentă*, *parte lipsă*, respectiv *parte*. În acest context, s-a susținut că acest text de lege trebuie interpretat mai degrabă prin raportare la scopul urmărit de legiuitor, și nu coroborându-l cu dispozițiile art. 64 NCPC<sup>23</sup> care conferă intervenientului calitatea de parte în proces abia după admiterea în principiu a cererii de intervenție. Or, în mod evident, interesul de a ataca încheierea despre care vorbește alin. (4) al art. 63 este al intervenientului, chiar dacă, la momentul exercitării căii de atac, acesta nu a dobândit calitatea de parte, în sensul art. 64 NCPC. Prin interpretarea textelor de lege, în acest caz, în funcție de scopul urmărit de legiuitor se poate evita soluția nejustificată a respingerii căii de atac exercitate de intervenient ca inadmisibilă. Textul alin. (4) precizează, în continuare, că întâmpinarea nu este obligatorie iar teza finală statuează soluția firească a suspendării de drept (suspendare legală obligatorie) a judecării cererii principale până la soluționarea căii de atac exercitate împotriva încheierii de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenție.

În privința judecării cererii de intervenție principală, alin. (2) al art. 65 NCPC<sup>24</sup> dispune că disjungerea cererii principale de cea de intervenție se poate dispune doar în cazurile în care cea dintâi ar fi întârziată de aceasta din urmă, exceptând situația în care intervenientul pretinde pentru sine, în tot sau în parte, însuși dreptul dedus judecății. De asemenea, alin. (3) al aceluiași articol dispune că nu se va dispune disjungerea dacă judecata cererii de intervenție ar fi întârziată de cererea principală. Soluția este justă întrucât intervenientul a avut posibilitatea de a opta pentru introducerea separată a cererii, dar a preferat intervenția.

Articolul 66 alin. (4) NCPC<sup>25</sup> adaugă la actuala reglementare prin ultima teză „*calea de atac exercitată de intervenientul accesoriu se socotește neavenită dacă partea pentru care a intervenit nu a exercitat calea de atac, (și ca noutate) a renunțat la calea de atac exercitată*

<sup>23</sup> Art. 65 NCPC republicat.

<sup>24</sup> Art. 66 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>25</sup> Art. 67 alin. (4) NCPC republicat.



*ori aceasta a fost anulată, perimată sau respinsă fără a fi cercetată în fond*”, soluție oferită însă în doctrină și practică și pe temeiul Codului de procedură civilă de la 1865.

În privința *intervenției forțate*, reglementată de art. 67-70 NCPC<sup>26</sup>, ca element de noutate apare etapa admiterii în principiu și în cazul acestei cereri și tot ca diferență se vorbește de primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, nu de prima zi de înfățișare. Întâmpinarea rămâne obligatorie.

---

<sup>26</sup> Art. 68-71 NCPC republicat.



## Competența instanțelor judecătorești\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

### 1. Competența materială

În prima parte a expunerii s-a tratat chestiunea *competenței materiale*. S-a atras atenția asupra modificărilor aduse, prima fiind topografia în NCPC. Astfel, spre deosebire de actualul Cod de procedură civilă, care începe cu competența, în NCPC aceasta este tratată începând cu art. 92<sup>1</sup>. S-a optat pentru o abordare mai curând didactică, ca într-un curs universitar, în detrimentul celei practice (practicianul ar începe prin verificarea competenței).

*Prima modificare de concepție constă în revenirea la sistemul în care tribunalul este instanța cu plenitudine de competență în primă instanță.* În noua concepție, judecătoriile ar urma să soluționeze în primă instanță litigiile având o importanță redusă, curțile de apel urmând a judeca în principal apeluri, iar Înalta Curte de Casație și Justiție domină recursurile – judecă toate recursurile, mai puțin în situațiile în care legea prevede expres altfel. Această logică poate fi criticată ca fiind una care ține mai curând cont de direcții generale decât de particularitățile întâlnite în instanțele române. Direcția generală principală este reprezentată de unificarea jurisprudenței printr-un mecanism flexibil: ducerea recursurilor la Înalta Curte de Casație și Justiție, presupunându-se că Înalta Curte de Casație și Justiție este instanța cea mai susceptibilă de a avea o jurisprudență unitară. În această manieră, jurisprudența va fi reglată nu prin metode de intervenție, precum recursul în interesul legii, care rămâne o metodă excepțională, ci prin casarea hotărârilor ce nu se supun jurisprudenței unitare a instanței supreme (hotărârile instanței de recurs fiind obligatorii pentru instanțele de fond și în NCPC).

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, varianta în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 94 în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).



Astfel, spre deosebire de alte sisteme, precum cel francez (nu cunoaște obligativitatea dezlegărilor în drept date de instanța de recurs, pentru judecătoria fondului, după casare), sistemul casării ar putea să funcționeze în mod real, generând o jurisprudență unitară.

Articolul 93<sup>2</sup> cu modificările din Legea nr. 76/2012, arată, la pct. 1, că tribunalul judecă în primă instanță toate cererile care nu sunt date în competența altor instanțe. În ceea ce privește competența judecătorei, aceasta este delimitată în mod excepțional. Se poate observa ca, în pofida faptului că a pierdut poziția de instanță cu plenitudine de competență, judecătoria păstrează competența într-un număr mare de litigii. Astfel, judecătoria este competentă să soluționeze toate cererile din materia instanței de tutelă (ocrotirea persoanei fizice, divorțuri, rudenie, filiație). S-a atras atenția asupra art. 92 lit. f)<sup>3</sup>, prevedere importantă deoarece legiuitorul a admis existența acțiunilor în evacuare și, totodată, pentru că ne scutește de la calcularea valorii cererii.

Litera j)<sup>4</sup> are potențial de a genera unele probleme: sunt de competența judecătorei cererile privind *obligațiile de a face sau a nu face* indiferent de izvorul contractual sau necontractual. Va fi dificil de stabilit ce înseamnă *obligație de a face sau a nu face neevaluabilă în bani*. Cu siguranță, dacă este vorba de obligații de a face precum ridicarea unei construcții, dărâmarea unui zid, trecerea pe un anumit drum, nu sunt probleme, fiind situații prevăzute expres la lit. g)<sup>5</sup>. Totuși, în cazul unei obligații precum cea de trecere în contabilitate a unor sume, obligarea de emitere a unor documente contabile, predarea unor documente etc., se pune problema naturii lor evaluabile sau neevaluabile în bani, iar în cazul în care sunt obligații evaluabile, a modalității în care se va realiza evaluarea acestora. Rațiunea reglementării din NCPC este deocamdată pusă în umbră de Decizia Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 32/2008, evocată sub aspectul motivării, și nu al dispozitivului. Este vorba de decizia prin care s-a stabilit că cererile privind anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau declararea nulității unor acte juridice sunt evaluabile în bani, indiferent dacă se cere sau nu repunerea în situația anterioară. În motivarea deciziei este enunțat un principiu care pune semnul egalității între *patrimonial* și noțiunea de *evaluabil*. Cererile nu sunt decât de două feluri: patrimoniale și nepatrimoniale. Cererile sunt nepatrimoniale atunci când vizează drepturi nepatrimoniale, precum viața, sănătatea,

<sup>2</sup> Art. 95 NCPC republicat.

<sup>3</sup> Art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC republicat.

<sup>4</sup> Art. 94 pct. 1 lit. h) NCPC republicat.

<sup>5</sup> Art. 94 pct. 1 lit. e) NCPC republicat.



libertatea persoanei etc. Toate celelalte cereri sunt patrimoniale și, conform deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție, evaluabile. Cu alte cuvinte, de esența patrimoniului este evaluarea. Această chestiune pune probleme în materia *obligațiilor de a face sau a nu face*. Este oferită ca exemplu obligația de predare a unor documente. Aceasta este o obligație patrimonială, de cele mai multe ori documentele având legătură cu activitatea unor societăți comerciale, cu înregistrări în contabilitate. Fiind o obligație patrimonială, aceasta poate și trebuie evaluată prin prisma impactului economic al predării/nepredării documentelor. Din ușurință, marea majoritate a instanțelor apreciază, în acest caz, că este vorba de obligații neevaluabile în bani deoarece nu produc o satisfacție materială directă. Acesta este poziția pe care se va merge în continuare deoarece aplicarea inclusiv a considerentelor deciziei amintite ar conduce la întrebări greu de deslușit pe planul noțiunii de «evaluabil/neevaluabil». Personal, cred că există drepturi cu conținut patrimonial care nu sunt susceptibile de a fi evaluate în bani în mod distinct, nefiind cuantificabile *per se*. Poate ar trebui acceptat că noțiunea de *evaluabil* nu este identică cu cea de *patrimonial*, cel puțin sub aspect procesual.

Litera k) a art. 92<sup>6</sup> care dă în competența judecătorei *cererile de împărțală judiciară, indiferent de valoare* este susceptibilă a genera probleme. Acest text preia parțial ideea cuprinsă în art. 2 lit. b) CPC 1865, care are însă o formulare diferită: *cererile în materie succesorală și cele în materie de împărțală judiciară* – deci este vorba de două categorii. Pare că legiuitorul a optat pentru soluția competenței judecătorei numai în privința *cererilor de împărțală judiciară* (e.g. împărțelile judiciare ce pot rezulta dintr-o coachiziție). Impactul acestei opțiuni constă în dificultatea de a stabili competența privind o cerere de partaj ca urmare a unei succesiuni. Astfel, în practică se vor ivi două interpretări: 1. litera k) privește cererile de împărțală judiciară, cu excepția celor privind succesiunea, intenția legiuitorului fiind ca toate aceste litigii să intre în competența tribunalului (desigur, în cazul în care valoarea obiectului litigiului ar depăși pragul legal); 2. litera k) privește orice cerere de partaj, indiferent de sursa indiviziunii sau coproprietății. Acestea vor fi judecate de judecătore, rămânând la tribunal celelalte cereri în materie succesorală care nu presupun împărțală: *anulări de testamente, petiții de ereditate, predări de legate, anulări de certificate de moștenitor, acțiuni în constatarea cotelor de moștenitor*. Ar rezulta, astfel, o scindare a competenței materiale în domeniul succesoral: partajul este în competența judecătorei iar celelalte cereri vor fi soluționate de tribunal dacă valoarea acestora depășește 200.000 lei [art.

<sup>6</sup> Art. 94 pct. 1 lit. i) NCPC republicat.



92 lit. l)<sup>7]</sup>. În favoarea primei interpretări este adus ca argument art. 103<sup>8</sup> conform căruia, „în materie de moștenire, competența după valoare se determină fără scăderea sarcinilor sau datoriilor moștenirii. Se face astfel referire la materia moștenirii în legătură strictă cu determinarea valorii”. Dând curs acestei prevederi, ar rezulta că acele cereri de partaj care se referă la o succesiune vor fi de competența instanței la care se va dezbate succesiunea, în funcție de valoare. În concluzie, judecătoria este competentă să soluționeze cererile privind împărțeli judiciare simple, împărțelile judiciare privind succesiunea fiind de competența judecătoriei sau tribunalului, în funcție de valoare.

Împărțelile judiciare privind o moștenire nu presupun doar stabilirea de loturi, ci au legătură cu probleme mai dificile precum stabilirea regulilor succesoriale, stabilirea cotelor, a masei succesoriale etc. Problema care se pune în continuare este determinarea capătului principal de cerere în ipoteza unei cereri de succesiune în care există, foarte adesea, mai multe capete de cerere: stabilirea masei, reducțiunea, raportul donațiilor, o anulare de certificat de moștenitor/testament, ieșirea din indiviziune. În funcție de valoare, unele dintre acestea vor fi de competența judecătoriei, altele de competența tribunalului. Este astfel necesară determinarea cererilor principale și a celor accesorii. În doctrină sunt oferite două soluții pentru stabilirea capătului de cerere principal. Prima este cea clasică: *cauză-efect*. Conform acestei soluții, cererea principală este cea care determină soluția din cererea accesorie. Potrivit celei de-a doua soluții, cererea principală este cea care determină scopul acțiunii (e.g. la întrebarea „de ce se cere reducțiunea/ anularea testamentului”, răspunsul ar fi „aceste cereri sunt făcute cu scopul de a ieși din indiviziune într-un anumit fel”). Astfel, conform acestei teorii, ieșirea din indiviziune este scopul principal și, prin urmare, capătul de cerere principal. În această logică, competența ar reveni judecătoriei, indiferent de valoarea obiectului. Legiuitorul român a tranșat însă problema în art. 30 alin. (4), unde este oferită definiția cererilor accesorii: „Cererile accesorii sunt acele cereri a căror soluționare depinde de soluția dată unui capăt de cerere principal”. Prin urmare, s-a optat pentru soluția clasică *cauză-efect*. Astfel, în cazul unei cereri de reducțiune a liberalităților și de ieșire din indiviziune, cererea de reducțiune va genera competența, fiind capătul de cerere principal deoarece va determina soluția ieșirii din indiviziune. Problema apare însă numai în cazul practicienilor care vor îmbrățișa teza conform căreia art. 92 lit. k) se referă inclusiv la cereri

<sup>7</sup> Art. 94 pct. 1 lit. j) NCPC republicat.

<sup>8</sup> Art. 105 NCPC republicat.





de împărțea judecătorească în materie succesorală. Cu siguranță însă, chestiunea este susceptibilă de a naște întrebări și dispute.

## 2. Criteriile de determinare a competenței materiale

În ceea ce privește *criteriile de determinare a competenței materiale*, se observă menținerea criteriilor utilizate și în prezent în Codul de procedură civilă:

- Natura pricinii;
- Valoarea [art. 92 lit. 1)<sup>9</sup>];
- Nivelul organului emitent al actului (în materie de contencios administrativ – art. 94<sup>10</sup>).

Rămâne o problemă delicată *valoarea obiectului cererii*, acesta fiind punctul tranșant al determinării competenței între judecătorească și tribunal. Pragul este de 200.000 lei: până la 200.000 inclusiv la judecătorească, peste 200.000 la tribunal. Reducerea pragului a dat naștere unei îngrijorări, considerându-se că va avea un efect catastrofal pentru Înalta Curte de Casație și Justiție. Această susținere nu este în mare măsură reală, art. 477 alin. (2)<sup>11</sup> arătând că *cererile evaluabile în bani în valoare de până la 500.000 lei inclusiv nu sunt susceptibile de recurs*. Prin urmare, aceste litigii nu vor ajunge la Înalta Curte de Casație și Justiție, fiind susceptibile doar de apel, care va fi exercitat la tribunal dacă valoarea este până la 200.000 lei inclusiv sau la curtea de apel, dacă sunt între 200.000 și 500.000 lei inclusiv.

În art. 96 și următoarele<sup>12</sup> este tratată problema determinării competenței după valoarea obiectului cererii introductive de instanță. O întreagă secțiune este rezervată unei chestiuni anterior nereglementate (cu excepția art. 18<sup>1</sup> și art. 112 CPC 1865), existând doar doctrină și jurisprudență.

Reclamantul este acela care stabilește valoarea. Aceasta poate fi contestată de către pârât sau chiar de către instanță, stabilirea competenței materiale fiind o chestiune de ordine publică. Conform art. 96 alin. (2) NCPC<sup>13</sup>, „*pentru stabilirea valorii, nu se vor avea în vedere*

<sup>9</sup> Art. 94 pct. 1 lit. j) NCPC republicat.

<sup>10</sup> Art. 96 NCPC republicat.

<sup>11</sup> Art. 483 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>12</sup> Art. 98 și urm. NCPC republicat.

<sup>13</sup> Art. 98 alin. (2) NCPC republicat.



*accesoriile pretenției principale, precum dobânzile, penalitățile, fructele, cheltuielile sau altele asemenea, indiferent de data scadenței, și nici prestațiile periodice ajunse la scadență în cursul judecării”. Legiuitorul îmbrățișează teza conform căreia indiferent de curgerea anterioară introducerii cererii de chemare în judecată a dobânzilor, penalităților, fructelor etc., acestea nu vor fi luate în calcul la stabilirea valorii.*

Articolul 97 alin. (2)<sup>14</sup> introduce o soluție inexistentă în reglementarea din CPC 1865, a cărei nevoie a fost resimțită în practică: „În cazul în care mai multe capete principale de cerere întemeiate pe un titlu comun ori având aceeași cauză sau chiar cauze diferite, dar aflate în strânsă legătură, au fost deduse judecării printr-o unică cerere de chemare în judecată, instanța competentă să le soluționeze se determină ținându-se seama de acea pretenție care atrage competența unei instanțe de grad mai înalt”. Există, astfel, mai multe cereri principale, întemeiate pe raporturi juridice distincte, dar care au strânsă legătură, fie pentru că este vorba de un titlu comun, fie pentru că există o strânsă legătură între cauze. În cadrul reglementării actuale, diferența valorică între diferitele capete de cerere principale duce, de cele mai multe ori, la disjungere și la suspendarea unei cauze până la soluționarea celeilalte. Legiuitorul a creat astfel *un caz nou de prorogare legală de competență*, în care cereri de competența instanței mai mici în grad vor fi soluționate de instanța mai mare în grad ca urmare a strânsei legături. Spre exemplu, o persoană care are un titlu de proprietate unic, pretinde că a dobândit un bun de la autorul lui, preluat de stat în orice formă, și solicită anularea unor contracte de vânzare-cumpărate cu părți diferite. De la persoana în cauză a fost preluată de stat o singură unitate locativă, dar acesta a fost ulterior divizată în mai multe apartamente, astfel că persoana în cauză are de anulat mai multe acte, întemeiate pe raporturi juridice diferite, dar bazate pe un singur titlu. Totodată, valorile sunt diferite, suprafețele apartamentelor fiind diferite. În acest tip de situații, analiza trebuie să fie comună deoarece este invocat același titlu, aceleași realități care au stat la baza preluării, raporturile juridice ale dobânditorilor apartamentelor prezintă aceleași probleme, având o strânsă legătură: în baza aceleiași legi, cu același vânzător, cu eventuale probleme probatorii comune. *Judecarea acestor cauze se va face de instanța mai înaltă în grad.*

O noutate o reprezintă art. 100 NCPC<sup>15</sup>: „Când prin acțiune se cere plata unei părți dintr-o creanță, valoarea cererii se socotește după partea pretinsă de reclamant ca fiind

<sup>14</sup> Art. 99 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>15</sup> Art. 102 NCPC republicat.



*exigibilă*”. Spre exemplu, creanța unui reclamant este exigibilă în proporție de 300.000 lei, dar nu dispune de resurse suficiente pentru plata taxei de timbru. În virtutea principiului disponibilității, reclamantul solicită doar plata a 200.000 lei. Problema determinării competenței poate avea două soluții: 1. în funcție de valoarea cerută; 2. în funcție de valoarea creanței, chiar nesolicitată integral. În art. 100 s-a optat pentru a doua soluție, rațiunea fiind evitarea generării competenței după propria voință a reclamantului, deci evitarea eludării dispozițiilor imperative ale legii în materie de competență materială. În planul timbrajului nu există efecte, taxa calculându-se în funcție de valoarea solicitată. Tot în legătură cu acest text s-a pus problema *exigibilității creanței*, arătându-se că art. 100 se referă la *partea pretinsă de reclamant ca fiind exigibilă*, nedorindu-se discutarea fondului în ceea ce privește exigibilitatea.

O altă problemă soluționată este cea referitoare la *contractele cu executare succesivă*. Articolul 99 alin. (3) NCPC<sup>16</sup> arată că „*în cererile de aceeași natură, privitoare la contracte de locațiune ori de leasing, precum și în acelea privitoare la predarea sau restituirea bunului închiriat ori arendat, valoarea cererii se socotește după chiria sau arenda anuală*”. Aici practica judiciară a semnalat o problemă, existând mai multe soluții susținute cu argumente solide. Este fixat, astfel, un criteriu legal într-o materie în care nu exista niciun reper indiscutabil pentru stabilirea valorii obiectului. Aceeași regulă se regăsește și în art. 101 NCPC în materia cererilor privind prestații succesive<sup>17</sup> dacă durata existenței dreptului este nedeterminată. Spre exemplu, cereri de rentă viageră, renta viageră neavând prin natura sa o durată determinată. În cazul în care s-ar solicita însă desființarea contractului și restituirea bunului, nu se va aplica acest criteriu, ci se va merge pe valoarea bunului [art. 99 alin. (2)<sup>18</sup>].

Conform art. 99 alin. (1) NCPC<sup>19</sup>, „*în cererile privitoare la executarea unui contract ori a unui alt act juridic, pentru stabilirea competenței instanței se va ține seama de valoarea obiectului acestuia sau, după caz, de aceea a părții din obiectul dedus judecății*”. Este vorba de valoare reală a obiectului, și nu cea din actul juridic, acesta fiind doar un reper.

<sup>16</sup> Art. 101 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>17</sup> Art. 103 NCPC republicat.

<sup>18</sup> Art. 101 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>19</sup> Art. 101 alin. (1) NCPC republicat.



Soluția adusă prin art. 102<sup>20</sup> este una favorabilă jurisprudenței, ducând la ușurarea sarcinii instanțelor. Conform alin. (1) al acestui articol, „în cererile având ca obiect un drept de proprietate sau alte drepturi reale asupra unui imobil, valoarea lor se determină în funcție de valoarea impozabilă, stabilită potrivit legislației fiscale”. Problema stabilirii prin alte mijloace se pune doar în situația în care valoarea impozabilă nu este stabilită [art. 102 alin. (2) și art. 96].

S-a pus problema *instanței competente material să soluționeze conflictele de muncă*, deoarece nu există o prevedere expresă, litigiile de muncă fiind amintite în NCPC doar în materia recursului la art. 477<sup>21</sup>. În acest caz s-ar aplica dispozițiile art. 92 pct. 1 lit. l)<sup>22</sup> în cazul cererilor evaluabile în bani, lit. j) în cazul obligațiilor de face sau a nu face, iar pentru contestații la decizii de sancționare/concediere și cereri de anulare clauze/contracte colective se va aplica art. 93 pct. 1 – *în primă instanță, toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe*<sup>23</sup>. S-a opinat că nu aceasta a fost intenția legiuitorului și că omisiunea trebuie remediată cât mai rapid pentru că asigurările sociale care se judecă cu participarea asistenților rămân, conform legii speciale, în competența tribunalului, și vor exista probleme serioase în administrarea ședinței de judecată, pentru că asistenții sociali vor trebui să participe la ședințe atât la judecătoria, cât și la tribunale, deci vor fugi de la o instanță la alta. S-a răspuns arătându-se că eliminându-se prevederea expresă a competenței tribunalului în cazul acestor categorii de litigii s-a dorit aducerea acestora sub incidența art. 93 pct. (*toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe*). În mod cert, raportul de muncă are conținut patrimonial, chiar litigiile privind sancționarea sunt evaluabile în bani. Astfel, se va lua în considerare valoarea salariului, litigiile de muncă putând fi soluționate de judecătoria sau de tribunal, în funcție de valoare. Trebuie admis, totuși, că se pun probleme de administrare (de exemplu, corpul asistenților – unii vor trebui să fie la judecătoria, alții la tribunal, specializarea judecătorilor etc.). Se pare că în cele din urmă va prevala soluția de păstrare a competenței tribunalului în privința acestei categorii de litigii, chestiune ce va forma obiectul unei propuneri de modificare fie a legii dialogului social, fie chiar a legii de punere în aplicare a noului Cod de procedură civilă.

<sup>20</sup> Art. 104 NCPC republicat.

<sup>21</sup> Art. 483 NCPC republicat.

<sup>22</sup> Art. 94 pct. 1 NPCP republicat.

<sup>23</sup> Art. 95 pct. 1 NCPC republicat.



O altă problemă care s-a pus este valoarea obiectului în cazul *cererii de pronunțare a unei hotărâri care să țină loc de contract autentic*. Astfel, valoarea bunului se va stabili potrivit: 1. art. 102 NCPC<sup>24</sup> – valoare impozabilă; 2. art. 99 alin. (1) NCPC<sup>25</sup> – valoarea de circulație și nu cea din contract sau 3. Legea nr. 146/1997 – valorile notariale? *S-a apreciat că urmează a fi avută în vedere a doua variantă*, pentru că este vorba despre executarea unui contract și se va lua în considerare valoarea reală a bunului, cu precizarea că valoarea trecută în contract este o prezumție care poate fi luată sau nu în considerare de judecător. S-a mai arătat că art. 102 se aplică doar în privința cererilor având ca obiect un drept de proprietate sau alte drepturi reale asupra unui imobil, și nu atunci când se solicită executarea unui antecontract.

În același context, s-a pus problema *stabilirii valorii de circulație*. În regimul CPC 1865, aceasta ar fi fost stabilită prin recurgerea la prevederile Legii nr. 146/1997 care trimitea la diverse acte normative și în baza căreia judecătorul putea pune în discuția părților o eventuală valoare derizorie sau putea solicita stabilirea unei valori rezonabile, urmând ca, în caz de refuz, să dispună efectuarea unei expertize. Se apreciază că ar fi logic să se aplice în cazul perfectării unei vânzări prin pronunțarea unei hotărâri prevederile art. 102 NCPC<sup>26</sup> deoarece prin hotărâre se va dobândi un drept de proprietate. Totodată, valoarea impozabilă este clară, nefiind nevoie ca judecătorul să aprecieze care este valoarea reală/de circulație. S-a răspuns arătându-se că valoarea reală poate fi stabilită prin orice mijloc de probă, inclusiv prezumția că valoarea impozabilă este cea reală. Astfel, în cazul art. 99 NCPC<sup>27</sup>, valoarea poate fi cea din act, cea impozabilă sau o alta dacă judecătorului i se pare că niciuna dintre cele două enunțate nu satisface condiția realității. Se poate recurge la metode externe de determinare, precum catalogul cu care lucrează notarii publici. Există, prin urmare, un regim diferit de cel al art. 102 care obligă la luarea în calcul a valorii impozabile. Tot în legătură cu această chestiune trebuie amintite prevederile art. 126<sup>1</sup> alin. (2) NCPC<sup>28</sup>, conform cărora, la primul termen de judecată, „*în mod excepțional, în cazul în care pentru stabilirea competenței sunt necesare lămuriri ori probe suplimentare, judecătorul va pune această chestiune în discuția părților și va acorda un singur termen în acest scop*”. Este posibil, astfel, ca la primul termen una dintre părți să conteste valoarea stabilită de cealaltă parte iar valoarea

<sup>24</sup> Art. 104 NCPC republicat.

<sup>25</sup> Art. 101 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>26</sup> Art. 104 NCPC republicat.

<sup>27</sup> Art. 101 NCPC republicat.

<sup>28</sup> Art. 131 alin. (2) NCPC republicat.



impozabilă să nu poate fi stabilită, fiind necesară administrarea de probe. Problema care se pune este dacă o expertiză poate fi făcută într-un singur termen. Se apreciază că este posibil ca o expertiză să fie făcută într-un singur termen, legiuitorul lăsând a înțelege, totuși, că acesta trebuie să fie ultima metodă de folosit. Judecătorul este, astfel, invitat să recurgă la alte metode pentru determinarea valorii reale și doar excepțional la expertiză. Cu toate acestea, nu există o sancțiune în cazul în care se vor acorda două sau mai multe termene pentru lămuriri sau probe suplimentare. Eventual, s-ar putea formula de partea interesată o contestație privind tergiversarea procesului.

O altă situație adusă în discuție este aceea în care judecătorul cere anumite acte părților pentru dovedirea valorii, dar partea nu se conformează. Or, în NCPC nu mai există o prevedere care să permită judecătorului să suspende cauza, similară art. 155 CPC 1865. S-a precizat că, în acest caz, judecătorul va dispune o expertiză, dar oricum, și în NCPC există o prevedere similară art. 155 CPC 1865, în art. 236<sup>1</sup>.<sup>29</sup>

O altă chestiune adusă în discuție privește *cererile de evacuare*, mai exact competența judecătoriei de a soluționa cereri de evacuare indiferent de valoare. Judecătoria va judeca cererile de evacuare doar când acestea reprezintă capăt unic de cerere [art. 92 pct. 1 lit. f)<sup>30</sup>] sau în cazul procedurii speciale de evacuare. Dacă există cerere de reziliere și capăt de cerere de predare a bunului ca urmare a rezilierii, în funcție de valoarea chiriei anuale, competența va reveni fie judecătoriei, fie tribunalului.

### 3. Competența teritorială

În ceea ce privește *competența teritorială*, în principiu rămân aceleași trei cazuri: de drept comun, alternativă și exclusivă, cu câteva precizări. În privința competenței de drept comun, există o modificare: la art. 106 NCPC<sup>31</sup> modificat prin LPA (art. 5 CPC 1865) nu se mai regăsește situația în care pârâtul are domiciliul în străinătate. În fapt, această situație este reglementată în NCPC la art. 1051<sup>32</sup>, în materia competenței internaționale a instanțelor

<sup>29</sup> Art. 131 NCPC republicat.

<sup>30</sup> Art. 94 pct. 1 lit. d) NCPC republicat.

<sup>31</sup> Art. 108 NCPC republicat.

<sup>32</sup> Art. 1065 NCPC republicat.



române. Această modificare este una justificată deoarece art. 5 CPC 1865 introducea o normă de competență internațională alta decât cea din Legea nr. 105/1992.

O mică problemă se poate ridica în legătură cu *domiciliul*. Este acceptat faptul că prin *domiciliu* se înțelege locul unde persoana stă în mod statornic, fiind vorba de domiciliul de fapt, și nu de cel indicat în actele de stare civilă. Este un câștig al jurisprudenței. Aceste prevederi trebuie coroborate cu dispozițiile art. 91 NCC care instituie o prezumție, arătând că dovada domiciliului se face cu mențiunile cuprinse în cartea de identitate. La alin. (2) al aceluiași articol se precizează că, în lipsa acestor mențiuni, instituirea sau schimbarea domiciliului nu va putea fi opusă altor persoane. *Se instituie, practic, o inopozabilitate față de terți a oricărei situații de fapt care contravine mențiunilor din cartea de identitate*. Această dispoziție trebuie să aibă efect și pe plan procesual. Astfel, persoana care își asumă riscul de a locui în altă parte și nu ia măsurile de a declara locuința statornică pentru a fi menționată în registrele de evidență a populației, își asumă, implicit, riscul ca reclamantul care-l va cita la locul indicat în registrele de evidență să poată invoca inopozabilitatea situației de fapt. Din acest moment se poate marca o modificare în ceea ce privește ideea *domiciliului de fapt*: în situația în care reclamantul care indică domiciliul pârâtului ca fiind cel prevăzut în registrele de evidență a populației și nu se face proba că a cunoscut domiciliul de fapt prin alte mijloace [art. 91 alin. (3) NCC], procesul se va judeca valabil cu citarea pârâtului la adresa indicată de reclamant. Domiciliul de fapt va fi inopozabil atât reclamantului, cât și instanței, aceasta fiind tot un terț.

Articolele 107, 108, 109 NCPC<sup>33</sup> privind competența teritorială corespund legislației în vigoare și principiilor cu care operăm în prezent. Articolul 110<sup>34</sup> este un corespondent al art. 19 CPC 1865, cu precizarea că în alin. (2) se introduce o prevedere importantă: *un pârât poate fi chemat în judecată numai în scopul sesizării instanței competente pentru el*. Este vorba despre un abuz de drept procesual: un reclamant cheamă în judecată o persoană dar nu pentru că vrea să se judece realmente, ci pentru a crea un cerc procesual în raport de care să atragă o anumită competență. În acest caz, oricare dintre pârâți poate invoca necompetența la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe. Instanța nu o poate invoca din oficiu, fiind o competență teritorială alternativă.

<sup>33</sup> Art. 109, 110, 111 NCPC republicat.

<sup>34</sup> Art. 112 NCPC republicat.



Problema care se pune în continuare este aceea de a ști dacă, o dată cu invocarea excepției de necompetență materială, pârâtul trebuie să invoce și lipsa calității procesuale pasive a copârâtului respectiv. Se presupune că dacă acesta ar avea calitate procesuală pasivă, ar fi greu de susținut că a fost chemat în proces numai pentru a atrage competența unei instanțe. Prin urmare, este vorba despre o persoană care nu are calitate procesuală, dar este chemată în proces pentru a atrage competența, după care se admite lipsa calității procesuale pasive dar instanța rămâne competentă. Astfel, ar trebui ca în primul rând să fie invocată lipsa calității procesuale pasive și, totodată, necompetența instanței atrasă prin chemarea unei persoane care nu are calitate procesuală pasivă.

Articolul 111 NCPC<sup>35</sup> reproduce dispozițiile art. 10 CPC 1865, cu unele mici modificări. Prima modificare privește punctul 1 referitor *stabilirea filiației*, care nu era anterior caz de competență alternativă. Astfel, în cererile privitoare la stabilirea filiației mai este competentă instanța domiciliului reclamantului. Se instituie un regim de favoare pentru reclamanți, care sunt cu precădere minori, persoane aflate în situații de dificultate. O altă modificare privește punctul 8, conform căruia, în afară de instanța de la domiciliul pârâtului, mai este competentă „*instanța domiciliului consumatorului, în cererile având ca obiect executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului încheiat cu un profesionist sau în cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor*”. Este o normă de favoare pentru consumator.

O altă modificare privește punctul 9, ce vizează *cereri în domeniul răspunderii delictuale*, fiind adăugată ca instanță competentă cea în a cărei circumscripție s-a produs prejudiciul. Deși este vorba de o preluare a unei reglementări europene, modificarea este una problematică deoarece fapta ilicită poate fi comisă prin mass-media, deci prejudiciul se produce oriunde. Prin urmare, orice instanță de pe teritoriul țării ar putea fi competentă. În schimb, prevederea este în favoarea victimei.

În materie de *tutelă și familie*, art. 111<sup>1</sup> <sup>36</sup> introduce competența alternativă. În fapt, acest text reprezintă trecerea în procedură a unui text introdus prin legea de punere în aplicare a Noului Cod civil. Conform alin. (1), instanța de tutelă este cea de la domiciliul/reședința celui ocrotit. Dar în cazul în care se vizează autorizarea unor acte privind un imobil,

<sup>35</sup> Art. 113 NCPC republicat.

<sup>36</sup> Art. 114 NCPC republicat.





competența este una alternativă, fiind competentă și instanța în a cărei circumscripție teritorială este situat imobilul. În acest caz, instanța de tutelă și de familie care a pronunțat hotărârea trebuie să comunice de îndată o copie a hotărârii instanței de tutelă și de familie în a cărei circumscripție teritorială își are domiciliul sau reședința cel ocrotit.

În materie de *competență exclusivă*, este consacrat un caz nou: art. 118 NCPC – cererile împotriva unui consumator<sup>37</sup>. Astfel, „*cererile formulate de profesionist împotriva unui consumator pot fi introduse numai la instanța domiciliului consumatorului*”. Aceste prevederi nu se confundă cu dispozițiile pct. 8 de la art. 111 NCPC<sup>38</sup>, care au în vedere cereri formulate de consumatori. Alegerea acestei soluții a fost determinată de faptul că alegerea de competență în contractele dintre profesionist și consumator este considerată în practica europeană o clauză abuzivă. Legiuitorul român a tranșat astfel problema, consacrand un caz de competență exclusivă. În doctrina recentă s-a arătat, în mod justificat, că acest articol este aplicabil chiar dacă acțiunea profesionistului nu vizează dispoziții din legea privind protecția consumatorului, ci chestiuni precum plata etc. Este evident sensul dispoziției, aceasta fiind una protecție a părții mai slabe. Prin urmare, pe fondul unui raport inegal, dispoziția creează o inegalitate acceptabilă.

Articolul 123 NCPC<sup>39</sup> introduce un nou tip de competență, cea *facultativă*. Este o înlăturare a unor cereri ulterioare, de recuzare, de strămutare etc. Sunt vizate două situații: 1. când judecătorul este reclamant într-o cerere de competență instanței la care își desfășoară activitatea; 2. judecătorul este pârât într-o cerere de competență instanței la care își desfășoară activitatea. În prima situație, judecătorul nu mai poate sesiza instanța la care își desfășoară activitatea, fiind obligat să aleagă una dintre instanțele de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate curții de apel în a cărei circumscripție se află instanța la care își desfășoară activitatea. În cea de a doua situație, instanța rămâne competentă dar se oferă pârâtului posibilitatea de a alege una dintre instanțele de același grad aflate în circumscripția oricăreia dintre curțile de apel învecinate curții de apel în a cărei circumscripție se află instanța la care își desfășoară activitatea judecătorul.

<sup>37</sup> Art. 121 NCPC republicat.

<sup>38</sup> Art. 113 alin. (1) pct. 8 NCPC republicat.

<sup>39</sup> Art. 127 NCPC republicat.



#### 4. Prorogarea de competență

În ceea ce privește modificările în domeniul prorogării, art. 134 NCPC<sup>40</sup> referitor la *conexitate* nu mai prevede, în mod expres, condiția egalității în grad a instanțelor. De altfel, a fost evidențiat anterior că în situația unor cereri principale de competența unor instanțe diferite în grad, dar care sunt în strânsă legătură, instanța mai înaltă în grad va fi competentă. Or, dacă se permite părții să sesizeze de la început instanța mai înaltă în grad, prin derogare de la regulile de competență materială, nu apare exagerat ca în situații similare să poată fi dispusă și conexarea. Totuși, acceptarea în practică a acestei soluții ar putea să întâmpine o anumită rezistență, deoarece legiuitorul a păstrat regula existentă și astăzi, conform căreia „când una din cereri este de competența exclusivă a unei instanțe, conexarea se va face la acea instanță”, regulă din care ne-am obișnuit (corect sau nu) să deducem că atunci când ambele instanțe sunt competente exclusiv conexarea nu poate opera. Considerăm că acest text, existent și în Codul de procedură civilă de la 1865, împiedică conexarea, având drept scop determinarea instanței la care se conexează pricinile. Singurul text în Codul de procedură civilă de la 1865 care împiedică conexarea este cel care impune condiția egalității în grad a instanțelor și care nu se mai regăsește în noua reglementare. Totuși, pentru a opera conexarea este necesar ca pricinile să se afle în fața primei instanțe, condiție ce decurge implicit din textul art. 134. Astfel, se menține regula conform căreia conexarea poate fi dispusă și din oficiu, dar se pune o limită de timp: *cel mai târziu la primul termen de judecată înaintea instanței ulterior sesizate* [art. 134 alin. (2)]. Astăzi nu există o limită de timp expres prevăzută, limita fiind totuși rămânerea cauzelor la instanțe de același grad. Or, dispărând această condiție, era necesară introducerea unei limite pentru a se preveni abuzurile (e.g. cereri de conexare formulate în faze avansate ale procesului).

Tot în această materie a fost stabilită o regulă care anterior era discutabilă: *instanța care se va pronunța asupra excepției de conexitate*. Astfel, în practică s-a decis că asupra acestei cereri se pronunță instanța ulterior sesizată, în timp ce în doctrină s-a arătat că, din moment ce legea nu distinge, ambele instanțe sunt competente în privința acestei cereri<sup>41</sup>.

<sup>40</sup> Art. 139 NCPC republicat

<sup>41</sup> A se vedea Gh. Buta, M. Tăbârcă, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Universul juridic, București, 2007, p. 528.



Noul Cod de procedură civilă tranșează această problemă în art. 134 alin. (2)<sup>42</sup>: *instanța ulterior sesizată se va pronunța asupra excepției conexității*.

În materia *strămutării*, dispare strămutarea pentru rudenie, dubla rudenie fiind un caz extrem de rar semnalat de practică (art. 135 NCPC<sup>43</sup>). În cazul în care apar totuși astfel de situații, poate fi solicitată recuzarea, motivele de incompatibilitate reglementate în noul Cod de procedură civilă fiind mai extinse (există și o prevedere privind posibilitatea invocării și altor motive decât cele prevăzute expres – art. 41 pct. 12<sup>44</sup>, respectiv *atunci când există alte elemente care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea instanței*).

O altă modificare privește *competența de soluționare a cererilor de strămutare*. Astfel, conform art. 137 alin. (1) NCPC<sup>45</sup>, în cazul *bănuielii legitime* cererea va fi soluționată de curtea de apel, iar doar în cazul în care motivul de strămutare se ivește în fața curții de apel, va fi competentă Înalta Curte de Casație și Justiție. Aceste prevederi au fost criticate, poate pe bună dreptate, pe motivul că ipotezele de bănuială legitimă într-un oraș în care funcționează o judecătorie, un tribunal și o curte de apel, nu se regăsesc doar în cazul judecătoriei și tribunalului, cuprinzând și curtea de apel. În general, bănuiala legitimă se fundamentează pe calitatea părților, particularitățile ce țin de persoana sau situația acestora manifestându-se într-o anumită zonă. Or, în multe cazuri, judecarea unei cereri de strămutare de către Înalta Curte de Casație și Justiție era considerată singurul remediu pentru evitarea influențelor locale. În aceste circumstanțe, probabil justițiabilii vor avea un sentiment de nedreptate. Justiția poate pierde la capitolul imagine, dar dispoziția va avea ca efect degrevarea instanței supreme de numărul mare de strămutări, aflate pe rolul acesteia.

S-a ridicat problema corelării art. 111 pct. 5<sup>46</sup> cu art. 114<sup>47</sup>: art. 111 pct. 5 prevede o competență alternativă în ceea ce privește acțiunile de carte funciară; or, acestea privesc, de cele mai multe ori, drepturi reale. Pe de altă parte, art. 114 prevede o competență exclusivă în ceea ce privește drepturi reale imobiliare. S-a precizat că Noul Cod de procedură civilă nu aduce nicio modificare față de Codul de procedură civilă de la 1865. Textul art. 111 pct. 5 NCPC este actualul art. 10 pct. 2 teza a II-a CPC 1865 iar art. 114 NCPC corespunde art. 13

<sup>42</sup> Art. 139 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>43</sup> Art. 140 NCPC republicat.

<sup>44</sup> Art. 42 pct. 13 NCPC republicat.

<sup>45</sup> Art. 142 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>46</sup> Art. 113 pct. 5 NCPC republicat.

<sup>47</sup> Art. 117 NCPC republicat.



CPC 1865 (cereri privitoare la bunuri imobile), fiind consacrată interpretarea doctrinară și jurisprudențială a acestui articol (cereri privind drepturi reale imobiliare, și nu orice cereri privitoare la imobile, de exemplu contracte de închiriere).

O altă problemă ridicată privește dispozițiile art. 106 NCPC<sup>48</sup>, în concret semnificația sintagmei *societate cu sediu necunoscut*. Este vorba, în acest context, de societatea străină cu sediul în străinătate și cu reprezentanță în România iar reclamantul nu cunoaște sediul din străinătate sau poate fi vorba și despre o societate română, însă al cărei sediu înscris la Registrul comerțului nu mai este valabil, nu mai corespunde realității? S-a apreciat că a doua variantă a fost cea avută în vedere la redactarea Noului Cod de procedură civilă.

O altă întrebare a vizat noțiunea de *reprezentanță*: este o filială, sucursală, punct de lucru? Prin urmare, poate fi reținută competența instanței de la locul filialei, sucursalei, punctului de lucru? Referitor la această problemă s-a arătat că sintagma acoperă toate noțiunile menționate, mai puțin filiala, deoarece acesta, având personalitate juridică, va fi chiar ea pârâtă. Prin urmare, prin *reprezentanță*, în sensul acestui text s-ar înțelege sucursala și reprezentanța *stricto sensu* (un sediu secundar al societății-mamă din străinătate, lipsit de personalitate juridică proprie, care nu are un capital distinct de cel al societății-mamă și poate efectua numai operațiuni de reprezentare a acesteia față de partenerii săi comerciali din România). O altă întrebare a vizat cazul în care sediul fiind necunoscut există mai multe puncte de lucru, în concret posibilitatea reclamantului de a introduce acțiunea la instanța în circumscripția căreia se află oricare dintre aceste puncte de lucru. S-a apreciat că, fiind în prezența unei competențe teritoriale alternative, reclamantul putând introduce acțiunea la oricare din aceste instanțe.

O altă problemă ridicată în legătură cu aceeași chestiune vizează situația introducerii unei cereri de chemare în judecată la instanța de la sediul pârâtei, necunoscând că *acesta nu mai este valabil și că nu a fost operată modificarea în Registrul comerțului*. În această situație, pârâtul, invocând nevalabilitatea sediului, va trebui să arate, totuși, care este sediul valabil, în caz contrar comițând un abuz de drept. În cazul în care nu există un sediu valabil, acesta nu ar putea invoca în folosul lui dispozițiile art. 106 NCPC. Oricum, instanța nu va putea invoca necompetența deoarece este vorba despre o competență de ordine privată. Problema se rezolvă, de cele mai multe ori, prin invocarea excepției de necompetență

<sup>48</sup> Art. 108 NCPC republicat.



teritorială, iar nu făcând apel la dispozițiile art. 106. S-a adăugat că problema poate subzista, totuși, în situația în care reclamantul face verificări la Registrul Comerțului și constată că sediul este expirat. Va putea acesta să introducă cererea de chemare în judecată la instanța de la un punct de lucru? Referitor la acest aspect s-a apreciat că, în privința competenței, problema se rezolvă în funcție de reacția pârâtului prin întâmpinare. Cu alte cuvinte, în cazul lipsei unei reacții, instanța rămâne competentă. Problema poate apărea, totuși, în privința citării. Soluția este una simplă: pârâtul nu se poate prevala de propria turpitudine pentru a invoca nelegalitatea citării; totodată, se poate recurge și citarea prin publicitate, care în noul Cod oferă garanții mai ample celui citat.

O ultimă problemă ridicată a vizat legea de punere în aplicare extrem de stufoasă care modifică foarte multe legi, fără însă a avea pretenția că această modificare este una exhaustivă. În acest context, s-a arătat că, întrucât Comisia de redactare nu își putea asuma parcurgerea tuturor actelor normative pentru a stabili conformitatea cu dispozițiile Noului Cod de procedură civilă, au fost modificate explicit doar cele mai importante prevederi. Articolul 83 lit. k) din Legea de punere în aplicare prevede că „*la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă: (...) k) orice alte dispoziții contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale*”. Aceasta este mijlocul la care a recurs comisia de redactare pentru a evita aplicarea unor legi speciale care nu au fost abrogate expres, deși intenția legiuitorului a fost ca Noul Cod de procedură civilă să se aplice și în situațiile respective. Astfel, legea generală abrogă prevederi din legea specială, fiind îndeplinită condiția *prevederii exprese* a abrogării. Aceste dispoziții au relevanță pe planul competenței, existând legi care prevăd competențe speciale. În această situație, astfel de dispoziții speciale vor fi înlăturate în baza art. 83 lit. k), în măsura în care nu există prevederi în NCPC care să permită supraviețuirea lor [un exemplu de normă specială îl constituie dispozițiile art. 92 alin. (1) lit. a) NCPC<sup>49</sup> care stabilesc competența judecătorească în soluționarea cererilor date de Codul civil în competența instanței de tutelă și de familie, în afară de cazurile în care prin lege se prevede în mod expres altfel].

<sup>49</sup> Art. 94 pct. 1 lit. a) NCPC republicat.



## Nulitatea actelor de procedură\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Gheorghe Florea*

Domnul avocat **Gheorghe Florea** a prezentat noutățile, modificările și completările aduse în materia nulității actelor de procedură, reglementată de noul Cod de procedură civilă prin articolele 169-174 integrate în capitolul „Citarea și comunicarea actelor de procedură”, care, la rândul lui, este inclus în Titlul IV “Actele de procedură”.<sup>1</sup>

Nulitatea, ca sancțiune procedurală de drept comun, trebuie să fie ultima soluție la care apelează judecătorul în cazul în care nu se pot remedia neregularitățile procedurale altfel.

Reglementarea noului Cod de procedură civilă sistematizează noțiunile procedurale existente, definește noțional unde este cazul, clasifică pentru a simplifica și lasă judecătorul să aprecieze dacă trebuie să opereze cu aplicarea sancțiunii sau nu.

Nu este legal definită nici în noul Cod noțiunea de „act de procedură”, deci se va apela la doctrină, jurisprudență pentru această noțiune tehnico-juridică. Ca observație de ansamblu, s-a precizat că nu există elemente de noutate deosebită la acest capitol.

Articolul 143 alin. (1<sup>2</sup>) NCPC<sup>2</sup> prezintă soluția legiuitorului pentru noțiunea de *cerere, act*: „în cazul în care prezentul cod prevede condiția formei scrise a susținerilor, apărărilor sau a concluziilor părților ori a altor acte de procedură adresate instanțelor judecătorești”. Din acest text de lege putem trage concluzia că noua reglementare privește actul de procedură ca operațiune juridică ce constă în manifestarea de voință ce ține de nașterea, dinamizarea sau stingerea unui raport procesual, dar și ca *instrumentum probationis*, respectiv forma scrisă, indiferent că este făcut în scris sau oral și consemnat ulterior în scris. Această distincție între actul juridic ca manifestare de voință și ca formalitate cu valoare juridică constatată în scris

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 174-179 în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).

<sup>2</sup> Art. 148 alin. (3) NCPC republicat.



este importantă întrucât nulitatea privește atât actele de procedură verbale, consemnate în scris, cât și actele de procedură scrise, ale părților și ale instanței deopotrivă.

Controlul actelor de procedură, inclusiv al celor care emană de la auxiliarii instanței, cum ar fi, de exemplu, expertizele, se realizează permanent, continuu, în raport de felul nulității, de regimul juridic al nulității, în raport de persoanele interesate să invoce nulitatea, în raport de mijlocul procesual prin care se propune nulitatea.

Articolul 169 NCPC<sup>3</sup> definește *nulitatea actului de procedură* ca o sancțiune procesuală. În realitate, sancțiunea a fost identificată prin efectele ei „*sancțiunea care lipsește total sau parțial de efecte actul de procedură efectuat cu nerespectarea cerințelor legale, de fond sau de formă*”.

Identificarea efectelor actelor de procedură este esențială.

Lipsirea de efecte a unui act de procedură presupune o operațiune logică și necesitatea de a ști care sunt efectele de care este lipsit actul în cauză, care sunt cerințele de fond și de formă ale actului respectiv – cu distincțiile dintre acestea – și dacă se dă prioritate condițiilor de fond (deci celor prevăzute de lege pentru întocmirea actului de procedură) sau celor de formă.

Alineatele (2) și (3) ale art. 169 NCPC<sup>4</sup> consacră o clasificare doctrinară pe care jurisprudența a aplicat-o deja, dată de un criteriu nou, și anume noțiunea de *interes public* și *interes privat*. Acest criteriu de clasificare între nulitatea absolută și nulitatea relativă a actelor de procedură nu se confundă cu noțiunea de *ordine publică*.

Articolele 170-171 NCPC<sup>5</sup> fac distincția conform unui alt criteriu de clasificare. Legea analizează expres nulitatea condiționată, tip de nulitate care derivă dintr-o clasificare cu o conotație tehnică ce implică descifrarea noțiunii de *vătămare*, cu accepțiunea ei *procesuală* pentru a se evita utilizarea acesteia în mod discreționar. Vătămarea procesuală are caracterul de a fi una relativă, simplă, pentru că legiuitorul prevede expres că „partea interesată poate face oricând dovada contrară”.

Alineatul (2) al art. 170<sup>6</sup> stabilește că vătămarea este prezumată în cazul nulităților exprese.

<sup>3</sup> Art. 174 NCPC republicat.

<sup>4</sup> Art. 174 alin. (2) și (3) NCPC republicat.

<sup>5</sup> Art. 175 și 176 NCPC republicat.

<sup>6</sup> Art. 175 alin. (2) NCPC republicat.





Există cazuri de nulitate necondiționată pentru neîndeplinirea unor condiții extrinseci actului de procedură. Articolul 171 pct. 6 NCPC<sup>7</sup> presupune efortul interpretului de a stabili cazurile și condițiile extrinseci, fără a risca să devină discreționar.

Articolul 172 NCPC<sup>8</sup> introduce un instrument tehnic procesual din practică: criteriul pragmatic cu caracter corector al activității de aplicare a sancțiunii nulității, și anume „îndreptarea neregularităților actelor de procedură”. Alineatul al doilea arată ficțiunea la care apelează legiuitorul „nulitatea nu mai poate fi acoperită [deși regula este cea de la alin. (1)], dacă a intervenit decăderea ori o altă sancțiune procedurală sau dacă se produce ori subzistă o vătămare”. Alineatul acesta surprinde raportarea sancțiunii nulității la alte sancțiuni ce pot interveni și identifică posibilitatea sau imposibilitatea de regularizare a actului, regula generală fiind regularizarea actului de procedură.

Articolul 172 alin. (3) NCPC<sup>9</sup> potrivit căruia „actul de procedură nu va fi anulat dacă până la momentul pronunțării asupra excepției de nulitate a dispărut cauza acesteia” presupune, în realitate, ficțiunea la care recurge legiuitorul pentru a comprima tehnic raportul dintre cauză și efect, care nu se produce decât dacă se aplică sau nu sancțiunea. Textul interzice în mod imperativ aplicarea nulității dacă această cauză a dispărut. Trebuie verificate din nou toate condițiile ce fac actul juridic valabil.

Articolul 173 NCPC<sup>10</sup> ordonează activitatea în timp a participanților la procedură cu privire la *termenul în care poate fi invocată nulitatea*. Se stabilește clar că, în ceea ce privește nulitatea absolută, apare un subiect nou care poate să o invoce, și anume procurorul, cu circumstanțierea „după caz”, „în orice stare a judecății cauzei”, ceea ce implică o îndrituire legală care trebuie verificată în fiecare situație concretă.

Nulitatea relativă trebuie invocată, imperativ, în condițiile art. 173 alin. (3).

Alineatul (4) al art. 173 NCPC<sup>11</sup> consacră în procedură dreptul la tăcere al celui îndreptățit să invoce o neregularitate procesuală pentru aplicarea sancțiunii, drept la tăcere care aparține părții interesate și care face, în realitate, această tăcere să fie cea care, uneori, poate aduce vătămări, cu excepția situațiilor de renunțare expresă.

Articolul 173 alin. (5) NCPC<sup>12</sup> reia o regulă ce stă la baza judecății ce se derulează în două etape. Etapa cercetării procesului presupune că actele de procedură întocmite sunt dintre

<sup>7</sup> Art. 176 pct. 6 NCPC republicat.

<sup>8</sup> Art. 177 NCPC republicat.

<sup>9</sup> Art. 177 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>10</sup> Art. 178 NCPC republicat.

<sup>11</sup> Art. 178 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>12</sup> Art. 178 alin. (5) NCPC republicat.



acelea al căror control de regularitate se realizează mult mai eficient, deoarece controlul este imediat, permanent și continuu.

Regula legală potrivit căreia „Toate cauzele de nulitate a actelor de procedură deja efectuate trebuie invocate deodată, sub sancțiunea decăderii părții din dreptul de a le mai invoca” exprimă concepția că, în realitate, șicana procesuală se tinde a fi reprimată și printr-o astfel de reglementare. Textul poate fi interpretat în sensul că are în vedere și cazul de nulitate absolută, ținând cont de alineatul întâi („nulitatea absolută poate fi invocată de orice parte din proces, de judecător sau, după caz, de procuror, în orice stare a judecății cauzei, dacă legea nu prevede altfel”). Soluția dată în rezolvarea unui asemenea conflict de norme aparent este cea a excluderii nulității absolute de sub puterea acestei reguli, atât timp cât nulitatea absolută este definită legal și reglementarea sa distinctă este făcută pentru că interesul public este cel care trebuie avut în vedere [art. 169 alin. (2) NCPC<sup>13</sup>]. Prin urmare, alineatul (5) nu poate fi interpretat decât în sensul că decăderea operează exclusiv pentru cazurile de nulitate relativă.

Articolul 174 alin. (1) NCPC<sup>14</sup> statuează expres că actul de procedură este desființat odată ce este declarat nul.

Legiuitorul folosește distincția *nul* sau *anulabil* corespondentă distincției din materia de drept comun, de drept substanțial, distincția având în vedere tipul de nulitate absolută sau relativă.

Desființarea actului de procedură poate fi totală sau parțială, cu efect retroactiv, procedura trebuind reluată dacă legea o permite (de exemplu, citarea neregulat efectuată) iar dacă această îndreptare nu mai poate fi făcută, actul de procedură presupune aplicarea măsurilor procesuale specifice în căile de atac și reluarea judecății la un moment dat. Alineatul (3) al art. 174 NCPC presupune *desființarea actului subsecvent*, condiționat de existența sa independentă de cel principal, nefiind vorba de o noutate în materie.

Procedura *conversiunii* în materia actelor de procedură este permisă legal, în mod expres și este prevăzută de art. 174 alin. (4) NCPC<sup>15</sup>. Potrivit acestei reguli, ca și până acum, conform doctrinei și practicii, este considerat valabil un act de procedură de alt tip decât cel nul dacă sunt respectate condițiile legii pentru cel identificat ca fiind valabil, de exemplu recunoașterile făcute într-o cerere de chemare în judecată nulă, renunțări la drepturi făcute inform în fața instanței, dar care sunt corecte din punct de vedere substanțial.

S-au ridicat o serie de întrebări.

<sup>13</sup> Art. 174 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>14</sup> Art. 179 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>15</sup> Art. 179 alin. (4) NCPC republicat.



Prima dintre acestea s-a referit la art. 171 pct. 6 NCPC<sup>16</sup> – *cerințe legale extrinseci actului de procedură*, solicitându-se, în acest sens, exemple. S-a arătat că astfel de elemente ar fi: condiția timbrajului, procedurile prelabile obligatorii în cazurile cerute de lege. S-a precizat că acestea pot atrage nulitatea numai în cazul în care legea nu dispune altfel.

O a doua întrebare a ridicat problema *cererii de recurs introdusă direct de partea interesată la instanță*, sancționată cu nulitatea conform art. 13 alin. (2) NCPC, potrivit căruia „*Părțile au dreptul, în tot cursul procesului de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept.*” Aceasta constituie sau nu o condiție extrinsecă legală? S-a apreciat că este dificil de precizat dacă această condiție este una extrinsecă actului de procedură, având în vedere faptul că legiuitorul a adus un element de noutate în seria condițiilor introducerii cererii de recurs și a cererilor formulate în această cale de atac. Intenția a fost ca, în realitate, să se introducă o garanție legală ca răspuns la o tehnicizare accentuată a procedurii în căile de atac.

O ultimă întrebare a surprins problema *îngrădirii nejustificate a dreptului de acces la instanțe* prin prisma art. 13 alin. (2) menționat mai sus. Consecința acestei condiții va fi asaltarea instanțelor care pronunță hotărâri în fond cu cereri de ajutor public judiciar pentru introducerea cererilor în mod valabil. S-a apreciat că o astfel de interpretare – cea mai la îndemână – ignoră și încurajează avocatura clandestină sau practică ilegal, deoarece realitatea demonstrează că supraîncărcarea condicii instanțelor de control judiciar, în cazul căilor extraordinare de atac, este și rezultatul unor reglementări care exclud orice responsabilitate în declararea căilor de atac, cu încurajarea nerespectării stricte a disciplinării tehnice pe care o impune controlul judiciar extraordinar al hotărârilor judecătorești.

<sup>16</sup> Art. 176 pct. 6 NCPC republicat.



## **Procedura în fața primei instanțe: etapa scrisă**

### **Cercetarea procesului: excepțiile procesuale**

### **Probele: dovada cu înscrisuri, proba cu martori<sup>1</sup>**

*Prelegere susținută de dl. Prof. univ. dr. Gabriel Boroi*

#### **1. Procedura în fața primei instanțe**

Un prim aspect pus în discuție referitor la procedura în fața primei instanțe a vizat cerința referitoare la îndeplinirea procedurilor prealabile prevăzute de lege – chestiune consacrată însă odată cu modificările aduse Codului de procedură civilă prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor.

Articolul 188 alin. (1) NCPC<sup>2</sup> prevede că „*sesizarea instanței se poate face numai după îndeplinirea unei proceduri prealabile, dacă legea prevede în mod expres aceasta*”. Nu se prevede însă în mod expres calificarea mijlocului procesual în cazul sesizării instanței fără îndeplinirea procedurii prealabile. Referitor la acest ultim aspect, s-a apreciat că suntem în prezența unei *condiții speciale de exercitare a acțiunii civile*, în cazurile expres preăzute de lege, astfel încât, neîndeplinirea procedurii prealabile, invocată în termen (sub sancțiunea decăderii, prin întâmpinare sau, în acele cazuri în care întâmpinarea nu este obligatorie, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, deși situații de tipul celei din urmă pot fi rar imaginate în practică) urmează a îmbrăca forma *excepției de inadmisibilitate a sesizării instanței, și nu de prematuritate a cererii*, aceasta din urmă găsindu-și aplicarea doar în situația în care dreptul subiectiv civil pretins prin cererea de chemare în judecată nu este actual.

---

<sup>1</sup> Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>2</sup> Art. 193 alin. (1) în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).



Alineatul (3) al art. 188<sup>3</sup> conține o dispoziție specială, aplicabilă în cazul sesizării instanței cu dezbaterăa procedurii succesoriale. În acest caz, legea prevede că „reclamantul va depune o încheiere emisă de notarul public cu privire la verificarea evidențelor succesoriale prevăzute de Codul civil. În acest caz, neîndeplinirea procedurii prealabile va fi invocată de către instanță, din oficiu, sau de către pârât”. Se observă că la alin. (3) nu se mai prevede un termen, context în care se aplică termenul prevăzut la alin. (2); astfel, se poate susține că alin. (3) constituie o normă specială în raport cu dispozițiile alin. (2), cu care, prin urmare, se completează, în lipsă de dispoziție derogatorie. Pe de altă parte, neexistând un termen prevăzut pentru instanță, aceasta poate să invoce neîndeplinirea procedurii prealabile oricând în cursul judecării în primă instanță.

## 2. Cererea de chemare în judecată

Mențiunile care trebuie făcute în cererea de chemare în judecată sunt, în mare parte, aceleași. În plus apare, ca mențiune obligatorie, codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală al reclamantului și, de asemenea, al pârâtului, în întâmpinare.

Articolul 194<sup>4</sup>, referitor la *înregistrarea și repartizarea cererii de chemare în judecată*, prevede, la alin. (2), că, „după înregistrare, cererea și înscrisurile care o însoțesc se predau președintelui instanței sau persoanei desemnate de acesta, care va lua de îndată măsuri în vederea stabilirii în mod aleatoriu a completului de judecată”. S-a precizat că dispoziția legală amintită face trimitere, cât privește repartizarea aleatorie, doar la complet, nu și la primul termen de judecată, a cărui stabilire urmează să intre în atribuțiile președintelui de complet. Din acest moment, toate măsurile referitoare la cauză vor fi stabilite de completul desemnat aleatoriu, inclusiv măsuri care – în reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865 – erau în competența președintelui instanței.

<sup>3</sup> Art. 193 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>4</sup> Art. 199 NCPC republicat



## 3. Regularizarea cererii

Conform art. 195 NCPC<sup>5</sup>, completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza (judecătorul unic, fiind la judecata în primă instanță), la primirea cererii, verifică dacă aceasta îndeplinește condițiile prevăzute de lege. În măsura în care constată că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, va înștiința *în scris* pe reclamant asupra necesității regularizării cererii în termen de 10 zile de la primirea comunicării. Referitor la termenul de 10 zile au fost aduse în discuție dispozițiile art. 160 NCPC<sup>6</sup> privind *data îndeplinirii procedurii*, context în care s-a subliniat că stabilirea cu exactitate a termenului de 10 zile prevăzut de art. 195 este greu de făcut, depinzând de momentul la care actul va ajunge la reclamant.

Modificarea cea mai importantă vizează însă sancțiunea nerespectării termenului de 10 zile. Astfel, dacă în reglementarea Codului de procedură civilă de la 1985, sancțiunea *suspendării judecății* nu era foarte utilă (abstracție făcând de faptul că se prevedea suspendarea în condițiile în care judecata nu este încă în curs, deși există, firește, textul de lege care dispune că procesul debutează odată cu înregistrarea cererii de chemare în judecată), în noua reglementare, sancțiunea *anulării cererii* este mult mai energică.

Anularea cererii de chemare în judecată se face prin încheiere dată în camera de consiliu [art. 195 alin. (3) NCPC<sup>7</sup>]. Deși regula este citarea părților, s-a subliniat că, în acest caz, este evident că încheierea va fi pronunțată fără citarea părților întrucât ne aflăm procedura de regularizare a cererii, pârâtul nu a aflat, prin ipoteză, de existența cererii iar un argument de text în favoarea acestei soluții este alin. (6) care se referă în mod expres la citarea reclamantului la soluționarea cererii de reexaminare; *per a contrario*, în ipoteza de la alin. (3) nu este nevoie de citare.

Calea de atac împotriva încheierii de anulare este *cererea de reexaminare* care poate fi formulată în termen 15 zile de la data comunicării încheierii. Soluționarea cererii de reexaminare se face de către un alt complet decât cel căruia i s-a repartizat cauza, prin încheiere definitivă dată în camera de consiliu, cu citarea reclamantului. Acest alt complet poate reveni asupra măsurii dacă a fost dispusă în mod eronat sau dacă neregularitățile au fost înlăturate în termenul acordat [alin. (6)], caz în care cauza va fi retrimisă completului inițial investit.

<sup>5</sup> Art. 200 NCPC republicat.

<sup>6</sup> Art. 165 NCPC republicat.

<sup>7</sup> Art. 200 alin. (3) NCPC republicat.



Potrivit art. 196 NCPC<sup>8</sup>, odată îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, judecătorul dispune, prin *rezoluție*, comunicarea acesteia către pârât, cu mențiunea că întâmpinarea urmează a fi depusă în termen de 25 de zile de la comunicare (spre deosebire de actuala reglementare, conform căreia întâmpinarea se depune cel mai târziu cu 5 zile înaintea termenului stabilit pentru judecată).

Alineatul (2) al art. 196 operează o modificare bine-venită instituind obligativitatea comunicării *de îndată* [conținutul sintagmei “de îndată” urmează a fi apreciat de la caz la caz] către reclamant a întâmpinării, respectându-se astfel principiul egalității de arme. Se înlătură, astfel, un neajuns existent în reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865, din care nu rezulta că întâmpinarea se comunică, lucru altminteri greu de realizat din perspectiva termenului de 5 zile până la care, cel mai târziu, putea fi depusă întâmpinarea.

În termen de 10 zile de la comunicare, reclamantul are obligația, conform art. 196 alin. (2) NCPC<sup>9</sup>, de a depune *răspuns la întâmpinare* – instituție nouă – urmând ca pârâtul să ia cunoștință de acesta de la dosarul cauzei. Răspunsul la întâmpinare nu va conține pretenții noi, ci apărări, de fond sau de procedură, la apărărilor făcute de către pârât în întâmpinare.

*Primul termen de judecată*, potrivit art. 196 alin. (3)<sup>10</sup>, va fi stabilit de către judecător, prin *rezoluție*, în termen de 3 zile de la data depunerii răspunsului la întâmpinare și nu va putea depăși 60 de zile de la data *rezoluției*. Odată cu stabilirea primului termen, judecătorul dispune citarea părților. Referitor la termenul de 60 de zile s-a apreciat că urmează a fi calificat ca termen relativ, ceea ce înseamnă că nerespectarea lui nu va atrage sancțiuni cât privește valabilitatea actului de procedură.

Alineatele (5) și (6) ale art. 196 stabilesc posibilitatea reducerii, respectiv creșterii termenului în anumite împrejurări.

#### 4. Măsuri pentru pregătirea judecării

Referitor la dispozițiile art. 198 NCPC<sup>11</sup> s-a subliniat că trebuie reținută distincția între măsurile care pot fi luate de judecător prin *rezoluție*, în condițiile alin. (1) [citarea pârâtului la interogatoriu, alte măsuri pentru administrarea probelor și alte măsuri necesare pentru

<sup>8</sup> Art. 201 NCPC republicat.

<sup>9</sup> Art. 201 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>10</sup> Art. 201 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>11</sup> Art. 203 NCPC republicat.





desfășurarea procesului], respectiv prin *încheiere executorie*, conform alin. (2) – măsuri asigurătorii și măsuri pentru asigurarea probelor.

Potrivit art. 199 NCPC<sup>12</sup>, până la primul termen de judecată la care este legal citat, reclamantul poate să-și modifice cererea de chemare în judecată și, de asemenea, poate propune *noi dovezi*. Referitor la această din urmă noțiune – *noi dovezi* – s-a arătat că este utilizată și în Codul de procedură civilă de la 1865. Sintagma nu se referă însă la dovezile pe care, din vari motive, reclamantul nu le-a menționat în cererea de chemare în judecată, ci este vorba despre dovezi a căror necesitate a rezultat din întâmpinare, art. 248 NCPC<sup>13</sup> dispunând că probele, sub sancțiunea decăderii, se propun de către reclamant, prin cererea de chemare în judecată și de către pârât, prin întâmpinare. În acest context, s-a subliniat că dezideratul disciplinării părților poate fi atins și prin aplicarea energică a sancțiunilor, în practică existând uneori tendința de a trece mai ușor mai ales peste sancțiunea decăderii (de exemplu, practica acordării de termen pentru propunerea probelor).

Referitor la sancțiunea decăderii reclamantului din dreptul de a propune noi dovezi, s-a pus întrebarea dacă aceasta trebuie invocată de pârât sau poate fi invocată din oficiu de către instanță. În prezent soluția adoptată este că dispozițiile în discuție sunt de ordine privată iar dacă pârâtul nu se opune, instanța ia act de modificarea cererii. Soluția trebuie însă nuanțată, ținând cont de dispozițiile alin. (3) al art. 199<sup>14</sup> care face vorbire despre *acordul expres al tuturor părților din proces*. Or, neinvocarea decăderii de către pârât nu permite instanței să ia act de modificarea cererii, în acest caz nefiind vorba de un acord expres, ci, cel mult, de un acord tacit. Dacă pârâtul nu este prezent, instanța comunică acestuia intenția reclamantului de modificare a cererii și prorogă discutarea acestui aspect până la comunicarea răspunsului pârâtului. În lipsa oricărui răspuns, condiția acordului expres nu este întrunită și judecata va continua în cadrul stabilit prin cererea inițială.

În legătură cu procedura *regularizării cererii de chemare în judecată*, s-a pus problema *dacă aceasta se poate aplica prin analogie și cererilor reconvenționale care nu îndeplinesc condițiile prevăzute de lege, dându-se exemplul cerințelor referitoare la timbraj*.

Referitor la această problemă au fost formulate două puncte de vedere.

Astfel, într-o primă opinie s-a apreciat că *nu este recomandabilă aplicarea dispozițiilor referitoare la regularizarea cererii de chemare în judecată*, în primul rând pentru că formularea cererii reconvenționale este opțiunea pârâtului iar în al doilea rând, astfel s-ar

<sup>12</sup> Art. 204 NCPC republicat.

<sup>13</sup> Art. 254 NCPC republicat.

<sup>14</sup> Art. 204 alin. (3) NCPC republicat.



ajunge la dilatarea duratei de soluționarea a cererii de chemare în judecată. Pe de altă parte, în măsura în care caracterul inform este atras de nerespectarea cerințelor privind timbrajul, remediul îl constituie aplicarea dispozițiilor speciale, respectiv punerea în vedere reclamantului să timbreze cererea la termen, cu sancțiunea anulării cererii în caz de neîndeplinire a obligației. Un alt argument de text îl constituie faptul că în art. 204 NCPC<sup>15</sup> nu există nicio trimitere la aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor din art. 195 NCPC<sup>16</sup>. Într-o opinie exprimată în același sens s-a mai arătat că aplicarea prin analogie ar constitui o adăugare la lege câtă vreme legiuitorul nu a prevăzut o atare posibilitate și nu poate fi pus semnul egalității între cele două cereri, cererea reconvențională fiind, finalmente, determinată de atitudinea reclamantului.

Într-o altă opinie s-a apreciat că *dispozițiile referitoare la regularizarea cererii pot fi aplicate și cererii reconvenționale*, pentru următoarele argumente: cererea reconvențională este o veritabilă cerere de chemare în judecată și investeste instanța similar unei cereri de chemare în judecată, prin urmare, în mod simetric ar trebui să i se recunoască același regim juridic. Soluția disjungerii de cererea principală a reconvenționalei informe, până la regularizarea ei, nu are susținere în textele Codului, ipotezele avute în vedere la disjungere fiind altele. Mai mult, aplicarea prin analogie a dispozițiilor care privesc regularizarea cererii de chemare în judecată și cererii reconvenționale își găsesc fundament în dispozițiile art. 5 alin. (3) NCPC, text introdus prin Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă. În susținerea aceleiași opinii s-a susținut că trebuie avute în vedere, în primul rând, interesele părților pentru soluționarea litigiului și, din acest punct de vedere, ar trebui să se acorde și cererii reconvenționale informe posibilitatea regularizării.

În finalul dezbaterii pe acest aspect s-a convenit că *poate fi adoptată soluția aplicării procedurii de regularizare și cererii reconvenționale*, argumentul de text în acest sens constituindu-l dispozițiile art. 196 NCPC, la care art. 204 alin. (5) face trimitere. Astfel, potrivit alin. (1) al art. 196<sup>17</sup>, comunicarea cererii reconvenționale către reclamant va fi dispusă de judecător, prin rezoluție, *de îndată ce constată îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta*, ceea ce presupune că a fost verificată îndeplinirea cerințelor de formă. Dacă cererea reconvențională este informă, se va declanșa procedura de regularizare, potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 195 NCPC<sup>18</sup>.

<sup>15</sup> Art. 209 NCPC republicat.

<sup>16</sup> Art. 100 NCPC republicat.

<sup>17</sup> Art. 201 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>18</sup> Art. 200 NCPC republicat.



Articolul 203<sup>19</sup> NCPC operează o serie de modificări în ce privește *întâmpinarea*. O primă modificare este dată de dispozițiile alin. (2) care prevăd *în mod expres* sancțiunea *decăderii* pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu dispune altfel, pentru nedepunerea la timp a *întâmpinării*.

În ceea ce privește persoanele care o pot invoca, s-a arătat că, spre deosebire de materia actului juridic, în care, în măsura în care natura interesului ocrotit nu poate fi stabilită, se prezumă că interesul protejat este unul privat, în ipoteza nedepunerii *întâmpinării* este în joc nu doar interesul privat al reclamantului, ci mai degrabă buna desfășurare a procesului. Prin urmare, *atât reclamantul, cât și instanța, din oficiu, pot invoca decăderea*.

Totodată, în noua reglementare nu se mai mențin prevederile art. 118 alin. (3) CPC 1865, referitoare la situația în care pârâtul nu este reprezentat sau asistat de avocat. Aceasta înseamnă că pârâtul nu mai are dreptul ca, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate (prima zi de înfățișare, conform CPC 1865) să depună *întâmpinarea* și, cu atât mai mult, nu va mai putea beneficia de un termen suplimentar pentru pregătirea apărării și depunerea *întâmpinării*. Aceasta nu înseamnă însă că la primul termen de judecată nu are dreptul de a formula apărări, decăderea din dreptul de a depune *întâmpinare* nefiind echivalentă cu decăderea din însuși dreptul de a se apăra.

## 5. Cererea reconvențională

O primă modificare semnalată cu privire la cererea reconvențională privește *condițiile de admisibilitate*. Astfel, într-o formă inițială a textului art. 204 alin. (1) NCPC<sup>20</sup> s-a dorit limitarea sferei de aplicare a cererii reconvenționale doar la situațiile în care pârâtul avea pretenții față de reclamant derivând din *același raport juridic* (similar arbitrajului sau materiei comerciale). Întrucât o atare soluție legislativă ar fi condus la aplicarea extrem de rar în practică a cererii reconvenționale în materie civilă *lato sensu*, legiuitorul a simțit nevoia să adauge sintagma „pretenții strâns legate de aceasta [cererea reclamantului]”, urmând ca legătura să fie apreciată de la caz la caz.

Potrivit art. 204 alin. (4) NCPC<sup>21</sup>, cererea reconvențională se depune odată cu *întâmpinarea* (cu excepția situațiilor în care *întâmpinarea* nu este obligatorie, caz în care se va

<sup>19</sup> Art. 208 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>20</sup> Art. 209 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>21</sup> Art. 209 NCPC republicat.



depune la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate), sub sancțiunea decăderii din dreptul de a-și valorifica pretențiile pe cale incidentală. Intervine, astfel, o modificare importantă față de reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865, potrivit căreia nedepunerea la timp a cererii reconvenționale atrage ca sancțiune judecarea separată a acesteia (art. 135 CPC 1865), deși, au existat sub imperiul acestei reglementări și soluții în practică în care, în mod greșit, s-a constatat decăderea. Cu toate acestea, pârâtul păstrează dreptul de a-și valorifica pretențiile pe calea unei cereri principale, care însă va declanșa un proces distinct.

Potrivit alin. (2) teza a II-a al art. 205 NCPC<sup>22</sup>, „*Dacă numai cererea principală este în stare de a fi judecată [nu însă și atunci când reconvenționala este în stare de a fi judecată, iar cererea principală nu] instanța poate dispune judecarea separată a cererii reconvenționale. Cu toate acestea, disjungerea nu poate fi dispusă în cazuri anume prevăzute de lege sau dacă judecarea ambelor cereri se impune pentru soluționarea unitară a procesului*”. În această situație, rămâne competentă aceeași instanță, urmare a faptului că efectele prorogării de competență se mențin și după disjungere.

## 6. Dispoziții generale cu privire la judecată

Ca element de noutate în această materie, art. 210 alin. (1) teza a II-a NCPC<sup>23</sup> prevede, cu titlu de recomandare, că lista de ședință va cuprinde și *intervalele orare orientative* fixate pentru strigarea cauzelor, ținând cont de orele fixate și prevăzute în citații.

Articolul 211 prevede, la alin. (4)<sup>24</sup>, printre atribuțiile președintelui de complet, posibilitatea de a limita în timp intervenția fiecărei părți. Această dispoziție are corespondent în art. 128 alin. (3) CPC 1865, prevăzând, în plus, că, înainte de a da cuvântul părții, președintele trebuie să îi pună în vedere timpul pe care îl va avea la dispoziție. Se mai impune precizarea că dispoziția în cauză vizează o mai bună organizare și desfășurare a ședințelor de judecată, în scopul respectării intervalor orare dinainte stabilite pentru fiecare cauză.

Referitor la acest aspect, s-a ridicat problema indicării în lista de ședință a orei la care este programat un anumit litigiu. S-a apreciat că ora poate fi indicată în lista de ședință, în

<sup>22</sup> Art. 210 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>23</sup> Art. 215 NCPC republicat.

<sup>24</sup> Art. 216 alin. (4) NCPC republicat.



condițiile în care dispozițiile 152 alin. (1) lit d) NCPC<sup>25</sup> impun indicarea orei în citație iar lista de ședință se redactează ulterior întocmirii citațiilor.

În contextul unor dezbateri mai ample privitoare la planificarea pe intervale orare a ședințelor, spații disponibile etc., s-a ridicat problema *sanctiunii care intervine în ipoteza în care judecata trebuia să se desfășoare în camera de consiliu și ea s-a desfășurat în ședință publică*. S-a arătat că, în acest caz, nu este de dorit aplicarea sancțiunii nulității (sens în care a existat o soluție în practică, în care s-a admis recursul pentru acest motiv și s-a casat hotărârea). Regula în materie o reprezintă publicitatea iar desfășurarea ședinței în camera de consiliu este reglementată în avantajul părților, singurele în măsură să formuleze obiecțiuni dacă judecata s-a desfășurat în ședință publică. Pe de altă parte, textele trebuie interpretate în spiritul lor iar aplicarea sancțiunii este condiționată de existența unei vătămări. Desigur, soluția nu este valabilă în situația inversă, în care, deși pricina trebuia judecată în ședință publică, aceasta s-a judecat în camera de consiliu.

Dispozițiile referitoare la *amânarea judecării prin învoiala părților* se mențin neschimbate, fiind preluate în noua reglementare la art. 216 NCPC<sup>26</sup>. Potrivit acestui text, amânarea judecării în baza înțelegerii părților se poate face o singură dată în cursul procesului. Se menține aceeași sancțiune pentru cazul în care, după suspendare, părțile nu stăruiesc în judecată, și anume suspendarea cauzei și repunerea ei pe rol doar după achitarea taxelor de timbru, conform legii.

Trebuie precizat că limitarea prevăzută la art. 216 nu se aplică și situației în care partea interesată cere *amânarea judecării pentru lipsă de apărare* (art. 217 NCPC<sup>27</sup>), aceasta putând fi dispusă ori de câte ori sunt întrunite condițiile cerute de lege – lipsa de apărare să fie temeinic motivată și neimputabilă părții sau reprezentantului acesteia.

Nu în ultimul rând, o intervenție binevenită a legiuitorului se regăsește în textul art. 230 NCPC<sup>28</sup>, care, în teza a II-a face referire la noțiunea de *încheiere interlocutorie*, așa cum este admisă și astăzi în practică – „*Sunt încheieri interlocutorii acelea prin care, fără a se hotărî în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase*”.

<sup>25</sup> Art. 157 alin. (1) lit. d) NCPC republicat.

<sup>26</sup> Art. 221 NCPC republicat.

<sup>27</sup> Art. 222 NCPC republicat.

<sup>28</sup> Art. 235 NCPC republicat.



## 7. Cercetarea procesului

În această materie, seria noutăților este deschisă prin prevederile art. 233<sup>29</sup>. Astfel, alin. (1) prevede pentru judecător obligația ca, *la primul termen de judecată, după ascultarea părților, să estimeze durata necesară pentru cercetarea procesului, durată ce va fi consemnată în încheierea de ședință*. Alineatul (2) statuează că, pentru motive temeinice, judecătorul va putea să revină asupra duratei estimate inițial.

Potrivit dispozițiilor art. 237 NCPC<sup>30</sup>, în cazul în care, *„în cursul cercetării procesului, reclamantul renunță la judecarea cererii de chemare în judecată ori la dreptul pretins, intervine învoiala părților sau sunt admise cereri ori excepții care pun capăt în întregime procesului, fără a mai fi necesară dezbaterea asupra fondului în camera de consiliu sau în ședință publică, judecătorul se va pronunța asupra cauzei prin hotărâre”*. Cu privire la acest text de lege, s-a făcut precizarea că renunțarea la un capăt de cerere se poate face și în cursul procedurii de regularizare, noțiunea ”în cursul cercetării procesului” putând fi interpretată într-un sens mai extins, și anume ca debutând în momentul imediat următor înregistrării cererii de chemare în judecată. Astfel, de exemplu, pentru ipoteza în care reclamantul dorește să renunțe la un capăt de cerere și instanța îi pune în vedere să îl timbreze, nu s-ar impune soluția anulării întregii cereri în cazul în care nu se îndeplinește obligația de timbrare, ci se poate lua act de renunțarea la un căpat de cerere în cadrul procedurii de regularizare.

Potrivit art. 238 NPCP<sup>31</sup>, cercetarea procesului se încheie imediat ce judecătorul se consideră lămurit, dând o încheiere în acest sens prin care fixează termen pentru dezbaterea fondului în ședință publică. De la regula conform căreia această procedură are loc în ședință publică, alin. (3) al art. 238 prevede pentru părți posibilitatea de a conveni ca dezbaterile să aibă loc în camera de consiliu, în aceeași zi sau la un alt termen. Este necesar ca acordul părților să fie expres, neputând fi dedus din împrejurarea că una din ele nu este prezentă. Conform alin. (2), *„pentru dezbaterea fondului, judecătorul pune în vedere părților să redacteze note privind susținerile lor și să le depună la dosar cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit potrivit alin. (1), fără a aduce atingere dreptului acestora de a formula concluzii orale”*. În aplicarea acestui text, părțile vor trebui să își dea concursul întrucât textul nu instituie o sancțiune specifică pentru situația în care părțile nu depun note.

<sup>29</sup> Art. 238 NCPC republicat.

<sup>30</sup> Art. 243 NCPC republicat.

<sup>31</sup> Art. 244 NCPC republicat.



Cu privire la invocarea unei eventuale neconcordanțe între dispozițiile art. 238 alin. (3) NCPC și art. 127 din legea fundamentală, privitor la caracterul public al dezbaterilor, s-a apreciat că nu se pune problema admiterii unei excepții de neconstituționalitate întrucât Constituția se referă doar la pronunțarea hotărârilor judecătorești, care trebuie să aibă loc în ședință publică. Nu trebuie omis nici faptul că în procesul civil primează interesele private ale părților.

## 8. Excepții procesuale

În această materie, legiuitorul noului Cod de procedură civilă face mai curând o serie de precizări, neputându-se vorbi de modificări substanțiale.

Data fiind structurarea procesului civil în etape, se pot face câteva observații în ce privește soluționarea excepțiilor procesuale.

Astfel, potrivit art. 242 alin. (1) NCPC<sup>32</sup>, care preia, în mare parte, prevederile art. 137 NCPC 1865, instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care fac inutilă *administrarea de probe* (element de noutate) sau, după caz, cercetarea în fond a cauzei. În continuare, alin. (4) prevede că excepțiile vor putea fi *unite fie cu administrarea probelor, fie cu fondul cauzei* numai dacă pentru judecarea lor este necesar să se administreze aceleași dovezi ca și pentru finalizarea etapei cercetării procesului sau, după caz, pentru soluționarea fondului. S-a precizat însă, că unirea excepțiilor ar fi mai degrabă posibilă cu administrarea probelor pentru că după administrarea probelor comune fondului și soluționării excepțiilor ne aflăm, prin ipoteză, încă în camera de consiliu, caz în care urmează a se da cuvântul pe excepție, și nu a se fixa imediat termen în ședință publică pentru dezbaterile fondului.

În ce privește *ordinea soluționării excepțiilor*, alin. (2) al art. 242 NCPC<sup>33</sup> lasă instanței libertate deplină, stabilind însă un criteriu în acest sens, și anume efectele pe care acestea le produc. Referitor la acest aspect, s-a precizat că soluționarea unei excepții înaintea alteia nu înseamnă în mod automat cauză de nulitate; trebuie evitat formalismul excesiv. Evident, dacă una dintre excepții este dirimantă, nu se va trece la soluționarea celorlalte, cu atât mai mult cu cât, în urma casării se vor pune în discuția părților și motivele care au rămas nesoluționate în primul ciclu procesual. S-a apreciat, totuși, că primează chestiunile legate de

<sup>32</sup> Art. 248 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>33</sup> Art. 248 alin. (2) NCPC republicat.



citare, soluționarea cu prioritate a excepției referitoare la citare fiind de natură să asigure discutarea în contradictoriu a tot ceea ce urmează. Finalmente, sub rezerva verificării îndeplinirii condițiilor de regularitate prevăzute de lege, inclusiv, dacă este cazul, cu privire la sesizarea instanței, este recomandabilă analizarea cu prioritate a excepțiilor peremptorii, care, dacă s-ar admite, ar împiedica desfășurarea în continuare a procesului.

## 9. Probele

Potrivit art. 248<sup>34</sup> alin. (1) teza I NCPC, sub sancțiunea decăderii, „*probele se propun de către reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare, dacă legea nu dispune altfel*”.

Alineatul (2) prevede *limitativ* cazurile în care sancțiunea decăderii poate fi înlăturată. Acest lucru nu face însă ca ea să fie de ordine privată, putând fi invocată și din oficiu de către instanță, întrucât natura juridică a decăderii și posibilitatea oferită de legiuitor de a înlătura această sancțiune reprezintă chestiuni distincte.

Formularea unora din cazurile în care sancțiunea decăderii este înlăturată ține cont de consacrarea în Noul Cod de procedură civilă a etapei cercetării, respectiv a dezbaterii procesului. Astfel, dovezile care nu au fost propuse la timp vor putea fi cerute și încuviințate atunci când necesitatea rezultă fie din *modificarea cererii* (pct. 1), fie din *cercetarea judecătorească* și partea nu o putea prevedea (pct. 2); când partea învederează instanței că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute; acest caz echivalează, în privința efectelor, cu o repunere în termen, însă nu poate fi considerată o repunere în termen propriu-zisă, textul de lege fiind mai permisiv, iar motivele lăsate la aprecierea instanței; punctul 4 menține cazul prevăzut de actualul pct. 3 al art. 138 CPC 1865, și anume când administrarea probei nu pricinuieste amânarea judecății; de asemenea, decăderea poate fi înlăturată prin acordul expres al tuturor părților.

Dispozițiile alin. (6) al art. 248<sup>35</sup> sunt deja cunoscute – „*(...) părțile nu pot invoca în căile de atac omisiunea instanței de a ordona din oficiu probe pe care ele nu le-au propus și administrat în condițiile legii*”; în acest caz, deși teoretic se poate vorbi de o culpă a instanței, culpa părților este mai mare.

<sup>34</sup> Art. 254 NCPC republicat.

<sup>35</sup> Art. 254 alin. (6) NCPC republicat.





În ceea ce privește dispozițiile art. 249 alin. (1) NCPC<sup>36</sup> a fost semnalat faptul că denumirea marginală („*admisibilitatea probelor*”) nu corespunde întru totul conținutului alineatului – „*probele trebuie să fie admisibile potrivit legii și să ducă la soluționarea procesului*”.

Un text de lege care ar putea ridica unele dificultăți de interpretare este cel de la art. 252 alin. (1)<sup>37</sup>, potrivit căruia „*probele se pot încuviința numai dacă sunt întrunite cerințele prevăzute de art. 249 [admisibilitate și concludență], în afară de cazul în care ar exista pericolul ca ele să se piardă prin întârziere*”. Textul va trebui interpretat în sensul în care, dacă partea va învedera pericolul pierderii probei – în condițiile în care ne aflăm în etapa încuviințării probelor, și nu în procedura de asigurare a dovezilor – fiind necesare mai multe termene pentru a se dezbate admisibilitatea, ea va fi încuviințată și administrată, urmând ca ulterior să se stabilească dacă este ori nu admisibilă.

Dispozițiile art. 252 alin. (2) NCPC<sup>38</sup> stabilesc conținutul încheierii prin care se încuviințează probele și „*faptele ce trebuie dovedite, mijloacele de probă ce trebuie încuviințate, precum și obligațiile ce revin părților în legătura cu administrarea acestora*”, context în care s-a precizat că, în practică, există tendința încuviințării probelor fără a se face în cuprinsul încheierii toate mențiunile cerute de acest text de lege.

Articolul 256 NCPC<sup>39</sup> stabilește *modul în care se impută cheltuielile pentru administrarea probelor*. Astfel, potrivit alin. (1), dacă proba a fost cerută de una dintre părți, instanța îi pune în vedere acesteia ca, în termenul fixat, să depună la grefa instanței dovada plății sumelor necesare pentru administrarea probei respective. Atunci când proba este dispusă din oficiu sau la cererea procurorului, instanța va stabili, prin încheiere, cheltuielile de administrare a acesteia și partea care trebuie să le plătească, putându-le pune în sarcina ambelor părți [alin. (2)].

O problemă care a fost ridicată cu privire la aceste dispoziții vizează *aplicarea textului alin. (3) al aceluiași articol* care face trimitere doar la dispozițiile alin. (1) – proba încuviințată la cererea părții, caz în care nedepunerea sumei stabilite de instanță atrage decăderea părții din dreptul de a mai administra dovada numai în fața acelei instanțe, nu și în fața instanței de apel – *nu și la cele ale alin. (2)*.

<sup>36</sup> Art. 255 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>37</sup> Art. 258 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>38</sup> Art. 258 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>39</sup> Art. 262 NCPC republicat.



O primă precizare cât privește posibilitatea de a aplica dispozițiile alin. (3) pentru ipoteza menționată la alin. (2), s-a făcut în sensul că nu se recomandă folosirea sintagmei *decăderea părții din probă*, întrucât este vorba despre neîndeplinirea de către parte a unei obligații fixate de instanță, și nu din dreptul de a mai propune probe.

Astfel, pentru ipoteza în care instanța a pus cheltuielile administrării probei (de exemplu, o expertiză), în sarcina ambelor părți, în cazul în care acestea nu depun la timp suma stabilită, urmează să se constate că nu se poate administra proba din motive imputabile și, dacă aceste motive sunt imputabile și reclamantului, instanța urmează să *suspende judecata*, în temeiul art. 236<sup>1</sup> NCPC<sup>40</sup> (echivalentul art. 155<sup>1</sup> CPC 1865). Din acest motiv, se recomandă ca aceste cheltuieli să fie puse (și) în sarcina reclamantului, acesta fiind primul interesat în soluționarea litigiului, și numai în situații de excepție să fie puse în sarcina pârâtului. O astfel de situație de excepție ar putea fi imaginată pentru ipoteza judecării cererii reconvenționale. În această situație, în caz de neplată nu se poate suspenda doar cererea reconvențională, întrucât suspendarea operează în bloc; mai întâi se va disjunge judecata cererii reconvenționale de cererea principală, urmând ca judecata cererii reconvenționale să fie suspendată în temeiul art. 236<sup>1</sup> NCPC.

## 10. Proba cu înscrisuri

Potrivit art. 259 NCPC<sup>41</sup>, prin „înscris” se înțelege *„orice scriere sau altă consemnare care cuprinde date despre un act sau fapt juridic, indiferent de suportul ei material ori de modalitatea de conservare și stocare”*. Pe de altă parte, conform art. 260 NCPC<sup>42</sup>, *„înscrisul pe suport informatic este admis ca probă în aceleași condiții ca înscrisul pe suport de hârtie, dacă îndeplinește condițiile prevăzute de lege”* iar conform art. 261 NCPC<sup>43</sup>, *„înscrisurile în formă electronică sunt supuse dispozițiilor legii speciale [Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică]”*.

Articolul 276 NCPC<sup>44</sup> conține noțiunea de *„înscris pe suport informatic”*. Astfel, când datele unui act juridic sunt redactate pe un suport informatic, documentul care reproduce aceste date constituie instrumentul probator al actului, dacă este inteligibil și prezintă garanții

<sup>40</sup> Art. 242 NCPC republicat.

<sup>41</sup> Art. 265 NCPC republicat.

<sup>42</sup> Art. 266 NCPC republicat.

<sup>43</sup> Art. 267 NCPC republicat.

<sup>44</sup> Art. 282 NCPC republicat.



suficient de serioase pentru a face deplină credință în privința conținutului acestuia și a identității persoanei de la care emană.

În materia mijloacelor materiale de probă, a fost semnalat faptul că, deși art. 335 alin. (2) NCPC<sup>45</sup>, cu denumirea marginală „lucrurile ca mijloace de probă”, prevede că sunt mijloace materiale de probă fotografiile, fotocopiile, filmele (...), dată fiind redactarea în termeni generali a art. 259<sup>46</sup> care vorbește despre „orice altă consemnare”, o înregistrare video a încheierii unui contract ar urma să fie supusă regulilor din materia înscrisurilor, iar nu a mijloacelor materiale de probă. În mod similar, proba materială are o accepțiune care permite aplicarea regulilor de la proba cu înscrisuri.

În ceea ce privește *regimul juridic al copiilor*, au fost semnalate dispozițiile art. 281 NCPC<sup>47</sup> care conferă copiilor făcute pe microfilme sau pe suporturi informatice o forță probantă mai mare decât copiilor legalizate de pe înscrisurile tradiționale (art. 280 NCPC<sup>48</sup>).

De asemenea, au fost semnalate dispozițiile art. 295 NCPC<sup>49</sup> care, în privința *înscrisurilor sub semnătură privată*, prevăd *sanctiunea decăderii* pentru necontestarea scrierii sau semnăturii la primul termen după depunerea înscrisului și cele ale art. 298<sup>50</sup> care dispun că „dacă cel mai târziu la primul termen după prezentarea unui înscris folosit în proces una dintre părți declară că acesta este fals prin falsificarea scrierii sau semnăturii, ea este obligată să arate motivele pe care se sprijină” [alin. (1)], urmând ca, pentru ipoteza în care partea care folosește înscrisul nu este prezentă, instanța să ordone ca aceasta să se prezinte personal pentru a lua cunoștință de denunțarea înscrisului ca fals, să depună originalul și să dea explicațiile necesare [alin. (2)].

---

<sup>45</sup> Art. 341 NCPC republicat.

<sup>46</sup> Art. 265 NCPC republicat.

<sup>47</sup> Art. 287 NCPC republicat.

<sup>48</sup> Art. 286 NCPC republicat.

<sup>49</sup> Art. 301 NCPC republicat.

<sup>50</sup> Art. 304 NCPC republicat.



## Procedura în fața primei instanțe: probele \*

*Prelegere susținută de dl. judecător Valentin MITEA*

Noul Cod de procedură civilă tranșează mai vechea dispută a apartenenței materiei probelor în plan normativ la Codul civil sau la Codul de procedură civilă, în favoarea acestuia din urmă. Soluția este una firească, dată fiind împrejurarea că probele interesează în cursul procesului civil, iar desfășurarea acestuia este reglementată, firesc, de Codul de procedură civilă.

Articolul 250 NCPC enumeră mijloacele de probă, cuprinzând între acestea, cu caracter de noutate, și *mijloacele materiale de probă*. Alături de acestea sunt menționate, previzibil, mijloacele de probă recunoscute și sub vechea reglementare: înscrisuri, martori, prezumții, mărturisirea uneia dintre părți, expertiza, cercetarea la fața locului.

Enumerarea este doar aparent exemplificativă, finalul art. 250 lăsând să se înțeleagă că orice alte mijloace de probă pot fi admise numai dacă ele sunt permise expres de lege, determinarea sferei și a mijloacelor de probă fiind de ordine publică.

Articolul 256 NCPC stabilește limitele în care părțile pot dispune prin *convenții asupra probelor*, ele putând încheia, în mod valabil, convenții privitoare la admisibilitatea, obiectul sau sarcina probei, afară de acelea care privesc drepturi de care părțile nu pot dispune, a celor care fac imposibilă ori dificilă dovada actelor sau faptelor juridice ori, după caz, care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri.

În esență, putem reține că părțile nu pot restrânge posibilitatea probațiunii, ci, eventual o pot extinde, așa cum se și întâmplă adesea în practică, atunci când, spre exemplu, sunt de acord să se admită proba cu martori pentru a fi dovedit un act juridic al cărui obiect are o valoare mai mare de 250 lei.

După cum prevede art. 237 alin. (2) pct. 7 NCPC, în fața primei instanțe (cu precizarea expresă că nu și la judecata în căile de atac), *încuviințarea și administrarea probelor* are loc

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului republicată în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012.



în etapa cercetării procesului. Astfel, instanța va încuviința probele solicitate de părți, pe care le găsește admisibile, precum și pe acelea pe care, din oficiu, le consideră utile judecării procesului, urmând a le administra în condițiile legii.

## 1. Proba cu înscrisuri

În această materie, un important element de noutate este reprezentat de evocarea în Noul Cod de procedură civilă a *înscrisurilor pe suport informatic* și a *celor în format electronic*. Reglementarea de detaliu a acestora este însă asigurată de Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică<sup>1</sup>, lege la care se face trimitere și în cuprinsul art. 267 NCPC, referitor la rolul semnăturii într-un înscris. Potrivit art. 4 al legii, *înscrisul în formă electronică* reprezintă o „colecție de date în formă electronică între care există relații logice și funcționale și care redau litere, cifre sau orice alte caractere cu semnificație inteligibilă, destinate a fi citite prin intermediul unui program informatic sau al altui procedeu similar”, iar *semnătura electronică* reprezintă „date în formă electronică, care sunt atașate sau logic asociate cu alte date în formă electronică și care servesc ca metodă de identificare”.

În ce privește forța probantă a unor asemenea înscrisuri, legea prevede că înscrisul în formă electronică ce are asociată sau încorporată o semnătură electronică certificată este asimilat înscrisului sub semnătură privată, iar dacă acesta este recunoscut de cel căruia i se opune, produce aceleași efecte ca un înscris autentic.

Putem anticipa că cele care vor domina și în perioada următoare în activitatea de judecată vor fi înscrisurile sub semnătură privată, care își păstrează caracteristicile cunoscute în prezent. Se mențin, astfel, formalitatea multiplului exemplar, mențiunea „bun și aprobat”, dispozițiile referitoare la data certă, cele referitoare la registrele și hârtiile domestice. În timp, vom înregistra însă o utilizare tot mai ridicată a înscrisurilor în formă electronică, astfel că va trebui, și noi, să ne dezvoltăm competențele în acest domeniu.

Înscrisurile autentice își vor păstra regimul deja cunoscut, Noul Cod de procedură civilă neoferind elemente de noutate semnificative.

Cu caracter de noutate, în Noul Cod de procedură civilă sunt dedicate câteva articole unor înscrisuri cu privire la care nu au existat până în prezent dispoziții exprese, deși în doctrină și în jurisprudență ele erau acceptate ca atare. Astfel, art. 289-291 reglementează

<sup>1</sup> Publicată în M. Of. nr. 429/31.07.2001.



regimul zis al *altor înscrisuri*, după cum urmează: art. 289 asimilează înscrisurilor sub semnătură privată, dacă legea nu prevede altfel, contractele încheiate pe formulare tipizate, standardizate ori încorporând condiții generale tip, biletele, tichetele și alte asemenea documente, precum și telexul și telegrama ale căror originale, depuse la oficiul poștal, au fost semnate de expeditor. Articolul 290 prevede că planurile, schițele, hârtiile, fotografiile și orice alte documente anexate au aceeași putere doveditoare ca și înscrisurile la care sunt alăturate, dacă au legătură directă cu înscrisul și poartă semnătura persoanei care l-a întocmit. În sfârșit, art. 291 reglementează regimul modificărilor operate asupra unui astfel de înscris, statuând că acestea vor fi luate în considerare numai dacă au fost constatate sub semnătură de persoana de la care emană înscrisul modificat.

Administrarea probei cu înscrisuri se face la fel ca și până în prezent, sub acest aspect neexistând modificări esențiale. Vechile dispoziții se mențin și în ce privește procedura verificării de scripte.

## 2. Proba cu martori

Potrivit art. 309 NCPC, care preia aproape integral prevederile vechiului Cod civil, proba cu martori este admisibilă în toate cazurile în care legea nu dispune altfel, ea fiind, așadar, o probă de utilizare generală. Alineatul al doilea și următoarele ale aceluiași articol prevăd, însă, unele situații în care se derogă de la regula statuată de alin. (1).

Putem remarca, astfel, că nu va fi primită proba cu martori pentru a dovedi un act juridic al cărui obiect are o valoare mai mare de 250 lei [alin. (2)], când forma scrisă este cerută *ad validitatem* [alin. (3)], când forma scrisă este cerută *ad probationem*, în acest din urmă caz existând însă unele excepții prevăzute la art. 309 alin. (4) NCPC, împotriva sau peste ceea ce cuprinde un înscris și nici pentru a dovedi ceea ce se pretinde că s-ar fi zis înainte, în timpul sau în urma întocmirii lui, chiar dacă legea nu cere forma scrisă pentru dovedirea actului juridic respectiv, cu excepția situațiilor prevăzute la alin. (4).

În ce privește administrarea probei cu martori, nu intervin modificări substanțiale, însă noua reglementare face o serie de precizări bine venite. Astfel, după ce se prevede că ascultarea martorilor are loc după încuviințarea probei și citarea lor, art. 312 statuează că ascultarea martorilor este permisă chiar la termenul la care proba a fost încuviințată și, de asemenea, că la termenul fixat pentru administrarea probei, partea va putea aduce martorii,



chiar dacă aceștia nu au fost citați. Alineatul (3) al aceluiași articol prevede, foarte util, că dacă partea care s-a obligat să prezinte martorul la termenul de judecată fără a fi citat, nu-și îndeplinește obligația, instanța va dispune citarea martorului pentru noul termen. Această din urmă dispoziție legală tranșează o situație care până în prezent a dat naștere unor soluții diferite, unele instanțe sancționând partea care nu și-a îndeplinit obligația, din motive imputabile ei, cu decăderea din dreptul de a mai administra proba cu martori ce fusese încuviințată, în timp ce alte instanțe, considerând proba câștigată cauzei, preferau să dispună citarea martorilor pentru următorul termen. Această din urmă soluție a fost, pe bună dreptate, transpusă în Noul Cod de procedură civilă, căci probele, odată încuviințate, aparțin cauzei și contribuie la aflarea adevărului.

Unele modificări apar și în ceea ce privește sfera *persoanelor care nu pot fi ascultate ca martori* în procesul civil. Se mențin categoriile arătate în art. 189 CPC 1865, dar se adaugă alte câteva: logodnicul ori concubinul [art. 315 alin. (1) pct. 2] și cei aflați în dușmănie sau în legături de interese cu vreuna dintre părți [art. 315 alin. (1) pct. 3]. Dovada existenței relațiilor de concubinaj dintre parte și persoana chemată ca martor se va putea face prin orice mijloc de probă, fiind vorba despre o situație de fapt. Același este situația și cu privire la dovedirea relațiilor de dușmănie sau a legăturii de interese, acestea reprezentând, și ele, tot situații de fapt.

Articolul 324 NCPC conține, și el, o prevedere inexistentă anterior, referindu-se la modul în care judecătorul urmează să *aprecieze proba cu martori*, statuând că acesta va ține seama de sinceritatea martorilor și de împrejurările în care aceștia au luat cunoștință de faptele relatate.

Articolul 326 NCPC, având ca notă marginală ”*drepturile bănești ale martorului*”, aduce o completare la prevederile art. 200 CPC 1865, dispunând că martorului care provine dintr-o altă localitate i se cuvine nu doar rambursarea cheltuielilor de transport, ci și a celor de cazare și masă. Acest text de lege trebuie însă interpretat cu prudență, evitându-se unele abuzuri ale martorilor care ar solicita nejustificat cheltuieli de cazare și masă, atunci când distanța dintre localitatea de sediu al instanței și localitatea în care martorul domiciliază ar fi mică sau foarte mică, neimpunând cazare.

Totodată, pentru a stabili sumele ce i se cuvin martorului pentru timpul în care a lipsit de la locul de muncă, instanța se va raporta la indemnizația acestuia, iar în cazul în care cuantumul acesteia nu poate fi determinat cu exactitate sau dacă martorul nu lucrează, instanța va aprecia în concret, de la caz la caz.





Drepturile bănești astfel stabilite se asigură, potrivit alin. (2) al art. 326 NCPC, de partea care a propus martorul și sunt constatate, la cerere, de către instanță, prin încheiere executorie.

### 3. Prezumțiile

Noul Cod de procedură civilă păstrează același regim al prezumțiilor și distincția între prezumții legale și judiciare.

Articolul 329 NCPC reproduce soluția consacrată de art. 1203 C. civ. 1864, limitând *admisibilitatea prezumțiilor judiciare* la situațiile în care este permisă administrarea probei cu martori, însă nu mai păstrează excepția referitoare la cazul în care se atacă un act ca fiind făcut prin fraudă, dol sau violență.

### 4. Expertiza

Regimul juridic general al probei cu expertiza rămâne cel deja cunoscut, noul Cod făcând doar unele completări sau nuanțări.

Cu privire la *persoanele care pot participa la efectuarea expertizei*, Noul Cod de procedură civilă oferă, prin alin. (5) al art. 330, o reglementare nouă: „*la efectuarea expertizei pot participa experți aleși de părți și încuviințați de instanță, având calitatea de consilieri ai părților, dacă legea nu dispune altfel*”. Tot astfel, alin. (5) prevede că, în acest caz, ei pot să ofere relații, să formuleze întrebări și observații și, dacă este cazul, să întocmească un raport separat cu privire la obiectivele expertizei.

Legea le recunoaște, astfel, un rol potențial util acestor experți care, lucrând în numele părților și condiționat de acceptarea de către acestea, pot să formuleze observații, întrebări și să dea lămuriri pe care instanța le poate avea în vedere, în măsura în care sunt pertinente.

Ultima parte a alin. (5) reglementează un aspect important, respectiv posibilitatea ca expertul ales de parte să întocmească un *raport separat* cu privire la obiectivele expertizei. Utilitatea acestei dispoziții legale rezultă, întâi de toate, din faptul că oferă instanței posibilitatea de a realiza o analiză comparativă între raportul întocmit de experții pe care i-a numit prin încheiere și argumentele aduse de către expertul numit de parte, ceea ce poate



conferi o mai mare rigoare și greutate științifică concluziilor trase de instanță în urma expertizei.

Articolul 331 NCPC cuprinde dispoziții referitoare la *numirea expertului*, păstrându-se regula potrivit căreia, dacă părțile nu se învoiesc asupra numirii experților, ei vor fi numiți de către instanță prin tragere la sorți, de pe lista întocmită și comunicată de către biroul local de expertiză, cuprinzând persoanele înscrise în evidența sa și autorizate.

În ce privește *conținutul încheierii prin care instanța numește experții*, apar câteva elemente suplimentare în raport de ceea ce prevedea reglementarea anterioară. Astfel, pe lângă obiectivele expertizei și termenul în care aceasta trebuie să fie întocmită, instanța va stabili onorariul provizoriu al expertului și, dacă este cazul, avansul pentru cheltuielile de deplasare, separat de onorariu. Potrivit alin. (3) al art. 331 NCPC, dovada plății onorariului se depune de către partea care a fost obligată prin încheiere, la grefa instanței. Așadar, plata onorariului se face anticipat, deși el este stabilit doar provizoriu, păstrându-se însă posibilitatea majorării sumei, în raport de munca depusă de către expert.

În scopul estimării sumei ce i se cuvine ca onorariu, dar și, mai important, pentru stabilirea termenului de predare a raportului de expertiză, instanța îl poate convoca pe expert în cadrul unei audieri în camera de consiliu. Dacă, însă, acest lucru ar fi dificil de realizat (deoarece, spre exemplu, expertul/expertii nu și-ar avea domiciliul în raza teritorială a instanței), aceasta are la dispoziție, în sensul Noului Cod de procedură civilă, și posibilitatea de a fixa un termen scurt în care expertul să estimeze și să comunice în scris costul lucrării și timpul necesar finalizării acesteia.

La cazurile în care este necesară *efectuarea unei expertize la fața locului*, art. 335 NCPC mai adaugă unul, anume atunci când sunt necesare explicațiile părților. Citarea se va face prin scrisoare recomandată cu conținut declarat și confirmare de primire și, sub sancțiunea nulității, ea va fi comunicată părții cu cel puțin 5 zile înainte. În cuprinsul citației va fi indicat și locul în care se va efectua lucrarea.

Următoarele alineate ale art. 335 NCPC oferă câteva noutăți interesante în reglementare, în intenția – binevenită – de a oferi soluții unor situații procedurale care, *de lege lata* sunt din păcate lipsite de suport normativ. Astfel, dacă una dintre părți opune rezistență sau împiedică în orice alt mod efectuarea lucrării, instanța va putea socoti ca dovedite afirmațiile făcute de partea adversă cu privire la împrejurarea de fapt ce face obiectul lucrării, în contextul administrării celorlalte probe. Legiuitorul oferă, așadar, dezlegare unor probleme întâlnite adesea în practică, prin introducerea unei sancțiuni specifice, care are



aptitudinea de a se dovedi mai eficientă decât cea a amenzii judiciare. Partea finală a alin. (3) conține însă o precizare importantă, atrăgându-se atenția judecătorului că hotărârea nu va putea fi dată exclusiv pe baza interpretării atitudinii părții, aceasta trebuind să fie coroborată cu celelalte dovezi administrate în cauză.

Este esențial ca în contextul administrării tuturor probelor, în final, judecătorul să-și poată forma convingerea sinceră că soluția prefigurată reflectă adevărul. O dispoziție asemănătoare, însă pentru o altă situație, este înscrisă în art. 225 CPC 1865, potrivit căruia „dacă partea, fără motive temeinice, refuză să răspundă la interogator sau nu se înfățișează, instanța poate socoti aceste împrejurări ca o mărturie deplină sau numai ca un început de dovadă în folosul părții potrivnice”. Referitor la prudența necesară în aplicarea unor astfel de texte legale, fosta instanță supremă recomandă, într-o decizie de îndrumare, ca atunci când este posibilă administrarea altor probe, instanțele să nu socotească refuzul de a răspunde ori de a se prezenta la interogatoriu ca dovadă deplină, ci mai degrabă ca început de dovadă. Mecanismul fiind similar și în ipoteza evocată de art. 335 alin.(3) NCPC, o astfel de dezlegare rămâne valabilă și în ambianța noilor reglementări, rolul judecătorului nefiind acela de a pronunța o hotărâre precumpănitor sancționatorie, ci una care să corespundă adevărului.

O problemă ce s-ar putea ivi în practică în aplicarea acestor dispoziții este legată de citarea părților la efectuarea expertizei. Trebuie precizat că, într-o atare situație, nu este necesar ca citația să conțină toate mențiunile cerute pentru citarea la termenul de judecată, ci numai data, ora și locul unde se va face lucrarea. Confirmarea de primire trebuie alăturată raportului de expertiză, pentru ca partea să nu poată invoca neprimirea citației drept motiv de neaprezentare.

Alineatul (5) al art. 335 NCPC conține și el un alt element de noutate, întrucât îi conferă judecătorului posibilitatea ca, în mod excepțional, când aflarea adevărului în cauză este indisolubil legată de efectuarea probei cu expertiza tehnică, să autorizeze folosirea forței publice în vederea efectuării expertizei. Autorizația este dată prin încheiere executorie pronunțată în camera de consiliu, după ascultarea părților. Dispozițiile acestui alineat urmează a fi avute în vedere în situația în care efectuarea expertizei este esențială pentru aflarea adevărului și soluționarea cauzei, iar sancțiunea prevăzută de alin. (3) nu ar putea fi, în circumstanțele cauzei, aplicată.

Articolul 336 NCPC, privitor la *raportul de expertiză*, redă conținutul art. 209 CPC 1865, cu o diferență minoră, anume majorarea termenului de depunere a raportului de la 5 la 10 zile. Această modificare este binevenită întrucât, uneori, în practică termenul de 5 zile s-a



dovedit a fi prea scurt pentru ca părțile să studieze raportul și să formuleze obiecții ori pentru ca instanța să studieze raportul.

Noul Cod de procedură civilă conferă, însă, și un plus de flexibilitate procedurii, dând posibilitatea micșorării termenului, în cazurile urgente.

## 5. Mijloacele materiale de probă

Noutatea cea mai importantă, am spune, în ce privește categoriile de mijloace de probă, este oferită prin prevederile art. 341-343 NCPC, ele stabilind regimul juridic al mijloacelor materiale de probă. Acestea nu erau recunoscute sub Codul de procedură civilă de la 1865 ceea ce, în mod evident, devenise un neajuns, în condițiile în care evoluția științifică a permis crearea unor instrumente și dispozitive capabile să stocheze și să redea sunete și imagini.

Articolul 341 NCPC definește *mijloacele materiale de probă* ca fiind „*acele lucruri care, prin însușirile lor, prin aspectul lor ori semnele sau urmele pe care le păstrează, servesc la stabilirea unui fapt care poate duce la soluționarea procesului*”.

De asemenea, sunt mijloace materiale de probă și „*fotografiile, fotocopiile, filmele, discurile, benzile de înregistrare a sunetului, precum și alte asemenea mijloace tehnice, dacă nu au fost obținute prin încălcarea legii ori a bunelor moravuri*”.

Va trebui însă să se țină cont de necesitatea respectării vieții intime și private, putându-se anticipa că uneori va fi dificil de stabilit ce înseamnă respectare a bunelor moravuri. În principiu, noțiunea de „bune moravuri” evocată de art. 341 alin. (2) NCPC se raportează la anumite standarde și valori morale impuse de societate, dar care se află într-o continuă evoluție și transformare, fiind nu doar îndeajuns de dinamice, ci și destul de proteice.

## 6. Mărturisirea

Reglementată de art. 348-358 NCPC, mărturisirea nu comportă modificări esențiale față de reglementarea anterioară. În cuprinsul acestor articole, legiuitorul redă unele dispoziții din Codul civil de la 1864 și, totodată, oferă suport normativ unor soluții deja acceptate în doctrină și jurisprudență.



Sunt lămurite noțiunile de „mărturisire judiciară” și „mărturisire extrajudiciară” și, de asemenea, condițiile de admisibilitate și regimul juridic al acestora.

Cu privire la interogatoriu, art. 354 alin. (3) NCPC face o precizare foarte utilă: atunci când interogatoriul a fost dispus din oficiu, precum și în cazul prevăzut la art. 352 alin. (2) (când, cu încuviințarea președintelui, judecătorul, procurorul sau partea adversă adresează întrebări direct celui chemat la interogatoriu), întrebările și răspunsurile vor fi consemnate în încheierea de ședință, nefiind necesară întocmirea unei liste separate. În acest caz, semnătura părții nu mai este necesară, întrucât hotărârea judecătorească este un act autentic ce face dovada deplină cu privire la constatările personale ale agentului instrumentator.

Un alt element de noutate se regăsește în cuprinsul art. 352 alin. (5) NCPC, acesta prevăzând că „*atunci când ambele părți sunt de față la luarea interogatoriului, ele pot fi confruntate*”.

## 7. Asigurarea probelor

În materia asigurării probelor, să remarcăm că unele modificări apar în ce privește *căile de atac*. Articolul 238 CPC 1865 prevede că încheierea instanței este executorie și poate fi atacată cu recurs în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, respectiv de la comunicare, dacă s-a dat fără citarea lor. Pe de altă parte, potrivit art. 361 alin. (1) NCPC, încheierea de admitere a cererii de asigurare este executorie și nu este susceptibilă de atac, în timp ce încheierea de respingere poate fi atacată cu apel, în aceleași condiții ca și în reglementarea anterioară. Tot ca deosebire față de vechiul Cod, să remarcăm că încheierea dată în timpul judecării cauzei va putea fi atacată separat, iar nu doar odată cu fondul.

Articolul 364 NCPC aduce unele modificări în ce privește *procedura constatării de urgență a unei stări de fapt*. Astfel, orice persoană care are interesul să constate de urgență o anumită stare de fapt, care ar putea să înceteze ori să se schimbe până la administrarea dovezilor, va putea să se adreseze direct executorului judecătoresc în circumscripția căruia urmează să fie făcută constatarea.

Intervenția instanței devine necesară numai atunci când, fiind cerut concursul părții adverse sau al altei persoane pentru efectuarea constatării, acest acord lipsește. Instanța va pronunța o încheiere prin care va autoriza executorul judecătoresc să efectueze constatarea, fără a fi obligatorie citarea celui împotriva căruia se cere [art. 364 alin. (3)].



## 8. Administrarea probelor de către avocați sau consilieri juridici

Deși introdusă încă prin O.U.G. nr. 138/2000, această procedură nu s-a bucurat de aplicabilitate în practica instanțelor, lipsind solicitările de a se recurge la utilizarea ei.

Noul Cod de procedură civilă preia reglementarea cuprinsă în actualele art. 241<sup>1</sup>-242<sup>22</sup>, însă aduce o completare menită să impulsioneze părțile și avocații, stimulându-i în a utiliza procedura.

Astfel, în cuprinsul art. 367 NCPC se prevede că la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate și la care acestea sunt prezente sau reprezentate, instanța le va întreba dacă sunt de acord ca probele să fie administrate potrivit dispozițiilor din această subsecțiune. În acest fel, este provocat un dialog între parte și avocatul ei, șansele de a se recurge la folosirea procedurii urmând, probabil, a crește.

## 9. Dezbaterile în fond a procesului

După finalizarea cercetării judecătorești în camera de consiliu, instanța trece la dezbaterile în fond, care, ca regulă, se desfășoară în ședință publică. Această etapă a procesului civil corespunde punerii de concluzii în fond, conținutul ei fiind reprezentat, deci, de pledoaria finală a părților.

Așa cum prevede art. 389 NCPC, *obiectul dezbaterilor în fond îl constituie împrejurările de fapt și temeiurile de drept invocate de părți în cererile lor sau ridicate din oficiu de către instanță.*

Înainte de a trece la punerea de concluzii în fond, din oficiu sau la cererea părților, instanța va pune în discuția acestora cererile, excepțiile procesuale și apărările care nu au fost soluționate în cursul cercetării procesului, precum și cele care, potrivit legii, pot fi invocate în orice stare a procesului. Cu alte cuvinte, la acest moment al judecății, încă li se mai oferă părților posibilitatea de a invoca unele excepții absolute, dintre acelea susceptibile de invocare oricând în cursul procesului, de a mai formula unele apărări sau cereri noi (spre exemplu, o cerere de recuzare, dacă abia la acest moment partea a luat cunoștință de existența unui motiv de recuzare; o cerere de suspendare sub motivul că dezlegarea cauzei depinde, în tot sau în parte, de existența sau inexistența unui drept care face obiectul altei judecăți etc.).

Tot în această etapă procesuală, instanța, potrivit art. 391 NCPC, poate încuviința *administrarea unor probe noi sau readministrarea* altora, în cazul în care, din dezbateri,



rezultă necesitatea acestei măsuri. Cu referire la această chestiune, o prevedere utilă este cuprinsă în art. 244 alin. (2) NCPC, potrivit căreia pentru dezbaterile fondului, judecătorul pune în vederea părților să redacteze note privind susținerile lor și să le depună la dosar cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit pentru dezbaterile fondului în ședință publică. Astfel, este posibil ca din cuprinsul notelor scrise să rezulte necesitatea completării sau refacerii unor probe.

Potrivit art. 391 NCPC, dacă părțile declară că nu mai au cereri de formulat și nu mai sunt alte incidente de soluționat, președintele *deschide dezbaterile asupra fondului cauzei*, dând cuvântul părților, în ordinea și condițiile prevăzute la art. 316 (mai întâi pârâțul, apoi reclamantul și, în cele din urmă, procurorul, cu excepția cazului în care acțiunea a fost pornită de acesta), pentru ca fiecare să își susțină cererile și apărările formulate în proces.

Articolul 393 NCPC se referă la continuarea dezbaterilor în fond și prevede că dezbaterile începute vor fi continuate la același termen până la închiderea lor, cu excepția cazului în care, pentru motive temeinice, instanța stabilește ca acestea să continue într-o altă zi, chiar în afara orelor fixate pentru judecarea cauzelor.

Atunci când consideră că au fost lămurite toate împrejurările de fapt și temeiurile de drept ale cauzei, președintele declară dezbaterile închise, iar cauza rămâne în pronunțare în aceeași zi sau se amână pentru o altă zi. Dacă instanța consideră necesar, poate cere părților să depună completări la notele depuse potrivit art. 244 NCPC. De asemenea, ele pot depune completări chiar și fără ca instanța să le fi cerut.

O dispoziție legală inexistentă anterior, dar care decurgea în mod natural din exigențele referitoare la respectarea principiului contradictorialității și a celui al dreptului la apărare, este cea cuprinsă în art. 394 alin.(3) NCPC, potrivit căreia *„după închiderea dezbaterilor, părțile nu mai pot depune niciun înscris la dosarul cauzei, sub sancțiunea de a nu fi luat în seamă”*. Un text aflat în strânsă legătură cu acesta este acela mai particularizant, din cuprinsul art. 452 NCPC, care prevede că dovada existenței și a întinderii cheltuielilor de judecată pot fi făcute de partea care le pretinde numai până la data închiderii dezbaterilor asupra fondului cauzei.



## 10. Deliberarea și pronunțarea hotărârii

Fără să fi suferit modificări de substanță, dispozițiile referitoare la deliberarea și pronunțarea hotărârii aduc unele completări și precizări.

Astfel, *termenul maxim de amânare a pronunțării hotărârii* a fost majorat de la 7, la 15 zile [art. 396 alin. (1)], oferindu-se judecătorului o durată mai generoasă pentru deliberare. Ca și până acum, acest termen rămâne unul de recomandare și maximal, ceea ce înseamnă că judecătorul poate amâna pronunțarea cu mai puțin de 15 zile, însă nu ar avea dreptul de a o amâna cu mai mult de 15 zile.

Articolul 396 alin. (2) NCPC prevede că, în cazul în care pronunțarea hotărârii a fost amânată potrivit alin. (1), președintele poate stabili ca *părțile să ia act de soluție de la greșa instanței*, unde le va fi pusă la dispoziție. Înștiințarea părților asupra acestui aspect se va face odată cu anunțarea amânării. Și aceasta este o reglementare cu caracter de noutate, flexibilizându-se formalitățile asociate pronunțării hotărârii, fiind vădit că, din rațiuni ce țin de pragmatism și din necesitatea de a simplifica desfășurarea acestor proceduri, legiuitorul i-a oferit instanței posibilitatea de a aduce soluția la cunoștința părților printr-un act echivalent pronunțării, dar care nu este o pronunțare propriu-zisă.

Potrivit art. 397 NCPC, ca și până acum, instanța este obligată să se pronunțe – iar această soluție legală este una clasică – *omnia petita*, ea neputând acorda mai mult, mai puțin sau altceva decât ceea ce s-a cerut, afară de cazul când legea prevede altfel.

O noutate oferă și alin. (2) al art. 397 NCPC. Potrivit textului legal, „*dacă cererea are ca obiect pretenții privitoare la obligația de întreținere, alocația pentru copii, chirie, arendă, plata salariului, rate din prețul vânzării sau alte sume datorate periodic, instanța îl va obliga pe pârât, la cererea reclamantului, după plata taxelor de timbru, potrivit legii, și la achitarea sumelor devenite exigibile după data introducerii cererii*”. Textul se referă, așadar, la prestații periodice sub forma unor sume de bani, având în vedere situația în care, pe parcursul procesului, se împlinesc scadențele pentru astfel de sume cu care instanța nu fusese investită prin cererea de chemare în judecată întrucât la momentul sesizării ei nu erau încă scadente. În acest caz, în aplicarea principiului disponibilității, reclamantul va trebui să ceară instanței să-l oblige pe pârât și la plata acestor sume de bani, nu înainte însă de a achita taxa de timbru corespunzătoare noilor pretenții.

Articolul 399 NCPC aduce o majorare a *termenului înăuntrul căruia trebuie să aibă loc judecata în complet de divergență*, atunci când este cazul. În prezent, termenul este de cel





mult 5 zile, iar noul cod îl majorează la 20 de zile, pentru cazul în care nu este posibilă judecarea în aceeași zi. De asemenea, se mai prevede că, în cauzele urgente, termenul nu poate fi mai mare de 7 zile. Majorarea termenului de judecare în complet de divergență vine în întâmpinarea unei probleme frecvent întâlnite în practică, aceea a nerespectării termenului de 5 zile, acesta dovedindu-se unul nerealist de redus. Cu toate acestea, rămâne de văzut dacă și noul termen, cel de 20 de zile, va fi suficient de generos, având în vedere că, potrivit noilor reglementări, în anumite circumstanțe procedura de citare poate pretinde mai mult timp pentru efectuare decât în prezent.

În ce privește *întocmirea minutei*, noul Cod nu aduce elemente cu adevărat noi. Să remarcăm că art. 401 alin. (1) prevede că „după ce a fost luată hotărârea, se va întocmi de îndată o minută care va cuprinde soluția și în care se va arăta, când este cazul, opinia separată a judecătorilor aflați în minoritate”.

Alin. (2) consacră normativ o cutumă existentă în practică, prevăzând, sub sancțiunea nulității absolute, că minuta va fi semnată de către judecători și, după caz, de către magistratul-asistent, pe fiecare pagină. Ulterior, minuta se va consemna într-un registru special, ținut la grefa instanței, care poate avea și formă electronică.

Dispozițiile referitoare la posibilitatea părții de a renunța la calea de atac în fața primei instanțe se păstrează, cu precizarea că apar totuși nuanțări. Ca și în reglementarea anterioară, renunțarea va fi menționată într-un proces-verbal ce se va semna de președinte și de grefier, însă noutatea poate fi remarcată în cuprinsul alin. (2) al art. 404, care prevede că renunțarea se va putea face și după declararea căii de atac, în fața președintelui instanței care a pronunțat hotărârea sau a persoanei desemnate de acesta ori prin înscris autentic, cu condiția ca dosarul să nu fi fost deja înaintat instanței superioare. În prezent, o astfel de renunțare este posibilă, însă de ea trebuie să ia act instanța competentă să judece calea de atac, chiar dacă, la momentul renunțării, dosarul se mai află la instanța a cărei hotărâre a fost atacată.

## 11. Unele incidente procedurale

### 11.1 Renunțarea la judecată

Expresie a principiului disponibilității, legea conferă celui care a pornit procesul dreptul de a renunța oricând, pe parcursul acestuia, la judecată, uneori însă cu anumite condiții.



Ca și în reglementarea anterioară, renunțarea la judecată se poate face verbal, în ședința de judecată, sau prin cerere scrisă, personal sau prin mandatar cu procură specială.

Alineatul (3) al art. 406 reia conținutul art. 246 alin. (3) CPC 1865, stabilind că dacă renunțarea a intervenit după comunicarea cererii de chemare în judecată, la cererea pârâtului, instanța îl poate obliga pe reclamant la suportarea cheltuielilor pricinuite acestuia prin chemarea în judecată.

De la momentul primului termen la care părțile sunt legal citate, *renunțarea la judecată este condiționată*, potrivit art. 406 alin. (4) NCPC, de acordul expres sau tacit al pârâtului. Dacă acesta nu este prezent la termenul la care reclamantul declară că renunță la judecată, instanța îi acordă un termen până la care să-și exprime poziția, tăcerea, în acest caz, valorând acord. Așadar, noul Cod face o precizare oportună mai ales în contextul în care, în reglementarea anterioară, nu exista un temei care să îngăduie instanței ca, într-o atare situație, să ia act de renunțare. Or, în dreptul procesual tăcerea valorează acord numai atunci când legea prevede expres aceasta.

În ce privește calea de atac împotriva hotărârii prin care s-a luat act de renunțarea la judecată, aceasta rămâne în continuare recursul, cu precizarea – făcută la alin. (6) – că, în acest caz, recursul este de competența instanței ierarhic superioare, iar nu a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Când renunțarea are loc în fața unei secții a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărârea prin care s-a luat act de renunțare este definitivă.

## 11.2 Suspendarea procesului

Noul Cod de procedură civilă păstrează formele de suspendare acceptate și în prezent: voluntară, de drept și facultativă.

*Suspendarea voluntară* își conservă temeiurile deja consacrate în reglementarea actuală, anume acordul expres al părților, respectiv neprezentarea părților legal citate la strigarea cauzei, sub condiția ca niciuna din ele să nu fi cerut judecata în lipsă. Această dispoziție trebuie coroborată și cu prevederile art. 244 alin. (4) NCPC, în sensul că cererea de judecare în lipsă presupune că partea care a formulat-o a fost de acord și ca dezbaterea fondului să aibă loc în camera de consiliu, afară de cazul în care a solicitat expres ca aceasta să aibă loc în ședință publică.

Articolul 411 alin. (2) face o precizare necesară, dispunând că cererea de judecată în lipsă produce efecte doar în instanța în fața căreia a fost formulată. Această interpretare a fost îmbrățișată adesea în practică, însă consacrarea ei expresă nu poate fi decât binevenită.



Articolul 412 NCPC, privitor la *suspendarea de drept* a procesului, păstrează ipotezele existente în prezent, însă adaugă și unele noi. Astfel, instanța va fi obligată să suspende cauza și atunci când a formulat o cerere de hotărâre preliminară adresată Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (procedura prejudicială, reglementată de art. 234 din Tratatul de funcționare a Uniunii Europene, potrivit căruia instanțele naționale pot cere Curții de Justiție a Uniunii Europene lămuriri cu privire la interpretarea și aplicarea dreptului comunitar).

În legătură cu această ipoteză, se cuvine precizat că are neajunsul de a majora durata de soluționare a procesului, fiind necesar să se aștepte soluția dată de instanța europeană. Pe de altă parte, există o rațiune extrem de importantă care face ca soluția legiuitorului de a impune suspendarea să fie una justificată: este vorba despre nevoia judecătorului pus în situația de a interpreta și aplica o normă de drept european de a fi lămurit înainte de a da o soluție ce are la bază tocmai respectiva normă.

După ce preia fidel cele două ipoteze prezente în art. 244 CPC 1865, privitoare la suspendarea facultativă, art. 413 alin. (3) NCPC propune o interesantă și oportună noutate, statuând că *instanța va putea reveni motivat asupra suspendării*, dacă: se constată că partea care a cerut-o nu are un comportament diligent în cadrul procesului care a determinat suspendarea, tergiversând soluționarea acestuia; urmărirea penală durează mai mult de 1 an de la data la care a intervenit suspendarea, fără a se dispune o soluție în acea cauză. Trebuie, așadar, remarcat că textul legal evocat conferă instanței prerogativa de a reconsidera suspendarea cauzei, aceasta făcând o apreciere în concret a situației existente.

Un alt element de noutate privește *calea de atac împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea procesului*. Articolul 414 NCPC dispune că aceasta poate fi atacată separat cu recurs la instanța ierarhic superioară, afară de cazul în care suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție. Se renunță, așadar, la dispoziția existentă în prezent, potrivit căreia încheierile de suspendare pronunțate în recurs sunt irevocabile, ceea ce înseamnă că în acele puține cazuri în care tribunalul sau curtea de apel vor judeca recursuri, va fi posibilă atacarea cu un recurs distinct a încheierilor de suspendare (recurs în interiorul recursului). Legiuitorul a admis această ipoteză întrucât instanța de recurs este pusă în fața unui incident procedural nou, născut întâia oară înaintea sa și care, anterior, nu făcuse obiectul unei verificări jurisdicționale.



### 11.3 Perimarea cererii

Sub reglementarea noului Cod de procedură civilă, pentru toate cazurile de natură civilă (în înțelesul larg al noțiunii, consonant cu noua concepție promovată de Codul civil în vigoare) va exista un *termen unic de perimare a cererii*, de 6 luni, ce curge de la ultimul act de procedură îndeplinit de instanță sau de părți.

Ca și în reglementarea anterioară, perimarea cererii de chemare în judecată nu poate fi invocată pentru prima oară la instanța de apel. Efectele cererii de perimare, precum și ale actului întrerupător de perimare, se produc și asupra coparticipanților.

Hotărârea prin care s-a constatat perimarea poate fi atacată, potrivit art. 421 alin. (2), cu recurs la instanța ierarhic superioară. Când hotărârea a fost pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, recursul se judecă de Completul de 5 judecători, fiind de remarcat, sub acest aspect, că în acest fel se tranșează și controversele existente sub reglementarea anterioară privitoare la (ne)recunoașterea recursului contra unei hotărâri care, dată fiind în recurs, constată perimarea acestei căi de atac.

O instituție nouă în Codul de procedură civilă, însă nu străină de procesul civil, este prevăzută la art. 423: *perimarea instanței*. Preluat din Cod civil de la 1864 (art. 1891) și ușor modificat, textul dispune că orice cerere adresată unei instanțe și care a rămas în nelucrare timp de 10 ani (30 de ani, în vechea reglementare) se perimă de drept, chiar în lipsa unor motive imputabile părții. De această dată, chiar dacă procesul a rămas în nelucrare inclusiv din culpa instanței, efectul extinctiv general este angajat.

## 12. Hotărârile judecătorești

Articolul 424 NCPC preia și completează dispozițiile art. 255 CPC 1865, stabilind că hotărârile prin care cauza este soluționată de prima instanță sau prin care aceasta se dezinvestește fără a soluționa cauza [alin. (1)], precum și cea prin care judecătoria soluționează căile de atac împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională sau ale altor organe cu astfel de activitate [alin. (2)], se numesc *sentințe*. Alineatul (1) tranșează, așadar, o controversă existentă în practică, anume aceea referitoare la natura juridică a hotărârii date de instanță atunci când își declină competența, statuând că ea lua forma unei sentințe.



Hotărârea prin care instanța se pronunță asupra apelului, recursului și recursului în interesul legii, precum și hotărârea pronunțată ca urmare a anulării în apel a hotărârii primei instanțe și reținerii cauzei spre rejudecare ori ca urmare a rejudecării cauzei în fond după casarea cu reținere în recurs, se numește *decizie* [alin. (3)].

Hotărârea prin care instanța se pronunță asupra contestației în anulare sau asupra revizuirii se numește, după caz, *sentință* sau *decizie* [alin. (4)].

Toate celelalte hotărâri date de instanță se numesc *încheieri*, dacă legea nu prevede altfel [alin. (5)].

În ce privește *conținutul hotărârii*, acesta rămâne neschimbat pentru hotărârile pronunțate de judecătorii, tribunale și curți de apel. Unele modificări apar însă în ce privește conținutul hotărârilor pronunțate în recurs, Noul Cod de procedură civilă optând, prin art. 499, pentru o simplificare a motivării acestora.

Articolul 425 alin. (3) NCPC aduce unele precizări, stabilind expres că în partea finală a dispozitivului, instanța va trebui să arate dacă hotărârea este *executorie* (aspect cu privire la care se făcea mențiune și până în prezent, însă fără a exista un text legal) și, de asemenea, atunci când hotărârea este supusă apelului sau recursului, se va arăta și *instanța la care se depune cererea pentru exercitarea căii de atac*.

Dispozițiile legale referitoare la redactarea și semnarea hotărârii aduc o noutate, cuprinsă în teza finală a art. 426 alin. (2) NCPC. Potrivit acestuia, judecătorul care este de acord cu soluția dată, dar pentru alte considerente decât cele expuse în hotărâre, va redacta separat *opinia concurentă*. Se recunoaște, așadar, dreptul judecătorului la opinie concurentă, vechea reglementare neconținând o dispoziție similară.

Alineatul (4) al art. 426 NCPC aduce o modificare de însemnătate mai degrabă practică, atribuind *președintelui de complet prerogativa de a semna hotărârea în locul judecătorului aflat în imposibilitate de a semna*. Rămâne, în continuare, atribuția președintelui de instanță să semneze hotărârea atunci când și președintele de complet se află în imposibilitate de a semna ori când completul este format dintr-un singur judecător.

Privitor la *comunicarea hotărârii*, Noul Cod de procedură civilă prevede că hotărârea se va comunica din oficiu părților, în copie, chiar dacă este definitivă, ceea ce reprezintă, de asemenea, un element de noutate.



### 13. Efectele hotărârii judecătorești

După pronunțarea hotărârii, instanța se dezinvestește și niciun judecător nu poate reveni asupra părerii sale (art. 429 NCPC).

Articolul 430 NCPC, privitor la *autoritatea de lucru judecat*, preia concepția Codului de procedură civilă francez, dispunând că hotărârea judecătorească ce soluționează, în tot sau în parte, fondul procesului sau statuează asupra unei excepții procesuale ori asupra oricărui alt incident are, de la pronunțare, autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranșată. Alineatul (4) atenuază însă această dispoziție, stabilind că atunci când hotărârea este supusă apelului sau recursului, autoritatea de lucru judecat este *provizorie*.

O dispoziție cu caracter de noutate se regăsește în alin. (2) al art. 430 NCPC, care prevede că autoritatea de lucru judecat privește *dispozitivul hotărârii și considerentele pe care acesta se sprijină*, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă. Deși susceptibilă de unele critici, această dispoziție își are utilitatea ei practică, din perspectiva faptului că, adesea, anumite statuări cuprinse în considerentele hotărârii sprijină direct și necesar soluția din dispozitiv ori dezleagă unele chestiuni litigioase, fiind indisolubil legate de acesta.

Articolul 431 NCPC reglementează *efectul negativ al autorității de lucru judecat* dispunând că nimeni nu poate fi chemat în judecată de două ori în aceeași calitate, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect. Cel aflat într-o atare situație se poate apăra invocând excepția absolută și dirimantă a autorității de lucru judecat. Alineatul (2) reglementează *efectul pozitiv al lucrului judecat*: oricare dintre părți poate opune lucrul anterior judecat într-un alt litigiu, dacă are legătură cu soluționarea acestuia din urmă.

*Excepția autorității de lucru judecat* rămâne, potrivit noului Cod, una de ordine publică, putând fi invocată de instanță sau de părți în orice stare a procesului, chiar înaintea instanței de recurs. Consolidându-i statutul juridic, teza finală a art. 432 NCPC prevede că, urmare a admiterii excepției, părții i se poate crea, în propria cale de atac, o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată. Prin urmare, principiul *non reformatio in pejus* rămâne ineficace în fața autorității de lucru judecat, aceasta având preeminență.

### 14. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii

Reglementată în cuprinsul art. 442-447 NCPC, soluționarea acestor cereri nu a suferit modificări semnificative.



Îndreptarea, lămurirea și înlăturarea dispozițiilor contradictorii se vor face ca și în prezent, unele precizări suplimentare apar însă în ce privește *completarea hotărârii*. Astfel, art. 444 NCPC prevede că *„dacă prin hotărârea dată instanța a omis să se pronunțe asupra unui capăt de cerere principal sau accesoriu ori asupra unei cereri conexe sau incidentale, se poate cere completarea hotărârii în același termen în care se poate declara, după caz, apel sau recurs împotriva acelei hotărâri, iar în cazul hotărârilor date în căile extraordinare de atac sau în fond după casarea cu reținere, în termen de 15 zile de la pronunțare”*.

Așadar, față de reglementarea actuală, noul Cod face referire la completarea hotărârilor date în căile extraordinare de atac, însă omite o altă ipoteză, anume aceea a *hotărârilor date de judecătoria în primă și ultimă instanță*. Într-o atare situație, s-ar putea aplica, prin asemănare, în temeiul art. 5 alin. (3) NCPC, teza finală a art. 444, astfel încât cererea de completare a hotărârilor pronunțate de judecătoria în primă și ultimă instanță să poată fi introdusă în termen de 15 zile de la pronunțare, precum în cazul hotărârilor definitive.

Un text cu totul nou în cadrul acestor proceduri este cel al art. 447 NCPC. Potrivit acestuia, *„În cazul în care cererea de îndreptare, de lămurire sau de completare a hotărârii a fost admisă, cheltuielile făcute de parte în aceste cereri vor fi suportate de stat, din fondul constituit potrivit legii. Când cererea a fost respinsă, cheltuielile vor fi suportate de parte potrivit dreptului comun”*.

Plecând de la constatarea – subînțeleasă – că în asemenea situații părțile cărora li s-au admis cererile nu sunt în culpă, noile dispoziții legale obligă la constituirea unui fond bugetar care să servească la despăgubirea părții care a făcut cheltuieli în legătură cu aceste cereri.





## Proceduri speciale: procedura ordonanței de plată\*

*Prelegere susținută de dl. judecător Gheorghe-Liviu ZIDARU*

### 1. Observații introductive

Pe lângă procedura contencioasă „clasică“, legiuitorul a instituit și o seamă de proceduri speciale mai simple (adiacente), care să degreveze instanța, în special judecătoriile, de procedura contencioasă de drept comun, aceasta având un caracter mai complex.

Trebuie menționat că în procedura contencioasă de drept comun există noutăți semnificative, îndeosebi etapa scrisă și divizarea procedurii în fața primei instanțe în două faze, respectiv cercetarea și dezbateră procesului.

Astfel, după înregistrarea dosarului la instanță, se iau măsuri în vederea desemnării aleatorii a completului de judecată (nu și a termenului), după care se urmează, facultativ, o procedură de regularizare, conform art. 200 NCPC. *Nu se stabilește termen de judecată; completul de judecată verifică dacă sunt îndeplinite cerințele destul de amănunțite și de exigente prevăzute pentru cererea de chemare în judecată în art. 194 NCPC: „Cererea de chemare în judecată va cuprinde: a) numele și prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoane juridice, denumirea și sediul lor. De asemenea, cererea va cuprinde și codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar ale reclamantului, precum și ale pârâtului, dacă părțile posedă ori li s-au atribuit aceste elemente de identificare potrivit legii, în măsura în care acestea sunt cunoscute de reclamant. Dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a sunt aplicabile. Dacă reclamantul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul; b) numele, prenumele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele,*

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului republicată în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012.



*prenumele acestuia și sediul profesional. Dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a sunt aplicabile în mod corespunzător. Dovada calității de reprezentant, în forma prevăzută la art. 151, se va alătura cererii; c) obiectul cererii și valoarea lui, după prețuirea reclamantului, atunci când acesta este evaluabil în bani, precum și modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare. Pentru imobile, se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 104. Pentru identificarea imobilelor se vor arăta localitatea și județul, strada și numărul, iar în lipsă, vecinătățile, etajul și apartamentul, precum și, când imobilul este înscris în cartea funciară, numărul de carte funciară și numărul cadastral sau topografic, după caz. La cererea de chemare în judecată se va anexa extrasul de carte funciară, cu arătarea titularului înscris în cartea funciară, eliberat de biroul de cadastru și publicitate imobiliară în raza căruia este situat imobilul, iar în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară, se va anexa un certificat emis de același birou, care atestă acest fapt; d) arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea; e) arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere. Când dovada se face prin înscrisuri, se vor aplica, în mod corespunzător, dispozițiile art. 150. Când reclamantul dorește să își dovedească cererea sau vreunul dintre capetele acesteia prin interogatoriul pârâtului, va cere înfățișarea în persoană a acestuia, dacă pârâtul este o persoană fizică. În cazurile în care legea prevede că pârâtul va răspunde în scris la interogatoriu, acesta va fi atașat cererii de chemare în judecată. Când se va cere dovada cu martori, se vor arăta numele, prenumele și adresa martorilor, dispozițiile art. 143 alin. (1) teza a II-a fiind aplicabile în mod corespunzător; f) semnătura”.*

Articolul 194 NCPC un este un text foarte amplu, dar nu sunt deosebiri esențiale față art. 112 CPC 1865. Se știe că nici astăzi marea majoritate a reclamanților nu respectă întru totul dispozițiile acestui articol (de exemplu, chiar și în situația în care cererea se motivează în fapt și în drept cât de cât coerent, nu indică aproape nimeni numele și adresa martorilor deja prin cererea de chemare în judecată, aceste date fiind indicate ulterior).

Există câteva noutăți privind *cererea de chemare în judecată*, de exemplu dacă cererea are ca obiect un imobil, la cererea de chemare în judecată se va anexa un extras de carte funciară emis de biroul de carte funciară, iar în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară, se va anexa un certificat emis de același birou, care atestă acest fapt.

De asemenea, dacă obiectul pricinii este evaluabil în bani, trebuie indicată valoarea acestuia, cu explicarea modului de calcul și depunerea înscrisurilor doveditoare necesare.



În cazul în care lipsurile formale ale cererii prezintă o anumită gravitate, completul de judecată va cita reclamantul cu mențiunea de a-și îndrepta, completa sau rectifica cererea, iar dacă reclamantul nu se conformează, se pronunță o *încheiere de anulare* care poate fi atacată cu cerere de reexaminare la alt complet.

După regularizare are loc acea procedură prealabilă scrisă care creează numeroase probleme de ordin administrativ în perspectiva intrării în vigoare a NCPC; se comunică cererea cu înscrisurile anexate pârâtului, care dispune de un termen de 25 de zile (mărit prin LPA) pentru a depune întâmpinare. Întâmpinarea se comunică reclamantului care trebuie să depună răspuns la întâmpinare în termen de 10 zile și abia după aceea completul de judecată fixează termen de judecată.

Urmează etapele anterior menționate, respectiv cercetarea procesului și dezbateră în ședință publică.

S-a arătat că în procedurile speciale lucrurile sunt mai simple, ele urmează mai degrabă tipologia vechiului Cod de procedură civilă, decât sistemul acesta relativ complex prevăzut de noul Cod pentru procedura contencioasă de drept comun.

În continuare s-a făcut observația că, probabil, în multe dosare nu vor fi întâlnite toate aceste etape: dacă nu se depune întâmpinare ori, după caz, răspuns la întâmpinare în termenul prevăzut de lege, judecătorul fixează termenul de judecată după împlinirea termenului pentru depunerea actului de procedură respectiv [de exemplu, s-a împlinit termenul pentru depunerea întâmpinării, fără ca aceasta să fie depusă; în acest caz, judecătorul fixează termen de judecată, potrivit art. 201 alin. (4) NCPC]. Nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut atrage sancțiunea decăderii din dreptul de a propune excepții relative, ca de exemplu incompetența teritorială și de a propune probe [art. 208 alin. (2)]. În materia probei există diverse modalități de atenuare a consecințelor acestei decăderi [a se vedea dispozițiile art. 254 alin. (2)], în vreme ce în cazul excepțiilor relative ce trebuiau invocate prin întâmpinare, o asemenea posibilitate nu există. Spre exemplu, în cazul incompetenței teritoriale relative, neinvocarea acesteia prin întâmpinare, atunci când întâmpinarea nu este obligatorie, face ca incompetența să se acopere în mod definitiv, instanța sesizată devenind competentă; ca urmare, o eventuală excepție invocată abia la primul termen la care părțile sunt legal citate trebuie respinsă, ca tardiv formulată, decăderea fiind luată în considerare din oficiu [art. 130 alin. (3) NCPC].

Termenele de 25, respectiv 10 zile trebuie calculate pe zile libere [art. 181 alin. (1) pct. 2] având în vedere și durata necesară emiterii și comunicării actelor de procedură, precum și



durata necesară comunicării actului de procedură depus de parte la poștă; aceste chestiuni au fost tratate și într-un material elaborat de Consiliul Superior al Magistraturii, în vederea intrării în vigoare a Codului. Orientativ, judecătorul ar trebui să aștepte aproximativ 35 de zile de la data primei rezoluții înainte de a verifica dacă pârâțul a depus întâmpinare în termenul acordat în acest scop de lege.

## 2. Considerații privind procedura specială a ordonanței de plată

### 2.1 Sediul materiei

Cartea a VI-a, Titlul IX, art. 1.013 – 1.024

### 2.2 Domeniu de aplicare

Potrivit art. 1013 NCPC, „(1) Prevederile prezentului titlu se aplică creanțelor certe, lichide și exigibile constând în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un contract civil, inclusiv din cele încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă, constatat printr-un înscris ori determinate potrivit unui statut, regulament sau altui înscris, însușit de părți prin semnătură ori în alt mod admis de lege.”

S-a arătat că este vorba de o transpunere în NCPC a O.U.G. nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte comerciale. Prin Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă – Legea nr. 76/2012 se abrogă integral atât O.G. nr. 5/2001 privind procedura somației de plată, cât și O.U.G. nr. 119/2007, eliminându-se acel concurs de acte normative ce reglementau, practic, două proceduri paralele, situație ce a fost criticată în doctrină. Legiuitorul a complicat inutil lucrurile în 2007, instituind o procedură paralelă cam cu aceleași cerințe de fond cu cele prevăzute de O.G. nr. 5/2001 (diferită în O.U.G. nr. 119/2007 fiind cerința de a fi vorba despre contracte încheiate între comercianți, fiind exceptate contractele încheiate între comercianți și consumatori, care intrau însă sub incidența OG nr. 5/2001).

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 119/2007 a transpus Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte comerciale.



Noua reglementare consacră o modificare față de dispozițiile O.U.G. nr. 119/2007, prin înlocuirea termenului de *comerciant* cu cel de *profesionist*. Articolul 1 din O.U.G. nr. 119/2007 face referire la contracte încheiate între profesioniști.

Articolul 1.013 nu mai restrânge sfera de aplicare a procedurii ordonanței de plată, fiind inclus și domeniul de aplicare al fostei O.G. nr 5/2001 privind somația de plată, așa încât prevederile se aplică „creanțelor certe, lichide și exigibile constând (în loc de *corelative*, cum ar fi fost corect, în limbaj juridic; creanțele nu constau în obligații de plată) în obligații de plată a unor sume de bani care rezultă dintr-un *contract civil* [în sens larg – contract de drept privat în general], inclusiv [dar nu exclusiv] din cele încheiate între un profesionist și o autoritate contractantă (...).” Celelalte cerințe amintesc mai degrabă de O.G. nr. 5/2001.

Ceea ce este clar este că textul de lege (art. 1013) se aplică numai *creanțelor* ce au ca obiect plata unei *sume de bani*, ca și în fosta reglementare; nu apare nimic nou în această privință.

O controversă practică a rezultat din interpretarea *ad litteram* – și cam nejuridică – a noțiunii de «contract» din O.U.G. nr. 119/2007. Multe părți și chiar avocați erau de părere că, de vreme ce legea se referea la un contract ar fi necesar un înscris constatator al acordului de voință, nefiind suficient un contract constatat în formă simplificată (de exemplu, o factură acceptată); se confunda, practic, actul juridic, ca *negotium iuris*, cu înscrisul constatator; așadar, adesea erau formulate cereri întemeiate pe O.U.G. nr. 119/2007 numai în acele cazuri în care exista un contract scris. Acordul de voință trebuie înțeles ca *negotium juris*, și de fapt acesta este contractul și potrivit art. 942 C. civ. 1864 și potrivit textului omonim din art. 1.166 NCC, *contractul este un acord de voință* dintre două sau mai multe părți pentru a constitui, a modifica sau stinge un raport juridic, nicidecum nu este vorba despre *înscrisul constatator al contractului*.

Din noua formulare a textului rezultă separarea pe care legiuitorul o face între contract, ca act juridic și înscris; nu trebuie confundat cu înscrisul constatator, nu trebuie să fie un înscris unic; acordul de voință poate rezulta dintr-o factură acceptată ori din corespondența părților. Trebuie să existe un înscris, înscrisul să emane de la debitor și să confirme existența unei creanțe certe, lichide și exigibile.

Au fost așadar, eliminate prin LPA vechile restrângeri ale domeniului de aplicare impuse de O.U.G. nr. 119/2007, fiind incluse și contractele încheiate între *profesioniști și consumatori*; dacă acestea ar fi fost exceptate în continuare, s-ar fi ajuns în situația nedorită în care recuperarea creanțelor cu valoare foarte mică ar fi trebuit să parcurgă procedura de drept



comun, ceea ce ar fi fost deosebit de păgubitor atât pentru creditori, cât și pentru instanța de judecată, care ar fi trebuit să soluționeze un număr foarte mare de dosare într-o procedură mai complicată.

### 2.3 Somația

Găsim o noutate în cuprinsul art. 1014<sup>1</sup>, respectiv condiția ca *în prealabil* (înainte de sesizarea instanței cu cererea de ordonanță) să fie comunicată debitorului o *somație* (prin intermediul executorului judecătoresc sau prin scrisoare recomandată cu conținut declarat și confirmare de primire) prin care i se pune în vedere să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea acesteia. Această somație întrerupe prescripția extinctivă.

Pe lângă dorința firească de a degreva pe cât posibil instanța și de a obține o plată benevolă *in extremis*, sursa reglementării poate fi regăsită în Codul de procedură civilă din 1940 (Codul de procedură civilă Carol al II-lea), care nu a mai intrat în vigoare, fiind amânat *sine die* în septembrie 1940 și care, de altfel, a fost un model consistent pentru NCPC (după cum reiese din expunerea de motive a proiectului de lege, precum și din hotărârea de Guvern care aprobă tezele prealabile), așa cum și Codul civil Carol al II-lea a constituit un model pentru Codul civil azi în vigoare. Codurile noi nu au apărut așadar de nicăieri, ele se întemeiază atât pe o tradiție juridică românească, cât și pe soluții preluate din dreptul comparat ori din proiectele de codificări savante europene.

În această materie, a ordonanței de plată, Codul Carol al II-lea prevedea în titlul dedicat ordonanțelor judecătorești (ordonanțe prezidențiale – primul capitol și ordonanță de plată – al doilea capitol): dacă creditorul prezenta înscrisul original care constata o creanță certă, lichidă și exigibilă, judecătorul de ocol emitea o ordonanță, fără citarea părților, prin care îl soma pe debitor să plătească. Debitorul primea ordonanța și existau 2 variante:

- dacă formula opoziție în termen de 5 zile, ordonanța se anula automat și se trecea în procedura de judecată de drept comun;
- dacă nu formula opoziție, practic, se constituia titlul executoriu.

<sup>1</sup> Art. 1.014. Comunicarea somației: „(1) Creditorul îi va comunica debitorului, prin intermediul executorului judecătoresc sau prin scrisoare recomandată, cu conținut declarat și confirmare de primire, o somație, prin care îi va pune în vedere să plătească suma datorată în termen de 15 zile de la primirea acesteia. (2) Această somație întrerupe prescripția extinctivă potrivit dispozițiilor art. 2.540 din Codul civil, care se aplică în mod corespunzător.”



O procedură foarte simplă, în care, într-o fază inițială necontencioasă, judecătorul apreciază pe baza unor probe sumare dacă trebuie emisă somația; dacă debitorul nu o contestă rapid, somația devine titlu executoriu, iar dacă o contestă se trece în procedura de judecată de drept comun.

Aceasta este, în linii mari, reglementarea și în Codul de procedură civilă german (unde de altfel s-a trecut la prelucrarea computerizată a somațiilor de plată, sub supravegherea unui grefier cu studii superioare, iar nu a unui judecător, cererea nefiind verificată sub aspectul temeiniciei pretenției), precum și în Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată. Există, așadar, în dreptul comparat această soluție, a structurării procedurii pe două etape: una necontencioasă și una contencioasă. În O.G. nr. 5/2001 privind somația de plată nu a fost preluat, din păcate, acest model; inițial a existat ideea de a se soluționa cererea cu sau fără citare, dar în Parlament, cu ocazia aprobării ordonanței, s-a stipulat că cererea se soluționează întotdeauna cu citare. Ca urmare, deși formal în cuprinsul O.G. nr. 5/2001 se face trimitere la aplicabilitatea, în completare, a dispozițiilor din materie necontencioasă, în fapt suntem în prezența unei proceduri simplificate cu puternice trăsături contencioase.

În procedura actuală se pierde un avantaj esențial, degrevarea judecătorului de o procedură (în fapt) contencioasă. Dacă debitorul nu contestă, lucrurile merg mai simplu, este o procedură pseudocontencioasă, care implică o verificare sumară a temeiniciei pretenției formulate. În schimb, obligația instanței de a motiva hotărârea este aceeași ca în procedura contencioasă, deci această procedură nu constituie o degrevare semnificativă pentru instanțele judecătorești, câtă vreme hotărârea nu este redactată pe un formular ori în altă manieră simplificată față de dreptul comun.

Sanctiunea necomunicării somației este *inadmisibilitatea cererii de emitere a ordonanței de plată*, potrivit art. 1016 alin. (2) NCPC. Scopul acestei somații prelabile este de a obține o plată benevolă și de a degreva, implicit, instanța. Putem vedea aici un rudiment al fazei procesuale necontencioase cuprinse în Codul din 1940. Nu se poate aprecia că această condiție ar constitui o ingerință nejustificată în dreptul de acces la justiție. Scopul urmărit este legitim, iar procedura prelabilă se realizează în mod facil.

Cuprinsul somației nu trebuie apreciat într-o manieră formalistă. Ar trebui să fie suficientă indicarea cuantumului debitului principal și sursa debitului. Ar fi excesiv să se considere că în instanță creditorul nu ar putea pretinde și accesorii precum dobânzi și



penalități aferente debitului principal, dacă aceste accesorii nu au fost menționate și în cuprinsul somației.

Articolul 1.016 alin. (2) prevede că *„la cerere se anexează înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate și orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia. Dovada comunicării somației prevăzute la art. 1.014 alin. (1) se va atașa cererii sub sancțiunea respingerii acesteia ca inadmisibilă”*.

În privința acestei proceduri prealabile sunt aplicabile dispozițiile dreptului comun în materie cu privire la procedura prealabilă, și anume dispozițiile art. 193 NCPC, conform cărora instanța va fi sesizată numai după îndeplinirea procedurii prealabile, dacă legea prevede în mod expres aceasta. Dovada îndeplinirii procedurii se atașează la cererea introductivă de instanță. În schimb, neîndeplinirea procedurii prealabile poate fi invocată doar de pârât prin întâmpinare, sub sancțiunea decăderii.

#### **2.4 Efectele somației**

Pe lângă faptul că permite formularea ulterioară a cererii de emitere a ordonanței de plată, somația întrerupe prescripția extinctivă potrivit dispozițiilor art. 2.540 NCC, care se aplică în mod corespunzător. Acest text, care trebuie citit împreună cu art. 2.537 pct. 4 NCC, prevede că prescripția este întreruptă prin punerea în întârziere a celui în folosul căruia curge prescripția, numai dacă aceasta este urmată de chemarea lui în judecată în termen de 6 luni de la data punerii în întârziere.

Spre deosebire de fostul Decret nr. 167/1958, conform căruia prescripția se întrerupe prin sesizarea instanței ori a organului arbitral sau prin recunoașterea debitorului, potrivit NCPC, deja punerea în întârziere are acest efect întreruptiv de prescripție, deci se atribuie efect întreruptiv de prescripție unei simple notificări, cu condiția ca, într-un termen rezonabil, stabilit de lege, să urmeze sesizarea instanței – fie pe calea ordonanței de plată, fie pe calea dreptului comun.

Întrebarea care se ridică este următoarea: de vreme ce se face trimitere la Noul Cod civil, ce se va întâmpla în cauzele în care acesta nu este aplicabil, pentru că, după cum se știe, art. 201 LPA NCC prevede că Noul Cod civil nu se aplică prescripțiilor începute înaintea intrării în vigoare a Codului civil. Or, instanțele pot fi sesizate acum și încă vreun an-doi cu cereri de emitere a ordonanței de plată care privesc creanțe al căror drept la acțiune se prescrie potrivit legii vechi.





Potrivit art. 203–204 LPA NCC, anumite dispoziții punctuale referitoare la cauzele de suspendare și de întrerupere a prescripției sunt aplicabile și prescripțiilor în curs la data de 1.10.2011; aceste excepții de la regula generală, a supraviețuirii legii vechi în materie de prescripție, nu privesc și întreruperea prescripției prin punerea în întârziere a debitorului.

Așadar, prevederile art. 1.014 alin. (2) NCPC se aplică doar prescripțiilor începute sub imperiul Noului Cod civil, iar nu și celor anterioare, care rămân supuse legii vechi [art. 6 alin. (4) NCC].

Așadar, chiar în cazul creanțelor ale căror drepturi la acțiune se prescriu conform legii anterioare Noului Cod civil, după intrarea în vigoare a NCPC, somația trebuie făcută oricum înainte de a sesiza instanța cu cererea de emitere a ordonanței de plată, pentru că ea constituie o cerință de ordin procedural, aplicabilă tuturor proceselor începute după intrarea în vigoare a NCPC (conform art. 3 LPA NCPC). Somația nu va avea efect întreruptiv de prescripție decât dacă prescripția este guvernată de prevederile Noului Cod civil, însă ea constituie o procedură prealabilă necesară sesizării instanței, sub sancțiunea respingerii cererii, ca inadmisibilă.

## 2.5 Competența

Sub aspectul competenței, se menține regula conform căreia ordonanța se soluționează de instanța competentă pentru judecarea fondului cauzei în primă instanță.

În ce privește *competența materială*, potrivit art. 95 pct. 1 NCPC, competența de judecare a cauzelor în primă instanță revine tribunalului, dacă legea nu prevede altfel. Cu titlu de excepție, art. 94 pct. 1 lit. j) NCPC dispune că „*Judecătorii judecă (...) orice alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, indiferent de calitatea părților, profesioniști sau neprofesioniști*”.

Cererea de ordonanță de plată este, prin definiție, o cerere evaluabilă în bani, pentru că are ca obiect plata unei sume de bani; ea va fi de competența judecătoriei dacă cererea principală are ca obiect o sumă de până la 200.000 lei inclusiv, indiferent de calitatea părților și a tribunalului, dacă valoarea este de peste 200.000 lei.

Se aplică toate regulile de drept comun cu privire la determinarea competenței după valoarea obiectului cererii arătate în capătul principal de cerere, inclusiv dispozițiile art. 98 alin. (2) NCPC, conform cărora „*pentru stabilirea valorii nu se vor avea în vedere accesoriile pretenției principale, precum dobânzile, penalitățile, fructele, cheltuielile sau altele*



*asemenea, indiferent de data scadenței și nici prestațiile periodice ajunse la scadență în cursul judecății”.*

Prin urmare, chiar dacă, spre exemplu, dobânzile sunt scadente anterior cererii introductive de instanță, ele nu se iau în considerare (dacă avem un capăt de cerere principal pentru suma de 195.000 lei și dobânzi în valoare de 30.000 lei, competentă va fi judecătoria și nu tribunalul). Aceeași regulă este, desigur, aplicabilă și procedurii contencioase de drept comun.

Mai departe s-a arătat că sub aspectul *competenței teritoriale* există câteva noutăți. Este de menționat, totuși, că procedura ordonanței de plată, în mod evident, nu este o procedură necontencioasă; *este o procedură contencioasă* care presupune citarea pârâtului, iar el formulează apărări, așa încât nu se mai poate reține soluția practicii potrivit căreia, inclusiv în materia procedurii ordonanței de plată, se poate invoca din oficiu excepția necompetenței teritoriale. Câtă vreme art. 1.015 NCPC face doar trimitere la dispozițiile dreptului comun, sunt aplicabile prevederile art. 130 alin. (3) NCPC, referitoare la invocarea excepției de necompetență relativă doar de către pârât, prin întâmpinare, dacă aceasta este obligatorie [precum în cazul ordonanței de plată, conform art. 1.018 alin. (3) NCPC].

În ce privește competența teritorială ar putea fi incidente anumite cazuri de competență alternativă, precum cel prevăzut de art. 113 alin. (1) pct. 3 NCPC, care se referă la competența instanței „*locului prevăzut în contract pentru executarea, fie chiar în parte, a obligației, în cazul cererilor privind executarea, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui contract*”.

În cazurile de excepție în care *reclamantul este consumator* [art. 113 alin. (1) pct. 8. NCPC] el beneficiază de o competență alternativă: „*instanța domiciliului consumatorului, în cererile având ca obiect executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului încheiat cu un întreprinzător/profesionist ori alt profesionist sau în cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor*”.

În schimb, ca noutate, în situația tipică, în care *consumatorul este pârât* (de exemplu, i se cere plata facturilor de telefonie, gaze, electricitate etc.) iar *reclamantul* este un *profesionist*, deci nu în cazul litigiilor între neprofesioniști, art. 121 NCPC instituie *competența exclusivă* a instanței de la domiciliul consumatorului: „*Cererile formulate de un profesionist împotriva unui consumator pot fi introduse numai la instanța domiciliului*



consumatorului. Dispozițiile art. 126 alin. (2) rămân aplicabile”. Se curmă, astfel, posibilitatea inserării unor clauze atributive de competență în contractele de adeziune propuse de profesionist consumatorului (contracte de leasing, de telefonie), în favoarea instanței de la domiciliul profesionistului), clauze care sunt considerate în jurisprudența CJUE ca fiind abuzive; cert este că acum avem o competență exclusivă în art. 118 NCPC în favoarea instanței de la domiciliul consumatorului, nemaifiind permisă prorogarea convențională a competenței, anterior nașterii diferendului juridic al părților.

Articolul 126 alin. (2) atenuează însă caracterul imperativ al normei de competență prevăzute de art. 121, prevăzând că „în litigiile din materia protecției drepturilor consumatorilor, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, părțile pot conveni alegerea instanței competente, în condițiile prevăzute la alin. (1), numai după nașterea dreptului la despăgubire. Orice convenție contrară este considerată ca nescrisă”. Ca urmare, deși norma este imperativă până la data nașterii dreptului la despăgubire, după această dată (a încălcării obligațiilor izvorâte din raportul de drept substanțial), beneficiarul normei, respectiv consumatorul, poate renunța la ea, prorogând în mod valabil competența în favoarea altei instanțe, inclusiv pentru cererile formulate de profesionist.

Apreciem că instanța este obligată să invoce din oficiu necompetența teritorială decurgând din încălcarea dispozițiilor art. 121 NCPC [și, după caz, ale art. 126 alin. (2) NCPC, în măsura în care a fost prorogată competența cu nerespectarea condițiilor prevăzute de acest text], în condițiile prevăzute de art. 130 alin. (2) NCPC (cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate). Această interpretare ar fi și în concordanță cu jurisprudența CJUE, care obligă instanța să verifice chiar din oficiu dacă clauza atributivă de competență stipulată într-un contract de adeziune încheiat între un consumator și un profesionist și care intră sub incidența Directivei (CE) nr. 13/93 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii are caracter abuziv și, în caz afirmativ, să se declare necompetentă, cu excepția situației în care consumatorul renunță la beneficiul sancțiunii edictate de lege în favoarea sa. *A fortiori*, invocarea *ex officio* a necompetenței se impune atunci când profesionistul a sesizat altă instanță decât cea de la domiciliul consumatorului, în lipsa oricărei convenții cu acesta.

Dacă însă după invocarea din oficiu a necompetenței teritoriale, pârâtul se declară de acord cu judecarea cauzei de către instanța sesizată, aceasta rămâne competentă să soluționeze cauza, nefiind posibilă o declinare a competenței, chiar împotriva voinței consumatorului. Această soluție se impune în raport de partea finală a textului. De vreme ce, în condițiile art.



126 alin. (2) NCPC, după nașterea diferendului juridic între părți este oricum posibilă prorogarea convențională a competenței, acordul explicit al pârâtului referitor la judecarea cererii de către instanța sesizată de reclamantul profesionist ar echivala cu o convenție atributivă de competență (tacită, dar neîndoielnică), încheiată după nașterea dreptului la despăgubire, deci eficace din perspectiva art. 126 alin. (2) NCPC. Soluția legii este firească, întrucât protecția conferită de lege nu trebuie să fie „impusă” consumatorului, degenerând în paternalism.

## 2.6 Cuprinsul cererii introductive

Este o formă simplificată a cerințelor din art. 194 NCPC care reprezintă dreptul comun. Mai există un text în afară de art. 194 care reglementează cererea de chemare în judecată în general, respectiv art. 148 NCPC care arată tot ceea ce trebuie să conțină orice cerere adresată instanței.

Singurul aspect derogatoriu de la dreptul comun se referă la proba cu *înscrisurile doveditoare*. Astfel, potrivit art. 1.016, „(1) Cererea privind ordonanța de plată va cuprinde: a) numele și prenumele, precum și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului; b) numele și prenumele, codul numeric personal, dacă este cunoscut, și domiciliul debitorului persoană fizică, iar în cazul debitorului persoană juridică, denumirea și sediul, precum și, după caz, dacă sunt cunoscute, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar; c) suma ce reprezintă obiectul creanței, temeiul de fapt și de drept al obligației de plată, perioada la care se referă acestea, termenul la care trebuia făcută plata și orice element necesar pentru determinarea datoriei; d) suma ce reprezintă dobânzile aferente sau alte despăgubiri ce se cuvin creditorului, potrivit legii; e) semnătura creditorului. (2) La cerere se anexează înscrisurile ce atestă cuantumul sumei datorate și orice alte înscrisuri doveditoare ale acesteia. Dovada comunicării somației prevăzute la art. 1.014 alin. (1) se va atașa cererii sub sancțiunea respingerii acesteia ca inadmisibilă. (3) Cererea și actele anexate la aceasta se depun în copie în atâtea exemplare câte părți sunt, plus unul pentru instanță”.

Coroborat cu dispozițiile din art. 1.020 NCPC, acest text impune concluzia univocă potrivit căreia singura probă admisibilă în această procedură este cea cu *înscrisuri*, plus declarațiile părților – vine debitorul și spune că recunoaște datoria (mărturisirea judiciară spontană).



Spre deosebire de dreptul comun, judecătorul dispune citarea părților, conform art. 1018 NCPC, cu cel puțin 10 zile înaintea termenului de judecată. De vreme ce în citație este precizat că debitorul trebuie să depună întâmpinare cu cel puțin 3 zile înainte de termenul de judecată, înseamnă că termenul este fixat de la bun început de completul stabilit aleatoriu, iar nu doar la sfârșitul fazei scrise.

La stabilirea termenului trebuie avute în vedere dispozițiile art. 1.022 alin. (1) care recomandă finalizarea procedurii (emiterea ordonanței de plată) în termen de 45 de zile de la introducerea cererii, în cazul în care debitorul nu contestă creanța prin întâmpinare; termenul de 45 de zile se datorează împrejurării că, între timp, Directiva 35/2000 a fost înlocuită cu Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale și care recomandă ca, în situația în care debitorul nu contestă pretențiile formulate, statele să instituie o procedură care să garanteze obținerea unui titlu executoriu în 45 de zile; este singura dispoziție de procedură din această nouă directivă, procedura aplicabilă fiind lăsată, pentru rest, la latitudinea statelor membre.

Așadar, dacă debitorul nu contestă, și scăzându-se și termenul necesar pentru comunicarea actelor de procedură, ar trebui ca procesul să se încheie în termenul de 45 de zile recomandat de lege, dar mai greu de respectat întocmai la instanțele aglomerate. Important este că termenul de judecată este în mod semnificativ mai scurt decât în procedura contencioasă de drept comun.

Se păstrează *prezumția de recunoaștere* instituită și de O.U.G. nr. 119/2007 decurgând din necontestarea de către debitor prin întâmpinare a pretențiilor creditorului, ca și în reglementarea anterioară, acest aspect fiind menționat și în citație [art. 1018 alin. (3)].

Este recomandabilă aplicarea acestei prezumții de recunoaștere în completarea unui probatoriu incipient, iar nu în lipsa oricărei probe; de exemplu, dacă există dovada comunicării facturilor nesemnate debitorului, iar acesta nu formulează obiecțiuni și nici nu se apără în proces, ori dacă o parte din facturi sunt acceptate, iar altele nu, prezumția de recunoaștere poate fi o opțiune rațională (fiind de altfel de presupus că creditorul nu emitea facturi fără temei, câtă vreme datorează TVA pentru suma facturată, chiar înainte de încasare, cel puțin potrivit regimului fiscal existent până foarte recent).

Dacă părțile încheie o tranzacție, se ia act de aceasta printr-o încheiere definitivă, potrivit art. 1.019 NCPC. Definitiv, în sistemul Noului Cod de procedură civilă, echivalează cu ceea ce în sistemul Codului de procedură civilă de la 1865 era irevocabil (conform art. 634



NCPC); în dreptul comun, potrivit art. 440 NCPC, hotărârea care consfințește tranzacția intervenită între părți poate fi atacată pentru motive procedurale, numai cu recurs la instanța ierarhic superioară.

## 2.7 Contestarea creanței

**Art. 1.020. Contestarea creanței.** „(1) Dacă debitorul contestă creanța, instanța verifică dacă contestația este întemeiată, în baza înscrisurilor aflate la dosar și a explicațiilor și lămuririlor părților. În cazul în care apărarea debitorului este întemeiată, instanța va respinge cererea creditorului prin încheiere.

(2) Dacă apărările de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe decât cele prevăzute la alin. (1), iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun, instanța va respinge cererea creditorului privind ordonanța de plată prin încheiere.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), creditorul poate introduce cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun”.

În măsura în care nu se ajunge la acest deznodământ fericit al plății, ori al înțelegerii cu privire la plată, art. 1021 NCPC instituie mai multe soluții diferențiate, mai multe cazuri de respingere:

a) dacă debitorul contestă creanța și contestația se consideră întemeiată, instanța respinge cererea creditorului prin încheiere. În acest caz persistă același echivoc ca și în O.U.G. nr. 119/2007, respectiv dacă textul ar trebui interpretat în sensul că numai dacă debitorul contestă creanța se verifică temeinicia cererii; această dispoziție, preluată din Directiva CE nr. 35/2000, are legătură cu filozofia parțial diferită a actelor europene în această materie: sunt proceduri (în dreptul german, francez, italian) în care, dacă pârâțul nu vine și nu formulează apărări, se pronunță o hotărâre în lipsă prin care cererea formulată de reclamant este admisă. Se face doar o examinare a concludenței: dacă faptele susținute de reclamant, așa cum sunt ele relatate, ar fi adevărate, justifică ele petitul cererii sau nu? La noi această manieră de a degreva justiția de foarte multe cereri contencioase ar fi periculoasă, pentru că părțile își valorifică drepturile în maniera pe care o știm, pârâții vin când vin, siguranța comunicării citației nu există, domiciliile reale nu corespund cu cele declarate, motiv pentru care, chiar în lipsa pârâțului, instanța trebuie să administreze probe cu privire la temeinicia cererii. Acesta ar putea fi suportul conceptual al unor asemenea dispoziții, ar putea rezulta, dacă o luăm foarte strict, că dacă debitorul nu contestă creanța nu s-ar mai face o



examinare a temeiniciei. Practica nu urmează o atare interpretare. Pe de altă parte, necontestarea creanței dă loc doar unei prezumții de recunoaștere, pe care legea doar o recomandă judecătorului, fără a o impune; este clar că judecătorul român verifică temeinicia cererii chiar fără apărări formulate de pârât, fiind format în acest sens, să verifice cererile deduse judecății indiferent de poziția procesuală a pârâtului, dar nu ar trebui să rămână fără importanță dacă pârâtul contestă sau nu creanța. În măsura în care există certitudinea comunicării cererii introductive către pârât (de exemplu, citația a fost primită de registratura persoanei juridice pârâte ori de către pârât personal), iar acesta nu formulează apărări, este plauzibilă coniectura conform căruia acesta nu contestă un debit pe care îl privește ca fiind real.

b) în măsura în care *apărărilor de fond formulate de debitor presupun administrarea altor probe* decât cele prevăzute la art. 1020 alin. (1), iar acestea ar fi admisibile, potrivit legii, în procedura de drept comun, instanța va *respinge cererea creditorului prin încheiere*.

În ambele cazuri, ambele tipuri de ordonanțe (atât în caz de contestație găsită întemeiată, cât și în caz de necesitate de administrare a noi probe) nu au autoritate de lucru judecat pe fond, întrucât creditorul poate introduce cererea de chemare în judecată potrivit dreptului comun. Din practica de aplicare a procedurii somației de plată rezultă însă că nu este suficient simplul fapt că debitorul susține că debitul nu ar exista și recurge la o contestare generică a creanței, afirmând că „sunt necesare probe complexe pentru deslușirea adevăratelor raporturi juridice dintre părți”, fără ca aceste probe să fie indicate și argumentate, și fără a exista un temei serios și probat pentru contestarea creanței, nu înseamnă că instanța va respinge cererea. Trebuie să existe o apărare substanțială, plauzibilă, susținută de dovezi; altminteri, dacă avem un contract clar care spune că trebuie plătită suma de x lei, iar debitorul vine și spune că trebuie audiați martori și administrate expertize, iar instanța ar respinge doar în considerarea acestei atitudini procesuale, atunci eficacitatea procedurii ar fi serios compromisă.

## 2.8 Emiterea ordonanței

**Art. 1.021. Emiterea ordonanței.** „(1) În cazul în care instanța, ca urmare a verificării cererii pe baza înscrisurilor depuse, precum și a declarațiilor părților, constată că pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite o ordonanță de plată, în care se precizează suma și termenul de plată.



(2) Dacă instanța, examinând probele cauzei, constată că numai o parte dintre pretențiile creditorului sunt întemeiate, va emite ordonanța de plată numai pentru această parte, stabilind și termenul de plată. În acest caz, creditorul poate formula cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun pentru a obține obligarea debitorului la plata restului datoriei”.

În cazul în care instanța admite cererea, se emite *ordonanța de plată*, în cuprinsul căreia se precizează suma și termenul de plată. Admiterea poate fi *totală* [art. 1021 alin. (1)] sau *parțială* [art. 1.021 alin. (2)]. Dacă admiterea este parțială, creditorul poate formula cerere întemeiată pe dreptul comun la plata restului datoriei.

Ordonanța de respingere nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului; ea poate, în schimb, să constituie un mijloc de probă semnificativ în procesul de fond, în măsura în care nu sunt administrate probe ori înfățișate motive noi, de natură a justifica admiterea cererii.

## 2.9 Cererea în anulare

Ordonanța de plată poate fi atacată cu *cerere în anulare*.

Potrivit art. 1.023 NCPC, debitorul poate formula cerere în anulare în termen de 10 zile de la data înmânării (fiind inaplicabilă, practic, ideea înmânării imediat după pronunțarea soluției) sau comunicării (termenul este mai scurt decât cel de drept comun pentru formularea apelului, respectiv a recursului, care a fost mărit la 30 de zile).

Cu titlu de noutate, cererea în anulare poate fi introdusă și de creditor împotriva încheierii prin care i se respinge cererea, respectiv împotriva ordonanței prin care i s-a admis cererea doar în parte. Practic, se restabilește echilibrul procesual între părți. În prezent, doar debitorul poate formula cerere în anulare, ceea ce face ca, în cazurile mai complicate, în care este neclară îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru admiterea cererii, judecătorul să poată fi înclinat să respingă cererea, de vreme ce încheierea sa este irevocabilă. Însă, aceasta înseamnă că, cel mai probabil, instanțele vor fi din nou sesizate pe calea dreptului comun.

În măsura în care cererea în anulare este formulată de debitor, art. 1.023 alin. (3) prevede că prin cererea în anulare se poate invoca numai nerespectarea cerințelor prevăzute de acest titlu din cod pentru emiterea ordonanței de plată, ori, după caz, cauze de stingere a obligației de plată ulterioare emiterii ordonanței de plată; cererea în anulare nu modifică parametrii verificării jurisdicționale, condițiile speciale prevăzute de lege pentru ordonanța de plată fiind în continuare aplicabile. Simetric invers, creditorul poate critica nesocotirea





acelorași dispoziții legale, în sensul că, deși erau îndeplinite condițiile cerute pentru emiterea ordonanței, instanța a respins cererea, în mod netemeinic și/sau nelegal.

Cererea în anulare se soluționează de către instanța care a pronunțat ordonanța de plată, în complet format din 2 judecători. În această materie vom avea, așadar, complete colegiale și la judecătoria, nu numai la tribunal și la curțile de apel.

De vreme ce art. 1.023 alin. (6) prevede că se va pronunța o hotărâre definitivă, fiind anulată în tot sau în parte ordonanța, suntem în prezența unei căi de atac eminentemente devolutivă, de reformare *sui generis*, pentru că nu se adresează unei instanțe superioare. Este un fel de apel orizontal, o cale de atac cu privire la toate aspectele de fapt și de drept ale cauzei, adresată unui complet de la aceeași instanță.

În lipsa unei reglementări mai amănunțite, genul proxim pentru această cale de atac ar fi apelul. Cu toate acestea, completul învestit cu judecarea cererii în anulare va judeca întotdeauna fondul, nu se poate trimite cauza spre rejudecare, indiferent cât de grave sunt erorile procedurale comise (cererea a fost soluționată cu nelegala citare a părții care a atacat hotărârea, o excepție peremptorie a fost greșit admisă etc.), ci va trebui soluționată cererea pe fond.

Potrivit art. 1.023 alin. (7), în cazurile prevăzute la alin. (2), dacă instanța învestită admite cererea în anulare, va pronunța o hotărâre definitivă prin care va emite ordonanța de plată, dispozițiile art. 1.021 aplicându-se în mod corespunzător. În schimb, în condițiile alin. (8), hotărârea prin care a fost respinsă cererea în anulare este definitivă.

Cererea în anulare nu suspendă executarea, ca în reglementarea anterioară. Însă, într-o formulare mai clară, de natură să elimine controversele care existau în trecut, art. 1024 NCPC prevede că ordonanța de plată este executorie, chiar dacă este atacată cu cerere în anulare și are autoritate de lucru judecat provizorie până la soluționarea cererii în anulare.

Pe de altă parte, în *măsura în care este admisă*, ordonanța de plată are *autoritate de lucru judecat asupra fondului*, nemaifiind posibilă contestarea chestiunilor de fapt și de drept care au făcut obiectul judecății pe nicio altă cale [conform art. 1.020 alin. (3) și art. 1.021 alin. (2), *a contrario*; art. 712 alin. (1) NCPC].

În condițiile art. 1.024 alin. (2) NCPC, *„împotriva executării silite a ordonanței de plată partea interesată poate face contestație la executare, potrivit dreptului comun. În cadrul contestației nu se pot invoca decât neregularități privind procedura de executare, precum și cauze de stingere a obligației ivite ulterior rămânerii definitive a ordonanței de plată”*.



Ordonanța de plată devine definitivă ca urmare a neintroducerii sau respingerii cererii în anulare.

## 2.10 Aspecte de drept substanțial

Articolul 1.017, intitulat „determinarea dobânzii”, reglementează aspecte de drept substanțial. Acest text nu are ce căuta în Codul de procedură civilă, cum nu avea ce să caute nici în O.U.G. nr. 119/2007; asistăm la o transpunere greșită a Directivei 2000/35/CE privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale, întrucât aceste reglementări, menite să realizeze obiectivul combaterii întârzierii plăților, urmărit în Uniunea Europeană, ar trebui să fie aplicabile indiferent dacă instanța este sesizată cu o cerere de emitere a ordonanței de plată, ori pe calea dreptului comun. Or, din amplasarea lui în acest capitol ar rezulta că el se aplică numai dacă se formulează o cerere pe calea ordonanței de plată, ceea ce este greșit.

O contradicție există între art. 1.017 alin. (1) teza finală, care a preluat sistemul conform căruia dobânda legală se raportează la dobânda de referință publicată în prima zi lucrătoare a fiecărui semestru, și art. 3 alin. (1) din O.G. nr. 13/2011 cu privire la dobânda legală<sup>2</sup>: în prezent, dobânda legală se calculează în raport de dobânda de referință publicată în fiecare lună.

Recent, Guvernul României a adoptat un proiect de lege privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante, în vederea transunerii Directivei 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale.<sup>3</sup> Potrivit art. 23 din proiect, art. 1.017 NCPC ar urma să fie abrogat la data intrării în vigoare a legii.

<sup>2</sup> Publicată în M. Of. nr. 607/29.08.2011.

<sup>3</sup> Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L48 din 23 februarie 2011. Proiectul poate fi consultat pe <http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=cQBqECd50WU%3d&tabid=2272/>

## Proceduri speciale: evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept\*

*Prelegere susținută de dl. judecător Gheorghe-Liviu ZIDARU*

Sursa de inspirație pentru reglementarea acestei proceduri se regăsește în Codul de procedură civilă Carol al II-lea din 1940. Procedura instituită de NCPC este deosebit de utilă, întrucât rezolvă o adevărată problemă socială, frecvent ivită în practică: tergiversarea cererilor de evacuare, pentru a locui fără titlu și fără echivalent în imobilul altuia.

### 1. Domeniu de aplicare

Domeniul de aplicare al acestei proceduri alternative este reglementat de art. 1.033 NCPC, conform căruia „(1) *Dispozițiile prezentului titlu se aplică în litigiile privind evacuarea din imobilele folosite sau, după caz, ocupate fără drept de către foștii locatari sau alte persoane. (2) În sensul prezentului titlu, termenii de mai jos au următorul înțeles:*

- a) locațiune – orice locațiune scrisă sau verbală, incluzând și sublocațiunea;*
- b) locatar – locatarul principal, chiriaș sau arendaș, sublocatarul sau un cesionar al locatarului, indiferent dacă persoana care solicită evacuarea este locatorul sau sublocatorul ori dobânditorul imobilului;*
- c) locator – locatorul principal, sublocatorul, cesionarul și dobânditorul imobilului;*
- d) imobil – construcția, terenul cu sau fără construcții, împreună cu accesoriile acestora;*
- e) ocupantul – oricare persoană, alta decât proprietarul sau locatarul, care ocupă în fapt imobilul cu sau fără permisiunea ori îngăduința proprietarului;*
- f) proprietar – titularul dreptului de proprietate asupra imobilului, inclusiv locatarul”.*

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului republicată în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012.



Există, așadar, două mari ipoteze:

- a) ipoteza în care se cere evacuarea locatarului sau sublocatarului;
- b) ipoteza în care se cere evacuarea ocupantului.

În ambele cazuri, procedura este facultativă [art. 1.034 alin. (1) NCPC]. Alternativele urmează a fi discutate pentru fiecare ipoteză în parte.

**a)** În primul caz, *acțiunea se îndreaptă împotriva unei persoane care a deținut un titlu care o îndreptățește să folosească (să dețină) imobilul – locatarul sau sublocatarul – titlu care nu mai există la momentul introducerii acțiunii.*

Calitatea procesuală activă aparține atât locatorului principal, cât și sublocatorului care cere evacuarea sublocatarului; de asemenea, aparține dobânditorului imobilului, în acele cazuri în care contractul de locațiune încheiat anterior nu-i este ori a încetat să-i fie opozabil [art. 1.033 alin. (2) lit. b), c) și f) NCPC]. În mod corespunzător, calitatea procesuală pasivă aparține, după caz, locatarului ori sublocatarului, după cum poate fi vorba și despre un arendaș sau de cesionarii acestora.

În ce privește opozabilitatea locațiunii față de dobânditorul imobilului, urmează a fi avute în vedere dispozițiile art. 1811 NCC (a se vedea și art. 130 din Legea nr. 71/2011 – LPA NCC – cu privire la aplicabilitatea *ratione temporis* a acestei dispoziții, text care derogă de la regula generală a supraviețuirii legii vechi, instituită de art. 102 LPA NCC, și cele ale art. 1.649 NCC, pentru ipoteza în care titlul locatorului a fost desființat).

Sub aspectul *interesului* formulării acțiunii în evacuare de către locator (și asimilații acestuia), trebuie avut în vedere că, potrivit art. 1.798, art. 1.809 alin. (2) și (3) NCC, contractul de locațiune constatat prin înscris sub semnătură privată și înregistrat la organele fiscale competente, respectiv încheiat în formă autentică, constituie titlu executoriu atât în ce privește plata chiriei, cât și în ce privește obligația de restituire a bunului dat în locațiune, la expirarea duratei convenite.

De asemenea, în condițiile art. 1.816 NCC, o locațiune făcută fără determinarea duratei poate fi denunțată unilateral de oricare dintre părți, prin notificare; după expirarea termenului de preaviz contractul de locațiune încheiat în condițiile prevăzute de art. 1.809 alin. (2) și (3) NCC constituie titlu executoriu în privința obligației de predare.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Cu privire la delicata problemă a aplicabilității *ratione temporis* a acestor dispoziții din Noul Cod civil semnalăm doar că, într-o concepție, calitatea de titlu executoriu nu poate fi recunoscută decât contractelor încheiate după intrarea în vigoare a NCC, față de prevederile art. 102 alin. (1) LPA NCC, care se referă la efectele și executarea contractului, în vreme ce în altă concepție, fiind vorba despre dispoziții cu caracter procedural (în pofida amplasării lor în Codul civil), sunt aplicabile regulile generale intertemporale din dreptul procesual civil, adică art. 725 alin. (1) CPC 1865 în vigoare la data de 1.10.2011. Ultima opinie pare preferabilă



Principial, în aceste ipoteze lipsește interesul de a sesiza instanța pentru obținerea titlului executoriu, în condițiile în care creditorul obligației de predare/restituire a imobilului deține deja un titlu executoriu.

Cererea în evacuare poate fi formulată când dreptul locatarului (în sensul larg, anterior arătat) s-a stins într-una din modalitățile prevăzute de lege, enunțate de art. 1.037 alin. (1) NCPC. Îndeosebi trebuie menționată ipoteza rezilierii unilaterale (conform art. 1.552, art. 1.817 NCC), ca urmare a neexecutării unei obligații principale ce incumbă locatarului (îndeosebi, dar nu exclusiv, plata chiriei), dar și denunțarea unilaterală a contractului fără termen (art. 1.816 NCC), ori în alte situații, când părțile au convenit facultatea denunțării unilaterale de către locator (art. 1.276 NCC).

În acest caz, este obligatorie notificarea locatarului și acordarea unui termen de 30 de zile pentru eliberarea imobilului, termen care curge de la data comunicării notificării prin executor judecătoresc. În cazul locațiunii pe durată nedeterminată, denunțarea cerută de lege pentru încetarea contractului va fi considerată și notificare de evacuare, chiar dacă nu cuprinde o mențiune expresă în acest sens. Locatarul poate însă renunța la această notificare, inclusiv prin contractul de locațiune; legea cere însă pentru dovada acestei manifestări de voință forma scrisă (art. 1.037 NCPC).

Referitor la sfera de aplicare a noțiunii de „locatar”, s-a ridicat problema dacă, la nivel teoretic, poate fi asimilat locatarului titularul contractului de leasing (deși leasingul nu este locațiune, iar contractul de leasing este și el considerat titlu executoriu). Referitor la acest aspect, s-a precizat că, în principiu, ar putea fi concepută o aplicare extensivă a textelor de lege, spre exemplu, nu doar locatarului, ci și comodatului. Chiar dacă nu s-ar primi o atare aplicare extensivă, un comodat ori un utilizator al cărui drept de folosință a încetat ar putea fi considerat „ocupant”, în sensul art. 1.033 alin. (2) lit. e) NCPC.

**b) În al doilea caz, acțiunea se îndreaptă împotriva unei persoane care a deținut un titlu și care ocupă în fapt imobilul, cu sau fără îngăduința proprietarului ori detentorului legitim al bunului [conform art. 1033 alin. (2) lit. e) și f) NCPC].**

---

sub aspectul efectelor practice pe care le produce, respectiv facilitarea realizării drepturilor locatorului și degrevarea instanțelor judecătorești de litigii având ca obiect evacuarea foștilor locatari. Nici nu s-ar putea invoca principiul protecției încrederii legitime, întrucât locatarul nu are un interes legitim ca, în cazul neexecutării obligației de restituire a imobilului, să fie mai întâi chemat în judecată și abia apoi executat silit; eventuale apărări cu privire la fondul raportului juridic dintre părți pot fi oricum invocate și în contestația la executare.



Calitatea procesuală activă aparține proprietarului, dar și celui care deține bunul în temeiul unui contract încheiat cu proprietarul, de exemplu, un locatar. Calitatea procesuală pasivă aparține, prin derogare de la dreptul comun, nu doar celui cu care proprietarul s-a aflat în raporturi juridice obligaționale având ca obiect transmiterea folosinței, ori în raporturi de simplă tolerare, ci și celui care ocupă imobilul în lipsa oricărei înțelegeri sau tolerări, aducând astfel atingere dreptului absolut și exclusiv al proprietarului imobilului (art. 555 NCC).

În acest din urmă caz, acțiunea în evacuare formulată potrivit dispozițiilor procedurii speciale sancționează nemijlocit încălcarea unui drept real, preluând funcțiile acțiunii în revendicare, pentru ipoteza în care pârâtul nu exhibă niciun titlu asupra bunului. Pentru a asigura eficacitatea procedurii, ar trebui să se considere că și în situația în care pârâtul susține că ar exista un astfel de titlu, dar această susținere nu are caracter pertinent și nu este probată, cererea în evacuare rămâne admisibilă chiar împotriva celui care se pretinde proprietar. Apreciem însă că, în măsura în care cererea nu este formulată potrivit procedurii speciale, ci pe calea dreptului comun, în lipsa oricăror raporturi obligaționale dintre părți, cererea trebuie calificată drept revendicare, și aceasta indiferent dacă pârâtul exhibă sau nu un titlu de proprietate, câtă vreme acțiunea în revendicare se îndreaptă atât împotriva posesorului, cât și împotriva detentorului precar sau a oricărei persoane care deține bunul fără drept [art. 563 alin. (1) NCC].<sup>2</sup>

<sup>2</sup> În sens contrar, sub imperiul Codului civil anterior, a se vedea Cas., s.com., dec nr. 169/18.01.2011, disponibilă pe [www.scj.ro](http://www.scj.ro), unde s-a reținut că „În materia acțiunii în evacuare, nu se pune în discuție însuși dreptul de proprietate asupra imobilului, ci doar folosința acestuia, folosința încălcată de către pârâți, urmare a ocupării fără titlu a imobilului. (...) reclamanta nu a urmărit valorificarea unui drept de proprietate exclusiv și absolut în cadrul unei acțiuni în revendicare, ci doar un drept personal de creanță având caracter relativ, în cadrul acțiunii în evacuare, urmând constrângerea debitorului la executarea obligației de a face. Altfel spus, reclamanta nu a solicitat obligarea pârâților să îi recunoască dreptul de proprietate asupra imobilului, ci doar evacuarea acestora și predarea bunului în materialitatea sa.

Se constată astfel că, în mod eronat au apreciat instanțele inferioare că acțiunea în evacuare constituie mijlocul procedural specific exclusiv raporturilor de locațiune între părți, reținând că neopunerea unui titlu de către pârâți nu poate fi analizată decât în cadrul unei acțiuni în revendicare. Astfel, dispozițiile art. 480 C. civ. constituie temei de drept inclusiv pentru acțiunea în evacuare, ca mijloc procedural de valorificare a posesiei și folosinței asupra bunurilor, ceea ce face pe deplin admisibilă și întemeiată o asemenea acțiune.

A susține că reclamanta nu se poate prevala de titlul său decât în cadrul unei acțiuni în revendicare prin comparație de titluri, în condițiile în care pârâții nu au afirmat că ar deține vreun titlu, contravine dispozițiilor legale sus menționate, practicii și doctrinei în materie.”

Soluția este, fără îndoială, echitabilă, dar ne întrebăm care este izvorul dreptului de „creanță” având ca obiect „obligația de a face”, altul decât obligația pârâtului de a respecta dreptul de proprietate al reclamantului, drept absolut și exclusiv, în condițiile în care între părți nu există raporturi contractuale? Și atunci, delimitarea acțiunii în revendicare de cea în evacuare s-ar face exclusiv în raport de poziția procesuală a pârâtului, care afirmă (exhibă) sau nu un titlu de proprietate? Ar fi o situație aparte, în care natura juridică a cererii este configurată de apărările pârâtului.



Proprietarul va prefera, de regulă, procedura specială de evacuare împotriva ocupantului, iar nu cererea în revendicare, din rațiuni care privesc celeritatea procesului și cuantumul taxei judiciare de timbru datorate.

În cazul ocupantului este obligatorie notificarea acestuia prin executor judecătoresc, iar cererea poate fi introdusă după expirarea unui termen de 5 zile de la comunicarea notificării (art. 1.038, art. 1.040 NCPC).

## 2. Procedura aplicabilă

Referitor la sesizarea instanței, art. 1.040 NCPC dispune că *„Dacă locatarul sau ocupantul notificat în condițiile prezentului titlu refuză să evacueze imobilul ori dacă locatarul a renunțat la dreptul său de a fi notificat și a pierdut, din orice motive, dreptul de a folosi imobilul, locatorul sau proprietarul va solicita instanței să dispună, prin hotărâre executorie, evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu”*.

Competența de soluționare a cererii aparține judecătoriei în a cărei circumscripție se află imobilul (art. 1.035 NCPC); competența teritorială trebuie socotită exclusivă, cu toate că este vorba despre o cerere patrimonială, față de scopul textului, de a asigura proximitatea jurisdicției sesizate față de obiectul litigiului.

Plecând de la dispozițiile art. 1.034 NCPC privind caracterul facultativ al procedurii<sup>3</sup> și ale art. 1041 privind procedura de judecată și calea de atac<sup>4</sup> s-a subliniat faptul că odată cu

---

<sup>3</sup> *„Art. 1034. Caracterul facultativ al procedurii: „(1) Reclamantul are alegerea între procedura reglementată de prezentul titlu și procedura de drept comun. (2) De asemenea, dispozițiile prezentului titlu nu aduc nicio atingere drepturilor locatorului sau proprietarului la plata chiriei sau arenzii, la plata de despăgubiri și nici altor drepturi născute în temeiul contractului sau al legii, după caz. (3) În cazul arătat la alin. (2), pentru realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor izvorând din contract, precum și a celor prevăzute de dispozițiile legale aplicabile în materie, partea interesată, sub rezerva aplicării dispozițiilor art. 1.041 alin. (4), va putea proceda, după caz, potrivit dispozițiilor referitoare la ordonanța de plată sau celor privind soluționarea cererilor cu valoare redusă ori la sesizarea instanței competente, în condițiile dreptului comun”*.

<sup>4</sup> *Art. 1041. Procedura de judecată. Calea de atac: „(1) Cererea de evacuare se judecă cu citarea părților, în afară de cazul în care evacuarea imobilului pentru neplata chiriei sau a arenzii se solicită în baza unui contract care constituie, pentru plata acestora, titlu executoriu, potrivit legii. (2) Cererea de evacuare se judecă de urgență, în camera de consiliu, cu dezbateri sumare, dacă s-a dat cu citarea părților. (3) Întâmpinarea nu este*



cererea principală în evacuare se mai poate cere doar plata chiriei ori arenzii exigibile, care pot fi, desigur, cerute și pe calea altor proceduri prevăzute de lege, precum ordonanța de plată, procedura aplicabilă cererilor cu valoare redusă, respectiv procedura de drept comun.

Alte despăgubiri, precum cele pentru daunele aduse imobilului de locatar sau ocupant, pot fi cerute numai pe cale separată.

Potrivit dispozițiilor art. 1.036 NCPC (Citarea și comunicarea actelor procedurale), „(1) Locatarul și ocupantul imobilului sunt socotiți ca având domiciliul lor obligatoriu la imobilul pe care îl ocupă fără niciun drept. (2) Dacă imobilul este închis, toate notificările, citațiile și celelalte acte de procedură emise potrivit dispozițiilor prezentului titlu vor fi afișate la ușa imobilului”.

Suntem în prezența unor dispoziții speciale cu privire la citarea pârâtului, derogatorii de la regula generală a citării pârâtului la domiciliul său; pârâtul nu ar putea invoca nevalabilitatea procedurii de citare sub cuvânt că domiciliul său se află în altă parte. Alineatul (2) derogă de la regulile generale referitoare la modalitățile de citare.

În altă ordine de idei, s-a ridicat deja problema de a ști ce se va întâmpla în cazul în care se cere evacuarea de pe un teren unde nu poate fi localizată o ușă. În acest caz, redevin aplicabile, în completare, regulile generale în materie de citare.

### 3. Procedura de evacuare

În continuare au fost prezentate dispozițiile art. 1.039<sup>5</sup> și 1040 NCPC.

Dispozițiile art. 1.039 rezolvă o problemă practică: uneori, proprietarul formula cerere în evacuare, chiar dacă fostul locatar ori ocupantul părăsise în fapt imobilul, fără să fi existat o

---

*obligatorie. (4) Dacă s-a solicitat și plata chiriei ori a arenzii exigibile, instanța, cu citarea părților, va putea dispune odată cu evacuarea și obligarea pârâtului la plata acestora, inclusiv a sumelor devenite exigibile în cursul judecății. (5) Hotărârea de evacuare este executorie și poate fi atacată numai cu apel în termen de 5 zile de la pronunțare, dacă s-a dat cu citarea părților, sau de la comunicare, când s-a dat fără citarea lor”.*

<sup>5</sup> Art. 1039. Evacuarea voluntară. (1) Dacă locatarul sau ocupantul care a fost notificat în condițiile prezentului titlu a părăsit imobilul, locatorul sau proprietarul poate intra în posesia acestuia, de drept, fără nicio procedură judiciară de evacuare. În caz contrar, sunt incidente dispozițiile prezentului capitol. (2) Se prezumă că imobilul este părăsit în caz de încetare a activității economice ori de încetare a folosirii imobilului de către locatar sau ocupant ori de către persoanele aflate sub controlul lor, precum și în cazul returnării cheilor imobilului, ridicării echipamentelor, mărfurilor sau altor bunuri mobile din imobil.”





predare a imobilului către proprietar; în acest caz, cererea se formula pentru a se evita acuzații ulterioare de violare a domiciliului. Or, în măsura în care imobilul este părăsit, ori prezumat ca părăsit în condițiile alin. (2), proprietarul ori detentorul legitim al bunului poate intra în posesia bunului, de drept, fără a mai sesiza instanța.

Potrivit dispozițiilor art. 1.040 NCPC (Sesizarea instanței), *„Dacă locatarul sau ocupantul notificat în condițiile prezentului titlu refuză să evacueze imobilul ori dacă locatarul a renunțat la dreptul său de a fi notificat și a pierdut, din orice motive, dreptul de a folosi imobilul, locatorul sau proprietarul va solicita instanței să dispună, prin hotărâre executorie, evacuarea imediată a locatarului sau ocupantului din imobil, pentru lipsă de titlu.*

În condițiile art. 1.041 NCPC, cererea se judecă cu citare (dar cu „dezbateri sumare“, limitate la îndreptățirea folosirii bunului de către pârât, existența și scadența obligației de restituire) sau fără citare, după distincțiile prevăzute de lege.

Din împrejurarea că întâmpinarea nu este obligatorie [art. 1041 alin. (3) NCPC] deducem că nu va fi parcursă procedura prealabilă scrisă din dreptul comun, ci completul stabilit aleatoriu va fixa direct termen de judecată, comunicând cererea introductivă și înscrisurile anexate către pârât. Acesta va fi în drept să formuleze apărările ce fac obiectul întâmpinării la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

O inovație binevenită este reprezentată de *caracterul executoriu al hotărârii primei instanțe* [art. 1041 alin. (5)] – dispozițiile în sens contrar cuprinse în legi speciale fiind abrogate prin art. 83 lit. k) din Legea nr. 76/2012. De asemenea, celeritatea procedurii este subliniată de termenul de apel de 5 zile, derogatoriu de la dreptul comun, care curge de la pronunțare, în cazul în care hotărârea s-a dat cu citarea părților, respectiv de la comunicare, în caz contrar [art. 1.041 alin. (5)].

Dispozițiile art. 1.042<sup>6</sup> sunt foarte importante din punct de vedere practic, fiind evitată situația în care pârâtul formulează cerere reconvențională cu privire la îmbunătățiri, reale ori pretinse, și solicită instituirea unui drept de retenție. Cererea de plată a îmbunătățirilor poate fi formulată numai pe cale separată. Din scopul urmărit de legiuitor, acela de a evita

---

<sup>6</sup> **Art. 1042. Apărările pârâtului în cazul judecării cu citare:** „(1) Pârâtul chemat în judecată, potrivit procedurii prevăzute în prezentul titlu, nu poate formula cerere reconvențională, de chemare în judecată a altei persoane sau în garanție, pretențiile sale urmând a fi valorificate numai pe cale separată. (2) Pârâtul poate invoca apărări de fond privind temeinicia motivelor de fapt și de drept ale cererii, inclusiv lipsa titlului reclamantului”.



temporizarea cererii de evacuare, rezultă în mod logic că, chiar dacă pârâtul cere pe cale separată instituirea unui drept de retenție, nu s-ar putea în niciun caz dispune suspendarea judecării potrivit art. 413 alin. (1) pct. 1 NCPC, întrucât s-ar ajunge la situația contrară celei urmărite de legiuitor.

Privitor la dreptul de retenție trebuie menționate și dispozițiile art. 1.823 alin. (3) NCC care prevede faptul că, dacă îmbunătățirile au fost făcute fără acordul locatorului nu se poate invoca în niciun caz dreptul de retenție.

În ceea ce privește suspendarea executării, dispozițiile art. 1.044<sup>7</sup> derogă de la dreptul comun, suspendarea fiind posibilă doar în ipoteze foarte strict delimitate, procedura fiind elaborată pentru protecția intereselor legitime ale proprietarului ori locatorului, pentru a contracara abuzurile care se petrec în practică în această materie.

Ne aflăm în prezența unui text derogatoriu de la dreptul comun, suspendarea fiind posibilă doar în ipoteze foarte strict delimitate, procedura fiind elaborată pentru protecția intereselor legitime ale proprietarului ori locatorului, pentru a contracara abuzurile care se petrec în practică în această materie.

#### 4. Dispoziții speciale

Pentru configurarea domeniului de aplicare a acestei proceduri speciale sunt relevante și dispozițiile art. 1.045 – Încetarea abuzului de folosință: „(1) Dacă locatarul, nerespectând obligațiile ce îi revin privind folosirea normală, cu prudență și diligență, a imobilului închiriat ori arendat, întrebuințează imobilul în alt scop decât cel prevăzut în contract, îi modifică structura stabilită prin construcție, îi produce stricăciuni ori săvârșește orice alte abuzuri de folosință, el va putea fi obligat, prin ordonanță președințială, dată cu citarea

<sup>7</sup> Art. 1044. Suspendarea executării: „ (1) Executarea hotărârii de evacuare nu va putea fi suspendată. Cu toate acestea, în cazul evacuării pentru neplata chiriei sau a arenzii se va putea dispune suspendarea executării hotărârii în cadrul contestației la executare sau a apelului exercitat de către pârât numai dacă acesta consemnează în numerar, la dispoziția creditorului, chiria sau arenda la care a fost obligat, suma stabilită pentru asigurarea ratelor de chirie sau arendă datorate până la data cererii de suspendare, precum și cea aferentă ratelor de chirie sau arendă ce ar deveni exigibile în cursul judecării procesului. (2) Suspendarea încetează de drept dacă, la expirarea termenului pentru care chiria sau arenda a fost astfel acoperită, debitorul nu cere și nu depune suma ce se va fixa de instanța de executare pentru acoperirea unor noi rate, în condițiile prevăzute la alin. (1) ”.



*părților, la încetarea acestor abuzuri și la restabilirea situației anterioare. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și pentru soluționarea cererii privind încetarea oricăror abuzuri săvârșite de proprietarul care prejudiciază folosința normală a părților sau instalațiilor aflate în proprietate comună din imobilele cu mai multe etaje sau apartamente ori care tulbură buna conviețuire în acel imobil”.*

În ceea ce privește efectuarea reparațiilor și restrângerea folosinței, art. 1.046, cu denumirea marginală „Efectuarea reparațiilor. Restrângerea folosinței. Evacuarea” dispune că „Prin ordonanță președințială, dată cu citarea părților, locatarul sau, când este cazul, sublocatarul poate fi obligat la efectuarea reparațiilor necesare ce îi revin potrivit legii, precum și la restrângerea folosinței spațiului închiriat ori chiar la evacuarea din acest spațiu dacă aceste măsuri se justifică pentru efectuarea reparațiilor ori lucrărilor prevăzute de lege în sarcina locatorului”.

Potrivit dispozițiilor art. 996 alin. (5) NCPC, conform cărora „pe cale de ordonanță președințială nu pot fi dispuse măsuri care să rezolve litigiul în fond și nici măsuri a căror executare nu ar mai face posibilă restabilirea situației de fapt”, admisibilitatea acestor măsuri ar putea forma obiect de controversă. Însă măsurile la care se referă expres art. 1.045 și urm. ar putea fi considerate măsuri definitive, de unde rezultă că legiuitorul a rezolvat expres chestiunea admisibilității acestor cereri, chestiune care nu mai trebuie verificată distinct, prin raportare la dreptul comun al ordonanței președințiale. Articolul 1045 și următoarele sunt texte speciale, derogatorii de la dreptul comun al ordonanței președințiale; practic, se împrumută doar „haina procedurală” referitoare la judecarea cererii, caracterul executoriu al hotărârii, calea de atac, termenele speciale de pronunțare și de motivare etc.

Abundența măsurilor care pot fi luate pe calea ordonanței președințiale (prevăzute de NCC și NCPC) derivă din faptul că legiuitorul a ales să facă trimitere la procedura ordonanței președințiale ca la un tipar aplicabil ori de câte ori a considerat o anumită cerere a fi urgentă. Soluția este rațională sub aspectul tehnicii legislative, pentru că altminteri ar fi trebuit să calchiece în diferite materii textele referitoare la ordonanța președințială. De aici rezultă însă că nu se mai verifică celelalte condiții de fond prevăzute de dreptul comun pentru această procedură, trimiterea la procedura ordonanței președințiale fiind una limitată la procedura aplicabilă.

Ca exemplu din practică judiciară a fost menționat un caz în care locatorul a solicitat, pe calea ordonanței președințiale, să i se permită accesul în imobil pentru efectuarea unor



măsurători cadastrale necesare rezolvării unor probleme litigioase dintre părți, iar prima instanță a respins cererea ca inadmisibilă, cu motivarea că nu s-a respectat cerința vremelniciei, întrucât accesul nu ar fi permis doar în mod vremelnic (!). O astfel de interpretare formalistă și rigidă a cerinței vremelniciei ar însemna că ordonanța președințială ar putea fi la fel de bine abrogată întrucât nu ar mai prezenta nicio utilitate practică, mai ales în cazul unor prestații pozitive impuse debitorului. Evident că, în cazul de mai sus, ar fi tranșată definitiv problema accesului în imobil, locatorul făcând măsurătorile, ori efectuând reparațiile necesare, dar s-a subliniat faptul că ceea ce nu se stabilește prin ordonanță președințială cu autoritate de lucru judecat sunt aspectele de fond (de exemplu, cine trebuia să facă reparațiile, cine trebuia să le plătească, dacă a fost predată întreaga suprafață convenită etc.). Aceste aspecte de fond pot face obiectul unei judecăți ulterioare; în *acest* sens ordonanța este doar vremelnică, întrucât nu înlătură posibilitatea soluționării tuturor aspectelor litigioase privitoare la fondul raporturilor juridice dintre părți, pe calea dreptului comun.

Cu alte cuvinte, vremelnicia nu este o condiție care trebuie percepută într-o manieră mecanicistă, materială, întrucât, până la urmă, orice măsură care este vremelnică în ce privește dezlegarea finală a raporturilor juridice între părți are și o conotație definitivă – spre exemplu, sistarea construcțiilor pe o perioadă de timp este un element de fapt ireversibil, obligația de a ridica provizoriu anumite lucrări considerate abuzive produce, de asemenea, efecte materiale ireversibile, evacuarea dintr-un imobil deținut abuziv (admisibilă, după noi, în vechea reglementare, în măsura în care erau îndeplinite condițiile art. 581 CPC 1865, îndeosebi urgența și aparența dreptului) produce, de asemenea, efecte ireversibile pentru perioada de timp în care pârâtul nu a locuit în imobil, chiar dacă el este ulterior reintegrat etc.

Un alt text binevenit, întrucât reglementează o situație des întâlnită în practică, este prevăzut cel de la art. 1.048 – Cereri ale asociațiilor de proprietari: „*Dispozițiile art. 1.045 se aplică în mod corespunzător și pentru soluționarea cererii formulate de o asociație de proprietari împotriva proprietarilor, membri ai acesteia, în cazul în care neefectuarea reparațiilor ce sunt în sarcina fiecărui proprietar ori a reparațiilor sau a oricăror lucrări la părțile sau la instalațiile aflate în coproprietatea acestora ori la spațiile aflate în proprietate exclusivă afectează folosința normală a părților comune sau a altor spații locative din imobil, precum și siguranța locuirii în acel imobil*”.

Aceste texte au foarte puțină legătură cu evacuarea, dar au fost probabil subsumate de legiuitor chestiunii generice a tulburărilor locative și de aceea se regăsesc în acest capitol.

## Proceduri speciale: procedura cu privire la cererile de valoare redusă\*

*Prelegere susținută de dl. judecător Gheorghe-Liviu ZIDARU*

### 1. Domeniu de aplicare

Cu privire la domeniul de aplicare, art. 1.025 alin. (1) NCPC dispune că: „(1) Prezentul titlu se aplică atunci când valoarea cererii, fără a se lua în considerare dobânzile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, nu depășește suma de 10.000 lei la data sesizării instanței”.

În cazul acestei proceduri nu mai suntem în prezența unei inovații românești, ci se reproduc prevederile *Regulamentului (CE) nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă*. S-a precizat faptul că domeniul de aplicare al Regulamentului privește doar litigiile cu un element de extraneitate privitor la părți, în sensul că *cel puțin una dintre acestea își are reședința obișnuită în alt stat membru decât instanța sesizată* [art. 3 alin. (1) din Regulament].

Regulamentul, prin natura sa fiind aplicabil nemijlocit, nu are nevoie de transpunere în legislația internă. Este însă utilă transpunerea acestei proceduri în NCPC și pentru litigiile strict interne, pentru familiarizarea judecătorilor cu această procedură, deoarece ar fi fost greu pentru instanțele din România să aplice, în cazurile în care Regulamentul ar fi nemijlocit aplicabil, o procedură pe care practic nu o cunoșteau absolut deloc; de asemenea, procedura simplificată, în măsura în care va fi suficient de popularizată, se va dovedi utilă pentru degrevarea instanțelor de o serie de litigii pentru care nu vor mai trebui să desfășoare procedura complexă de drept comun.

Legea națională prevede aplicabilitatea procedurii speciale, în măsura în care valoarea capătului principal de cerere nu depășește suma de 10.000 lei la data sesizării instanței [fără a

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului republicată în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012.



fi luate în considerare accesoriile, ceea ce corespunde și soluției de drept comun prevăzute de art. 98 alin. (2) NCPC], în timp ce Regulamentul face referire la suma de 2.000 Euro; nefiind în câmpul de aplicare al Regulamentului, legiuitorul național putea prevedea un plafon diferit (de altfel, foarte apropiat); domnul profesor Gabriel Boroi a arătat, în cadrul unei prelegeri anterioare, că această valoare este destul de redusă, iar dacă procedura va avea succes, va putea fi mărită ulterior.

*Excepțiile de la domeniul de aplicare au fost preluate ca atare din Regulament. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 1.025 „(2)Prezentul titlu nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici în ceea ce privește răspunderea statului pentru acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice. (3) De asemenea, prezenta procedură nu se aplică cererilor referitoare la: a) starea civilă sau capacitatea persoanelor fizice; b) drepturile patrimoniale născute din raporturile de familie; c) moștenire; d) insolvență, concordatul preventiv, procedurile privind lichidarea societăților insolvabile și a altor persoane juridice sau alte proceduri asemănătoare; e) asigurări sociale; f) dreptul muncii; g) închirierea unor bunuri imobile, cu excepția acțiunilor privind creanțele având ca obiect plata unei sume de bani; h) arbitraj; i) atingeri aduse dreptului la viață privată sau altor drepturi care privesc personalitatea”.*

S-a dorit în special exceptarea materiilor de drept public, dar și a unor aspecte specifice precum litigiile în materie succesorală ori cele referitoare la regimurile matrimoniale.

Legat de domeniul de aplicare, s-a ridicat problema dacă cererea de chemare în judecată poate privi și altceva decât plata unei sume de bani, întrucât art. 1.025 alin. (1) prevede „valoarea cererii (...) nu depășește suma de 10.000 lei la data sesizării instanței”. Interpretarea propusă în doctrină este aceea că cererea trebuie să aibă ca obiect un drept de creanță a cărei obligație corelativă constă în plata unei sume de bani, interpretare care se întemeiază pe formularea art. 1.025 alin. (1), respectiv alin. (2) lit. g) NCPC.<sup>1</sup> Această opinie trebuie considerată întemeiată; desigur, în practica judiciară se va decide dacă se va da textelor o interpretare mai largă, în sensul că procedura este aplicabilă oricărei cereri patrimoniale al cărei obiect are o valoare de până la 10.000 lei inclusiv.

<sup>1</sup> În acest sens, a se vedea **C.C. Dinu**, *Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă în contextul Noului Cod de procedură civilă*, în *Revista Română de Drept Privat* nr. 3/2011, p. 70, 71.



## 2. Caracterul alternativ

Trebuie subliniat *caracterul alternativ al acestei proceduri*, conform art. 1.026 alin. (1) și (2): „(1) Reclamantul are alegerea între procedura specială reglementată de prezentul titlu și procedura de drept comun. 2) Dacă a sesizat instanța cu o cerere redactată potrivit art. 194, aceasta va fi soluționată potrivit procedurii de drept comun, cu excepția cazului în care reclamantul, cel mai târziu la primul termen de judecată, solicită în mod expres aplicarea procedurii speciale”.

Având în vedere valoarea redusă a cererilor înregistrate în această procedură, se presupune că părțile nu vor fi asistate de avocat, sens în care s-a arătat faptul că părțile vor fi asistate prin intermediul unor formulare aprobate prin Ordin emis de Ministerul Justiției, după cum rezultă din art. 1.028 NCPC. În acest sens, trebuie menționat că aceste formulare au fost aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 359/C din 29.01.2013<sup>2</sup>. Ca urmare, din punct de vedere practic, de cele mai multe ori alegerea procedurii speciale rezultă din completarea de către reclamant a formularului anume destinat acestui scop. Doar prin excepție, reclamantul care a formulat o cerere de chemare în judecată potrivit dreptului comun poate opta pentru aplicarea procedurii speciale la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate<sup>3</sup>.

Cu privire la modelul de formular a fost subliniată necesitatea ca acesta să nu fie unul foarte tehnic, ci intuitiv, astfel încât să poată ghida, în lipsa unui avocat, chiar un justițiabil nefamiliarizat cu procedura; de asemenea, a fost subliniată necesitatea ca formularul să conțină inclusiv un spațiu suficient alocat descrierii pricinii, având în vedere obișnuința justițiabilului

<sup>2</sup> Publicat în M.Of. nr. 69/1.02.2013.

<sup>3</sup> Art. 1.028: „(1) Reclamantul declanșează procedura cu privire la cererile cu valoare redusă prin completarea formularului de cerere și depunerea sau trimiterea acestuia la instanța competentă, prin poștă sau prin orice alte mijloace care asigură transmiterea formularului și confirmarea primirii acestuia. (2) Formularul de cerere se aprobă prin ordin al ministrului justiției și conține rubrici care permit identificarea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor și alte elemente necesare soluționării cauzei. (3) Odată cu formularul de cerere se depun ori se trimit și copii de pe înscrisurile de care reclamantul înțelege să se folosească. (4) În cazul în care informațiile furnizate de reclamant nu sunt suficient de clare sau sunt inadecvate ori formularul de cerere nu a fost completat corect, instanța îi va acorda reclamantului posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informații sau înscrisuri suplimentare. Instanța va folosi în acest scop un formular tip, care va fi aprobat prin ordin al ministrului justiției. (5) În cazul în care reclamantul nu completează sau nu rectifică formularul de cerere în termenul stabilit de instanță, cererea se va anula”.



de a nu se rezuma strict la faptele care fundamentează pretențiile sale ori de a le expune pe larg.

Formatorul a apreciat că, în situația în care instanța care tipărește formularele apreciază că spațiul alocat descrierii pricinii nu este suficient, îl poate extinde, fără a se afecta astfel spiritul Ordinului Ministerului Justiției; din sală s-a făcut precizarea că depinde cine imprimă formularele, existând și posibilitatea ca acestea să sosească la instanțe deja tipărite.

În același context s-a exprimat opinia că popularizarea NCPC este în stadiu incipient, nu numai la nivelul instanțelor judecătorești, cât mai ales în rândul justițiabililor, sens în care s-a apreciat că inclusiv instanțele ar trebui să popularizeze procedurile noi prin mijloace aflate la îndemâna lor (de exemplu, prin afișare la sediul instanțelor a unui ghid cu privire la noua procedură, care să cuprindă și explicarea avantajelor acesteia, în ce privește timbrajul, simplificarea procedurii, caracterul executoriu al hotărârii de primă instanță).

### 3. Taxele de timbru

Cu privire la *taxele de timbru* a fost arătat faptul că, în cazul cererilor cu valoare redusă, acestea vor fi, potrivit art. 2 alin. (1)<sup>2</sup> din Legea nr. 146/1997, introdus prin LPA NCPC:

- 50 lei pentru cererile cu o valoare de până la 2.000 lei;
- 150 lei pentru cererile cu o valoare între 2.000 lei și 10.000 lei.

În materiile speciale în care legea prevede scutirea de plata taxei judiciare de timbru (e.g., cererile formulate de asociațiile de proprietari pentru plata cheltuielilor de întreținere), reclamantul nu va datora taxa de timbru, chiar dacă optează pentru aplicarea procedurii speciale. Această concluzie se impune inclusiv pentru a asigura aplicarea practică a noilor texte de lege.

Potrivit art. 1.026 alin. (3) (text preluat din Regulament, ca și celelalte texte în general, care au fost preluate cu mici adaptări), „*Atunci când cererea nu poate fi soluționată potrivit dispozițiilor prevăzute de prezentul titlu, instanța judecătorească îl informează pe reclamant în acest sens, iar dacă reclamantul nu își retrage cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun*”. Acest text este aplicabil, spre exemplu, în cazul în care reclamantul introduce, folosind formularul aferent procedurii speciale, o cerere având valoarea de 15.000 lei; în acest caz, în cadrul procedurii de regularizare, instanța îi va comunica prin citație faptul





că cererea sa nu poate fi soluționată și îl întreabă dacă înțelege să își retragă cererea sau să continue judecata conform dreptului comun.

Având în vedere că ne aflăm în prezența unui text derogatoriu, s-a ridicat problema consecințelor în cazul în care formularul nu îndeplinește condițiile pentru cererea de chemare în judecată (art. 194 NCPC) sau nu este completat corect [art. 1.028 alin. (4)]. În acest caz, conform prevederilor art. 1.028 alin. (4) NCPC, instanța îi va acorda reclamantului posibilitatea să completeze sau să rectifice formularul ori să furnizeze informații sau înscrisuri suplimentare, iar dacă reclamantul nu completează sau nu rectifică formularul de cerere în termenul stabilit de instanță, cererea se va anula. Aceste dispoziții constituie o particularizare a prevederilor generale din materia regularizării cererii (art. 200 NCPC), care se vor aplica în completare, pentru aspectele procedurale care nu sunt expres reglementate prin normele speciale. Ca urmare, anularea se va pronunța prin încheiere în camera de consiliu, fără citarea părților [art. 200 alin. (3) cu referire la art. 532 alin. (1) teza finală NCPC, care instituie, în materie necontencioasă, regula citării facultative a părților]; din interpretarea sistematică a art. 200 rezultă că în ipoteza prevăzută de alin. (3), cererea se va anula fără citarea reclamantului, doar pe baza verificării impuse de lege cu privire la remedierea lipsurilor – nici nu se pune problema citării pârâtului, câtă vreme cererea introductivă, prin ipoteză, nu i-a fost comunicată și nici nu trebuie înștiințat de proces decât după regularizarea cererii introductive!), iar cererea de reexaminare pe care reclamantul o poate formula, în condițiile dreptului comun, se soluționează cu citarea reclamantului, conform art. 200 alin. (6) NCPC.

În același context s-a apreciat că un formular completat corect va constitui și o cerere care va respecta dispozițiile art. 194 NCPC privind cuprinsul cererii de chemare în judecată, astfel încât, în situația în care reclamantul, înștiințat potrivit art. 1.026 alin. (3), tace sau nu își retrage cererea, instanța va putea proceda conform dreptului comun, respectiv va parcurge procedura prealabilă scrisă (art. 201 NCPC).

#### **4. Instanța competentă în primă instanță**

Cu privire la instanța competentă în primă instanță s-a arătat că aceasta este *judecătoria* [conform 1.027 alin. (1) NCPC] iar competența teritorială se stabilește potrivit dreptului comun, astfel cum se prevede la art. 1.027 alin. (2) NCPC; s-a precizat, totodată, faptul că, având în vedere că suntem în prezența unei cereri patrimoniale, competența



teritorială va fi de ordine privată, regimul de invocare a excepției de necompetență fiind supus prevederilor art. 130 alin. (3) NCPC. În acest context se pune problema dacă în procedura cererilor cu valoare redusă întâmpinarea este obligatorie sau nu. În raport de formularea imperativă a art. 1.029 alin. (4) [„*pârâtul va depune sau trimite formularul de răspuns completat corespunzător (...)*”] soluția corectă ar fi cea a obligativității răspunsului, ca formă specifică a întâmpinării. Ca urmare, excepția necompetenței teritoriale relative trebuie ridicată, sub sancțiunea decăderii, în termenul prevăzut de art. 1.029 alin. (4) NCPC.

## 5. Desfășurarea procedurii

În continuare, privitor la *desfășurarea procedurii*, pornind de la prevederile art. 1.029 alin. (1) și 2 [„(1) *Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă este scrisă și se desfășoară în întregul ei în camera de consiliu. (2) Instanța poate dispune înfățișarea părților, dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau la solicitarea uneia dintre părți. Instanța poate să refuze o astfel de solicitare în cazul în care consideră că, ținând cont de împrejurările cauzei, nu sunt necesare dezbateri orale. Refuzul se motivează în scris și nu poate fi atacat separat*”] a fost prezentat ca principal avantaj (atât pentru instanță, cât și în general) al acestei proceduri faptul că s-ar putea desfășura în întregime chiar și în biroul judecătorului, având în vedere că nu este necesară citarea părților dacă înscrisurile sunt edificatoare.

În acest context, s-a ridicat întrebarea dacă textul va rămâne în această formă, având în vedere că după apariția O.G. nr. 5/2001, care era foarte asemănătoare cu Regulamentul privind somația europeană de plată și în cadrul căreia se prevedea că hotărârea se dă fără citare, Curtea Constituțională a declarat textul neconstituțional pentru încălcarea dreptului la apărare, ceea ce a condus la modificarea ordonanței.<sup>4</sup>

<sup>4</sup> Afirmația autorului întrebării nu este exactă. În forma inițială a O.G. nr. 5/2001 se prevedea, într-adevăr, că citarea părților este facultativă [art. 4 alin. (2)], dispoziție care nu a fost declarată neconstituțională. Prin Legea nr. 295/2002, Parlamentul a modificat acest text de lege, instituind regula citării și în această materie, însă această opțiune legislativă nu s-a datorat unei decizii de neconstituționalitate cu privire la textul anterior. Dimpotrivă, prin Decizia nr. 141/30.04.2002, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate ridicată cu privire la textul care prevedea citarea facultativă, arătând că „Posibilitatea soluționării cererii și fără citarea părților este justificată din motive similare celor care au fost avute în vedere de legiuitor la reglementarea instituției ordonanței președințiale: adoptarea unor măsuri vremelnice pentru apărarea unor interese legitime, urgența adoptării unor asemenea măsuri, dar și încercarea de a stinge litigiul pe baza înțelegerii părților. Soluțiile adoptate de judecător în cadrul procedurii prevăzute de Ordonanța Guvernului nr. 5/2001 au un caracter vremelnic și sunt supuse căilor de atac. De asemenea, judecătorul, în vederea soluționării cererii, poate dispune citarea părților, dacă înscrisurile depuse de creditor nu sunt suficient de convingătoare și consideră că sunt



În răspunsul la această întrebare s-a precizat faptul că textul este o preluare exactă a prevederilor Regulamentului, respectiv a art. 5 alin. (1), iar Curtea Constituțională nu are competența de a se pronunța cu privire la conformitatea acestuia cu Constituția. Ar fi illogic să se considere că legea care preia aceeași soluție ca Regulamentul european ar contraveni Constituției.

În același context, s-a subliniat necesitatea de a nu se asocia obligatoriu contradictorialitatea cu citarea, întrucât se poate asigura contradictorialitatea și printr-o procedură scrisă, nu numai printr-o procedură orală. Ca exemplu a fost indicată procedura de filtrare a recursului, în care contradictorialitatea se asigură prin comunicarea raportului completului de filtru către părți, care pot depune puncte de vedere scrise, fără a fi necesară deplasarea la instanță, pentru dezbateri orale. De asemenea, s-a precizat că, în cazul regulamentelor comunitare, competența de a se pronunța asupra încălcării drepturilor fundamentale aparține CJUE, formatorul opinând că, având în vedere că nu putem invoca o tradiție românească în cazul unor astfel de proceduri fără citare sau cu citare facultativă, fiind încă în stadiul coagulării acestora, nu putem să pretindem a-i învăța pe judecătorii din statele europene ce proceduri respectă sau nu dreptul la un proces echitabil, ci, din contră, noi putem învăța din experiența acestora referitoare la proceduri scrise, care respectă principiul contradictorialității în altă manieră decât prin citarea părților.

În ceea ce privește probele, potrivit dispozițiilor art. 1.029 alin. (9), *„Instanța poate încuviința și alte probe în afara înscrisurilor depuse de părți. Nu vor fi însă încuviințate acele probe a căror administrare necesită cheltuieli disproporționate față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale”*.

Cu privire la noțiunea de „probă care provoacă o cheltuială disproporționată” a fost dată ca exemplu ipoteza în care, dacă valoarea cererii este de 500 – 1000 lei, ar fi probabil de evitat încuviințarea probei cu expertiză, ajungându-se la o diferență prea mare între miza reală a litigiului și cheltuielile necesare pentru soluționarea acestuia.

În acest context trebuie menționat că în Codul civil există un text cu certe valențe procedurale, în materie probatorie, care permite instanței investite cu o cerere în acordarea despăgubirilor, întemeiată pe răspunderea civilă a debitorului, să estimeze prejudiciul al cărui quantum nu poate fi stabilit cu certitudine [art. 1.532 alin. (3) NCC].

---

necesare lămuriri și explicații suplimentare. Ordonanța cu somația de plată se va emite numai când în urma examinării înscrisurilor prezentate se constată că pretențiile creditorului sunt justificate.”



Articolul 1.029 alin. (9) NCPC nu limitează probatoriul admisibil în această procedură la proba cu înscrisuri (ca urmare, nu trebuie confundate cerințele acestei proceduri cu cele aplicabile ordonanței de plată) și nici nu declară *de plano* inadmisibile probele care ar necesita cheltuieli disproporționate; se instituie un criteriu suplimentar care trebuie avut în vedere de instanță, atunci când aceasta decide asupra cererii de probe, pe lângă admisibilitate și concludență.

## 6. Soluționarea cererii

În ceea ce privește soluționarea cererii, art. 1.029 NCPC dispune că: „(1) *Instanța va pronunța și redacta hotărârea în termen de 30 de zile de la primirea tuturor informațiilor necesare sau, după caz, de la dezbaterile orale. (2) În cazul în care nu se primește niciun răspuns de la partea interesată în termenul stabilit la art. 1.029 alin. (4), (6) sau (8), instanța se va pronunța cu privire la cererea principală sau la cererea reconvențională în raport cu actele aflate la dosar. (3) Hotărârea primei instanțe este executorie de drept*”.

Procedura în cazul cererilor cu valoare redusă ar putea fi abordată foarte flexibil de judecători, în cazul în care se va depăși obișnuința mentală a citării părților.

Formatorul a apreciat că, probabil din rațiuni administrative, ce privesc programul ECRIS și de planificare a ședințelor completelor de judecată, judecătorul cauzei va stabili un termen de soluționare, în camera de consiliu, chiar dacă nu dispune citarea părților. Desigur, nu trebuie exclusă posibilitatea ca instanța, constatând că pentru soluționarea pricinii sunt necesare și alte înscrisuri, să pună în vedere părților – de regulă, reclamantului – să completeze probele, depunând înscrisurile necesare. În cazul în care ar fi necesare și alte probe în afara înscrisurilor ar fi recomandabilă citarea părților, pentru a discuta probele în ședință publică, în urma unei dezbateri orale contradictorii.

Potrivit art. 1.029 alin. (1) NCPC, procedura se desfășoară în întregul ei în camera de consiliu.

Și în cazul altor proceduri speciale s-a prevăzut soluționarea cererilor în camera de consiliu, soluție regăsită de altfel și în CPC 1865.

Potrivit art. XII din Legea nr. 2/2013, „(1) *Dispozițiile Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, privind cercetarea procesului și, după caz,*



*dezbaterea fondului în camera de consiliu se aplică proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016. (2) În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi și până la data de 31 decembrie 2015, cercetarea procesului și, după caz, dezbaterea fondului se desfășoară în ședință publică, dacă legea nu prevede altfel.”*

Prin această normă legiuitorul a intenționat doar să amâne aplicarea dispozițiilor referitoare la desfășurarea cercetării procesului în fața primei instanțe în camera de consiliu, în procedura de drept comun, și nu să suspende aplicarea *tuturor* dispozițiilor NCPC privitoare la judecarea unor cereri în camera de consiliu. Această soluție este evidentă, atât având în vedere rațiunile practice urmărite de legiuitor, cât și faptul că se face referire la cercetarea procesului, respectiv dezbaterea fondului; or, spre exemplu în cazul cererilor cu valoare redusă, nici nu există aceste două etape procesuale, cu această denumire.

## 7. Căi de atac

Potrivit art. 1.032 NCPC, hotărârea judecătorească este supusă numai apelului la tribunal, ceea ce corespunde soluției din dreptul comun. Diferența constă în faptul că apelul nu este suspensiv de executare, suspendarea fiind dispusă de tribunal, la cererea motivată a părții, numai cu plata unei cauțiuni de 10 % din valoarea contestată de apelant. Hotărârea instanței de apel este definitivă, în sensul art. 634 NCPC, nefiind așadar supusă recursului.

## 8. Întrebări

În încheiere formatorul a alocat timp pentru întrebări din partea participanților:

### 8.1 Probele suplimentare

Referitor la probele suplimentare care pot fi acceptate de judecător în condițiile art. 1.029 alin. (9) NCPC, s-a ridicat problema dacă aceasta ar putea fi analizată ca o chestiune de admisibilitate a procedurii, având în vedere că instanța pronunță o hotărâre pe fond. Întrucât, în lipsa probelor, instanța poate respinge cererea ca neîntemeiată, nu ar fi fost corect ca aceasta să fie o condiție de admisibilitate a cererii, în sensul ca administrarea probelor să nu conducă la cheltuieli disproporționate, ceea ce i-ar permite reclamantului să folosească direct procedura de drept comun?



Formatorul a apreciat că de vreme ce hotărârea (de admitere sau de respingere a cererii) are autoritate de lucru judecat asupra fondului (spre deosebire de cazul ordonanței de plată), cu toate consecințele ce decurg din aceasta, prevederea alin. (9) trebuie privită ca o recomandare adresată judecătorului, care va putea face o evaluare suplimentară a probei, inclusiv din perspectiva proporționalității cheltuielilor ocazionate de administrarea sa cu valoarea obiectului cererii, căutând să administreze probe care să nu fie costisitoare; cu toate acestea, judecătorul va admite proba, dacă o va considera concludentă, necesară soluționării cauzei, alternativa respingerii cererii pe fond fiind indezirabilă; prevederile art. 1.029 alin. (9) nu trebuie interpretate ca un obstacol peremptoriu, în condițiile în care hotărârea dată este o veritabilă hotărâre de fond; de asemenea, s-a precizat că, dacă prima instanță ar administra proba, se poate completa oricum probatoriul în apel, unde se aplică, în principiu, regulile de drept comun.

În tot cazul, art. 1.029 alin. (9) nu instituie o condiție de admisibilitate a procedurii, suplimentară față de cele prevăzute de art. 1025 NCPC, fiind vorba despre o regulă privitoare la încuviințarea probatoriului.

## 8.2 Caracterul alternativ [dispozițiile art. 1.026 alin. (3) NCPC]

Referitor la dispozițiile art. 1.026 alin. (3) NCPC [„*Atunci când cererea nu poate fi soluționată potrivit dispozițiilor prevăzute de prezentul titlu, instanța judecătorească îl informează pe reclamant în acest sens, iar dacă reclamantul nu își retrage cererea, aceasta va fi judecată potrivit dreptului comun*”] s-a ridicat problema concilierii acestor prevederi cu cele ale art. 204 privitoare la modificarea cererii de chemare în judecată; poate fi considerată situația de la art. 1.026 alin. (3) o modificare a cererii, pot fi considerate aceste prevederi o derogare de la condițiile menționate în art. 204? Care ar fi interesul de a retrage cererea dacă aceasta se judecă oricum conform dreptului comun?

Formatorul a precizat că răspunsul depinde, practic, de momentul în care instanța pune în vedere reclamantului că cererea sa nu poate fi soluționată potrivit acestei proceduri speciale; coroborând dispozițiile art. 1.026 alin. (3) cu cele ale art. 1.028 alin. (4) se poate concluziona că deja în cadrul procedurii prealabile scrise instanța l-ar putea informa pe reclamant că cererea sa nu se încadrează în dispozițiile legii speciale; totodată, instanța îi va pune în vedere reclamantului să timbreze la valoarea pretinsă, completând în mod corespunzător taxa de timbru plătită, dacă este cazul. Ca urmare, dacă reclamantul comunică acordul său privind transformarea cererii într-o cerere pe calea dreptului comun, la primul



termen de judecată la care părțile sunt legal citate, această cerere poate fi considerată o modificare, în sensul art. 204 alin. (1) NCPC. Dacă o asemenea comunicare nu este făcută, iar reclamantul nici nu renunță la judecată, cererea va fi oricum judecată potrivit dreptului comun, conform art. 1.026 alin. (3) NCPC. Ca urmare, practic, nu este posibil ca reclamantul să-și modifice cererea în sensul arătat abia după primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, întrucât această modificare fie are loc la primul termen, fie este considerată a fi operat de drept, în temeiul legii.

Interesul retragerii cererii – o formă de renunțare la judecată – ar putea fi dat de necesitatea unei mai bune pregătiri și fundamentări a cererii formulate potrivit dreptului comun.





## Procedura necontencioasă judiciară \*

*Prelegere susținută de dl. judecător Gheorghe-Liviu ZIDARU*

La prima vedere, procedura necontencioasă nu prezintă multe aspecte de noutate:

### 1. Domeniul de aplicare

În ceea ce privește *domeniul de aplicare*, art. 527 NCPC dispune că „*Cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți*”.

A fost subliniat faptul că, prin instituirea instanței de tutelă, procedurile necontencioase (mai ales în ceea ce privește Cartea I din NCC, fiind date ca exemple autorizarea încheierii actelor juridice de dispoziție de către incapabil, numirea tutorelui, a curatorului, descărcarea de gestiune etc.) vor cunoaște un adevărat reviriment; în cadrul cererilor de competența instanței de tutelă, prevăzute de Cartea I referitoare la persoane din NCC, vom întâlni rar proceduri contencioase (de exemplu dizolvarea consiliului de familie), spre deosebire de Cartea a II-a cu privire la familie (conform art. 265 NCC). Ar fi fost, poate, de dorit o procedură mai elaborată, special destinată instanței de tutelă.

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului republicată în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012.



## 2. Competența

Este reglementată de art. 528 NCPC: *„(1) Cererile necontencioase care sunt în legătură cu o cauză în curs de soluționare sau soluționată deja de o instanță ori care au ca obiect eliberarea unor înscrisuri, titluri sau valori aflate în depozitul unei instanțe se vor îndrepta la acea instanță. (2) În celelalte cazuri, competența instanței și soluționarea incidentelor privind competența sunt supuse regulilor prevăzute pentru cererile contencioase. (3) În cazul în care competența teritorială nu poate fi stabilită potrivit dispozițiilor alin. (2), cererile necontencioase se vor îndrepta la instanța în a cărei circumscripție petentul își are, după caz, domiciliul, reședința, sediul ori reprezentanța, iar dacă niciuna dintre acestea nu se află pe teritoriul României, cererile se vor îndrepta, urmând regulile de competență materială, la Judecătoria Sectorului 1 al municipiului București sau, după caz, la Tribunalul București”.*

În cazul litigiilor cu element de extraneitate textul consacră o competență teritorială subsidiară la Judecătoria Sectorului 1 și Tribunalul București; în cazul acestor litigii trebuie verificat în prealabil dacă instanțele române sunt competente internațional [în special Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială] și, dacă nu sunt aplicabile actele europene în domeniul procesului civil internațional, Cartea a VII-a NCPC, cu privire la procesul civil internațional; totodată, s-a precizat faptul că pentru verificarea competenței sunt incidente prevederile art. 130 NCPC privitoare la invocarea excepției de necompetență și cele ale art. 131 privitoare la verificarea competenței.

În cazul procedurilor necontencioase propriu-zise, unde nu există pârât și, deci, nu ar avea cine să invoce necompetența, instanța își verifică din oficiu inclusiv competența de ordine privată (art. 529 NCPC).

## 3. Procedura de soluționare a cererii

Procedura de soluționare a cererii este reglementată de art. 532 NCPC, potrivit căruia: *„(1) Cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea petentului și a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune. În caz contrar, judecata se face cu sau fără citare, la aprecierea instanței. (2) Instanța poate dispune, chiar din oficiu, orice măsuri utile cauzei. Ea are*



*dreptul să asculte orice persoană care poate aduce lămuriri în cauză, precum și pe acelea ale căror interese ar putea fi afectate de hotărâre”.*

Spre deosebire de reglementarea anterioară, se instituie regula citării facultative, la aprecierea instanței, în materie necontencioasă [art. 532 alin. (1) teza finală]. Doar dacă legea impune citarea, aceasta este obligatorie.

În ce privește alin. (2), instanța poate introduce, din oficiu, părți în cauză, spre deosebire de procedura contencioasă, în care instanța poate face acest lucru doar în cazuri excepționale, expres prevăzute de lege, în celelalte situații neputând decât să pună în vedere părților necesitatea lărgirii cadrului procesual (conform art. 78 NCPC). Acest text de lege poate primi aplicare practică, spre exemplu, în cazul plângerilor de carte funciară (spre exemplu, se cere radierea unei notări, caz în care trebuie citat cel în folosul căreia a fost făcută notarea, ori dimpotrivă, se face plângere împotriva respingerii notării, caz în care trebuie citat titularul dreptului tabular împotriva căruia s-ar face înscrierea).

#### **4. Modalitatea de soluționare a cererii**

Potrivit art. 533 NCPC, asupra cererii „*Instanța se pronunță prin încheiere, în raport cu toate împrejurările de fapt și de drept ale cauzei, chiar dacă nu au fost invocate în cerere sau pe parcursul procedurii*”.

Este un text interesant, sub aspectul rolului activ mai accentuat al instanței; se poate constata că instanța are o libertate mai accentuată în a stabili inclusiv faptele relevante pentru soluționarea pricinii și a se lămuri cu privire la acestea, tocmai pentru că, prin definiție, nu există un litigiu între părți.

#### **5. Căile de atac**

În ceea ce privește *calea de atac*, art. 534 NCPC dispune că: „(1) *Încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie. (2) Încheierea prevăzută la alin. (1) este supusă numai apelului, cu excepția celei pronunțate de un complet al Înaltei Curți de Casație și Justiție, care este definitivă. (3) Termenul de apel va curge de la pronunțare, pentru cei care au fost prezenți la ultima ședință de judecată, și de la comunicare, pentru cei care au lipsit. (4) Apelul poate fi făcut de orice persoană interesată, chiar dacă nu a fost citată la*



*soluționarea cererii, termenul de apel curgând de la data la care a luat cunoștință de încheiere, dar nu mai târziu de un an de la data pronunțării. (5) Apelul se judecă în camera de consiliu”.*

În această materie nu sunt noutăți, în afară de faptul că se înlocuiește recursul cu apelul, cu excepția dispozițiilor alin. (4). Instituirea unui termen maxim de 1 an de la data pronunțării pentru persoanele interesate care nu au participat la proces în fața primei instanțe este de natură să asigure certitudinea juridică.

Această procedură are caracter de drept comun pentru procedurile necontencioase prevăzute de alte capitole ale NCPC, precum și de legi speciale, completându-se, la rândul lor, cu dispozițiile mai elaborate din materia procedurii contencioase, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii (art. 536 NCPC).

## Măsurile asigurătorii și sechestrul asigurător \*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

### 1. Măsurile asigurătorii și sechestrul asigurător

#### 1.1 Sediul materiei

Cartea a VI-a, Titlul IV din Noul Cod de procedură civilă

Primele modificări se regăsesc chiar în titlul capitolului: dacă în Codul de procedură civilă de la 1865, Titlul IV din Cartea privind procedurile speciale este intitulat „măsurile asigurătorii”, în Noul Cod de procedură civilă apare denumirea de „măsurile asigurătorii și provizorii”. Această denumire a apărut prin Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă (Legea nr. 76/2012) și vine ca urmare a articolului referitor la „măsurile provizorii în materia dreptului de proprietate intelectuală”, în care prin Legea de punere în aplicare s-a încercat aducerea în Noul Cod de procedură civilă a unor reguli existente și anterior, însă disparate (art. 255 NCC, Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție), toate având la bază o directivă europeană.

Sub aspectul noțiunilor de «măsurile asigurătorii – măsurile provizorii», art. 1.559 NCC definește *măsurile asigurătorii: sechestrul, poprirea și sechestrul judiciar*; prin urmare, dispozițiile nou introduse nu erau măsurile asigurătorii, așa încât au fost numite măsurile asigurătorii și provizorii.

#### 1.2 Generalități

O chestiune generală cu privire la *sechestrul asigurător*: legiuitorul nu poate fi acuzat că nu a fost extrem de dornic să modifice. Este un capitol unde există modificări, însă nu sunt atât de ample precum în alte domenii, pentru că elementele care puteau fi aduse cu titlu de

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.



inovație nu încadrau foarte bine cu profilul debitorilor și creditorilor noștri. Soluțiile de genul „se pot lua măsuri asigurătorii și fără cauțiune sau cauțiunea este o chestiune excepțională” nu cred ar fi reprezentat o soluție bună. Realitatea pieței noastre și dreptul, ca reflex al economiei, mă fac să cred că o ideologie de tipul „să facem legislația să fie propice pentru creditorii” este o armă cu două tăișuri: mulți creditori nu sunt creditori, alții sunt șicanatori, astfel încât trebuie să existe o rezervă, în sensul condiționării luării măsurii de plata unei cauțiuni și caracterul semnificativ al acesteia.

### 1.3 Condițiile de înființare a sechestrului asigurător

În Codul de procedură civilă de la 1865 condițiile de admisibilitate sunt prevăzute în art. 591.

Noul Cod de procedură civilă menționează aceleași condiții de admisibilitate (în art. 940 – Condiții de înființare<sup>1</sup>: *„(1) Creditorul care nu are titlu executoriu, dar a cărui creanță este constatată în scris și este exigibilă, poate solicita înființarea unui sechestrul asigurător asupra bunurilor mobile și imobile ale debitorului, dacă dovedește că a intentat cerere de chemare în judecată. El poate fi obligat la plata unei cauțiuni în cuantumul fixat de către instanță. (2) Același drept îl are și creditorul a cărui creanță nu este constatată în scris, dacă dovedește că a intentat acțiune și depune, odată cu cererea de sechestrul, o cauțiune de jumătate din valoarea reclamată. (3) Instanța poate încuviința sechestrul asigurător chiar și atunci când creanța nu este exigibilă, în cazurile în care debitorul a micșorat prin fapta sa asigurările date creditorului sau nu a dat asigurările promise ori atunci când este pericol ca debitorul să se sustragă de la urmărire sau să își ascundă ori să își risipească averea. În aceste cazuri, creditorul trebuie să dovedească îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute la alin. (1) și să depună o cauțiune, al cărei cuantum va fi fixat de către instanță”*.

### 1.4 Competența

Referitor la acest aspect, s-a precizat că nu există modificări, deși textele diferă: în Noul Cod de procedură civilă, față de Codul de procedură civilă de la 1865, se arată, în plus, că este competentă să judece procesul instanța competentă să judece procesul în primă instanță: art. 941 alin. (1) NCPC<sup>2</sup>, față de art. 592 CPC 1865 (*„cererea de sechestrul se adresează instanței care judecă procesul”*). Această prevedere nu era chiar atât de clară; noul Cod prevede clar că această competență aparține instanței care judecă în primă instanță.

<sup>1</sup> Art. 952 în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).

<sup>2</sup> Art. 953 alin. (1) NCPC republicat



Totodată, s-a mai arătat că, deși nu suntem în prezența unei modificări, au existat juriști care au susținut că, de exemplu, cererea de sechestrul formulată într-un proces care se află deja în faza apelului trebuie adresată instanței de apel. Soluția era, evident, greșită. Nu a fost o practică extinsă de asemenea soluții greșite, însă au fost suficiente încât să justifice menționarea în mod expres că este vorba despre instanța care judecă în primă instanță procesul, chiar dacă acel proces se află în apel sau chiar în recurs.

## 1.5 Forma cererii

Codul de procedură civilă de la 1865 nu indica o anumită formă a cererii sechestrului asigurător, astfel încât s-a dezvoltat o practică neunitară (unii menționează bunurile pe care vor să le sechestrulze, alții nu le individualizează, solicitând “sechestrul asupra bunurilor mobile și imobile”). Așadar, în tăcerea textului de lege, s-a dezvoltat o practică neunitară; au existat și soluții de respingere a cererii pentru motivul că nu au fost menționate bunurile care se dorea a fi sechestrulze.

În acest context, legiuitorul a prevăzut mai ferm, în art. 941 alin. (1) teza a II-a NCPC<sup>3</sup>, că petentul creditor nu este obligat să individualizeze bunurile; dispoziția urmărește să ușureze sarcina creditorului, să nu îl pună pe acesta să indice în cererea de sechestrul ce anume bunuri vrea să sechestrulze. Argumentul care a generat o astfel de soluție legislativă a fost acela că ar fi inechitabil să i se ceară creditorului să individualizeze bunurile, cât timp acest lucru ține de punerea în executare a sechestrului. Or, tocmai asta face executorul judecătoresc, care identifică bunurile după ce are încheierea de sechestrul. Fără acest aport al executorului, care ar putea identifica bunurile mai bine decât creditorul, acesta din urmă s-ar transforma într-un detectiv (fapt care chiar se întâmplă în prezent). Actualmente, practica majoritară este în sensul de a cere identificarea bunurilor. Soluția din art. 941 NCPC tranșează o problemă în care practica era neunitară.

S-a ridicat problema ce se întâmplă cu cererea unui creditor care are o creanță de o anumită valoare și se descoperă abia în faza de executare că singurul bun pe care îl are debitorul este un imobil de o valoare mult mai mare decât creanța pentru care s-a solicitat sechestrul? Dispare, așadar, filtrul instanței în ce privește proporția dintre cuantumul creanței și valoarea bunului sechestrulze. Nu există niciun control asupra a ceea ce deține debitorul pentru justificarea măsurii în raport cu valoarea creanței.

---

<sup>3</sup> *Idem.*



Opinia exprimată referitor la această problemă a fost în sensul că efectul imediat al noii reglementări este tranșarea problemei soluționate în mod neunitar, însă efectul mediat este acela că dispare controlul judecătorului asupra proporționalității. Instanța care analizează cererea nu poate verifica dacă solicitarea creditorului este proporțională. Aprecierea de oportunitate a judecătorului dispare numai în faza prealabilă, a încuviințării măsurii. Aceasta se transferă la executorul judecătoresc, care, având încheierea de sechestrul, va stabili dacă sechestrează sau nu un anumit bun. Executorul poate să limiteze sechestrarea la bunuri care sunt proporționale cu valoarea creanței.

În cele din urmă, un control din partea instanței cu privire la respectarea unui raport echitabil de proporționalitate în aplicarea sechestrului există și în logica Noului Cod de procedură civilă, însă intervenția instanței nu se realizează în amonte, ci în aval. Sunt două soluții posibile:

a) instanța are un control, totul se transferă în zona *contestației la executare*; debitorul, care va fi confruntat cu aplicarea unei măsuri asigurătorii de către executor, contestă. Instanța are un control, însă nu instanța care judecă sechestrul, ci instanța care soluționează contestația la executare;

b) dacă discrepanța între creanță și măsura aplicată este atât de mare încât îi blochează pentru o creanță mică un bun de mare valoare, debitorul, confruntat cu aplicarea sechestrului, poate să uzeze de prevederile Noului Cod de procedură civilă: *consemnarea sumei de bani și ridicarea sechestrului*, dând *garanții îndestulătoare*<sup>4</sup> (un alt imobil, o sumă de bani, o scrisoare de garanție bancară din partea băncii care îi finanțează proiectul). Este o combinație între juridic și economic, însă acestea sunt, în realitate, deblocările.

Contraargumentul la problema identificată de participanți, care a condus la soluția din art. 944 NCPC este acela că nu poate fi reținută culpa creditorului pentru a-l lipsi de posibilitatea asigurării creanței în situația în care debitorul are numai un bun foarte valoros. Acesta din urmă ar trebui să se afle într-o situație mai proastă decât a creditorului cu un debitor cu un bun mai puțin valoros? Ar trebui să acceptăm că această creanță a lui este mai lipsită de suport?

<sup>4</sup> **Art. 944 (art. 956 NCPC republicat). Ridicarea sechestrului asigurător.** „(1) Dacă debitorul va da, în toate cazurile, o garanție îndestulătoare, instanța va putea ridica, la cererea debitorului, sechestrul asigurător. Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență și cu citarea în termen scurt a părților, prin încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgență și cu precădere. Dispozițiile art. 941 alin. (3) se aplică în mod corespunzător”.





## 1.6 Judecata cererii de sechestr

Se păstrează, în mare, soluțiile din reglementarea anterioară, cu precizarea că în cuprinsul *încheierii de sechestr* trebuie menționată (instanțele fac și în prezent acest lucru, chiar dacă nu se prevede în mod expres) *suma până la care se dispune măsura sechestrului*<sup>5</sup>. Această mențiune este foarte importantă. În primul rând, reprezintă o orientare pentru executorul judecătoresc cu privire la limita valorii până la care sechestră bunurile (să nu facă ce spune creditorul, ci ceea ce a spus creditorul și a fost acceptat de către instanță). Uneori este utilă deoarece creditorul poate veni cu mai multe creanțe sau cu o creanță mai mare, însă numai unele creanțe sau o parte din creanță se bucură de dovada prin act scris, instanța încuviințând măsura asigurătoare în limita acelei creanțe sau părți din creanță. Pe de altă parte, în funcție de valoarea creanței acceptate a fi protejate provizoriu, se va face și eventuala ridicare a sechestrului. În genere, instanțele procedau astfel, însă nu în toate cazurile, iar legiuitorul a considerat că ar trebui menționată această regulă în mod expres.

Referitor la acest aspect s-a precizat că, în condițiile în care art. 907- 908 din vechiul Cod comercial au supraviețuit până la acest moment noului Cod civil, înseamnă că avem reguli unitare pentru sechestr și cauțiune, dispărând regula care exista doar în comercial cu privire la achitarea anticipată.

Cu privire la problema menționată, s-a arătat că noutatea adusă de Noul Cod de procedură civilă este că pentru toate litigiile (indiferent de natura părților – profesioniști sau nu) *cauțiunea nu se mai plătește anticipat, ci în termenul acordat de instanță* prin chiar încheierea de admitere. Există o clarificare a practicii potrivit cu care în toate litigiile nu se mai stabilește termen în vederea achitării anticipate a cauțiunii. Textul are valoare numai pentru situația în care instanța stabilește cauțiunea, nu și pentru ipoteza în care creditorul solicită sechestrul pentru o creanță care nu este constatată prin act scris, deoarece acolo instanța nu are ce cauțiune să stabilească, pentru că este de jumătate din sumă și aceea poate fi plătită anticipat, fără probleme. Concluzia este că textul se referă numai la ipoteza creanței garantate prin act scris.

## 1.7 Comunicarea încheierii judecătorești

O altă modificare se referă la *comunicarea încheierii judecătorești*: în reglementarea CPC 1865, se făcea în toate cazurile, de instanță, din oficiu. În Noul Cod de procedură civilă,

<sup>5</sup> Art. 953 alin. (2) NCPC republicat.



conform art. 941 alin (2)<sup>1</sup>)<sup>6</sup> comunicarea diferă: creditorului i se comunică *de îndată*, de către instanță, în timp ce debitorului i se comunică de către executorul judecătoresc odată cu aplicarea măsurii sechestrului.

Care a fost rațiunea pentru această disociere în materie de comunicare a încheierii? S-a încercat să se protejeze elementul surpriză. Vorbim de măsuri asigurătorii. Bunurile, în momentul anterior aplicării măsurii, pot fi ușor mutate, vândute. Or, măsura dispusă de instanță nu mai reprezintă o surpriză dacă debitorului i se comunică încheierea înainte de aplicarea acesteia, prin executor judecătoresc. De obicei, comunicarea către debitor se făcea înainte ca executorul să reușească sechestrarea bunului. Practica a dovedit că debitorul știe, de cele mai multe ori, când se ia o măsură asigurătorie împotriva lui. Aceasta a fost rațiunea care a impus în LPA NCPC modificarea regulilor în materie de comunicare a încheierii.

Pe de altă parte, debitorul are și alte mijloace de a afla (de exemplu, portalul instanțelor). Au existat discuții în comisia de elaborare că aceste măsuri asigurătorii ar trebui protejate și prin norme de regulament al instanțelor, referitoare la secretizarea pe portalul instanțelor, însă asemenea reguli nu pot fi introduse într-un cod fundamental, fiind mai curând aspecte de resort administrativ.

## 1.8 Calea de atac

Se păstrează termenul pentru exercitarea căii de atac de 5 zile de la comunicare. Calea de atac însă nu mai este recursul, ca în CPC 1865, ci *numai apelul*. Dacă prima instanță este curtea de apel, calea de atac va fi recursul la Înalta Curte de Casație și Justiție.

## 1.9 Executarea măsurii

Pentru executarea măsurii nu este nevoie de încuviințarea executării silite. Precizarea este necesară, deoarece în practica unor instanțe se cerea încuviințarea chiar și pentru măsuri asigurătorii, ceea ce nu era nici în spiritul Codului de procedură civilă de la 1865. De asemenea, nu este nevoie de somație.

Așadar, lipsesc două elemente ale executării, *încuviințarea și somația prealabilă*, sau orice altă autorizare din partea instanței.

Există și alte reglementări ale Codului de procedură civilă de la 1865 care au fost preluate în Noul Cod de procedură civilă: ridicarea sechestrului, faptul că bunurile se valorifică după ce se obține titlul executoriu etc.

<sup>6</sup> Art. 953 alin. (3) NCPC republicat.



## 1.10 Sechestrul navelor civile

Această materie este reglementată pentru întâia dată în Codul de procedură civilă.

*Sediul materiei* este reprezentat de dispozițiile art. 947 și urm. NCPC<sup>7</sup> care au o triplă sursă: convențiile internaționale, dispozițiile din vechiul Cod comercial privind vânzarea și sechestrul navelor și art. 907 și 908 din vechiul Cod comercial.

*Competența* este mai largă decât în prezent. Este vorba de *tribunalul locului unde se află nava*, indiferent de instanța la care s-a introdus sau urmează a se introduce acțiunea pe fond.

În ceea ce privește acțiunea de fond, în legea de organizare judecătorească nr. 304/2004 se prevede o competență specială în cazul navelor civile sau comerciale, maritime sau fluviale: *Tribunalele Constanța și Galați*. În materia sechestrului asistăm la o desprindere față de soluția clasică, aplicabilă acțiunii de fond, din cauza urgenței maxime și faptului că nava, deși este concepută ideal ca bun imobil, prezintă dezavantajele de urmărire pe care le are orice bun mobil. Din acest motiv, s-a optat ca orice tribunal din țară, unde s-ar afla nava, să fie competent să judece cerere de sechestr, chiar dacă nu ar fi competent și în ce privește soluționarea fondului (de exemplu, tribunalele Giurgiu, Brăila etc.).

O altă problemă vizează *condițiile de înființare a sechestrului*: nava, chiar dacă este în port, nu poate fi sechestrată, pentru că se consideră că este pe punctul de plecare, atunci când documentele de călătorie se află în mâna căpitanului. Sunt, așadar, anumite condiționări care implică o urgență mai mare.

Un alt element de noutate, care a creat un impact și asupra altor măsuri asigurătorii este acela că în materia sechestrului navelor, plecând de la o practică internațională bazată pe convențiile internaționale în materie maritimă și fluvială și de la urgența specifică sechestrului navelor, există *posibilitatea introducerii acțiunii sechestrului chiar înainte de introducerea acțiunii de fond*. La sechestrul asigurător obișnuit, asupra celorlalte bunuri mobile și imobile, nu există posibilitatea introducerii cererii de sechestr înainte de introducerea acțiunii de fond. Regăsim această posibilitate numai la sechestrul judiciar, dar nu și la sechestrul asigurător.

Legiuitorul a fost prudent, reglementând două variante posibile: fie introducerea acțiunii de fond, fie declanșarea procedurilor arbitrale *în termen de cel mult de 20 de zile* de la data încuviințării măsurii, sub sancțiunea încetării de drept a măsurii asigurătorii. S-a dorit, prin această condiționare, limitarea posibilităților de abuz din partea creditorului, care ar

<sup>7</sup> Art. 959 și urm. NCPC republicat.



întârzia în mod nepermis introducerea acțiunii de fond, prelungind în acest mod *sine die* efectul măsurii asigurătorii.

Alte norme în materia navelor sunt spectaculoase, deși nu sunt neapărat noi. Ele se regăseau în legi speciale sau în vechiul Cod comercial. Executarea măsurii revine *căpitaniei portului*; este un executor de ocazie. Nu este ceva nou. Suntem, așadar, în prezența unei derogări de la regulile privind executarea sechestrului.

O altă prevedere interesantă este cea din art. 956 NCPC<sup>8</sup>, existentă și până în prezent în legea specială abrogată prin Legea de punere în aplicare a Noului Cod de procedură civilă: *oprirea temporară a plecării navei*. Căpitania portului poate opri temporar nava, chiar și în absența unei hotărâri judecătorești (în legea specială se prevedea un termen de 24 de ore). Spre exemplu, în situația în care se cunoaște că s-a depus cererea de sechestr, se face o cerere rapidă la căpitania portului, solicitându-se oprirea temporară a plecării navei până la soluționarea cererii de sechestr. Este o măsură provizorie, care se ia de obicei de instanță, însă aici, având în vedere specificul, se adoptă de căpitania portului (măsura este oarecum echivalentă, păstrând proporțiile, cu materia suspendării executării: acea suspendare provizorie acordată până la judecarea cererii de suspendare sau, în materia sechestrului judiciar, numirea administratorului provizoriu până la judecarea cererii de sechestr judiciar, pentru a nu dispărea interesul de judecare a cererii provizorii).

## 2. Poprirea asigurătorie

Singura modificare prin care se rezolvă o problemă de practică este aceea că în materie de poprire bancară nu mai este necesară indicarea terților popriți. *A contrario*, când nu suntem în prezența unei popriri bancare, terții trebuie individualizați. S-a rezolvat, astfel, problema apărută în practică privind citarea și comunicarea tuturor terților intervenienți.

---

<sup>8</sup> Art. 968 NCPC republicat



### 3. Sechestrul judiciar

#### 3.1 Modificări

A fost subliniată noutatea adusă de art. 960 alin. (2) și urm.<sup>9</sup>, în sensul că, similar procedurii de la sechestrul navelor civile, în cazul sechestrului solicitat anterior acțiunii de fond, creditorul este obligat să introducă acțiunea sau să inițieze demersurile pentru constituirea tribunalului arbitral într-un termen de cel mult 20 de zile de la data încuviințării sechestrului, sub sancțiunea desființării de drept a sechestrului judiciar, care se constată prin încheiere definitivă, dată cu citarea părților. A fost salutată introducerea acestui text, în condițiile în care, în reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865 era posibilă introducerea acțiunii – în cele trei situații prevăzute de art. 599 – fără a fi stabilit un termen pentru introducerea acțiunii de fond, iar creditorul putea amâna introducerea acțiunii până la împlinirea termenului de prescripție.

#### 3.2 Competența

Cu privire la *competență*, au fost prezentate dispozițiile art. 961– Instanța competentă<sup>10</sup>: „*Cererea pentru înființarea sechestrului judiciar se va adresa instanței investite cu judecarea acțiunii principale în cazul prevăzut la art. 960 alin. (1), respectiv instanței în circumscripția căreia se află bunul în cazurile prevăzute la art. 960 alin. (2)*”, context în care s-a precizat că, în cazul în care nu există acțiune de fond, competența materială aparține tribunalului (întrucât judecă toate pricinile care nu sunt date expres în competența judecătoreiei) iar competența teritorială se determină având în vedere locul unde se află bunurile; în cazurile în care există acțiune de fond, cererea va fi una accesorie iar competența va aparține instanței care judecă acțiunea principală.

În încheiere, s-a precizat că s-au menținut aceleași reguli cu privire la administratorul-sechestrului (art. 963<sup>11</sup>) și administratorul provizoriu (art. 964<sup>12</sup>).

<sup>9</sup> Art. 971 și urm. NCPC republicat

<sup>10</sup> Art. 973 NCPC republicat: „*Cererea pentru înființarea sechestrului judiciar se va adresa instanței investite cu judecarea acțiunii principale în cazul prevăzut la art. 972 alin. (1), respectiv instanței în circumscripția căreia se află bunul în cazurile prevăzute la art. 972 alin. (2)*”.

<sup>11</sup> Art. 975 NCPC republicat.

<sup>12</sup> Art. 976 NCPC republicat.



## 4. Măsuri provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală

### 4.1 Generalități

În debutul prezentării s-a precizat că acest capitol reprezintă o noutate.

De asemenea, a fost subliniat faptul că dispozițiile art. 964<sup>1</sup> NCPC<sup>13</sup> seamănă izbitor cu dispozițiile art. 255 NCC referitor la măsuri provizorii în materia drepturilor nepatrimoniale. În același context, s-a precizat că art. 964<sup>1</sup> se dorește a fi un text general aplicabil măsurilor provizorii în materie de proprietate intelectuală (patrimoniale sau nepatrimoniale), derogatoriu de la dispozițiile art. 255 NCC, care privește drepturi nepatrimoniale [art. 964<sup>1</sup> alin. (2): *Măsurile provizorii necesare pentru protecția altor drepturi nepatrimoniale sunt prevăzute la art. 255 din Codul civil*].

### 4.2 Condiții

S-a precizat că pentru a cere instanței luarea unor măsuri provizorii în această materie trebuie îndeplinite două condiții: *dovada credibilă* că drepturile de proprietate intelectuală fac obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și existența riscului unui *prejudiciu greu de reparat*.

a) Cu privire la prima condiție – *dovada credibilă* și a modului în care va fi aceasta interpretată în practică au fost indicate ca repere prevederile Legii contenciosului administrativ, care transpune în legislația internă anumite recomandări privind protecția provizorie în materie administrativă – „*caz bine justificat*”, presupunând elemente evidente privind nelegalitatea actului administrativ. De asemenea, s-a făcut trimitere la practica internațională, care folosește noțiunea „*prima facie*” (analiză la prima vedere) sau *fumus boni juris* (ceva care nu este cert, dar care creează, în mod rezonabil, aparența de dreptate).

b) Cu privire la a doua condiție – *prejudiciu greu de reparat*, s-a făcut trimitere la practica europeană, care folosește noțiunea „*periculum in mora*” (pericol de întârziere), apreciată ca reprezentând situația în care dauna produsă prin neluarea măsurii ar fi dificil sau imposibil de reparat, în același context făcându-se referire și la noțiunea de „pericol iminent” din materia dreptului administrativ.

---

<sup>13</sup> Art. 977 NCPC republicat.



## 4.3 Măsuri care pot fi dispuse de instanță

Referitor la măsurile care pot fi luate, au fost prezentate dispozițiile art. 964<sup>2</sup> alin. (2)<sup>14</sup>: „(2) *Instanța judecătorească poate să dispună în special: a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie; b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor*”.

Ne aflăm în prezența mai degrabă a unor măsuri de asigurare a dovezilor, decât a unor măsuri asigurătorii.

De asemenea, s-a precizat că enumerarea este enunțiativă, în sensul că se pot imagina și alte măsuri, fiind vorba de o sferă mai largă, ce excede noțiunii de «măsuri asigurătorii».

## 4.4 Procedura

Cu privire la procedură, alin. (4) al art. 964<sup>2</sup> NCPC<sup>15</sup> prevede faptul că măsurile provizorii se aplică prin intermediul altei proceduri speciale întrucât legiuitorul trimite expres la aceasta: „*Instanța soluționează cererea potrivit dispozițiilor privitoare la ordonanța președințială, care se aplică în mod corespunzător. În cazul în care cererea este formulată înainte de introducerea acțiunii de fond, prin hotărârea prin care s-a dispus măsura provizorie se va fixa și termenul în care acțiunea de fond trebuie să fie introdusă, sub sancțiunea încetării de drept a acelei măsuri.*”

În ceea ce privește *cauțiunea*, impunerea ei reprezintă o facultate pentru instanță (cauțiunea este lăsată la aprecierea instanței, atât sub aspectul necesității, cât și sub aspectul quantumului, ca reper fiind indicat posibilul prejudiciu produs părții adverse). Cauțiunea se fixează prin hotărârea de adoptare a măsurilor provizorii, iar nu anticipat. Dispozițiile alin. (5) și următoarele sunt apreciate ca o prudență a legiuitorului, tratându-se posibilitatea reparării eventualei prejudiciu cauzat prin măsura provizorie părții adverse. Cu privire la prudența legiuitorului în ceea ce privește reglementarea regimului cauțiunii a fost dată ca exemplu situația în care reclamantul susține faptul că pârâtul a preluat o operă (de exemplu, compoziție muzicală) asupra căreia are drept de autor [reclamantul solicită, în baza art. art. 964<sup>2</sup> alin. (2) lit. a)<sup>16</sup>, să i se interzică artistului să o interpreteze] sau o carte de specialitate [reclamantul solicită, în baza art. art. 964<sup>2</sup> alin. (2) lit. a)<sup>17</sup>, scoaterea de pe piață a exemplarelor respective]; în situația în care reclamantul ar avea dreptate, măsura provizorie ar fi justificată întrucât publicul nu i-ar mai cumpăra opera întrucât a cumpărat-o deja mai ieftin de la pârât; în situația în care reclamantul nu ar avea dreptate, pârâtului i s-ar cauza un prejudiciu prin

<sup>14</sup> Art. 978 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>15</sup> Art. 978 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>16</sup> Art. 978 alin. (2) lit. a) NCPC republicat.

<sup>17</sup> *Idem.*



măsura asigurătorie întrucât în această perioadă ar fi lipsit de veniturile generate de opera sa. Astfel, s-a arătat că trebuie protejat atât cel care cere dispunerea măsurii provizorii, cât și cel împotriva căruia se dispune aceasta.

S-a subliniat, totodată, că regimul eliberării cauțiunii este unul special, conform alin. (8), prevederile acestuia prezentând o ușoară derogare de la regimul general al restituirii cauțiunii (art. 1.049 NCPC<sup>18</sup>). Suntem în prezența unor prevederi mai favorabile celui împotriva căruia a fost dispusă măsura provizorie (pârâtul este întrebat de instanță dacă se opune la eliberarea cauțiunii și dacă acesta declară astfel, abia atunci instanța îi fixează termenul de maxim 30 zile pentru introducerea acțiunii de fond).

---

<sup>18</sup> Art. 1.063 NCPC republicat.



## Proceduri speciale: procedura partajului judiciar\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

### 1. Sediul materiei

Sediul materiei în constituie dispozițiile art. 965-981 NCPC<sup>1</sup> și o serie de prevederi din Noul Cod civil, respectiv art. 669-686, soluția îmbinării prevederilor privind partajul din cele două coduri fiind considerată întrucâtva tradițională, întrucât și vechiul Cod civil conținea astfel de texte.

### 2. Competența

Pentru început au fost formulate câteva precizări în vederea lămuririi chestiunii competenței.

În ceea ce privește *competența teritorială*, s-a apreciat că nu vor fi dificultăți, ea urmând să fie determinată astfel:

– dacă ne aflăm în prezența unui partaj succesoral, vom fi aplicabile dispozițiile privind ultimul domiciliu al defunctului;

– dacă ne aflăm în prezența unui partaj care nu are temeii succesoral, în masa partajabilă existând un imobil, competența va aparține instanței locului unde este situat imobilul; în situația în care în masa partajabilă există mai multe imobile competența va fi una alternativă;

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 979-995 în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).



– dacă ne aflăm în prezența unui partaj care nu are temeii succesoral, în masa partajabilă existând numai mobile, competența o va determina locul unde sunt situate bunurile; dacă nu se poate determina un loc al bunurilor mobile, competența va fi determinată de domiciliul pârâtului.

În ceea ce privește *competența materială*, s-a precizat că, conținutul textelor ridică probleme de interpretare întrucât în condițiile în care art. 92 pct. 1 lit. k) NCPC<sup>2</sup> [ *judecătoriile judecă (.....) k) cererile de împărțeală judiciară, indiferent de valoare*] nu a preluat în totalitate formularea art. 2 pct 1 lit. b) CPC 1865 care dă partajul judiciar în competența materială a judecătoriei, indiferent de valoarea bunurilor și indiferent de cauza indiviziunii, inclusiv în cazul partajelor succesoriale.

a) Astfel, s-a precizat că, dacă ne aflăm în fața unei cereri de partaj fără probleme succesoriale, competența aparține exclusiv judecătoriei, conform art. 92 pct. 1 lit. k) NCPC.

b) Dacă însă ne aflăm în fața unei cereri de partaj care implică rezolvarea unor probleme succesoriale (stabilirea calității părților și a masei succesoriale, reducățiunea liberalităților, anulare testament sau certificat de moștenitor), cele mai multe evaluabile în bani, textul ne-ar conduce către aplicarea regulii determinării competenței în funcție de valoare între judecătorie și tribunal; în condițiile în care art. 92 pct. 1 lit k) NCPC nu a preluat formularea actualului art. 2 pct. 1 lit. b) („inclusiv în cazul partajelor succesoriale”), această situație poate determina o interpretare caracterizată drept rezonabilă bazată pe o analiză *ad litteram*.

În acest context, formatorul a făcut trimitere la materialul suport de curs în care a indicat două variante de interpretare:

– Varianta 1 (V1): Dacă există o *cerere de partaj accesorie altor chestiuni* (reducățiune, anulare testament sau certificat de moștenitor sau alte asemenea, toate evaluabile în bani), competența va aparține judecătoriei la o valoare mai mică de 200.000 lei și tribunalului, pentru o valoare mai mare de 200.000 lei, cererile principale atrăgând competența instanței și pentru cererea accesorie de partaj.

Argumente în favoarea acestei variante:

– dispozițiile art. 119 NCPC<sup>3</sup>, care, referitor la cererile accesorii, adiționale și incidentale dispune că: „ (1) *Cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidentale se*

<sup>2</sup> Art. 94 pct. 1 lit. i) NCPC republicat.

<sup>3</sup> Art. 123 alin. (1) NCPC republicat: „*Cererile accesorii, adiționale, precum și cele incidentale se judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești, cu excepția cererilor prevăzute la art. 120*”.



*judecă de instanța competentă pentru cererea principală, chiar dacă ar fi de competența materială sau teritorială a altei instanțe judecătorești, cu excepția cererilor prevăzute la art. 117”*

– dispozițiile art. 30 alin. (4) NCPC: *„Cererile accesorii sunt acele cereri a căror soluționare depinde de soluția dată unui capăt de cerere principal”*.

– dispozițiile art. 970 alin. (2) NCPC - Încheierea de admitere în principiu<sup>4</sup>: *„Dacă, în condițiile legii, s-au formulat și alte cereri în legătură cu partajul și de a căror soluționare depinde efectuarea acestuia, precum cererea de reducere a liberalităților excesive, cererea de raport al donațiilor și altele asemenea, prin încheierea arătată la alin. (1) instanța se va pronunța și cu privire la aceste cereri”*.

*Concluzie (V1):* atunci când partajul depinde de soluționarea prealabilă a unor probleme de moștenire (succesorale), precum reducerea liberalităților, anularea certificatului de moștenitor, anularea testamentului etc., competența se determină după valoare, între judecătoria și tribunal. Formatorul a precizat inclusiv faptul că atribuirea competenței după valoare judecătoriei sau tribunalului are implicații inclusiv în ceea ce privește căile de atac la îndemâna părților, dosarele de partaj judiciar putând ajunge, în cazul în care valoarea depășește 500.000 lei, inclusiv la Înalta Curte de Casație și Justiție.

– Varianta 2 (V2): Cererile enumerate mai sus (reducerea liberalităților, anularea certificatului de moștenitor, anularea testamentului, raportul donațiilor) nu sunt cereri principale, ci sunt, de fapt, *cereri accesorii*, în condițiile în care cererea principală, cea care determină scopul demersului judiciar (răspunsul la întrebarea „care este principalul scop pentru care reclamantul s-a adresat instanței?”) este aceea că s-a dorit împărțirea bunurilor într-un anumit mod, iar nu pentru că a dorit, în sine, raportul donațiilor, anularea certificatului de moștenitor, a testamentului ori reducerea liberalităților). În această logică, partajul ar fi considerat capăt principal (el reprezintă scopul demersului judiciar) iar celelalte cereri sunt considerate capete de cerere-„mijloc”. S-a precizat, totodată, că prin natura lor, capetele de cerere-„mijloc” nu pot fi capete principale.

Formatorul a subliniat că trebuie dat curs interpretării bazate pe analiza istorică și logică a textelor, care ar conduce la concluzia că legiuitorul a dorit ca toate partajele, indiferent de natura și valoarea acestora, să fie în competența judecătoriilor. Ca argument

<sup>4</sup> Art. 984 alin. (2) NCPC republicat.



suplimentar, a fost menționat art. 970<sup>5</sup> privind încheierea de admitere în principiu, invocându-se faptul că instanța nu se poate pronunța asupra cererilor principale prin încheiere interlocutorie iar asupra cererii accesorii (partajul) prin hotărâre finală (poate fi scopul demersului judiciar mai bine evidențiat prin încheierea interlocutorie decât prin hotărârea finală? )

Referitor la acest aspect s-a exprimat și opinia că Înalta Curte de Casație și Justiție nu și poate îndeplini rolul de unificator al practicii judiciare pe probleme foarte importante de drept succesoral prin această ficțiune de considerare a partajului drept capăt principal. Formatorul a opinat că este posibil ca textul să fie neclar tocmai pentru că au coexistat, pe parcursul elaborării, aceste două curente de opinie: cel privind rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție și cel privind intenția de a menține partajele la judecătoria. Formatorul a precizat, totodată, că, în pofida textului neclar, voința finală a legiuitorului pare să fi fost ca partajele, considerate chestiuni mărunte, să rămână în competența judecătoriei și să nu ajungă la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cu privire la cele două variante menționate mai sus, punctul de vedere exprimat de dl judecător Liviu Zidaru a fost în sensul că:

– dacă prin cerere se solicită doar partajul, indiferent de izvorul său, competența aparține, în mod evident, judecătoriei;

– dacă cererea privește constatarea deschiderii succesiunii, stabilirea cotelor și partajul, aceasta va fi de competența judecătoriei, cu motivația că, oricum, instanța trebuie să se pronunțe prin încheierea de admitere privind bunurile supuse împărțelii, calitatea de coproprietar, cota-parte ce se cuvine fiecăruia etc. și astfel, aceste cereri nu pot fi considerate veritabile cereri principale, ci un preambul al partajului; de asemenea, a învederat faptul că instanța se va pronunța asupra lor indiferent dacă partea solicită sau nu constatarea deschiderii succesiunii.

– dacă există însă capete de cerere de sine-stătătoare (reducțiune, anulare certificat moștenitor), care nu pot fi considerate un simplu preambul la partaj, competența se va stabili după valoare, în condițiile Variantei 1.

---

<sup>5</sup> Art. 984 NCPC republicat.



Într-o altă opinie exprimată cu privire la acest punct, s-a apreciat necesară analiza dispozițiilor art. 103 – Cererile în materie de moștenire<sup>6</sup>: „În materie de moștenire, competența după valoare se determină fără scăderea sarcinilor sau datoriilor moștenirii”, menționându-se că, dacă se inversează topica, putem conchide că, în materie de moștenire, competența se determină după valoare.

Formatorul a menționat că acest text, în principiu, a stat la baza controverselor, alimentând ideea aplicării criteriului valorii în materie succesorală. Totuși, el nu este de natură să tranșeze disputa întrucât, spre exemplu, cererea de reducere făcută ca atare va fi judecată atribuindu-se competența după valoare, dar dacă cererea de reducere este însoțită de cerere de partaj revenim la variantele inițiale.

Referitor la această precizare, s-a arătat că reducerea unei liberalități sau anularea unui testament nu pot fi calificate ca accesorii conform definiției, întrucât nu depind de soluționarea partajului. Formatorul a arătat că o atare relație de interdependență este posibilă, dând ca exemplu situația în care partea nu are calitate procesuală în ceea ce privește partajul.

În ceea ce privește posibilitatea calificării acestor cereri drept incidente, formatorul a apreciat că o atare calificare nu poate fi dată întrucât nu sunt introduse pe parcurs, ci încă de la începutul procesului, prin cererea de chemare în judecată.

Într-o altă opinie s-a apreciat că ar putea fi considerate cereri principale reunite, formatorul remarcând că o astfel de situație ar conduce la o valoare mai mare și ar atribui competența unei instanțe superioare, conducând la varianta V1 și numai calificarea drept accesorii sau incidente ar pleda pentru varianta V2.

### 3. Procedura prealabilă

Au fost prezentate dispozițiile art. 188 alin. (3) – Procedura prealabilă<sup>7</sup>: „La sesizarea instanței cu dezbateră procedurii succesoriale, reclamantul va depune o încheiere emisă de notarul public cu privire la verificarea evidențelor succesoriale prevăzute de Codul civil. În acest caz, neîndeplinirea procedurii prealabile va fi invocată de către instanță, din oficiu, sau de către pârât”, subliniindu-se faptul se aplică doar în cazul dezlegării unor probleme succesoriale și că neîndeplinirea procedurii prealabile poate fi invocată din oficiu de instanță, spre deosebire de alte proceduri, caz în care poate fi invocată doar de pârât, prin întâmpinare.

<sup>6</sup> Art. 105 NCPC republicat.

<sup>7</sup> Art. 193 alin. (3) NCPC republicat.



#### 4. Obiectul partajului

Cu privire la *obiectul partajului* s-a făcut trimitere la textele din Noul Cod civil care creează câteva situații confuze, enumerate în continuare.

Cu privire la *partajul proprietății comune în devălmășie* au fost precizate următoarele:

– interdicția partajului nu privește comunitatea soților, deoarece, potrivit art. 358 NCC, partajarea acesteia este posibilă în timpul regimului comunității, fără a mai fi necesare motive temeinice (astfel cum cerea vechiul art. 36 C. fam.), deci fără restricții legale;

– interdicția partajului la proprietatea comună în devălmășie este neclară atât timp cât art. 686 NCC prevede că regulile secțiunii privind partajul se aplică și bunurilor aflate în devălmășie;

– ca soluție a fost propusă interpretarea conform căreia legiuitorul a introdus interdicția partajului la proprietatea comună în devălmășie, de la care exceptează regimul comunității soților, considerând textul aplicabil celorlalte cazuri de devălmășie existente sau care ar putea fi reglementate în viitor.

#### 5. Calitatea procesuală

Cu privire la calitatea procesuală s-a arătat că:

– au calitate procesuală activă și pasivă coproprietarii, fiind vorba de un litisconsorțiu procesual obligatoriu, conform art. 684 alin. (2) NCC: „*Partajul făcut fără participarea tuturor coproprietarilor este lovit de nulitate absolută*”;

– de asemenea, se recunoaște dreptul creditorilor de a cere partajul sau de a interveni în partajul cerut de coproprietari sau de alt creditor, conform art. 679 alin. (1) NCC: „*Creditorii personali ai unui coproprietar vor putea, de asemenea, să intervină, pe cheltuiiala lor, în partajul cerut de coproprietari ori de un alt creditor. Ei nu pot însă să atace un partaj efectuat, afară numai dacă acesta s-a făcut în lipsa lor și fără să se țină seama de opoziția pe care au făcut-o, precum și în cazurile când partajul a fost simulat ori s-a făcut astfel încât creditorii nu au putut să intervină în proces*”. Referitor la acest aspect, s-a precizat că, întrucât ne aflăm în prezența unui text special, nu mai trebuie îndeplinite condițiile acțiunii pauliene (creditorul să facă dovada că debitorul este insolubil), fiind vorba de un drept necondiționat al creditorului.



– având în vedere dispozițiile speciale ale art. 678 alin. (1) NCC („*Creditorii unui coproprietar pot urmări silit cota lui parte din dreptul asupra bunului comun sau pot cere instanței împărțeala bunului, caz în care urmărirea se va face asupra părții de bun sau, după caz, asupra sumei de bani cuvenite debitorului*”) este discutabil dacă creditorului care solicită partajul i se mai solicită îndeplinirea condițiilor acțiunii oblice (insolvabilitatea debitorului); în acest caz, formatorul a apreciat că nu mai trebuie îndeplinite condițiile acțiunii oblice.

## 6. Rolul activ al judecătorului

Referitor la *rolul activ al judecătorului* (art. 967-968 NCPC<sup>8</sup>) s-a precizat că acesta este reflectat în noua legislație în mod similar, fiind introdusă și referirea la instanța de tutelă în cazul minorilor, interzișiilor și dispăruților.

## 7. Admiterea în principiu

Cu privire la încheierea de „admitere în principiu”, care era o denumire doctrinară, s-a arătat faptul că acum are o denumire legală, consfințită prin art. 970 NCPC<sup>9</sup>; din dispozițiile art. 969-970 NCPC rezultă că și în noua reglementare se păstrează același regim în ceea ce privește obligativitatea încheierii de „admitere în principiu”. Ca noutate au fost semnalate dispozițiile art. 970 alin. (2)<sup>10</sup>: „*Dacă, în condițiile legii, s-au formulat și alte cereri în legătură cu partajul și de a căror soluționare depinde efectuarea acestuia, precum cererea de reducere a liberalităților excesive, cererea de raport al donațiilor și altele asemenea, prin încheierea arătată la alin. (1) instanța se va pronunța și cu privire la aceste cereri*”, cu precizarea că soluția era aceeași și în reglementarea anterioară, deși nu era prevăzută expres.

<sup>8</sup> Art. 981-982 NCPC republicat.

<sup>9</sup> Art. 984 NCPC republicat.

<sup>10</sup> Art. 984 alin. (2) NCPC republicat.



## 8. Căile de atac

Privitor la dispozițiile art. 972 – Căile de atac împotriva unor încheieri<sup>11</sup>: „Încheierile prevăzute la art. 970 alin. (1) [încheierea de admitere în principiu, n.n.] și art. 971 [încheierea de admitere în principiu suplimentară, n.n.] pot fi atacate numai cu apel odată cu fondul” a fost oferită o soluție nuanțată, în sensul că regula atacării numai cu apel a încheierii de admitere în principiu se aplică numai în acele cazuri în care hotărârea finală este atacabilă numai cu apel, conform art. 980 NCPC<sup>12</sup>; în celelalte cazuri (de exemplu, cererea de partaj este formulată ca o cerere incidentală), regimul căilor de atac este cel aplicabil cererii principale (probabil, apel-recurs).

## 9. Suspendarea partajului

În continuare au fost prezentate dispozițiile Noului Cod civil privind instituția „suspendării a partajului”, respectiv art. 672 – *Convențiile privitoare la suspendarea partajului* - „Convențiile privind suspendarea partajului nu pot fi încheiate pentru o perioadă mai mare de 5 ani. În cazul imobilelor, convențiile trebuie încheiate în formă autentică și supuse formalităților de publicitate prevăzute de lege”, arătându-se că se prevede aceeași posibilitate de suspendare timp de cel mult 5 ani, dar noutatea privește forma, în cazul imobilelor fiind necesară forma autentică *ad validitatem*. De asemenea, s-a precizat că suspendarea partajului poate fi opusă doar creditorilor ulteriori, nu și celor anteriori, cu trimitere la dispozițiile art. 678 NCC (care solicită dată certă – în cazul mobilelor și îndeplinirea condițiilor de publicitate – în cazul imobilelor).

O figură juridică aparte o constituie *suspendarea pronunțării partajului prin hotărâre judecătorească* - „Instanța sesizată cu cererea de partaj poate suspenda pronunțarea partajului, pentru cel mult un an, pentru a nu se aduce prejudicii grave intereselor celorlalți coproprietari. Dacă pericolul acestor prejudicii este înlăturat înainte de împlinirea termenului, instanța, la cererea părții interesate, va reveni asupra măsurii”. S-a făcut precizarea că există o greșeală terminologică în formularea textului, în sensul că ar trebui

<sup>11</sup> Art. 986 NCPC republicat: „Încheierile prevăzute la art. 984 alin. (1) și art. 985 pot fi atacate numai cu apel odată cu fondul”.

<sup>12</sup> Art. 994 NCPC republicat.





înțeles astfel: „instanța va suspenda judecarea partajului”, iar nu formula utilizată de legiuitor „pronunțarea partajului”.

S-a remarcat faptul că dispozițiile art. 673 NCC reprezintă o inovație în materie, în sensul că ne aflăm în prezența unei „suspendări legale facultative”, dispusă de instanță numai la cererea unei părți (nu poate fi dispusă din oficiu) cu durata de maxim un an. S-a precizat că în acest interval termenul de perimare nu curge. S-a arătat, de asemenea, că nu se indică cine va trebui să reintroducă cererea, dacă cererea se va repune pe rol din oficiu sau nu, dar s-a precizat că după un an începe să curgă termenul de perimare. Totodată, s-a menționat că repunerea pe rol se face fără plata de taxe.

Ca justificare pentru introducerea textelor privind suspendarea a fost dată ca exemplu existența unui moment de maximă criză economică și de cădere brutală a pieței, situație în care, dacă s-ar lichida masa bunurilor, ar fi prejudiciat coproprietarul care ar urma să primească sulta, față de coproprietarul care ar primi bunul, întrucât bunul prezintă aptitudinea de a-și recăpăta valoarea. Modalitatea concretă prin care partea va face dovada că se găsește într-o astfel de situație va fi o chestiune *de facto*, lăsată la suverana apreciere a judecătorului.

## 10. Procedura partajului

Privitor la procedura partajului, Codul de procedură civilă conține aspecte de noutate legate *de calea de atac și efectele hotărârii de partaj*.

a) Spre deosebire de reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865, care permite drept căi de atac apelul și recursul sau doar apelul, în funcție de valoarea obiectului cererii, până la sau peste 100.000 lei, noul Cod de procedură civilă prevede, la art. 980 alin. (3)<sup>13</sup> că hotărârea de partaj este supusă doar apelului dacă a fost introdusă pe cale principală, în 30 de zile de la comunicare (acesta fiind termenul de drept comun în noul Cod de procedură civilă). Dacă cererea de partaj a fost introdusă pe cale incidentală sau accesorie, hotărârea va fi supusă căilor de atac corespunzătoare cererii principale<sup>14</sup>. Se reconfirmă, într-un caz special, regula generală în materia căilor de atac, reflectată în art. 454 alin. (2)

<sup>13</sup> Art. 994 alin. (3) NCPC republicat

<sup>14</sup> *Idem*.



NCPC<sup>15</sup>. Exemple de cazuri în care cererea de partaj ar putea fi formulată pe cale incidentală sunt *divorțul și contestația la executare*.

b) În privința efectelor cererii de partaj a intervenit o modificare de substanță. Până la noul Cod civil, hotărârea pronunțată în soluționarea unei cereri de partaj avea efect declarativ. Noul Cod de procedură civilă prevede în mod expres efectul constitutiv al hotărârii de partaj [art. 980 alin. (1)<sup>16</sup>]. În fapt, efectul este unul translativ. Teza efectului constitutiv al hotărârii de partaj este consacrată și de art. 680 alin. (1) NCC – „*Fiecare coproprietar devine proprietarul exclusiv al bunurilor sau, după caz, al sumelor de bani ce i-au fost atribuite numai cu începere de la data stabilită în actul de partaj dar nu mai devreme de data încheierii actului, în cazul împărțelii voluntare sau, după caz, de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești.*”

Efectul declarativ al hotărârii de partaj din reglementarea anterioară putea acoperi înstrăinările abuzive odată cu îndeplinirea condiției de a deveni proprietar exclusiv, în urma partajului. Prin urmare, actul de înstrăinare abuzivă rămânea valabil tocmai datorită caracterului declarativ, în virtutea căruia se putea aprecia ca hotărârea operează cu efect retroactiv. Conform noului Cod de procedură civilă, actul respectiv nu se mai acoperă, întrucât orice coproprietar, în baza noii reglementări, nu mai are ca opțiune doar acțiunea de partaj, ci și acțiunea în revendicare îndreptată împotriva terțului, cu efectul de a readuce bunul în coproprietate (cum prevede și art. 643 NCC, conform căruia acțiunea în revendicare poate fi introdusă chiar și de un singur coproprietar), întrucât actul de înstrăinare îi este inopozabil.

Un alt efect al caracterului constitutiv este faptul că hotărârea de partaj trebuie înscrisă în cartea funciară. Temeiul înscrierii apare în Codul civil, la art. 680 alin. (2) teza a II-a – „*În cazul imobilelor, efectele juridice ale partajului se produc numai dacă actul de partaj încheiat în formă autentică sau hotărârea judecătorească rămasă definitivă, după caz, au fost înscrise în cartea funciară*”.

<sup>15</sup> Art. 460 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>16</sup> Art. 994 alin. (1) NCPC republicat.

## Proceduri speciale: procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

Este vorba despre o procedură nouă ce trebuie corelată cu dispozițiile din Codul civil (art. 930 și urm.).

### 1. Diferite probleme de determinare a domeniului de aplicare

O problemă dificilă în practică, ridicată de această instituție a fost *determinarea persoanei care are calitate procesuală pasivă*. Concepută ca o procedură contencioasă, identificarea persoanei „pârâtului” într-o cerere privind uzucapiunea a reprezentat o necesitate procedurală, în contextul în care identificarea persoanei împotriva căreia a început posesia utilă, care a condus la dobândirea dreptului pe cale de uzucapiune, a reprezentat, în multe cazuri, o sarcină prea grea pentru reclamant. Într-o anumită măsură, procedura din sistemul Codului de la 1865 transferă sarcina de la reclamant către o persoană nedeterminată și care ar fi interesată să facă opoziție. Procedura începută de reclamant este una necontencioasă, dar poate deveni contencioasă dacă o terță persoană face opoziție.

O primă problemă pe care o ridică această nouă procedură este dacă se aplică *doar imobilelor înscrise în cartea funciară sau și celor neînscrise*. Întrebarea decurge din modul în care este redactat art. 1.036 alin. (3) NCPC<sup>1</sup> care face o serie de mențiuni cu trimitere la cartea funciară. Alineatul (2) al art. 1.036 NCPC<sup>2</sup> prevede că „reclamantul va arăta în cererea de înscriere data de la care posedă imobilul sub nume de proprietar, temeiul

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 1.050 alin. (3) în forma Noului Cod de procedură civilă, republicată în M. Of. nr. 545/3.08.2012 (în continuare, *NCPC republicat*).

<sup>2</sup> Art. 1050 alin. (2) NCPC republicat.



uzucapiunii, *faptul dacă imobilul posedat este sau nu înscris în cartea funciară (...)*”, de unde rezultă că procedura se aplică atât imobilelor înscrise, cât și imobilelor neînscrise în cartea funciară. Prin urmare, prevederile de la alin. (3) trebuie interpretate raportat la alin. (2) al art. 1036 NCPC<sup>3</sup> care le conferă un caracter facultativ.

Această procedură se aplică uzucapiunii din noul Cod civil, Cartea a III-a „Despre bunuri” (art. 930 și urm.), doar uzucapiunii extratabulare, argumentul în acest sens fiind titlul din noul Cod de procedură civilă „Procedura privind *înscrierea* drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii în cartea funciară”.

O altă problemă ridicată cu privire la această procedură este dacă se aplică și posesiilor începute înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil. Problema este generată de faptul că art. 1.036 alin. (3) lit. a) și g) NCPC<sup>4</sup> trimit la condițiile din art. 930 NCC. Răspunsul însă trebuie să fie unul pozitiv. Deși legiuitorul face trimiteri la noul Cod civil, nu a exclus aplicarea procedurii pentru uzucapiunea începută anterior, cu privire la care se cere doar a se respecta condițiile de fond prevăzute de legea de la data începerii posesiei.

## 2. Judecarea cererii și efectele hotărârii

Articolul 1.036 NCPC<sup>5</sup> stabilește condițiile, cuprinsul cererii. Ca element de noutate, se remarcă *„numele și domiciliul a cel puțin doi martori”*.

Articolul 1.037 NCPC<sup>6</sup> determină activitatea instanței în această primă fază a procedurii: dispune, prin *încheiere*, citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia, dacă sunt cunoscuți, precum și emiterea unei somații și afișarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanței, al biroului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară și la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul, precum și publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puțin unul de circulație națională. După această primă fază, urmează o perioadă de cel puțin 6 luni de așteptare, termen înăuntrul căruia cei interesați pot face opoziție – *„somația către toți cei interesați să facă opoziție, cu precizarea că, în caz contrar, în termen de 6 luni de la emiterea celei din urmă publicații se va trece la judecarea cererii”* [conform art. 1.037 alin. (2) lit. e) NCPC<sup>7</sup>].

<sup>3</sup> *Ibidem.*

<sup>4</sup> Art. 1050 alin. (3) lit. a), g) NCPC republicat.

<sup>5</sup> *Idem.*

<sup>6</sup> Art. 1051 NCPC republicat

<sup>7</sup> Art. 1051 alin. (2) lit. e) NCPC republicat.



De aici decurg trei ipoteze, dintre care doar două sunt reglementate de cod:

- a) După 6 luni *nu se face opoziție și nu există titular înscris în cartea funciară sau există, dar a decedat și nu are succesori ori a renunțat sau titularul este persoană juridică și a fost radiată*. Cererea se va judeca în *procedură necontencioasă*, neexistând pârât, dar instanța va verifica îndeplinirea condițiilor uzucapiunii pe baza înscrisurilor și a audierii martorilor. S-a semnalat o aparență de incompatibilitate între aceste dispoziții și cele asemănătoare cuprinse în Decretul nr. 115/1938, dar trebuie avută în vedere și legea de punere în aplicare a noului Cod civil, care abrogă orice dispoziții *procedurale* contrare Codului, chiar și pe cele din legi speciale, astfel încât procedura prevăzută în noul cod să se aplice atât uzucapiunilor nou începute, cât și celor anterioare.
- b) Nu se face opoziție, dar *există titular înscris în cartea funciară sau există succesori care nu fac opoziție*. Pentru această ipoteză Codul nu aduce și o soluție. Opinia exprimată de formator a fost în sensul aplicării regulilor de la lit. a), de mai sus, motivat de faptul că legiuitorul a dorit transformarea procedurii în una contencioasă numai în cazul în care s-ar formula opoziție.
- c) Ipoteza în care s-a făcut opoziție – „*Dacă s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune, acestea vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun. După primirea întâmpinării se va fixa termen pentru soluționarea cererii de înscriere, cu citarea reclamantului și a oponentilor, cărora li se va comunica și câte o copie de pe cererea de înscriere și întâmpinarea depusă de reclamant*”. Dacă s-a formulat opoziție, procedura devine *contencioasă*, de drept comun, celelalte ipoteze fiind de procedură necontencioasă.

Articolul 1.037 alin. (1) NCPC<sup>8</sup> pune o problemă: „După depunerea cererii, instanța dispune, prin încheiere, *citarea titularului dreptului înscris în cartea funciară sau a succesorilor acestuia*, dacă sunt cunoscuți, precum și emiterea unei somații și afișarea acesteia la imobilul în litigiu, la sediul instanței, al biroului teritorial de cadastru și publicitate imobiliară și la sediul primăriei în raza căreia se află imobilul, precum și publicarea ei în două ziare de largă răspândire, dintre care cel puțin unul de circulație națională”. Întrucât titularul dreptului înscris în cartea funciară a fost citat înainte de a fi făcut opoziție, citarea ar trebui interpretată ca înștiințare privitor la dreptul de a se face opoziție sau este citat pentru judecata cererii după trecerea termenului de 6 luni, indiferent dacă face sau nu opoziție? În

<sup>8</sup> Art. 1051 alin. (1) NCPC republicat.



concordanță cu cele expuse anterior, s-a apreciat că citarea la care se referă art. 1.037 NCPC<sup>9</sup> este, în realitate, o înștiințare asupra faptului că are dreptul de a face opoziție. În ipoteza în care nu face opoziție, cererea de înscriere a drepturilor dobândite în temeiul unei uzucapiunii nu se va judeca în contradictoriu cu acesta.

Articolul 1.038 alin. (2) NCPC<sup>10</sup> poate, de asemenea, pune probleme. Astfel, potrivit acestui text, „În toate cazurile, registratorul de carte funciară nu va putea dispune înscrierea dreptului, în temeiul uzucapiunii, dacă acesta a fost intabulat sau înscris provizoriu în folosul unei alte persoane, chiar după împlinirea termenului de uzucapiune; în cazul în care s-a făcut numai o notare, se va putea dispune înscrierea dreptului, fără ca înscrierea să fie opozabilă celui care a cerut notarea”, astfel încât, în ciuda faptului că există o hotărâre judecătorească și că nici proprietarul nu a făcut opoziție, registratorul de carte funciară nu va putea dispune înscrierea dreptului, pentru că aceasta compatibilizează cu o prevedere din Codul civil care acum dispune că dobândirea dreptului de proprietate operează de la înscriere, nu de la momentul începerii posesiei. Pare o dispoziție în defavoarea reclamantului care riscă să se judece mai mulți ani, să plătească taxă de timbru, iar în final să obțină o hotărâre ineficace. Dispoziții trebuie corelate cu cele ale art. 82 al Legii nr. 71/2011 de punere în aplicare a noului Cod civil care vizează ipotezele art. 930-934 NCC (uzucapiunea imobiliară) și cu art. 56 din aceeași lege, conform căruia dispozițiile Codului civil privind dobândirea drepturilor reale imobiliare prin înscriere în cartea funciară cu efect constitutiv operează numai după finalizarea lucrărilor cadastrale.

Articolul 1.037 alin. (1) NCPC<sup>11</sup> a ridicat și problema ipotezei *defunctului fără succesori*, caz în care se obține un certificat de vacanță succesorală, iar statul poate face opoziție prin unitatea administrativ-teritorială. Orice terț poate face opoziție, sub cenzura interesului personal.

<sup>9</sup> *Ibidem*.

<sup>10</sup> Art. 1.052 alin. (2) NCPC republicat 545/3.08.2012).

<sup>11</sup> Art.1.051 NCPC republicat.

## Proceduri speciale: procedura divorțului\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

### 1. Competența

Articolul 903 NCPC<sup>1</sup>, care reglementează instanța competentă corespunde art. 607 CPC 1865. Acesta aduce însă un element de noutate prin alin. (1), astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a noului Cod de procedură civilă: *„Cererea de divorț este de competența judecătorei în circumscripția căreia se află cea din urmă locuință comună a soților. Dacă soții nu au avut locuință comună sau dacă niciunul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția judecătorei în care se află cea din urmă locuință comună, judecătoria competentă este aceea în circumscripția căreia își are locuința pârâtul, iar când pârâtul nu are locuința în țară și instanțele române sunt competente internațional, este competentă judecătoria în circumscripția căreia își are locuința reclamantul”*. Referitor la acest text, opinia exprimată de formator a fost în sensul că acesta nu a reprezentat niciodată norma care să stabilească competența internațională a instanțelor.

### 2. Cereri soluționate din oficiu

Articolul 907 alin. (2) NCPC<sup>2</sup> se referă la cererile pe care, în mod tradițional, instanța le soluționa din oficiu *„Când soții au copii minori, născuți înaintea sau în timpul căsătoriei ori adoptați, instanța se va pronunța asupra exercitării autorității părintești, precum și asupra contribuției părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor, chiar dacă acest lucru nu a fost solicitat prin cererea de divorț”*. Noutatea constă în faptul că instanța se

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 914 NCPC republicat.

<sup>2</sup> Art. 918 NCPC republicat.



pronunță asupra *exercitării autorității părintești*, aspect care trebuie coroborat cu dispozițiile Codului civil și interpretat în sensul stabilirii de către instanță și a locuinței minorului. Prin urmare, acest aspect trebuie precizat expres în dispozitiv.

Se mențin regulile actuale, conform cărora instanța trebuie să se pronunțe din oficiu și asupra contribuției părinților la cheltuielile de creștere și educare, precum și cu privire la numele pe care foștii soți îl vor purta după căsătorie.

### 3. Continuarea procesului în caz de deces al reclamantului

Articolul 914 NCPC<sup>3</sup>, ca regulă generală, preia reglementarea Codului de procedură civilă de la 1865, astfel încât, în ipoteza în care unul dintre soți decedează în cursul procesului, se va dispune închiderea dosarului. Alineatul al doilea introduce *o excepție*, și anume posibilitatea continuării procesului de divorț prin moștenitorii reclamantului.

Noutatea textului poate genera o serie de probleme cu care nu ne-am confruntat până în prezent:

– o primă situație ar fi cea în care soțul supraviețuitor este și moștenitor. Textul vizează situația celorlalți moștenitori, excluzând situația confuziunii între calitatea de reclamant și pârât în cazul decesului primului;

– o altă situație ce se poate ivi este cea în care moștenitori sunt copiii defunctului, astfel încât aceștia nu vor putea fi reprezentați de părinte, ci se va institui curatela specială, pentru contrarietate de interese între reprezentat și reprezentantul legal;

– o altă problemă este posibilitatea stabilirii calității de moștenitor a unității administrativ-teritoriale. S-a apreciat că o atare situație este exclusă, deoarece textul de lege vorbește expres de moștenitori iar unitatea administrativ-teritorială nu dobândește această calitate, ea preluând moșteniri vacante (se exceptează cazul în care unitatea administrativ-teritorială ar fi beneficiara unui legat). De altfel, conform art. 963 NCC, patrimoniul defunctului se transmite unității administrativ-teritoriale „în lipsa moștenitorilor legali sau testamentari”;

– este de remarcat că pentru a se putea continua procesul de către moștenitorii reclamantului este necesar ca divorțul să fi fost întemeiat pe culpa pârâtului (chiar

<sup>3</sup> Art. 925 NCPC republicat.





neexclusivă); în schimb, pentru admiterea cererii de divorț, continuată de moștenitori, este necesar să se constate culpa exclusivă a soțului pârât;

– alineatul (4) al art. 914<sup>4</sup> ridică o altă problemă, respectiv *data producerii efectelor hotărârii de divorț*. Aceasta premerge momentului decesului. Se va suspenda calitatea soțului supraviețuitor, printr-o ficțiune juridică, până la finalizarea procesului, întrucât, în calitate de moștenitor, e posibil să nu mai fie interesat să continue procesul.

#### **4. Culpa exclusivă a reclamantului, atunci când pârâtul nu a formulat cerere reconvențională. Efecte**

O altă chestiune nouă este reglementată de art. 922 NCPC<sup>5</sup>, respectiv *culpa în destrămarea căsătoriei*: „(1) Instanța va pronunța divorțul din culpa soțului pârât atunci când, din cauza unor motive temeinice, imputabile acestuia, raporturile dintre soți sunt grav vătămate și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă. (2) Instanța poate să pronunțe divorțul din culpa ambilor soți, chiar atunci când numai unul dintre ei a făcut cerere, dacă din dovezile administrate reiese că amândoi sunt vinovați de destrămarea căsătoriei. (3) Dacă pârâtul nu a formulat cerere reconvențională, iar din dovezile administrate rezultă că numai reclamantul este culpabil de destrămarea căsătoriei, cererea acestuia va fi respinsă ca neîntemeiată, cu excepția cazului în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la art. 923<sup>6</sup> privind pronunțarea divorțului din culpa exclusivă a reclamantului”.

Prin urmare, art. 922 reglementează ipoteza în care reclamantul formulează cerere, solicitând divorțul din culpa soțului pârât, iar alineatul (3) prezintă ipoteza în care soțul pârât nu a formulat cerere reconvențională. Soluția tradițională la problema ridicată în alineatul (3), este respingerea cererii de divorț, iar conform noului Cod se va respinge cererea ca neîntemeiată, ca și sub imperiul Codului de procedură civilă de la 1865, cu elementul de noutate introdus de ultima teză, și anume cu excepția situației în care sunt îndeplinite condițiile de la art. 923<sup>7</sup>. Reclamantul ar putea obține desfacerea căsătoriei chiar dacă se dovedește culpa sa exclusivă, dacă își asumă eșecul căsătoriei și soții sunt despărțiți în fapt timp de 2 ani. Rezultă de aici mai multe ipoteze pentru cazul în care reclamantul formulează

<sup>4</sup> Art. 925 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>5</sup> Art. 933 NCPC republicat.

<sup>6</sup> Art. 934 NCPC republicat.

<sup>7</sup> Art. 934 NCPC republicat.



acțiune împotriva pârâtului, solicitând desfacerea căsătoriei din culpa exclusivă a pârâtului sau din culpă comună:

- a) Se dovedește că pârâtul este culpabil – se admite cererea;
- b) Se dovedește că și pârâtul și reclamantul sunt culpabili – se admite cererea;
- c) Se dovedește că numai reclamantul este culpabil, iar pârâtul nu face cerere reconvențională, caz în care apar trei ipoteze subsecvente:

– soții sunt despărțiți în fapt de cel puțin 2 ani, reclamantul recunoaște și își asumă eșecul căsătoriei din culpa sa și se admite cererea;

– reclamantul este exclusiv culpabil, își asumă eșecul căsătoriei dar nu este întrunită condiția celor 2 ani de despărțire de fapt, caz în care, raportându-ne la textul la care face trimitere art. 922<sup>8</sup>, cererea ar trebui respinsă;

– reclamantul este exclusiv culpabil dar nu-și asumă eșecul, dacă nu a rezultat culpa pârâtului și nu stăruie în divorț, caz în care cererea este respinsă.

Se ridică și problema *mijlocului procedural prin care reclamantul își va manifesta asumarea eșecului căsătoriei*. Prin ipoteză, reclamantul a solicitat divorțul din culpa pârâtului sau, cel mult, culpa comună. Cum se va ajunge la exprimarea de către reclamant a asumării eșecului căsătoriei? În această situație, dacă judecătorul dorește să-l întrebe pe reclamant dacă își asumă eșecul căsătoriei, din punct de vedere procedural, ar trebui să o facă înainte de administrarea probatoriului, având în vedere că prin cererea de chemare în judecată reclamantul solicită desfacerea căsătoriei din vina pârâtului. Până la închiderea dezbaterilor reclamantul se poate răzgândi și adopta poziția culpei proprii exclusive. S-a exprimat și opinia conform căreia consimțământul reclamantului la divorț se presupune dat din moment ce el a formulat cererea. Acest punct de vedere nu poate fi acceptat, deoarece, în acest caz, reclamantul a formulat o cerere de divorț din culpa pârâtului sau culpă comună, ceea ce nu poate fi echivalat cu acceptarea pronunțării divorțului din propria culpă exclusivă. Este nevoie de o manifestare de voință expresă, care este bine să se producă într-o fază incipientă a procesului, chiar și prin afirmarea unui rol activ al judecătorului.

## 5. Căi de atac

Un alt element de noutate privește calea de atac care este doar *apelul*.

<sup>8</sup> Art. 933 NCPC republicat.



În ceea ce privește căile de atac extraordinare, spre deosebire de soluția tradițională, potrivit căreia revizuirea nu era admisibilă în materie de divorț, potrivit noului Cod sunt posibile atât revizuirea, cât și contestația în anulare, dacă niciunul dintre soți nu s-a căsătorit ulterior. Niciuna dintre aceste căi extraordinare de retractare nu este posibilă, dacă vreunul dintre soți s-a căsătorit între timp.



## Arbitrajul\*

*Prelegere susținută de dl. avocat Traian BRICIU*

Clauzele neuzuale sunt acelea care prevăd în folosul celui care le propune câteva elemente, printre care și *clauza compromisorie*, prin care părțile renunță la beneficiul instanței judecătorești, soluționându-și cauza în fața unui complet arbitral. Așadar, clauza compromisorie, în viziunea noului Cod civil, este o clauză neuzuală. Este acea clauză standard care creează un drept exorbitant în favoarea unei părți, a celei care a propus-o, și are un regim aparte: „dacă sunt astfel de clauze (printre care și clauza compromisorie) și prin care se derogă de la normele privitoare la competența instanțelor judecătorești, acestea nu produc efecte decât dacă sunt acceptate în mod expres, în scris”.

O problemă ce poate apărea în acest sens este cea care ține de *valabilitatea clauzei compromisorii* care trebuie acceptată expres, în scris. S-au conturat două opinii: una conform căreia dacă apare menționată în contract clauza, aceasta este acceptată prin semnarea contractului, iar altă opinie susține că această clauză trebuie acceptată expres, individual, separat, tocmai pentru a se evita „strecurarea” acesteia în contract. Prin urmare, pentru a nu se eluda anumite norme procesuale prin clauze standard, acestea trebuie asumate expres. Articolul 1.203 NCC precizează „în mod expres, în scris”, deci printr-o interpretare gramaticală rezultă că această clauză trebuie acceptată expres, iar nu doar contractul în întregime.

Legat de arbitraj, probleme pot apărea la aspectele de nulitate – *forma convenției de arbitraj*. Se poate invoca excepția de necompetență a instanței, întemeiată pe existența unei convenții arbitrale, în acest caz instanța urmând să se pronunțe asupra valabilității și, implicit, asupra problemei competenței. Articolul 540 NCPC<sup>1</sup>, reglementează forma convenției de

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, variantă în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 548 NCPC republicat.



arbitraj astfel: „(1) Convenția arbitrală se încheie în scris, sub sancțiunea nulității. Condiția formei scrise se consideră îndeplinită atunci când recursul la arbitraj a fost convenită prin schimb de corespondență, indiferent de forma acesteia, sau schimb de acte procedurale”. De la regula prevăzută de art. 540 au fost reglementate și derogări. Astfel, conform la art. 541 alin. (1)-(2)<sup>2</sup>: „(1) Convenția arbitrală se poate încheia fie sub forma unei clauze compromisorii, înscrisă în contractul principal ori stabilită într-o convenție separată, la care contractul principal face trimitere, fie sub forma compromisului. (2) Existența convenției arbitrale poate rezulta și din înțelegerea scrisă a părților făcută în fața tribunalului arbitral”. Prin urmare, această formă scrisă poate rezulta și din faptul că în fața tribunalului arbitral părțile se înțeleg în scris și chiar prin documente separate (reclamantul introduce acțiunea arbitrală, iar pârâtul prin întâmpinare declară că înțelege să nu invoce excepția, în sensul de a prevedea expres că este de acord cu competența tribunalului arbitral).

O altă problemă privește *desființarea hotărârii arbitrale*, motivele în acest sens fiind reglementate de art. 599 NCPC<sup>3</sup>, din conținutul căruia a dispărut lit. i) din forma consacrată de Codul de procedură civilă de la 1865. Astfel, noua ipoteză reglementată de lit. i) a art. 599 se referă la situația în care: „după pronunțarea hotărârii arbitrale, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională legea, ordonanța ori o dispoziție dintr-o lege sau dintr-o ordonanță care a făcut obiectul acelei excepții ori alte dispoziții din actul atacat, care, în mod necesar și evident, nu pot fi disociate de prevederile menționate în sesizare”. Aceasta vizează ipoteza care, în procedura de drept comun reprezintă caz de revizuire, dar apare la acțiunea în anulare, întrucât în materie de arbitraj nu există revizuire.

În ceea ce privește *judicata acțiunii în anulare*, competența aparține curții de apel, existând prevedere expresă în acest sens în noul Cod de procedură civilă („Competența de a judeca acțiunea în anulare revine curții de apel în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul”)<sup>4</sup>.

Din punctul de vedere al compunerii instanței se menține reglementarea din Codul de procedură civilă de la 1865, astfel că acțiunea se soluționează de un singur judecător, însă în privința soluțiilor apar modificări. Conform Codului de procedură civilă de la 1865, ori de câte ori instanța admite acțiunea în anulare, anulează hotărârea și reține cauza spre rejudecare,

<sup>2</sup> Art. 549 NCPC republicat.

<sup>3</sup> Art. 608 NCPC republicat.

<sup>4</sup> Art. 610 NCPC republicat.



judecând în limitele convenției arbitrale. Articolul 604 alin. (3) lit. a)<sup>5</sup> conține o reglementare diferită: „Admițând acțiunea, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală și: a) în cazurile prevăzute la art. 599 alin. (1) lit. a), b) și e), va trimite cauza spre judecată instanței competente să o soluționeze, potrivit legii”. Prin urmare, nu se reține cauza la curtea de apel, precum în reglementarea Codului anterior, ci se trimite la instanța competentă să o judece în lipsa clauzei arbitrale.

O noutate absolută o reprezintă posibilitatea trimiterii spre rejudecare la tribunalul arbitral, dacă cel puțin una din părți solicită acest lucru.

Conform alineatului (4) al art. 604<sup>6</sup> introdus prin Legea de punere în aplicare, „Hotărârile curții de apel, pronunțate potrivit alin. (3), sunt supuse recursului” care se judecă de Înalta Curte de Casație și Justiție.

---

<sup>5</sup> Art. 613 alin. (3) NCPC republicat: „Admițând acțiunea, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală și: a) în cazurile prevăzute la art. 608 alin. (1) lit. a), b) și e), va trimite cauza spre judecată instanței competente să o soluționeze, potrivit legii.”.

<sup>6</sup> Art. 613 alin. (4) NCPC republicat.





## Executarea silită în lumina dispozițiilor Noului Cod de procedură civilă\*

*Prelegere susținută de dl. Bogdan DUMITRACHE, formator INM*

### 1. Sediul materiei

Instituția executării silite este reglementată de Cartea a V-a a Noului Cod de procedură civilă („Despre executarea silită”), dispozițiile acesteia urmând a fi aplicate executărilor silite care își încep cursul după intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă.

În acest sens, relevante apar dispozițiile art. 24 NCPC, precum și ale art. 3 alin. (1) din Legea 76/2012 privind punerea în aplicare a Noului cod de procedură civilă, conform cărora „Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare”. Pe cale de consecință, orice lege nouă care cuprinde norme de executare silită va guverna numai proceduri de executare silită născute după intrarea în vigoare a legii noi.

### 2. Procedura investirii cu formulă executorie – element al Codului de procedură civilă de la 1865

Deși conform art. 623 alin. (2) NCPC<sup>1</sup>, „*Constituie titluri executorii hotărârile executorii, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărârri sau înscrisuri care, potrivit legii, pot fi puse în executare*”, art. 10 din Legea nr. 76/2012<sup>2</sup> introduce un element de noutate ce constă în faptul că *hotărârile judecătorești sau alte înscrisuri pot fi puse în executare fără a fi necesară investirea cu formulă executorie.*

---

\* Trimiterile din cuprinsul materialului la dispozițiile Noului Cod de procedură civilă au în vedere varianta Codului anterioară republicării în Monitorul Oficial nr. 545/3.08.2012, varianta în vigoare la data susținerii prelegerii.

Pentru ușurința consultării materialului, corespondentul fiecărui articol în forma republicată a Codului de procedură civilă urmează a fi indicat într-o notă de subsol.

<sup>1</sup> Art. 632 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>2</sup> Articolul 10 din Legea nr. 76/2012 prevede: „*Ori de câte ori printr-un act normativ se prevede investirea cu formulă executorie a unei hotărârri judecătorești sau a altui înscris, acestea vor fi puse în executare, de la data intrării în vigoarea a Codului de procedură civilă, fără a fi necesară investirea cu formulă executorie.*”



Noutatea absolută privește hotărârile judecătorești, relativ la care nu mai este necesară investirea cu formulă executorie.

În privința înscrisurilor (cecuri, cambii, bilete la ordin, contracte de asistență juridică), Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție au stabilit necesitatea investirii lor cu formulă executorie în aplicarea dispozițiilor speciale ale Legii nr. 58/1934, Legii nr. 59/1934, Legii nr. 51/1995. După intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă și aceste înscrisuri vor intra sub incidența art. 10 din Legea nr. 76/2012.

Înainte de a încuviința executarea silită în privința acestor înscrisuri, instanța trebuie să verifice îndeplinirea condițiilor de validitate conform legii speciale aplicabile titlurilor de credit, putând respinge încuviințarea executării silită atunci când înscrisul, altul decât o hotărâre judecătorească, nu îndeplinește condițiile de formă cerute de lege [art. 631<sup>3</sup>, modificat prin Legea nr. 76/2012 coroborat cu art. 656 alin. (5) pct. 3<sup>4</sup>]. Ca urmare, instanța va verifica aspectele formale ale cambiei, biletului la ordin și cecului, conform Legii nr. 58/1934 și Legii nr. 59/1934, neintrând în verificarea fondului, excesivă la acest moment procesual.

Chiar și în contextul în care a dispărut investirea cu formulă executorie, rămân în ființă încuviințarea executării silită, precum și formula executorie<sup>5</sup>.

### 3. Procedura încuviințării executării silită

#### 3.1 Instanța de executare

Potrivit art. 641 alin. (1)<sup>6</sup>, „*Instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel*”. Din această dispoziție reiese că însuși executorul judecătoresc investit determină instanța de executare, eliminându-se astfel diversitatea de proceduri născute în aplicarea Codului de procedură civilă de la 1865.

În privința *competenței teritoriale a executorului judecătoresc*, art. 642<sup>7</sup> stabilește competența executorului judecătoresc în situația existenței bunurilor imobile și mobile,

<sup>3</sup> Art. 640 NCPC republicat.

<sup>4</sup> Art. 665 alin. (5) pct. 3 NCPC republicat.

<sup>5</sup> Formula executorie este prevăzută de art. 656 alin. (7) NCPC și se adaugă în partea finală a încheierii de încuviințare a executării silită.

<sup>6</sup> Art. 650 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>7</sup> Art. 651 NCPC republicat.



precum și în cazul existenței unei obligații de a face sau de a nu face, sancțiunea pentru nerespectarea competenței fiind *nulitatea necondiționată*<sup>8</sup> a actelor de procedură efectuate.

Pe de altă parte, sub imperiul noilor dispoziții, încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării [art. 656 alin. (4) teza a II-a<sup>9</sup>], ceea ce înseamnă că o singură încuviințare este suficientă<sup>10</sup>, nemaifiind nevoie de multiplele încuviințări impuse de locul situației bunurilor.

### 3.2 Încuviințarea urmăririi silite imobiliare

Pentru a obține încuviințarea urmăririi imobiliare executorul judecătoresc trebuie să adreseze solicitarea de încuviințare *instanței de executare în circumscripția căreia se află imobilul* (art. 809 NCPC<sup>11</sup>). Dispoziția cuprinsă în art. 809 apare ca o normă derogatorie de la cea care prevede că instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea [art. 641 alin. (1) NCPC<sup>12</sup>].

Pentru ca executorul să poată solicita instanței încuviințarea urmăririi imobiliare și pentru respectarea întocmai a noilor dispoziții trebuie însă întocmite două cereri distincte. O primă cerere este menționată în cuprinsul art. 654 NCPC<sup>13</sup>, care face vorbire despre *cererea de executare* și despre cuprinsul ei. Această cerere se depune de către creditor sau de către reprezentantul legal sau convențional la sediul executorului judecătoresc. O a doua cerere este prevăzută la art. 808 alin. (4) NCPC<sup>14</sup>, care face vorbire despre cuprinsul *cererii de încuviințare a urmăririi silite imobiliare*, cerere depusă, și ea, de către creditor.

Prin urmare, dosarul instanței care va soluționa cererea de încuviințare a urmăririi silite imobiliare va cuprinde nu doar cererea de încuviințare a executării silite, ci și o cerere de urmărire silită a bunurilor imobile. Observația este importantă prin prisma posibilității pe care o are debitorul de a formula contestație la executare pe motivul inexistenței cererii de încuviințare a urmăririi imobiliare. Procedura încuviințării executării silite va debuta însă

<sup>8</sup> Nulitatea necondiționată este prevăzută de art. 176 NCPC.

<sup>9</sup> Art. 665 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>10</sup> Articolul 656 alin. (4) teza a III-a [art. 665 alin. (4) teza a III-a] reiterează ideea unicității încuviințării executării, încuviințare care, odată emisă, *se extinde și asupra titlurilor executorii ce se vor emite de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită încuviințate*. Ca urmare, un act de adjudecare emis de executor nu va atrage după sine necesitatea de a solicita instanței încuviințarea executării pe baza noului titlu executoriu, o astfel de cerere fiind lipsită de interes. Nu intră în sfera actelor emise de executor hotărârile de validare a popririi, acestea fiind acte ale instanței de judecată.

<sup>11</sup> Art. 819 NCPC republicat.

<sup>12</sup> Art. 650 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>13</sup> Art. 663 NCPC republicat.

<sup>14</sup> Art. 818 alin. (3) NCPC republicat.



odată cu depunerea, de către creditor sau de către reprezentantul său legal, a cererii de executare, la biroul executorului judecătoresc.

Potrivit art. 654 alin. (3)<sup>15</sup>, cererea de executare silită trebuie să cuprindă:

a) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul creditorului și debitorului;

b) bunul sau, după caz, felul prestației datorate;

c) modalitățile de executare solicitate de creditor.

Conform art. 654 alin. (4)<sup>16</sup>, „la cerere se vor atașa titlul executoriu în original sau în copie legalizată, după caz, și dovada achitării taxelor de timbru, inclusiv timbrul judiciar, precum și, dacă este cazul, înscrisurile anume prevăzute de lege”. Ca urmare, hotărârile judecătorești vor fi depuse în copii legalizate, fără a mai fi necesară învestirea cu formulă executorie, aceeași situație fiind aplicabilă și cecurilor, cambiilor și biletelor la ordin, precum și altor contracte care pot fi încheiate într-un singur exemplar.

Articolul 655 alin. (1) NCPC<sup>17</sup> aduce ca element de noutate în procedura înregistrării cererii de executare *încheierea executorului judecătoresc*<sup>18</sup>, aceasta fiind o încheiere prin care executorul dispune înregistrarea cererii și deschiderea dosarului de executare, sau prin care refuză motivat deschiderea procedurii de executare. Dacă executorul refuză deschiderea procedurii de executare, creditorul, în termen de 15 zile de la comunicarea încheierii, poate face *plângere*<sup>19</sup> la judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc [art. 655 alin. (2) NCPC<sup>20</sup>].

<sup>15</sup> Art. 663 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>16</sup> Art. 663 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>17</sup> Art. 664 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>18</sup> Cuprinsul încheierilor executorului judecătoresc este prevăzut în art. 647 NCPC (art. 656 NCPC republicat), conform căruia încheierile se emit doar în cazurile de amânare, suspendare și încetare a executării silită, eliberare sau distribuție a sumelor obținute din executare, precum și alte cazuri anume prevăzute de lege, iar acestea trebuie să aibă următorul cuprins: a) denumirea și sediul organului de executare; b) data și locul întocmirii încheierii și numărul dosarului de executare; c) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare; d) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul creditorului și ale debitorului; e) procedura de executare care face obiectul încheierii; f) chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea; g) motivele în fapt și în drept care au determinat darea încheierii; h) dispoziția luată de executor; i) calea și termenul de atac al încheierii; j) semnătura și ștampila executorului judecătoresc.

Sanctiunea nerespectării acestui cuprins, cu excepția literei g), este nulitatea încheierii întocmite, fiind vorba despre o nulitate condiționată expresă.

<sup>19</sup> Contestația la executare, inclusiv sub forma plângerii, poate fi folosită în privința tuturor incidentelor la executare silită, făcându-se aplicarea dispozițiilor Noului Cod de procedură civilă; în privința altor competențe pe care executorul nu le respectă, vor fi incidente dispozițiile legii speciale – Legea nr. 188/2000.

<sup>20</sup> Art. 664 alin. (2) NCPC republicat.



Potrivit art. 656 alin. (1) NCPC<sup>21</sup>, în etapa încuviințării executării, această încheiere, împreună cu cererea creditorului, cu titlul executoriu și cu dovada taxei de timbru, va fi depusă la instanța de executare căreia executorul îi solicită încuviințarea executării.

Instanța poate *încuviința* executarea silită sau poate, în lumina art. 656 alin. (5) pct. 1-7<sup>22</sup>, să *respingă* cererea de încuviințare a executării silită în cazurile strict prevăzute de acest articol, rămânându-i puterea de apreciere doar în prezența "*altor impedimente*" (pct. 7). Ca urmare, instanța va fi îndreptățită să respingă cererea de încuviințare dacă cererea de executare nu emană de la creditor sau dacă nu există dovada calității de reprezentant legal, în situația în care constată autoritatea de lucru judecat etc.

Pentru cazul prevăzut la pct. 1, când *cererea de executare silită este de competența altui organ de executare decât cel sesizat*, Noul Cod de procedură civilă reglementează cu claritate cazurile în care executarea silită nu se realizează de către executorul judecătoresc, și anume când titlurile executorii au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice (art. 614<sup>23</sup>).

În privința *încheierii instanței*, aceasta va cuprinde, conform art. 656 alin. (3) NCPC<sup>24</sup>, „în afara mențiunilor arătate la art. 228 alin. (1), arătarea titlului executoriu pe baza căruia se va face executarea, suma, cu toate accesoriile pentru care s-a încuviințat urmărirea, când s-a încuviințat urmărirea silită a bunurilor debitorului, modalitatea concretă de executare silită, atunci când s-a solicitat expres aceasta, și autorizarea creditorului să treacă la executarea silită a obligației cuprinse în titlul executoriu.”

Textul cuprinde cerințe ale încheierii judecătorești, fără să menționeze, în mod expres, nulitatea pentru nerespectarea cuprinsului încheierii. Totodată, dispoziția legală face referire expresă la *sumă*, iar art. 653 NCPC<sup>25</sup> prevede că executarea silită nu se poate face decât dacă creanța este *certă, lichidă și exigibilă*.

Articolul 653 alin. (3)<sup>26</sup> dă o altă definiție *creanței lichide* decât cea din Codul de procedură civilă de la 1865. Dacă, potrivit reglementării anterioare, creanța este lichidă atunci când câtimea ei este determinată prin însuși actul de creanță sau este determinabilă cu ajutorul actului de creanță sau altor acte neautentice [art. 379 alin. (4)], în noua reglementare o creanță

<sup>21</sup> Art. 665 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>22</sup> Art. 665 alin. (5) NCPC republicat.

<sup>23</sup> Art. 623 NCPC republicat.

<sup>24</sup> Art. 665 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>25</sup> Art. 662 NCPC republicat.

<sup>26</sup> Art. 662 alin. (3) NCPC republicat.



este lichidă atunci când *obiectul ei este determinat* sau când *titlul executoriu conține elementele care permit stabilirea lui*.

Când titlul executoriu conține elemente care permit stabilirea obiectului (ce poate fi unul bănesc) acesta trebuie menționat în încheierea prevăzută la art. 656 alin. (3) NCPC, împreună cu accesoriile sumei, tocmai pentru ca executorul să nu facă acte de executare pentru mai mult sau pentru mai puțin. Nu apare, însă, necesară întocmirea unei expertize la acest moment procesual.

Dacă în titlul executoriu suma este stabilită în valută, lucru permis de legislația actuală, în încheierea de încuviințare a executării suma trebuie menționată în valută. În sprijinul acestei soluții, art. 773 alin. (8) NCPC<sup>27</sup> (introdus prin Legea nr. 76/2012) prevede că, în cazul în care titlul executoriu cuprinde o obligație de plată în valută, „instituțiile de credit sunt autorizate să efectueze convertirea în valuta indicată în titlul executoriu a sumelor existente în conturile debitorului, fie în lei, fie într-o altă valută decât aceea în care se face executarea, fără a fi necesar consimțământul titularului de cont, la cursul de schimb comunicat de Banca Națională a României pentru ziua respectivă”. Însă, prin existența fluctuațiilor de pe piața bancară, este posibilă ipoteza în care creditorul să nu își vadă recuperată suma în totalitate, acesta putând cere organului de executare să emită o adresă de poprire suplimentară pentru diferența neîncasată.

Potrivit dispozițiilor art 656 alin. (5) pct. 1 NCPC<sup>28</sup>, cererea de încuviințare a executării silită poate fi respinsă dacă este de competența altui organ decât cel sesizat. Problemele care pot să apară în acest caz sunt:

- a. *determinarea competenței generale*, atunci când titlul executoriu se încadrează în categoriile exceptate de la competența generală a executorului judecătoresc prin dispozițiile art. 614 NCPC<sup>29</sup>. Având în vedere dispozițiile acestui articol, atunci când obiectul titlului executoriu îl constituie veniturile datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, competența aparține executorului fiscal, și nu executorului judecătoresc.
- b. *determinarea competenței teritoriale*. În legătură cu acest aspect, continuând dispozițiile Legii nr. 202/2010, Noul Cod de procedură civilă stabilește drept element

<sup>27</sup> Art. 783 alin. (8) NCPC republicat.

<sup>28</sup> Art. 665 alin. (5) pct. 1 NCPC republicat.

<sup>29</sup> Art. 614 (art. 623 NCPC republicat) – „Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.”



de referință, în ceea ce privește competența teritorială, curtea de apel. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 642 alin. (1) NCPC<sup>30</sup>, *„Dacă prin lege nu se dispune altfel, hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de către executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel, după cum urmează: a) în cazul urmăririi silite a bunurilor imobile, al urmăririi silite a fructelor prinse de rădăcini și al executării silite directe imobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află imobilul; b) în cazul urmăririi silite a bunurilor mobile și al executării silite directe mobiliare, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde se află domiciliul sau, după caz, sediul debitorului; c) în cazul executării silite a obligațiilor de a face și a obligațiilor de a nu face, executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel unde urmează să se facă executarea”*. Această prevedere nu aduce însă atingere caracterului național al încheierii de încuviințare a executării silite<sup>31</sup>, întrucât art. 642 alin. (2) NCPC<sup>32</sup> stabilește un caz de prorogare a competenței executorului judecătoresc investit cu cererea de executare: *„Dacă bunurile urmăribile, mobile sau imobile, se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea este competent să realizeze executarea, inclusiv cu privire la bunurile urmăribile aflate în raza celorlalte curți de apel”*<sup>33</sup>. Astfel, dacă sunt identificate bunuri urmăribile și în raza altor curți de apel decât cea în care își desfășoară activitatea, în baza acestei prorogări de competență și ținând cont de caracterul național al încuviințării executării silite, executorul judecătoresc poate proceda la efectuarea unor acte de executare și în afara curții de apel în care își desfășoară activitatea. De exemplu, pentru a evita respingerea cererii de încuviințare a executării silite pe motivul necompetenței teritoriale, executorul judecătoresc cu sediul în raza curții de apel X, care solicită încuviințarea executării silite judecătorești din raza curții de apel Y, ar trebui să facă dovada existenței în raza curții de apel X, a unui bun sau a unui venit urmăribil, aparținând aceluiași debitor. Astfel, judecătoria investită cu cererea de încuviințare a executării

<sup>30</sup> Art. 651 NCPC republicat.

<sup>31</sup> Potrivit art. 656 alin. (4) teza a II-a NCPC [ art. 665 alin. (4) NCPC republicat ], „ (...) Încuviințarea executării silite produce efecte pe întreg teritoriul țării (...)”.

<sup>32</sup> Art. 650 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>33</sup> Articolul 373 alin. (1) CPC 1865– *„Dacă prin lege nu se dispune altfel, hotărârile judecătorești și celelalte titluri executorii se execută de executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în care urmează să se efectueze executarea, ori, în cazul urmăririi bunurilor, de către executorul judecătoresc din circumscripția curții de apel în care se află acestea. Dacă bunurile urmăribile, mobile sau imobile, se află în circumscripțiile mai multor curți de apel, este competent oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă una dintre acestea.”*



silite va putea avea reprezentarea clară a faptului că încuviințarea este cerută de către un executor judecătoresc competent, prin efectul prorogării de competență stabilite de către art. 642 alin. (2) NCPC.

Articolul 656 alin. (5) pct. 5 NCPC<sup>34</sup> constituie un element de noutate față de Codul de procedură civilă anterior. Astfel, potrivit prevederilor acestui articol, cererea de încuviințare a executării silite poate fi respinsă dacă debitorul se bucură de *imunitate de executare*. Legea nu definește însă noțiunea de „imunitate de executare”. O interpretare a acestei noțiuni se poate realiza utilizându-se prevederile dreptului diplomatic și consular, fără a respinge însă *de plano* alte prevederi care ar putea fi aplicabile; trebuie însă ca această imunitate de executare să fie una de drept.

Referitor la dispozițiile art. 656 alin. (5) pct. 6 NCPC<sup>35</sup> („titlul cuprinde dispoziții care nu se pot aduce la îndeplinire prin executare silită”) acestea ridică probleme în ceea ce privește aplicabilitatea practică, întrucât trebuie să se țină seama de faptul că:

- titlul este unul executoriu;
- titlul nu poate fi adus la îndeplinire pe cale de executare silită;
- motivele care determină imposibilitatea executării silite sunt altele decât cele menționate expres de prevederile art. 656 alin. (5).

Articolul nu are însă în vedere executarea silită a obligațiilor de a face, de a nu face sau executarea silită a obligațiilor *intuituu personae*, întrucât cu privire la acestea există prevederi exprese atât în Codul de procedură civilă de la 1865 (art. 580<sup>2</sup> – 580<sup>5</sup>), cât și în Noul Cod de procedură civilă (art. 885-891<sup>36</sup>).

Articolul 656 alin. (3) și (4) NCPC<sup>37</sup> consacră un alt element de noutate față de prevederile Codului de procedură civilă anterior. Astfel, în alin. (3) se vorbește despre *autorizarea creditorului de a trece la executarea silită a obligației cuprinse în titlul executoriu*, ceea ce ar putea genera ideea că această încuviințare este încuviințarea titlului executoriu, și nu a unui executor judecătoresc. Alineatul (4) stabilește faptul că încuviințarea executării silite permite creditorului să ceară *executorului judecătoresc care a solicitat încuviințarea să recurgă, simultan ori succesiv, la toate modalitățile de executare prevăzute de lege în vederea realizării drepturilor sale*. Aceste prevederi pot genera ideea, împărtășită

<sup>34</sup> Art. 665 alin. (5) pct. 5 NCPC republicat.

<sup>35</sup> Art. 665 alin. (5) pct. 6 NCPC republicat. Corespondentul acestui articol în Codul de procedură civilă de la 1865 îl reprezintă art. 373<sup>1</sup> alin. (4) pct. 4.

<sup>36</sup> Art. 902-913 NCPC republicat.

<sup>37</sup> Art. 665 alin. (3) și (4) NCPC republicat.





de altfel de practică, că, odată ce s-a pronunțat încuviințarea executării silite, creditorul este ostaticul executorului.

Pentru a se realiza o oarecare compensare, Noul Cod de procedură civilă reglementează, în art. 643<sup>38</sup>, instituțiile recuzării și înlocuirii executorului judecătoresc.

### 3.3 Recuzarea și înlocuirea executorului judecătoresc

#### 3.3.1 Recuzarea executorului judecătoresc

Cu privire la reglementarea actuală a acestei instituții, în practică există opinii diferite atunci când se pune problema de a se ști dacă cererea de recuzare, prin ea însăși, suspendă executarea. Cu privire la acest aspect, s-au conturat două opinii:

- a) cererea de recuzare a executorului judecătoresc nu suspendă executarea întrucât un asemenea efect nu este prevăzut în mod expres de legea specială; dacă s-ar fi dorit un asemenea efect al cererii, legea specială ar fi făcut trimitere la dispozițiile Codului de procedură civilă, așa cum se întâmplă în cazul motivelor de recuzare;
- b) cererea de recuzare a executorului judecătoresc suspendă executarea pentru că, dacă judecătorul recuzat nu mai poate efectua niciun act de procedură, cu atât mai mult executorul judecătoresc recuzat nu mai poate efectua niciun act de executare.

Noul Cod de procedură civilă oferă o soluție cu privire la această problemă stabilind faptul că cererea de recuzare nu suspendă, prin ea însăși, executarea. Articolul 643 alin. (2) NCPC<sup>39</sup> prevede posibilitatea instanței de executare investite cu soluționarea cererii de recuzare de a dispune suspendarea executării: *„Cererea de recuzare nu suspendă de drept executarea. Cu toate acestea, instanța de executare poate dispune, motivat, suspendarea executării până la soluționarea cererii de recuzare, prin încheiere care nu este supusă niciunei căi de atac.”* Pentru ca instanța să se poată pronunța asupra suspendării executării, cel care cere suspendarea (nu obligatoriu debitorul) trebuie să plătească o cauțiune; spre deosebire de cauțiunea care trebuie plătită atunci când suspendarea este solicitată în contextul unei contestații la executare, cauțiunea ce trebuie plătită în cazul în care se solicită suspendarea executării în urma introducerii unei cereri de recuzare a executorului judecătoresc are un quantum fixat prin dispozițiile NCPC: *„Pentru a se dispune suspendarea, cel care o solicită trebuie să dea în prealabil o cauțiune în quantum de 1.000 lei. În cazul în*

<sup>38</sup> Art. 652 NCPC republicat.

<sup>39</sup> Art. 652 alin. (2) NCPC republicat.



care valoarea creanței prevăzute în titlul executoriu nu depășește 1.000 lei, cauțiunea va fi de 10% din valoarea creanței” [art. 643 alin. (2) teza a II-a NCPC<sup>40</sup>].

Motivele de recuzare sunt, potrivit art. 643 alin. (1) NCPC<sup>41</sup>, cele aplicabile judecătorilor și prevăzute în art. 41 alin. (1) NCPC.

Un element de noutate în ceea ce privește motivele de recuzare este dat de prevederile art. 41 alin. (1) pct. 12<sup>42</sup>, potrivit cărora executorul judecătoresc este recuzabil „atunci când există alte elemente [s.n. decât cele stabilite la pct. 1-11] care nasc în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea sa.” Deși introducerea acestei prevederi își are justificarea în dispozițiile art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului<sup>43</sup>, din punct de vedere practic va fi dificil de gestionat, având în vedere faptul că debitorul ar putea argumenta în cuprinsul unei cereri de recuzare întemeiată pe aceste dispoziții, că executorul judecătoresc încasează parte din creanță drept onorariu, și de aceea actele de executare efectuate sunt necorespunzătoare. Chiar dacă executorul judecătoresc încasează un onorariu, fix sau ca procent din valoarea creanței, o asemenea susținere nu poate fi însă reținută, în caz contrar ajungându-se la situația în care executarea silită ar fi blocată în urma introducerii unei cereri de recuzare întemeiate pe art. 41 alin. (1) pct. 12; onorariul perceput de către executorul judecătoresc nu poate reprezenta un element care să nască, în mod întemeiat, îndoieli cu privire la imparțialitatea sa.

### 3.3.2 **Înlocuirea executorului judecătoresc**

Potrivit art. 643 alin. (4) NCPC<sup>44</sup>, „La cererea creditorului, instanța care a încuviințat executarea silită poate dispune, pentru motive temeinice, înlocuirea executorului judecătoresc cu alt executor judecătoresc indicat de către creditor și continuarea executării silite de către noul executor judecătoresc. Dispozițiile art. 644 alin. (3)<sup>45</sup> se aplică în mod corespunzător.” În ceea ce privește aplicabilitatea dispozițiilor art. 644 alin. (3)<sup>46</sup>, această trimitere indică instanței faptul că trebuie să rezolve problema cheltuielilor de executare pentru că, dacă este vorba despre o continuare a executării silite, nu se pune problema să se creeze două onorarii, fiind vorba despre aceeași procedură de executare; în caz contrar, s-ar ajunge la o încărcare

<sup>40</sup> Art. 652 alin. (2) teza a II-a NCPC republicat.

<sup>41</sup> Art. 652 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>42</sup> Art. 42 alin. (1) pct. 13 NCPC republicat.

<sup>43</sup> Hotărârea *Pullar c. Regatului Unit al Marii Britanii*, Hotărârea din 10 iunie 1996.

<sup>44</sup> Art. 652 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>45</sup> Art. 653 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>46</sup> *Idem*.



artificială a notei de plată a debitorului, lucru nepermis chiar dacă debitorul este de rea-credință.

Legea nu precizează însă ce se înțelege prin „motive temeinice”<sup>47</sup>, lăsându-le la aprecierea instanței. Noțiunea de „motive temeinice” – atunci când vorbim de instituția înlocuirii executorului judecătoresc – trebuie analizată ținându-se seama de două aspecte:

– „motivele temeinice” nu trebuie să nască în mod întemeiat îndoieli cu privire la imparțialitatea executorului, în acest caz existând posibilitatea introducerii unei cereri de recuzare în temeiul dispozițiilor art. 41 alin. (1) pct. 12<sup>48</sup>;

– instituția înlocuirii se aplică în faza ulterioară încuviințării executării silite, putând fi înlocuit acel executor căruia, potrivit art. 656 alin. (4) NCPC<sup>49</sup>, creditorul poate să îi ceară să treacă la executare, deci executorul care a solicitat încuviințarea executării silite.

Astfel, prin „motive temeinice” trebuie să înțelegem elemente de aparență de nelegalitate a executării și/sau aspecte de oportunitate, în aprecierea lor ținându-se seama pe de o parte, de faptul că simpla dorință a creditorului de a înlocui executorul nu constituie motiv temeinic, iar pe de altă parte, de faptul că exigența nu poate fi absolută întrucât există alte instituții care reglementează astfel de situații (recuzarea, contestația la executare).

Dispozițiile art. 643 alin. (4) NCPC<sup>50</sup> vor avea aplicabilitate practică ținând cont de cel puțin două aspecte:

– există cazuri în care creditorii nemulțumiți de acțiunea sau inacțiunea executorului doresc să continue procedura cu un alt executor, nepermițându-și să depună o nouă cerere de executare silită, din motive variate, cum ar fi, de exemplu, prescripția executării;

– în ceea ce îl privește pe creditor, această procedură poate fi mai simplă pentru că, pe de o parte, în cazul introducerii unei cereri de recuzare va trebui să justifice motivele invocate, iar pe de altă parte, în cazul în care apelează la procedura contestației împotriva refuzului executorului de a acționa, admiterea unei astfel de contestații nu îi va fi suficientă întrucât în urma admiterii unei astfel de contestații dosarul în instanță se va închide iar creditorul se va confrunta cu același executor. Mai mult decât atât, a-i pretinde creditorului să aibă vocație la înlocuirea executorului doar în cazul în care i s-a admis o procedură judiciară anterioară

<sup>47</sup> Noțiunea de „motive temeinice” se regăsește și în dispozițiile art. 708 alin. (1) NCPC [art. 718 alin. (1) NCPC republicat] referitoare la suspendarea executării: „Până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, la solicitarea părții interesate și numai pentru motive temeinice, instanța competentă poate suspenda executarea (...)”.

<sup>48</sup> Art. 42 alin. (1) pct. 13 NCPC republicat.

<sup>49</sup> Art. 665 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>50</sup> Art. 652 alin. (4) NCPC republicat.



împotriva executorului judecătoresc ar determina ca întreaga procedură de executare să aibă o durată mai mare decât procedura care a generat titlul executoriu.

Potrivit dispozițiilor art. 656 alin. (5) pct. 2 NCPC<sup>51</sup>, cererea de încuviințare a executării silite poate fi respinsă dacă *hotărârea sau, după caz, înscrisul nu constituie, potrivit legii, titlu executoriu*. Cu privire la acest aspect este de menționat faptul că, odată cu intrarea în vigoare a Noului Cod civil, sfera titlurilor executorii s-a extins asupra unor înscrisuri în raport cu care nu se mai pot pronunța încheieri de respingere a cererilor de încuviințare a executării silite: contractul de comodat<sup>52</sup>, contractul de locațiune – care, în anumite condiții, constituie titlu executoriu nu numai în privința obligației de plată a chiriei<sup>53</sup>, ci și în privința obligației de restituire a folosinței bunului (predare silită imobiliară)<sup>54</sup>, contractul de împrumut de consumație<sup>55</sup>, contractul de ipotecă mobilă sau imobiliară; cu privire la acest din urmă contract se rezolvă problema referitoare la înscrisul care trebuie depus odată cu cererea de încuviințare a executării silite – contractul din care se naște creanța garantată de ipotecă și contractul de ipotecă sau numai contractul de ipotecă? Răspunsul este că trebuie depus doar contractul de ipotecă, cu mențiunea că acest contract trebuie să conțină informații minimale cu privire la creanță pentru ca instanța să o poată analiza sub aspectul îndeplinirii condițiilor de a fi certă, lichidă și exigibilă.

Apare aici o problemă de drept tranzitoriu. Ipoteza este următoarea: instanța este investită cu soluționarea unei cereri privind încuviințarea executării silite, cerere întemeiată pe un contract de ipotecă sau pe un contract de închiriere încheiat înainte de 1 octombrie 2011, data intrării în vigoare a Noului Cod civil, contract care, la momentul încheierii nu era titlu executoriu, dobândind această calitate odată cu intrarea în vigoare a dispozițiilor Noului Cod de procedură civilă. La momentul intrării în vigoare a Noului Cod civil, dreptul tranzitoriu în materie de executare silită a rămas guvernat de dispozițiile art. 725 alin. (1) teza finală CPC

<sup>51</sup> Art. 665 alin. (5) pct. 2 NCPC republicat.

<sup>52</sup> Potrivit art. 2.157 NCC, „(1) În ceea ce privește obligația de restituire, contractul de comodat încheiat în formă autentică sau printr-un înscris sub semnătură privată cu dată certă constituie titlu executoriu, în condițiile legii, în cazul încetării prin decesul comodatului sau prin expirarea termenului. (2) Dacă nu s-a stipulat un termen pentru restituire, contractul de comodat constituie titlu executoriu numai în cazul în care nu se prevede întrebuițarea pentru care s-a împrumutat bunul ori întrebuițarea prevăzută are un caracter permanent.”

<sup>53</sup> Potrivit art. 1.798 NCC, „Contractele de locațiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale, precum și cele încheiate în formă autentică constituie titluri executorii pentru plata chiriei la termenele și în modalitățile stabilite în contract sau, în lipsa acestora, prin lege.”

<sup>54</sup> Potrivit art. 1.809 alin. (2) NCC, „În privința obligației de restituire a bunului dat în locațiune, contractul încheiat pe durată determinată și constatat prin înscris autentic constituie, în condițiile legii, titlu executoriu la expirarea termenului.”

<sup>55</sup> Potrivit art. 2.165 NCC, „Dispozițiile art. 2157 alin. (1) se aplică în mod corespunzător și împrumutului de consumație.”



1865, potrivit cărora dispozițiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare, și executărilor silite începute sub legea veche. Atunci când problema este strict legată de materia executării silite, ceea ce înseamnă că valența de titlu executoriu a contractului este scoasă de sub aria executării contractului, astfel cum este ea reglementată de dispozițiile art. 102 alin. (1) din LPA NCC<sup>56</sup>, se aplică dispozițiile tranzitorii ale art. 725 alin. (1) teza finală CPC 1865. Consecința unei astfel de interpretări ar fi aceea că există posibilitatea încuviințării executării silite a unui contract încheiat chiar înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod civil, contract care a dobândit calitatea de titlu executoriu odată cu intrarea în vigoare a NCC.

Deși această problemă a generat deja o practică neunitară la nivelul instanțelor judecătorești, în sprijinul interpretării de mai sus există Decizia Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. XIII din 20 martie 2006, care tranșează problema caracterului de titlu executoriu al contractelor de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 58/1998 privind activitatea bancară, statuând faptul că au caracter de titlu executoriu și contractele de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a acestei legi<sup>57</sup>. Prin decizia menționată, instanța supremă statuează faptul că prevederile legale care recunosc valoarea de titlu executoriu unor înscrisuri, fie că sunt cuprinse în Codul de procedură civilă, fie în legi speciale, au caracter de norme procedurale referitoare la executarea silită iar acest caracter trebuie avut în vedere chiar dacă în momentul nașterii raportului juridic de drept material nu exista o dispoziție legală care să-i confere calitate de titlu executoriu înscrisului constatator al convenției dintre părți.

<sup>56</sup> Articolul 102 alin. (1): „Contractul este supus dispozițiilor legii în vigoare la data când a fost încheiat în tot ceea ce privește încheierea, interpretarea, efectele, executarea și încetarea sa.”

<sup>57</sup> Prin decizia menționată, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că „dispozițiile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998, atribuind contractelor de împrumut bancar, fără nicio distincție, valoarea de titlu executoriu, au în vedere, prin prisma unor interese de ordine publică și a regulilor prescrise executării silite în natură a obligațiilor, nu numai contractele care se vor încheia după intrarea în vigoare a textului menționat, dar și pe cele încheiate sub imperiul legii vechi. Mai exact, acțiunea în timp a textului menționat cuprinde și efectele viitoare ale unor raporturi juridice trecute (*facta futura*), ceea ce impune concluzia, în baza art. 1 din Codul civil, că textul, privit ca lege nouă, este de imediată aplicare. De altfel, acțiunea legii noi în sensul arătat este dictată și de situarea textului în materia normelor executării silite care, ca norme de procedură, nici nu retroactivează și nici nu supraviețuiesc, ci sunt de imediată aplicare. Mai mult, procedura de executare silită fiind de ordine publică, rezultă existența unei situații juridice obiective legale, cu privire la care orice lege nouă are un efect imediat.”



## 4. Contestația la executare

Din analiza dispozițiilor art. 701 alin. (1) NCPC<sup>58</sup> rezultă faptul că există mai multe specii ale contestației la executare:

- a. contestație împotriva executării silit;
- b. contestație împotriva încheierilor date de executorul judecătoresc;
- c. contestație împotriva oricărui act de executare silită;
- d. contestație împotriva refuzului executorului judecătoresc de a efectua executarea silită sau de a îndeplini un act de executare silită.

### 4.1 Aspecte comune

Indiferent de obiectul executării silit, deci de specia de contestație la executare, competența aparține, potrivit art. 703 alin. (1) NCPC<sup>59</sup>, *instanței de executare*: „*Contestația se introduce la instanța de executare*<sup>60</sup>.”

Odată cu legea de punere în aplicare a dispozițiilor Noului Cod de procedură civilă s-a ajuns la concluzia că o astfel de modalitate de reglementare a competenței în procedura contencioasă nu se justifică întotdeauna, având în vedere faptul că, în majoritatea situațiilor, o astfel de procedură nu îl implică pe executorul judecătoresc. S-a decis, astfel, stabilirea unei competențe alternative [art. 703 alin. (2) NCPC<sup>61</sup>]:

- a) *judecătoria în a cărei circumscripție își are domiciliul sau sediul debitorul*, atunci când este vorba despre o urmărire silită prin poprire și dacă domiciliul sau sediul debitorului se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare;
- b) *judecătoria de la locul situării imobilului*, atunci când este vorba despre urmărirea silită a imobilelor, urmărirea silită a fructelor și a veniturilor generale ale imobilelor și dacă imobilul se află în circumscripția altei curți de apel decât cea în care se află instanța de executare.

<sup>58</sup> Art. 711 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>59</sup> Art. 713 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>60</sup> Potrivit art. 641 alin. (1) NCPC [art. 650 alin. (1) NCPC republicat], „Instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.”

<sup>61</sup> Art. 713 alin. (2) NCPC republicat.



## 4.2 Contestația împotriva executării silite

În acest caz se urmărește chiar anularea executării silite iar un aspect important în ceea ce privește această formă de contestație la executare îl reprezintă chiar identificarea, întrucât:

– de cele mai multe ori debitorul solicită anularea executării silite însă, la o analiză atentă a contestației, se ajunge la concluzia că, în realitate, ea vizează un act sau, eventual, mai multe acte ale executării silite;

– nici codul anterior și nici Noul Cod de procedură civilă nu conțin prevederi clare referitoare la ceea ce înseamnă „act de executare” și nu toate actele pe care le face un executor judecătoresc sunt acte de executare; cu titlu exemplificativ pot fi menționate cererea de încuviințare a executării silite, adresa către o direcție locală de taxe și impozite în vederea identificării unui bun urmăribil, procesul-verbal de situație în cazul urmăririi silite imobiliare, acte efectuate de către executorul judecătoresc care nu sunt însă acte de executare;

– această lipsă de precizie cu privire la determinarea actului de executare, acolo unde în mod evident nu se critică întreaga executare silită, poate obliga instanța să intre în probleme de fond, lucru care nu s-ar întâmpla dacă ar exista o reglementare clară a noțiunii de «act de executare»; în acest din urmă caz, instanța ar fi obligată să respingă ca inadmisibilă o contestație la executare care are ca obiect altceva decât un act de executare.

## 4.3 Motivele contestației împotriva executării silite

**A. Prescripția executării**, împlinită la data depunerii cererii de executare, este de natură să justifice o soluție a instanței de admitere a contestației la executare, în sensul anulării executării silite. Sediul materiei îl reprezintă art. 696-700 NCPC<sup>62</sup>. Potrivit art. 696<sup>1</sup> alin. (1)<sup>63</sup>, prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate, prin persoană interesată înțelegându-se nu numai debitorul, ci și un terț care are interesul să blocheze procedura de executare. De menționat sunt și prevederile alin. (2) al art. 696<sup>1</sup> <sup>64</sup> prevederi anticipate de altfel de dispozițiile Noului Cod civil, care doresc să dea o soluție unei probleme ivite în practică, și anume aceea în care a operat prescripția dreptului de a cere executarea silită și, totuși, nu s-a împlinit termenul de prescripție a dreptului la acțiune, situație întâlnită în cele mai multe cazuri în legătură cu drepturile reale; având în vedere însă noua reglementare a prescripției, destul de favorabilă creditorului, o astfel de ipoteză poate fi întâlnită și în cazul drepturilor de creanță. Într-o astfel de situație, soluția oferită de Noul Cod

<sup>62</sup> Art. 705-710 NCPC republicat.

<sup>63</sup> Art. 706 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>64</sup> Art. 706 alin. (2) NCPC republicat.



de procedură civilă, preluată de altfel din Noul Cod civil<sup>65</sup>, este aceea că, „în cazul hotărârilor judecătorești și arbitrale, dacă dreptul de a obține obligarea pârâtului este imprescriptibil sau, după caz, nu s-a prescis, creditorul poate obține un nou titlu executoriu, pe calea unui nou proces, fără a i se putea opune excepția autorității de lucru judecat”.

Formularea „creditorul poate obține un nou titlu executoriu” nu trebuie să genereze ideea că acest nou proces este doar o formalitate, el reprezentând, în realitate, o nouă procedură contencioasă, intenția legiuitorului fiind aceea de a-l proteja pe creditor împotriva debitorului care cu rea-credință nu și-a executat obligațiile, nedându-i acestuia din urmă posibilitatea de a invoca autoritatea de lucru judecat. Este vorba, așadar, de un nou proces care, principial, deschide calea unei soluții contrare celei din primul proces.

O altă problemă care poate să apară în această situație este dată de *posibilitatea utilizării sau nu ca mijloc de probă a hotărârii judecătorești din primul proces*. În legătură cu acest aspect trebuie analizat în ce măsură o hotărâre judecătorească îndeplinește condițiile unui înscris ca mijloc de probă. Opinia exprimată de formator a fost în sensul că această hotărâre nu îndeplinește condițiile cerute pentru ca un înscris să constituie mijloc de probă, rămânând în discuție ipoteza în care poate constitui mijloc de probă cu privire la situațiile de fapt menționate în hotărârea respectivă.

În privința *termenelor de prescripție*, acestea sunt de 10 ani pentru titlurile emise în materia drepturilor reale și de 3 ani în celelalte cazuri. Ar putea apărea aici o problemă legată, de exemplu, de acțiunea în evacuare; opinia majoritară este în sensul că acțiunea în evacuare este o acțiune personală, nu apără în mod direct dreptul de proprietate, fiind însă de necontestat faptul că punerea în executare a unei astfel de acțiuni dă conținut efectiv unui drept real – dreptul de proprietate; însă acțiunea în evacuare nu este o acțiune reală, neputând fi încadrată în dispozițiile art. 696 alin. (1) teza a II-a<sup>66</sup>.

Cu privire la *suspendarea prescripției*, potrivit art. 697 alin. (1) NCPC<sup>67</sup>, cursul prescripției se suspendă:

1. în cazurile stabilite de lege pentru suspendarea termenului de prescripție a dreptului de a obține obligarea pârâtului;

<sup>65</sup> Articolul 2.539 alin. (3) NCC: „Prescripția nu este întreruptă nici dacă hotărârea judecătorească sau arbitrală și-a pierdut puterea executorie prin împlinirea termenului de prescripție a dreptului de a obține executarea silită. În acest caz însă, dacă dreptul de a obține obligarea pârâtului este imprescriptibil sau nu s-a prescis încă, se va putea face o nouă cerere de chemare în judecată ori de arbitrare, fără a se putea opune excepția autorității de lucru judecat”.

<sup>66</sup> Art. 705 alin. (1) teza a II-a NCPC republicat.

<sup>67</sup> Art. 707 alin. (1) NCPC republicat.





2. pe timpul cât suspendarea executării silite este prevăzută de lege ori a fost stabilită de instanță sau de alt organ jurisdicțional competent;
3. cât timp debitorul nu are bunuri urmăribile sau care nu au putut fi valorificate ori își sustrage veniturile și bunurile de la urmărire. Textul face referire la executarea silită indirectă iar dovada sustragerii poate fi făcută relativ ușor având în vedere dispozițiile art. 618 NCPC<sup>68</sup> care consacră rolul activ al executorului judecătoresc. Astfel, potrivit alin. (2), executorul judecătoresc poate cere debitorului *„lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare”*. Potrivit alin. (3), *„refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta sau de a da lămuririle necesare, precum și darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 183 alin. (2)<sup>69</sup>.”* [s.n. - amenda judiciară];
4. în alte cazuri prevăzute de lege.

## **B. Desființarea titlului executoriu**

Pot exista situații în care, după încuviințarea executării silite, se obține desființarea titlului executoriu.

Din punct de vedere terminologic, este de observat faptul că art. 693 alin. (1) pct. 4<sup>70</sup> vorbește despre desființarea titlului executoriu, desființare care constituie și un mod de încetare a executării silite. Noțiunea comportă, și sub imperiul noii reglementări, discuții legate de raportul dintre *desființarea titlului executoriu*, ca și cauză de încetare a executării silite, și *modificarea în parte a hotărârii judecătorești*, în ceea ce privește cuantumul sumei cuprinse în titlul executoriu. În această situație, se pune întrebarea dacă este vorba despre o desființare a titlului executoriu sau executarea silită trebuie continuată, ținându-se cont de suma stabilită de instanța de control judiciar. S-a apreciat că un astfel de caz nu reprezintă o desființare a titlului executoriu pentru că:

<sup>68</sup> Art. 627 NCPC republicat.

<sup>69</sup> Art. 188 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>70</sup> Art. 702 alin. (1) pct. 4 NCPC republicat.



– o astfel de intervenție a instanței de control judiciar prin care se reformează parțial hotărâri judecătorești nu justifică o nouă procedură de executare silită pentru că titlul executoriu nu este unul nou, ci este cel inițial, al cărui obiect este ajustat în urma intervenției instanței ierarhic superioare;

– atunci când s-a dorit ca o anumită situație să ducă la desființarea titlului executoriu, actualul Cod de procedură civilă a menționat în mod expres acest lucru (spre exemplu, cu referire la căile de atac);

– situația este menținută și în contextul Noului Cod de procedură civilă; vorbim, astfel, de schimbare în parte, ca intervenție a instanței de apel, și casare în parte, ca intervenție a instanței de recurs. Cu privire la recurs poate interveni o discuție legată de faptul că nu se face o distincție între casarea în parte și casarea totală, iar *ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*: „actele de executare sau de asigurare făcute în temeiul unei asemenea hotărâri [s.n., casate] sunt desființate de drept dacă instanța de recurs nu dispune altfel. Instanța va constata aceasta, din oficiu, prin dispozitivul hotărârii de casare.” [art. 494 alin. (2) NCPC<sup>71</sup>]; o asemenea distincție se face însă în art. 490 alin. (2)<sup>72</sup> care dispune că în caz de admitere a recursului, hotărârea atacată poate fi casată, în tot sau în parte. Referitor la acest aspect s-a apreciat că o casare parțială a hotărârii răpește hotărârii respective, în partea în care a fost casată, puterea, ceea ce înseamnă că actele de executare care corespund acelei părți casate sunt desființate de drept; chiar dacă instanța nu ar constata prin dispozitivul hotărârii de casare faptul că actele de executare sunt desființate de drept, executorul judecătoresc căruia i se aduce la cunoștință o astfel de hotărâre casată în tot va fi obligat să procedeze la încetarea executării. Articolul 494 alin. (2) teza finală<sup>73</sup> are drept finalitate obligarea judecătorului la a fi extrem de atent, precaut, minuțios și receptiv la miza practică a hotărârii pronunțate. Din punctul de vedere al moderatorului, o interpretare asemănătoare ar trebui dată și în ceea ce privește apelul, cu atât mai mult cu cât, în contextul Noului Cod de procedură civilă, apelul este calea ordinară de atac.

#### 4.4 Diferite modalități de executare

O urmărire silită mobilă având ca obiect diferite bunuri poate fi anulată dacă nu a fost precedată de somație – art. 721 alin. (1) NCPC<sup>74</sup> stabilește faptul că, „dacă în termen de o zi de la comunicarea somației însoțite de încheierea de încuviințare a executării debitorul nu

<sup>71</sup> Art. 500 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>72</sup> Art. 496 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>73</sup> Art. 500 alin. (2) teza finală NCPC republicat.

<sup>74</sup> Art. 731 alin. (1) NCPC republicat.



*plătește suma datorată, executorul judecătoresc va proceda la sechestrarea bunurilor mobile urmăribile ale debitorului, în vederea valorificării lor, chiar dacă acestea sunt deținute de un terț.”* Astfel, dacă nu a fost comunicată somația însoțită de încheierea de încuviințare a executării silit, toate actele de executare sunt susceptibile de a fi anulate, iar hotărârea prin care se dispune anularea ar trebui să precizeze faptul că se anulează urmărirea silită mobilă, eventualele alte forme de executare silită existente împotriva debitorului respectiv rămânând valabile.

În legătură cu comunicarea încheierii de încuviințare a executării silit, aceasta reprezintă un element de noutate introdus de NCPC, fiind prevăzută sub sancțiunea nulității executării.<sup>75</sup> Nulitatea este, deci, una expresă, discuția rămânând cu privire la felul ei – condiționată sau necondiționată – aspect important, pentru că, pe de o parte, trebuie stabilit din ce punct trebuie creditorul să suporte riscurile neglijenței executorului și, pe de altă parte, până la ce punct trebuie să-i oferi unui debitor drepturile de a semna în timp util că este executat, deși nu ar trebui, sau că este executat pentru mai mult decât ar fi obiectul real al executării sau în legătură cu alte bunuri decât cele pe care le datorează. Noul Cod de procedură civilă nu stabilește în mod imperativ un termen în care trebuie făcută această comunicare, însă este evident faptul că ea trebuie să preceadă efectuarea actelor de executare; fără a-i impune executorului să facă de îndată această comunicare, legiuitorul îl obligă însă să îl prevină pe debitor asupra stadiului în care se află procedura de executare (cu excepția acelor cazuri în care legea permite fără somație, cum ar fi, de exemplu, poprirea, urmărirea silită mobilă, în anumite cazuri<sup>76</sup>, proceduri de executare silită directă).

Termenul în care poate fi depusă contestația la executare este, potrivit art. 704 alin. (1) NCPC<sup>77</sup>, ca și în reglementarea anterioară, de 15 zile, fără ca legea să îl califice din punctul de vedere al naturii sale – termen de decădere sau termen de prescripție. De altfel, nici reglementarea anterioară nu stabilea care este natura acestui termen iar în practică se considera că este un termen de decădere. Pentru a ajunge la o astfel de concluzie se poate

<sup>75</sup> Articolul 666 NCPC republicat: „(1) Dacă cererea de executare a fost încuviințată, executorul judecătoresc va comunica debitorului o copie de pe încheierea dată în condițiile art. 665, împreună cu o copie, certificată de executor pentru conformitate cu originalul, a titlului executoriu și, dacă legea nu prevede altfel, o somație. (2) Comunicarea titlului executoriu și a somației, cu excepția cazurilor în care legea prevede că executarea se face fără somație ori fără comunicarea titlului executoriu către debitor, este prevăzută sub sancțiunea nulității executării.”

<sup>76</sup> Articolul 731 alin. (2) NCPC republicat: „În cazul în care există pericol evident de sustragere a bunurilor de la urmărire, la solicitarea creditorului făcută în cuprinsul cererii de executare, instanța, prin încheierea de încuviințare a executării, va dispune sechestrarea bunurilor urmăribile, odată cu comunicarea somației către debitor. În acest caz, se va face mențiunea corespunzătoare în chiar încheierea de încuviințare a executării.”

<sup>77</sup> Art. 714 alin. (1) NCPC republicat.



folosi, pe de o parte, argumentul duratei, știut fiind faptul că, în general, termenele de decădere au o durată mai scurtă, iar pe de altă parte, considerarea acestui termen ca fiind de decădere se bazează pe tradiție, întrucât anterior anului 2000 majoritatea actelor de executare erau efectuate de către judecător iar contestația împotriva unui act efectuat de către judecător nu avea cum să nu fie calificată drept o cale de atac iar un termen stabilit pentru exercitarea unei căi de atac este un termen de decădere atât potrivit Codului anterior, cât și potrivit Noului Cod de procedură civilă.

După anul 2000 însă, instanța de executare, cu excepția cazului în care înființează poprirea pentru anumite obligații, nu mai este organ de executare, ci controlează o executare instrumentată de o persoană care exercită un serviciu public pe baza unei inițiative private, fără a avea atribuții jurisdicționale. Reacțiile față de modul în care acționează sau nu acționează persoana respectivă este dificil să fie privite ca o cale de atac. Or, dacă nu sunt căi de atac și nu vorbim nici despre acte de procedură într-un proces deja început, termenul de 15 zile poate fi privit și ca un *termen de prescripție*.

De asemenea, mai este de observat, pe lângă faptul că regulile aplicabile judecării contestației la executare sunt cele prevăzute pentru cererea de chemare în judecată, și faptul că această contestație nu vizează nici o hotărâre judecătorească, pentru a putea fi considerată cu adevărat o cale de atac, și nici un alt act care provine de la un organ cu activitate jurisdicțională, fiind o modalitate de a acționa atunci când există o vătămare determinată de modul în care a fost efectuată executarea. Acest lucru poate fi considerat un alt argument în favoarea opiniei potrivit căreia termenul de 15 zile este un termen de prescripție.

Determinarea naturii acestui termen prezintă importante consecințe practice. Dacă ar fi considerat un termen de prescripție a dreptului la acțiune, potrivit Noului Cod civil, neexercitarea contestației în termenul stabilit are implicații favorabile pentru cel împotriva căruia se împlinește termenul de prescripție. Dacă este considerat a fi termen de decădere, potrivit Codului de procedură anterior, pentru a obține repunerea în termen trebuie făcută dovada unei împrejurări mai presus de voința celui care trebuia să acționeze (avem deci un criteriu subiectiv), în timp ce potrivit Noului Cod de procedură civilă (art. 181<sup>78</sup>) trebuie făcută dovada unor motive întemeiate (avem deci un criteriu obiectiv).

Potrivit art. 704 alin. (1) NCPC<sup>79</sup>, termenul începe să curgă de la data când:

1. contestatorul a luat cunoștință de actul de executare pe care îl contestă;

<sup>78</sup> Art. 186 NCPC republicat.

<sup>79</sup> Art. 714 alin. (1) NCPC republicat.



2. cel interesat a primit comunicarea ori, după caz, înștiințarea privind înființarea popririi. Dacă poprirea este înființată asupra unor venituri periodice, termenul de contestație pentru debitor începe cel mai târziu la data efectuării primei rețineri din aceste venituri de către terțul poprit;

3. debitorul care contestă executarea însăși a primit încheierea de încuviințare a executării sau somația ori de la data când a luat cunoștință de primul act de executare, în cazurile în care nu a primit încheierea de încuviințare a executării și nici somația sau executarea se face fără somație.

Termenul de 15 zile trebuie gestionat foarte atent de către instanță, fiind un termen raportat la niște motive de contestație. Cu titlu de exemplu, dacă se dorește criticarea modului în care s-au desfășurat lucrurile la al doilea termen de licitație, trebuie stabilit dacă contestatarul se află în termenul stabilit pentru completarea cererii inițiale atunci când solicită, de exemplu, să se constate faptul că încuviințarea executării silite nu a fost acordată cu respectarea dispozițiilor legale, cu atât mai mult cu cât acea încuviințare i-a fost și comunicată, poate chiar înainte de procesul-verbal de situație (ipoteza vizând o urmărire silită imobiliară). Potrivit dispozițiilor art. 702 alin. (3) NCPC<sup>80</sup>, „Nu se poate face o nouă contestație de către aceeași parte pentru motive care au existat la data primei contestații. Cu toate acestea, contestatorul își poate modifica cererea inițială adăugând motive noi de contestație dacă, în privința acestora din urmă, este respectat termenul de exercitare a contestației la executare”. Ceea ce trebuie subliniat în legătură cu aceste prevederi este faptul că, deși contestația se supune regulilor stabilite pentru cererea de chemare în judecată care, potrivit art. 199 NCPC<sup>81</sup>, poate fi completată până la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, atunci când se critică o executare sau un act de executare, cererea modificatoare trebuie să fie depusă în termenul de 15 zile stabilit pentru introducerea contestației la executare.

## 5. Procedura de judecată

Un element de noutate este introdus prin dispozițiile art. 706 alin. (2) NCPC<sup>82</sup> – care va rupe din automatismul actual, creat și din rațiuni verificate în practică – conform căroră, în

<sup>80</sup> Art. 712 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>81</sup> Art. 204 NCPC republicat.

<sup>82</sup> Art. 716 NCPC republicat.



caz de contestație, instanța solicită executorului judecătoresc copie certificată de pe dosarul de executare, chiar dacă nu se critică întreaga procedură de executare, ci doar o secvență a acesteia, lucru ce ar necesita punerea la dispoziția instanței doar a unor pagini din dosarul de executare creat pentru instrumentarea procedurii. Articolul 706 alin. (2) stabilește că „*instanța sesizată va solicita de îndată executorului judecătoresc să-i transmită, în termenul fixat, copii certificate de acesta, de pe actele dosarului de executare contestate, dispozițiile art. 280<sup>83</sup> fiind aplicabile în mod corespunzător, și îi va pune în vedere părții interesate să achite cheltuielile ocazionate de acestea.*” Dispozițiile acestui articol vor genera probleme practice pentru că, dacă până la intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură civilă instanța putea să dispună executorului să îi pună la dispoziție copia certificată a dosarului de executare iar executorul avea obligația de a se conforma, sub sancțiunea aplicării unei amenzi civile, sub imperiul Noului Cod de procedură civilă instanța poate dispune livrarea dosarului de executare în întregime, însă acest lucru se va răsfrânge asupra debitorului, în interesul căruia ar fi proba, care va trebui să achite cheltuielile ocazionate. Probleme apar întrucât nu se știe care ar putea fi documentele justificative în baza cărora executorul ar putea pretinde asemenea cheltuieli, pentru că facturile emise de către executor cuprind, în general, onorariile de executare; deși există o Anexă la Ordinul ministrului justiției nr. 2550/2006 privind aprobarea onorariilor minimale și maximale pentru serviciile prestate de executorii judecătorești care cuprinde diferite cheltuieli legate de executarea silită, nu sunt avute în vedere aceste operațiuni referitoare la solicitarea de către instanță a copiilor de pe dosarul de executare silită. Astfel, instanța va trebui ca, prin adresa transmisă executorului, să selecteze actele de care are nevoie, în caz contrar debitorul putând susține faptul că i se impută niște cheltuieli care nu erau necesare.

Acest lucru determină flexibilizarea noțiunii „de îndată”. De îndată instanța va înregistra dosarul, cu privire la termenul la care poate fi transmisă adresa fiind posibile două variante:

– la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, într-o discuție în contradictoriu, în funcție de modul în care și-a precizat debitorul contestația, să se stabilească de care acte din dosarul de executare este nevoie și să se transmită adresa;

– judecătorul transmite adresa solicitând anumite documente referitoare la actele de executare contestate, urmând ca, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate,

<sup>83</sup> Art. 286 NCPC republicat.



să se suplimenteze probatoriul dacă se ajunge la concluzia că este nevoie și de alte acte din dosar sau chiar de întregul dosar.

Referitor la acest aspect, a fost ridicată problema deductibilității cheltuielilor efectuate cu produsele de papetărie. În activitatea pe care o desfășoară, executorul judecătoresc nu efectuează cheltuieli pe care și le deduce din veniturile obținute? De ce să fie obligat debitorul la plata acestor cheltuieli cât timp ele interesează desfășurarea activității executorului și modul în care acesta relaționează cu instanța de judecată? Obligația de a înainta copii certificate de pe dosarul de executare este o obligație care se naște în sarcina executorului.

Cu privire la problemele ridicate, s-a precizat că suntem în prezența a două probleme distincte: o problemă legată de avansarea sumelor – pentru că această cheltuială este deductibilă, însă de la cine poate fi recuperată? și alta legată de recuperarea lor.

O astfel de problemă nu apărea în reglementarea anterioară potrivit căreia executorul este obligat să furnizeze instanței copii ale dosarului; nu are relevanță faptul că trebuie făcute niște cheltuieli și nu există niciun text de lege care să îl exonereze de această obligație.

Discuția are la bază situațiile întâlnite în practică. Astfel, invocându-se aceste cheltuieli, instanțele s-au văzut în situația de a primi dosarele în original sau chiar de a nu le primi ori executorul stabilea un onorariu fix pentru copiere care, de altfel, nu are un temei legal. Executorul nu poate stabili niciun tarif pentru furnizarea acestor copii întrucât această activitate nu intră în activitatea de executare silită; executorul judecătoresc face acte de executare și angajează cheltuieli în legătură cu aceste acte. În mod practic, un executor care întârzie trimiterea actelor la instanță este un executor care, într-o parte netransparentă a considerentelor hotărârii ce urmează a fi pronunțată, creează o problemă creditorului. În cazul clasic în care debitorul atacă, iar executarea nu este suspendată, ceea ce înseamnă că frâna este doar soluționarea contestației, întrucât în momentul în care contestația se soluționează și decizia instanței este executorie, executorul are obligația să se oprească, ideea de a întârzia trimiterea dosarului la instanță pentru a împiedica în acest fel pronunțarea soluției fiind o idee care joacă în defavoarea creditorului, mai ales în acele ipoteze în care situațiile de fapt sunt interpretabile întrucât acest mod de a acționa sau de a nu acționa creează premisele ca balanța să se încline în favoarea contestatorului.

În reglementarea anterioară lucrurile erau foarte clare. Executorul trebuie să își facă un coș global, existând o logică: pierzi pe anumite chestiuni dar câștigi pe altele și trebuie să ai înțelepciunea de a nivela lucrurile.



Textul este unul nou care creează în sarcina instanței o acțiune de verificare, de diligență atunci când solicită copii, în sensul în care va trebui analizat în ce măsură sunt necesare copii ale întregului dosar sau doar copii ale actelor care interesează procedura de executare. Este foarte adevărat faptul că există situații în care executorii nu trimit copiile sau le trimit fracționat, însă și în aceste situații există un moment al adevărului pentru că, în funcție de susținerile contestatorului, judecătorul apreciază că există acte pe care executorul nu le-a trimis și dacă există cea mai mică suspiciune iar contestatorul dorește copia dosarului întrucât susține că dosarul conține alte înscrisuri care relevă ceea ce dorește să demonstreze, atunci se va depune copia întregului dosar de executare. Ceea ce aduce nou acest text este, în primul rând, faptul că nu este nevoie din start de copia întregului dosar; depinde însă și de ceea ce permite contestația, pentru că poate exista o contestație prin care se susține faptul că toate actele din dosar sunt false, caz în care, dacă aceste susțineri sunt infirmate de realitate, cu atât mai mult se justifică suportarea cheltuielilor ocazionate.

Calea de atac împotriva hotărâre pronunțate este *apelul*. Potrivit art. 709 alin. (1) NCPC<sup>84</sup>, „*Dacă admite contestația la executare, instanța, ținând seama de obiectul acesteia, după caz, va îndrepta ori anula actul de executare contestat, va dispune anularea ori încetarea executării înseși, va anula ori lămurii titlul executoriu.*” Acest text nu este identic cu cel din reglementarea anterioară, și anume art. 404<sup>85</sup>.

În primul rând, este de observat această mențiune care nu aduce neapărat ceva nou dar ține de o subliniere: instanța va dispune anularea ori încetarea executării *ținând seama de obiectul acesteia*. Dacă un debitor contestator cere anularea executării, instanța trebuie să verifice dacă există acte de executare care nu s-au făcut cu respectarea dispozițiilor prevăzute de lege, caz în care are îndatorirea de a nu anula întreaga procedură de executare, ci de a admite în parte contestația la executare și de a anula actele de executare făcute cu nerespectarea dispozițiilor legale, fiind de dorit ca aceste acte anulate să fie menționate în dispozitivul hotărârii. Hotărârea judecătorească are putere de lucru judecat în privința dispozitivului unit cu considerentele, lucru menționat expres în Noul Cod de procedură civilă<sup>86</sup>. Însă, tocmai pentru că această hotărâre este una care va intra în circuitul executării silite, și nu de puține ori părțile executării și executorii judecătorești sunt concentrați pe

<sup>84</sup> Art. 719 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>85</sup> Art. 404 alin. (1) CPC 1865 „*Dacă admite contestația la executare, instanța, după caz, anulează actul de executare contestat sau dispune îndreptarea acestuia, dispune anularea ori încetarea executării înseși, anularea ori lămurirea titlului executoriu sau efectuarea actului de executare a cărui îndeplinire a fost refuzată.*”

<sup>86</sup> Articolul 430 alin. (2) NCPC republicat: „*Autoritatea de lucru judecat privește dispozitivul, precum și considerentele pe care acesta se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă.*”





dispozitiv, este bine ca dispozitivul să arate ce acte se execută, cu clauza că și orice alte acte de executare subsecvente, ulterioare actului anulat, intră sub aceeași sancțiune. Dacă este cazul să se anuleze toată executarea, aceasta se va anula (de exemplu, ca urmare a invocării prescripției). Dacă însă, în realitate, este vorba doar despre anumite acte de executare, este bine ca aceste precizări să fie făcute.

Mai pot fi contestate *încheierile executorului*. Potrivit art. 647 alin. (1) NCPC<sup>87</sup>, executorul judecătoresc emite încheieri. Alineatul (3) al aceluiași articol menționează faptul că *„dacă prin lege nu se dispune altfel, încheierile se dau fără citarea părților, se comunică acestora, sunt executorii de drept și pot fi atacate numai cu contestație la executare”* și, în continuarea acestei căi de atac specifice, există în Noul Cod de procedură civilă două reglementări:

a) articolul 701 alin. (1)<sup>88</sup> potrivit căruia *„Împotriva executării silite, a încheierilor date de executorul judecătoresc, precum și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație de către cei interesați sau vătămați prin executare. (...)”*

b) articolul 704 alin. (2)<sup>89</sup>, potrivit căruia *„Contestația împotriva încheierilor executorului judecătoresc, în cazurile în care acestea nu sunt, potrivit legii, definitive, se poate face în termen de 5 zile de la comunicare.”* Este de observat faptul că acest text cuprinde o derogare cu privire la termenul în care poate fi exercitată contestația. Avem, astfel, un echilibru între criticile care pot fi aduse la adresa încheierilor executorului judecătoresc, critici care nu va fi greu să fie aduse într-o primă perioadă – nu neapărat scurtă – de aplicare a prevederilor noului Cod, și asta pentru că, potrivit art. 647 alin. (2)<sup>90</sup>, exceptând mențiunile privind calea și termenul de atac, toate celelalte mențiuni pe care trebuie să le conțină încheierea dată de executorul judecătoresc sunt prevăzute sub sancțiunea nulității<sup>91</sup>.

Criticile aduse la adresa unor astfel de încheieri trebuie făcute însă în termen de 5 zile. A da eficiență acestui termen înseamnă, printre altele, să nu primești sau să observi că este tardivă o critică făcută într-o contestație, la al doilea sau al treilea termen de licitație într-o

<sup>87</sup> Art. 656 NCPC republicat.

<sup>88</sup> Art. 711 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>89</sup> Art. 714 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>90</sup> Art. 656 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>91</sup> Art. 647 alin. (1): *„Amânarea, suspendarea și încetarea executării silite, eliberarea sau distribuirea sumelor obținute din executare, precum și alte măsuri anume prevăzute de lege se dispun de executorul judecătoresc prin încheiere, care trebuie să cuprindă: a) denumirea și sediul organului de executare; b) data și locul întocmirii încheierii și numărul dosarului de executare; c) titlul executoriu în temeiul căruia se efectuează procedura de executare; d) numele și domiciliul ori, după caz, denumirea și sediul creditorului și ale debitorului; e) procedura de executare care face obiectul încheierii; f) chestiunea asupra căreia se adoptă încheierea; g) motivele în fapt și în drept care au determinat darea încheierii; h) dispoziția luată de executor; i) calea și termenul de atac al încheierii; j) semnătura și ștampila executorului judecătoresc”*.



executare silită imobiliară în care se spune că prețul nu a fost fixat în mod procedural; încheierea prin care executorul a stabilit prețul a fost dată cu încălcarea cerințelor prevăzute de lege, în sensul în care executorul trebuie să stabilească prețul de vânzare a imobilului pornind de la prețurile medii din zona respectivă. Dacă o astfel de încheiere a fost comunicată și au trecut trei zile fără ca ea să fie contestată, înseamnă că prețul a fost stabilit în mod corespunzător. Pe de o parte, procedura de executare silită, în ansamblul ei și, în particular executarea silită imobiliară, în cadrul căreia sunt emise patru încheieri în perioada premergătoare licitației, se birocratizează, ceea ce înseamnă o vulnerabilizare a ei, șansele omiterii unor acte fiind mai mari. Pe de altă parte însă, dacă legea prevede posibilitatea emiterii acestor încheieri, prevăzând posibilitatea atacării lor într-un anumit termen, odată expirat termenul nu se poate obține, prin diverse mijloace, repunerea în termen. Pot exista astfel și beneficii, tocmai pentru că aceste încheieri au alocată o reacție procedurală.

Faza urmăririi silite imobiliare este o fază care abundă de încheieri date de executorul judecătoresc, și aceasta pentru că procedura este una destul de gravă întrucât privește imobile care aparțin debitorului. Dacă la predarea silită imobiliară, prin ipoteză, imobilele aparțin creditorului care cere executarea și, din diverse motive, deși a fost obligat printr-o hotărâre judecătorească să predea imobilele respective, pârâtul refuză acest lucru, în cazul urmăririi silite imobiliare este vorba despre transformarea în bani a unor imobile care aparțin debitorului. Astfel, în cadrul acestei proceduri încheierile executorului judecătoresc sunt date cu ocazia stabilirii prețului și a fixării termenului de licitație. Articolele 825-827 NCPC<sup>92</sup>, deși într-o viziune directă se adresează executorului judecătoresc, se adresează, în egală măsură, și instanței de judecată.

## 6. Încheierile emise de executor în cadrul procedurii

### 6.1 Încheierea prin care se stabilește valoarea de circulație a imobilului

Articolul 825 alin. (1) NCPC<sup>93</sup> prevede faptul că „*Executorul judecătoresc va stabili de îndată, prin încheiere, valoarea de circulație a imobilului, raportată la prețul mediu de piață din localitatea respectivă, și o va comunica părților.*”

Deși la o primă vedere reglementarea poate șoca, ea nu este nouă: art. 500 alin. (2) CPC 1865 stabilește că „*Executorul va stabili de îndată prețul imobilului, iar în cazul în care*

<sup>92</sup> Art. 835-837 NCPC republicat.

<sup>93</sup> Art. 835 NCPC republicat.



consideră necesar va cere părerea unui expert. Dispozițiile art. 411 alin. (3) sunt aplicabile.”<sup>94</sup>

Astfel fiind, executorul are două variante:

– să stabilească el prețul, în conformitate cu prevederile art. 500 alin. (2) teza I CPC 1865;

– să ceară părerea unui expert, în conformitate cu prevederile art. 500 alin. (2) teza a II-a CPC 1865, caz în care va trebui să-i pună în vedere faptul că trebuie să ia în considerare valoarea de circulație iar raportul de expertiză trebuie comunicat părților. Aceasta este varianta care a fost utilizată cel mai des în practică.

Articolul 825 alin. (1) NCPC<sup>95</sup>, într-o formulare mai clară decât în reglementarea anterioară, îi permite executorului să stabilească de îndată prețul, prin raportare la prețul mediu de piață din localitatea respectivă.

## 6.2 Încheierea de desemnare a expertului:

– Executorul nu poate stabili el prețul [art. 825 alin. (3) NCPC<sup>96</sup>, potrivit căruia „(...) în cazul în care nu poate proceda el însuși la evaluare, executorul judecătoresc va numi un expert care să stabilească valoarea de circulație a imobilului”];

– Executorul a stabilit prețul însă părțile îi cer expertiză. În aceste situații, potrivit art. 825 alin. (6) NCPC<sup>97</sup>, „Expertul va fi numit de către executor prin încheiere executorie care va arăta și termenul de depunere a raportului de expertiză, dispozițiile art. 747 alin. (6)-(9)<sup>98</sup> aplicându-se în mod corespunzător. Încheierea se comunică părților și expertului. Creditorul poate depune la dosar înscrisuri în vederea evaluării imobilului, dacă este cazul.”

## 6.3 Încheierea prin care fixează prețul imobilului

Potrivit art. 826 alin. (1) NCPC<sup>99</sup>: „Executorul va fixa prețul imobilului, care va fi prețul de pornire a licitației, la valoarea stabilită conform art. 825<sup>100</sup>, prin încheiere definitivă, dată fără citarea părților.”

<sup>94</sup> Articolul 411 alin. (3) CPC 1865: „Executorul judecătoresc este obligat să identifice și să evalueze cu acordul părților bunurile sechestrate, iar în caz contrar va solicita efectuarea unei expertize. Bunurile vor fi evaluate la valoarea lor de circulație. O copie de pe raportul de expertiză se comunică și debitorului.”

<sup>95</sup> Art. 835 NCPC republicat.

<sup>96</sup> Art. 835 alin. (3) NCPC republicat.

<sup>97</sup> Art. 835 alin. (6) NCPC republicat.

<sup>98</sup> Art. 757 alin. (6)-(9) NCPC republicat.

<sup>99</sup> Art. 836 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>100</sup> Art. 835 NCPC republicat.



#### 6.4 Încheierea prin care stabilește termenul pentru vânzarea imobilului

Conform dispozițiilor art. 827 alin. (1) NCPC<sup>101</sup>: „În termen de 5 zile de la stabilirea prețului imobilului, executorul va fixa, prin încheiere definitivă, termenul pentru vânzarea imobilului, ce va fi adus la cunoștința publică prin publicații de vânzare.”

Referitor la acest punct s-a pus problema identificării rațiunii pentru care încheierea de stabilire a prețului nu poate fi atacată prin contestație la executare. În răspunsul oferit, s-a precizat că aceasta este dată de prevederile art. 825 NCPC<sup>102</sup>. Potrivit acestui articol, într-o primă fază executorul stabilește valoarea de circulație, printr-o încheiere care se comunică. Dacă această încheiere nu este atacată, executorul trebuie să dea o încheiere de fixare a prețului. Stabilirea valorii de circulație nu se substituie stabilirii exacte a prețului.

Într-o altă intervenție la acest punct s-a pus problema dacă această rațiune subzistă în ipoteza în care prețul a fost stabilit printr-o expertiză cerută de părți. S-a apreciat că în această ipoteză, soluția este contestația la executare împotriva actului de executare. În acest caz, obiectul contestației va fi, de exemplu, ședința în care s-a adjudecat imobilul în baza acestui preț stabilit prin încheierea definitivă. Prețul se poate contesta ulterior, fără a putea contesta însă încheierea prin care acesta a fost stabilit. Consecința de ordin practic este dată de faptul că debitorul nu va avea șanse să suspende executarea înainte de primul termen de licitație întrucât pentru suspendare ar trebui făcută o contestație la executare, de exemplu împotriva încheierii, dacă aceasta este criticată, și până la soluționarea contestației la executare să solicite, ca măsură provizorie, suspendarea executării; or, potrivit reglementării din Noul Cod de procedură civilă, calea unei contestații împotriva încheierii de stabilire a prețului nu este admisibilă.

Hotărârea expertului nu poate să rămână inatacabilă din punctul de vedere al celor două părți pentru că imobilul poate fi sub sau supraevaluat. În acest sens, importanță prezintă și dispozițiile art. 825 alin. (8)<sup>103</sup>, potrivit cărora „Refuzul debitorului de a permite accesul expertului în imobil în vederea evaluării nu împiedică evaluarea, urmând să se ia în considerare înscrisurile depuse la dosarul de executare, precum și orice alte date sau informații disponibile, inclusiv cele obținute de executor pe baza demersurilor întreprinse în condițiile art. 650<sup>104</sup>”. Dispozițiile acestui articol creează în sarcina executorului obligația de

<sup>101</sup> Art. 837 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>102</sup> Art. 835 NCPC republicat.

<sup>103</sup> Art. 835 alin. (8) NCPC republicat.

<sup>104</sup> Art. 659 NCPC republicat: „(1) La cererea executorului judecătoresc, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, potrivit legii, au datoria să comunice în scris toate informațiile necesare pentru efectuarea executării. Ei sunt ținuți să declare întinderea obligațiilor lor față



a strânge de informații, însă toate aceste demersuri nu valorează cât prezența la fața locului, iar refuzul debitorului de a permite accesul în imobil îl obligă pe expert să facă o evaluare ”ipotetică”, ceea ce înseamnă că o eventuală critică a debitorului referitoare la evaluare nu mai poate fi primită.

## 7. Urmărirea silită imobiliară – elemente de noutate față de reglementarea anterioară

Conform art. 802 alin. (5) NCPC<sup>105</sup>, „În cazul titlurilor executorii privitoare la creanțe a căror valoare nu depășește 10.000 lei, vânzarea bunurilor imobile ale debitorului poate fi făcută numai dacă acesta nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar nu pot fi valorificate (...)” (s.n.). Acest text poate fi interpretat de către executor în sensul în care, dacă valoarea titlului executoriu este sub 10.000 lei, nu se face executare silită. O astfel de abordare este însă eronată, reglementarea nepunând problema fazei încuviințării executării silite. Executarea poate începe, somația poate fi emisă și comunicată debitorului, notarea în cartea funciară poate fi făcută iar prețul poate fi stabilit, însă procedura se oprește aici; după stabilirea prețului ar trebui făcută publicația de vânzare, ceea ce înseamnă stabilirea unui termen la care vânzarea ar fi posibil să se realizeze; or, art. 802 alin. (5) teza I stabilește foarte clar că vânzarea poate fi făcută numai dacă debitorul nu

---

*de debitorul urmărit, eventuale modalități care le-ar putea afecta, sechestre anterioare, cesiuni de creanță, subrogații, preluări de datorie, novații, precum și orice alte acte sau fapte de natură să modifice conținutul ori părțile raportului obligațional sau regimul juridic al bunului deținut. La cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, instanța de executare poate lua măsurile prevăzute de art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și la art. 189. (2) De asemenea, la cererea executorului judecătoresc, instituțiile publice, instituțiile de credit și orice alte persoane fizice sau juridice sunt obligate să îi comunice, de îndată, în scris, datele și informațiile apreciate de executorul judecătoresc ca fiind necesare realizării executării silite, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel. Tot astfel, organele fiscale sunt obligate să comunice, în aceleași condiții, datele și informațiile pe care le administrează, potrivit legii. La cererea executorului judecătoresc sau a părții interesate, instanța de executare poate lua măsurile prevăzute la art. 187 alin. (1) pct. 2 lit. f) și la art. 189. (3) Dacă cei sesizați nu dispun de informațiile solicitate sau, după caz, refuză să le dea, Ministerul Public va întreprinde, la cererea executorului judecătoresc, diligențele necesare pentru aflarea informațiilor cerute, în special pentru identificarea entităților publice sau private la care debitorul are deschise conturi sau depozite bancare, plasamente de valori mobiliare, este acționar ori asociat sau, după caz, deține titluri de stat, bonuri de tezaur și alte titluri de valoare susceptibile de urmărire silită. (4) Executorul judecătoresc este obligat să asigure secretul informațiilor primite, dacă legea nu prevede altfel. Aceste informații nu pot fi utilizate decât în scopul pentru care au fost cerute, fiind interzisă cu desăvârșire, sub sancțiunile prevăzute de lege, divulgarea lor către terțe persoane sau utilizarea lor pentru crearea unei baze de date personale. (5) În vederea obținerii informațiilor necesare executării, executorul judecătoresc are acces liber la cartea funciară, la registrul comerțului și la alte registre publice care conțin date despre bunurile creditorului susceptibile de urmărire silită. Totodată, executorul judecătoresc poate solicita instanței de executare datele și informațiile la care se referă art. 154 alin. (8).”*

<sup>105</sup> Art. 812 alin. (5) NCPC republicat.



are alte bunuri urmăribile sau, deși are bunuri urmăribile, acestea nu pot fi valorificate. Diferența față de dispozițiile art. 802 alin. (4)<sup>106</sup> potrivit căroră „*Nu sunt supuse urmăririi silite imobilele declarate neurmăribile în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.*” este foarte clară. Situația reglementată de alin. (5) reprezintă un incident care va opri o fază finală a executării silite, neavând nicio consecință asupra declanșării acesteia. Astfel fiind, cu titlu de exemplu, dacă în momentul în care debitorul sesizează instanța că există o publicație de vânzare iar termenul este fixat și, în același timp, există instituit sechestru asupra unui autoturism proprietatea debitorului cu o valoare de peste 10.000 lei, instanța ar trebui să pronunțe o hotărâre prin care să oprească executarea.

Potrivit art. 806 alin. (4) NCPC<sup>107</sup> (text nou față de Codul anterior, dar nu neapărat nou față de legislația în ansamblul său), „*Creditorul ipotecar nu poate cere scoaterea la vânzare silită a bunurilor neipotocate ale debitorului său decât în cazul în care urmărirea silită a bunurilor imobile ipotocate nu a condus la îndeostularea creditorului ipotecar în limita sumelor totale datorate*” iar art. art. 2.478 NCC stipulează: „*Creditorul nu poate urmări în același timp vânzarea imobilelor care nu sunt ipotocate decât în cazul când bunurile care îi sunt ipotocate nu sunt suficiente pentru plata creanței sale.*” Codul de procedură civilă anterior, stabilea, în art. 492 alin. (1), faptul că, „*Creditorul ipotecar poate urmări în același timp și imobilele neipotocate ale debitorului său.*”

Având în vedere toate aceste reglementări, apare o problemă de drept tranzitoriu generată de intrarea în vigoare, la 1 octombrie 2011, a Noului Cod civil, pentru că:

– articolul 223 din Legea de punere în aplicare a Noului Cod civil prevede faptul că la data intrării în vigoare a Noului Cod civil se abrogă orice dispoziții contrare, chiar cuprinse în legi speciale;

– norma prevăzută în art. 2.478 NCC nu este o normă de drept substanțial și nici măcar de drept procesual, în sensul strict al noțiunii, ci este o normă care ține de executarea silită;

– dincolo de faptul că executarea silită nu este o ramură distinctă de drept, art. 725 alin. (1) CPC 1865 stabilește o distincție, prevăzând faptul că „*Dispozițiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare, și proceselor în curs de judecată începute sub legea veche, precum și executărilor silite începute sub acea lege.*”

<sup>106</sup> Art. 812 alin. (4) NCPC republicat.

<sup>107</sup> Art. 816 alin. (4) NCPC republicat.



Dispoziția cuprinsă în Legea de punere în aplicare a Noului Cod civil este o dispoziție care face aplicarea noțiunii de «ultraactivare a legii vechi» nu doar în ceea ce privește dreptul material, ci și în ceea ce privește dreptul procesual, însă nu se referă la procedurile de executare silită, subiectul normei fiind »procese și cereri». Consecința poate fi aceea că la 1 octombrie 2011:

– din punctul de vedere al normelor de drept substanțial, instanța va analiza normele în vigoare la momentul introducerii cererii;

– din punctul de vedere al normelor de drept procesual, instanța va analiza normele în vigoare la momentul începerii procesului;

– organul de executare silită va aplica normele în vigoare la momentul la care realizează executarea silită, pentru că dreptul tranzitoriu în materia executării silite pare să rămână guvernat de dispozițiile art. 725 alin. (1) teza finală CPC 1865, și nu de dispozițiile art. 223 din Legea de punere în aplicare a Noului Cod civil. Prin urmare, nu este exclusă interpretarea potrivit căreia art. 2.478 NCC a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011.

Potrivit art. 819 NCPC<sup>108</sup>, „În cazul în care debitorul sau terțul dobânditor ocupă el însuși imobilul urmărit, la cererea creditorului sau a executorului, instanța de executare va putea, după împrejurări, să ordone evacuarea sa din imobil, în tot sau în parte, fie de îndată, fie într-un anumit termen”. Această prevedere consacră o soluție relativ atipică, pentru că reglementează o procedură deschisă împotriva unui proprietar. Instanța de executare este tot instanța care a încuviințat urmărirea silită imobiliară, iar hotărârea se dă tot cu drept de apel, fiind însă executorie și putând fi, deci, pusă în executare silită în condițiile predării silite imobiliare, nefiind exclus ca până când se rezolvă predarea silită imobiliară în temeiul hotărârii de evacuare dată în condițiile art. 819 NCPC să se facă și adjudecarea. Severitatea acestei măsuri poate fi considerată invers proporțională cu detalierea condițiilor în care măsura poate fi luată, legiuitorul statuând în acest caz „după împrejurări”. Textul nu stabilește cu exactitate momentul până la care poate fi luată această măsură, după împrejurări putând însemna:

- refuzul debitorului de a permite accesul expertului în vederea evaluării imobilului;
- refuzul debitorului de a permite expertului topografic efectuarea măsurătorilor necesare, în cazul în care nu există carte funciară deschisă<sup>109</sup>;

<sup>108</sup> Art. 829 NCPC republicat.

<sup>109</sup> În acest sens sunt dispozițiile art. 818 alin. (2) potrivit cărora „În cazul în care imobilul supus urmăririi nu este înscris în cartea funciară, executorul judecătoresc va solicita biroului de cadastru și publicitate imobiliară, în numele debitorului (s.n. – acțiune oblică sui generis) deschiderea cărții funciare, în baza unei documentații



– hotărâri judecătorești din care rezultă că debitorul este, de exemplu, piroman etc.

S-a precizat că noțiunea ”după împrejurări” implică o conduită obstrucționistă din partea debitorului iar măsura ar trebui să aibă caracter temporar.

Referitor la acest aspect s-a pus în discuție faptul că la aprecierea noțiunii ”după împrejurări” ar putea fi avut în vedere și un criteriu de proporționalitate între ceea ce urmărește creditorul prin evacuare și care ar fi consecințele pe care le va suporta debitorul în urma evacuării. În acest sens, cu titlu exemplificativ, ar putea fi luate în considerare anumite distrugereri pe care le-ar putea provoca debitorul asupra imobilului, anumite cheltuieli foarte mari pe care ar trebui să le suporte în legătură cu imobilul respectiv pe parcursul executării silită. În toate cazurile, trebuie să fie vorba de ceva foarte grav.

## 8. Calendarul vânzării

Licitația înseamnă publicitate iar esența unei licitații corecte înseamnă un preț de pornire corect și o publicitate corect făcută. În privința publicității, art. 828 alin. (4) NCPC<sup>110</sup> aduce elemente de noutate întrucât introduce în mod obligatoriu, sub sancțiunea nulității, alături de modalitățile clasice de realizare a publicității, publicarea într-un ziar de circulație națională, dacă valoarea imobilului depășește suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local, dacă nu trece peste această sumă. Teza a doua a acestui alineat reglementează posibilitatea extinderii publicității, relevanța fiind aceea că dacă nu se face publicitate și prin alte ziare, reviste, nu va fi anulată executarea, însă dacă se fac astfel de demersuri, cheltuielile avansate sunt cheltuieli care se pot imputa debitorului cu titlu de cheltuieli cu executarea silită. Prin urmare, această reglementare este importantă pentru că, pe de o parte, pune o problemă de validitate a procedurii (teza I) iar, pe de altă parte, pentru că pune o problemă de ”deductibilitate” a cheltuielilor în sensul raporturilor dintre debitor și creditor (teza a II-a).

Sunt posibile trei termene de licitație, în strânsă legătură cu aceste termene fiind prețul de adjudecare. Potrivit reglementării anterioare, la primul termen al licitației nu se putea

---

*cadastrale întocmite de o persoană autorizată și a titlurilor de proprietate obținute, când este cazul, în condițiile art. 650. Cheltuielile necesare vor fi avansate de creditor și vor fi imputate debitorului cu titlu de cheltuieli de executare silită, în condițiile art. 660.”*

<sup>110</sup> Art. 838 alin. (4) NCPC republicat: „Publicații în extras cuprinzând mențiunile prevăzute la alin. (1) lit. a), c), și f)-m), se vor face, sub sancțiunea nulității, într-un ziar de circulație națională, dacă valoarea imobilului depășește suma de 250.000 lei, sau într-un ziar local dacă nu trece peste această sumă. Publicația, în extras sau în întregul ei, va putea fi publicată și în ziare, reviste și alte publicații existente care sunt destinate vânzării unor imobile de natura celui scos la licitație, inclusiv pe pagini de internet deschise în același scop”





adjudeca imobilul dacă nu se oferea prețul de începere a licitației. La al doilea termen, potrivit art. 509 alin. (5) CPC 1865, „În cazul în care nu este oferit nici prețul la care imobilul a fost evaluat, vânzarea se va amâna la un alt termen, de cel mult 60 de zile, pentru care se va face o nouă publicație (...). La acest termen, licitația va începe de la prețul de 75% din cel la care imobilul a fost evaluat. Dacă nu se obține prețul de începere a licitației, la același termen bunul va fi vândut la cel mai mare preț oferit. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de la care începe licitația.” Din interpretarea ultimelor două teze ale acestui alineat ar putea rezulta următoarea soluție: dacă nu a oferit nimeni 75% din prețul inițial dar sunt doi licitatori, atunci câștigă cel care oferă mai mult (chiar dacă sub prețul de începere); dacă există un singur licitator, atunci acesta câștigă, cu condiția ca prețul oferit să fie cel de începere a licitației. În practică au existat situații în care executorul refuză să declare adjudecatar pe acela care, chiar fiind într-o competiție, oferă prețul cel mai mare, care este totuși, în opinia executorului, un preț derizoriu. Codul de procedură civilă anterior nu conținea dispoziții exprese în acest sens, prețul derizoriu fiind apreciat prin raportare la dispozițiile Codului civil de la 1864 referitoare la condiția ca prețul să fie serios și determinat. Noul Cod civil cuprinde dispoziții exprese referitoare la noțiunea de «preț derizoriu».

În reglementarea Noului Cod de procedură civilă, în legătură cu această noțiune se află următoarele dispoziții:

– art. 847 alin. (2)<sup>111</sup> care prevede faptul că vânzarea silită nu poate fi atacată nici pentru leziune;

– art. 835 alin. (9)<sup>112</sup> care prevede că „Dacă nici la a doua licitație imobilul nu a fost adjudecat, la cererea creditorului, executorul judecătoresc va putea stabili o nouă licitație, în condițiile prevăzute la alin. (8). La termenul stabilit la alin. (8), licitația va începe de la prețul de 50% din prețul de pornire al primei licitații. Dacă nu se obține acest preț și există cel puțin doi licitatori, bunul va fi vândut, la acest din urmă termen, la cel mai mare preț oferit, chiar dacă acesta din urmă este mai mic decât valoarea creanței ori a garanției. Vânzarea se va putea face chiar dacă se prezintă o singură persoană care oferă prețul de pornire al acestei licitații. În conținutul publicației de vânzare întocmite pentru cel de-al treilea termen vor fi inserate, sub sancțiunea nulității, toate aceste mențiuni privind modul de stabilire a prețului de adjudecare a imobilului la al treilea termen”. Asemănător

<sup>111</sup> Art. 857 alin. (2) NCPC republicat.

<sup>112</sup> Art. 845 alin. (9) NCPC republicat.



reglementării anterioare, la primul termen nu se poate adjudeca dacă nu se oferă prețul de pornire. La al doilea termen se pornește tot de la 75% din prețul de pornire dar, ca și element de noutate, nu se poate adjudeca dacă prețul oferit nu reprezintă cel puțin 30% din prețul de pornire. La cel de-al treilea termen, dacă sunt cel puțin doi licitatori, se poate întâmpla orice. Finalitatea unei astfel de proceduri este de a satisface o creanță iar acest lucru îl poate face în primul rând debitorul, prin vânzarea imobilului, întrucât notificarea înscrisă în cartea funciară nu îl împiedică să vândă imobilul iar opozabilitatea acestei înstrăinări față de creditor – și în reglementarea anterioară și în cea a Noului Cod de procedură civilă – există dacă se consemnează ceea ce creditorul are de luat, la care se adaugă cheltuielile de executare.

## 9. Poprirea

### 9.1 Generalități

Articolul 770 alin. (5) lit. b) NCPC<sup>113</sup> care prevede că nu sunt supuse executării silite prin poprire „*sumele reprezentând credite nerambursabile ori finanțări primite de la instituții sau organizații naționale și internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte*”, conține o adăugire față de reglementarea anterioară a art. 452 alin. (2) lit. b) CPC 1865, potrivit căreia nu sunt supuse executării silite prin poprire „*sumele reprezentând credite nerambursabile sau finanțări primite de la instituții sau organizații internaționale pentru derularea unor programe ori proiecte.*”

Conform art. 770 alin. (5) lit. c) NCPC<sup>114</sup>, nu sunt supuse executării silite prin poprire „*sumele aferente plății drepturilor salariale viitoare pe o perioadă de 3 luni de la data înființării popririi*”, anterior termenul fiind, *de lege lata*, de 6 luni.

### 9.2 Validarea popririi

Procedura reglementată de art. 779 NCPC<sup>115</sup> îl obligă pe judecător să verifice nu doar dacă există raporturi între debitor și terțul poprit, ci și dacă s-a depus o adresă de înființare a popririi, dacă la această adresă s-a anexat o copie a titlului executoriu, adică acele cerințe formale care însoțesc actul de executare al popririi; instanța de validare trebuie să ia act de existența unei popririi care respectă prevederile în vigoare iar, sub acest aspect, Noul Cod de

<sup>113</sup> Art. 780 alin. (5) lit. b) NCPC republicat.

<sup>114</sup> Art. 780 alin. (5) lit. c) NCPC republicat.

<sup>115</sup> Art. 789 NCPC republicat.



procedură civilă stabilește obligația instanței de a comunica terțului poprit fie o copie a încheierii de încuviințare a executării silite, fie un certificat privind soluția pronunțată în dosar. În acest sens sunt prevederile art. 772 alin. (1) teza I<sup>116</sup>.

Despre această măsură va fi înștiințat și debitorul, căruia, potrivit art. 772 alin. (1) teza a II-a<sup>117</sup>, i se va comunica, în copie, adresa de înființare a popririi, la care se vor atașa și copii certificate de pe încheierea de încuviințare a executării silite sau de pe certificatul privind soluția pronunțată în dosar, și titlul executoriu.

Conform art. 776 NCPC<sup>118</sup>, consemnarea nu se va mai face în 15 zile, astfel cum prevedea reglementarea anterioară, ci în 5 zile. Termenul maxim în care terțul poprit trebuie să consemneze sumele este de 5 zile de la comunicarea popririi.

În ceea ce privește procedura de validare a popririi (art. 779 NCPC<sup>119</sup>) trebuie făcută o mențiune valabilă și pentru reglementarea anterioară, și anume că terțul poprit, chiar de recredință, nu trebuie să achite nota de plată pe care debitorul nu o achită față de creditor. Pe de o parte, este evident faptul că nu se poate valida o poprire pentru o sumă mai mare decât cea datorată creditorului de către debitor, dar, pe de altă parte, nu se poate valida o poprire pentru o sumă mai mare pe care terțul poprit o datorează debitorului său. Terțul poprit este sancționat pentru refuzul de a lua act de înființarea popririi și de a se comporta în consecință, dar această sancțiune nu înseamnă că el trebuie făcut, încă de la început, solidar răspunzător cu debitorul poprit. Dacă nici după validarea popririi terțul poprit nu se conformează, este expus unei proceduri de executare silită pentru care se va obține o încuviințare, întrucât suntem în prezența unui titlu executoriu emis de instanța de validare și nu de executorul judecătoresc, ceea ce determină o procedură de executare distinctă.

## 10. Obligații alternative

Articolul 666 NCPC<sup>120</sup> are în vedere obligațiile alternative: *„Când titlul executoriu cuprinde o obligație alternativă, fără să se arate termenul de alegere, executorul judecătoresc va notifica debitorului să își exercite acest drept în termen de 10 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, sub sancțiunea decăderii”* [alin. (1)].

<sup>116</sup> Art. 782 alin. (1) teza I NCPC republicat.

<sup>117</sup> Art. 782 alin. (1) teza a II-a NCPC republicat.

<sup>118</sup> Art. 786 NCPC republicat.

<sup>119</sup> Art. 789 NCPC republicat.

<sup>120</sup> Art. 675 NCPC republicat.



Textul nu va fi aplicabil în foarte multe cazuri. Atunci când titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească, alegerea este, într-un fel, a creditorului; nu se au în vedere situațiile de subsidiaritate de tipul X este obligat la predarea bunului iar, în cazul în care predarea nu mai este posibilă, X este obligat la plata echivalentului. Alegerea aparține debitorului dar numai până la momentul la care raportul juridic ajunge să fie supus judecății.

## 11. Evacuarea

În ceea ce privește problematica evacuării, nu sunt foarte multe elemente de noutate, întrucât Legea nr. 202/2010 a prefațat unele dintre aceste modificări, stabilind faptul că în intervalul 1 decembrie – 1 martie nu se pot efectua evacuări. Articolul 578<sup>1</sup> CPC 1865 este preluat de art. 885 alin. (1) NCPC<sup>121</sup> : „*Nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locative, el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată.*” Alineatul (2) al aceluiași articol prevede și excepții: „*Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică.*” Un element de noutate este dat de termenul la somația de executare, care nu mai este de 5 zile, ci de 8 zile (art. 886 NCPC<sup>122</sup>).

Articolul 887 alin. (1) NCPC<sup>123</sup> este un text care ar trebui privit în corelație cu art. 702 alin. (5) NCPC<sup>124</sup>. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 887 alin. (1), în vederea executării silite, „*executorul judecătoresc se va deplasa la fața locului, va soma pe debitor să părăsească de îndată imobilul, iar în caz de împotrivire, îl va evacua din imobilul respectiv pe debitor împreună cu toate persoanele care ocupă imobilul în fapt ori fără niciun titlu opozabil creditorului, cu sau fără ajutorul forței publice, după caz, punând pe creditor în drepturile sale.*” Articolul 702 alin. (5) anticipează și vine în sprijinul acestei soluții, vorbind despre condițiile de admisibilitate ale contestației la executare, responsabilizându-l pe executor: „*În*

<sup>121</sup> Art. 895 NCPC republicat.

<sup>122</sup> Art. 896 NCPC republicat.

<sup>123</sup> Art. 897 alin. (1) NCPC republicat.

<sup>124</sup> Art. 712 alin. (5) NCPC republicat.



*cazul procedurii urmăririi silite mobiliare sau imobiliare ori a predării silite a bunului imobil sau mobil, contestația la executare poate fi introdusă și de o terță persoană, însă numai dacă aceasta pretinde un drept de proprietate ori un alt drept real cu privire la bunul respectiv.”* În același sens sunt și dispozițiile art. 38 alin. (3) NCPC<sup>125</sup>, art. 1.832 alin. (2) NCC<sup>126</sup> și art. 563 alin. (4) NCC<sup>127</sup>. În legătură cu acest din urmă articol, trebuie făcută, totuși, mențiunea că executarea silită nu poate fi făcută împotriva terțului dobânditor înscris în cartea funciară, rectificarea înscrierilor în cartea funciară neputând fi făcute de către executor, ci doar de către instanță.

Articolul 649<sup>128</sup> consacră, în alin. (3) și (4), texte noi care permit executorului judecătoresc să angajeze răspunderea agenților forței publice dacă aceștia refuză să sprijine activitatea de executare silită sub motiv că există impedimente de orice natură: „(3) Agenții forței publice nu pot refuza să sprijine activitatea de executare silită sub motiv că există impedimente, de orice natură, la executare, singurul răspunzător pentru nesocotirea acestora fiind executorul judecătoresc, în condițiile legii. (4) În caz de refuz, dispozițiile art. 183 alin. (2)<sup>129</sup> și ale art. 184-186<sup>130</sup> sunt aplicabile în mod corespunzător.”

Tot în zona presiunii realizării executării și tot cu caracter de noutate, se află și art. 617 NCPC<sup>131</sup>: „Statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămăți au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.”

În reglementarea anterioară, dispozițiile legale incidente acestui aspect erau:

- art. 579 CPC 1865 care prevedea că executorul judecătoresc va elibera imobilul cu ajutorul forței publice, punând pe creditor în drepturile sale;
- art. 401 alin. (1) CPC 1865 reglementa un termen de 15 zile pus la dispoziția persoanei care pretindea un drept de proprietate sau un alt drept real;

<sup>125</sup> Art. 39 alin. (3) NCPC republicat: „Hotărârea pronunțată contra înstrăinătorului sau succesorului universal ori cu titlu universal al acestuia, după caz, va produce de drept efecte și contra succesorului cu titlu particular, și va fi întotdeauna opozabilă acestuia din urmă, cu excepția cazurilor în care a dobândit dreptul cu bună-credință și nu mai poate fi evins, potrivit legii, de către adevăratul titular.”

<sup>126</sup> Art. 1.832 alin. (2) NCC: „Încetarea, din orice cauză, a contractului de închiriere, precum și hotărârea judecătorească de evacuare a chiriașului sunt de drept opozabile și se execută împotriva tuturor persoanelor care locuiesc, cu titlu sau fără titlu, împreună cu chiriașul.”

<sup>127</sup> Art. 563 alin. (4) NCC: „Hotărârea judecătorească prin care s-a admis acțiunea în revendicare este opozabilă și poate fi executată și împotriva terțului dobânditor, în condițiile Codului de procedură civilă.”

<sup>128</sup> Art. 658 NCPC republicat.

<sup>129</sup> Art. 188 alin. (2) NCPC republicat

<sup>130</sup> Art. 189-191 NCPC republicat.

<sup>131</sup> Art. 626 NCPC republicat.



– dispozițiile O.U.G. nr. 97/2005 privitoare la domiciliu (în prezent reglementate în Noul Cod civil); ca element de identificare a persoanei fizice, domiciliul nu conferă niciun drept subiect civil, logica fiind inversă, în sensul în care, dacă persoana are un drept subiectiv civil probabil, în baza acestuia, poate dobândi un domiciliu;

– dispozițiile Legii nr. 26/1990 cu privire la sediu și punctul de lucru, un anumit sediu al persoanei juridice nedeterminând, în mod obligatoriu, vreun drept asupra imobilului în care este stabilit acest sediu.

Finalitatea practică a acestor discuții este determinată de întrebarea dacă se formează un singur dosar de executare sau vor exista tot atâtea dosare câte persoane se află în imobilul - obiect al evacuării.



